

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om sanering av företag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en lag om företagssanering skall stiftas. Syftet med reformen är att skapa rättsliga förutsättningar för sanering av livsdugliga företag och för undvikande av onödiga konkurser. Ett centralt drag i reformen är att ett bolags samtliga borgenärer skall omfattas av saneringsförfarandet. Även säkerhetsborgenärernas rättigheter skall enligt förslaget begränsas för att en planmässig sanering skall bli möjlig.

Ett bolag i ekonomiska svårigheter kan enligt förslaget hos domstolen ansöka om inledande av saneringsförfarande. En förutsättning är att gäldenären och åtminstone två betydande borgenärer tillsammans gör en ansökan eller att bolaget hotas av insolvens eller redan är insolvent.

Också en borgenären skall kunna ansöka om saneringsförfarande. Om gäldenärsföretaget inte är insolvent, utan ansökan gjorts på grund av hotande insolvens, kan dock inte vilken borgenär som helst få förfarandet anhängiggjort. I detta fall krävs att borgenären har ett avsevärt ekonomiskt intresse av att förfarandet inleds. Under samma förutsättningar som gäller för en borgenär kan sanering sökas även av den som inte ännu har någon konkret fordran på gäldenärsföretaget när ansökan görs, men som på grund av gäldenärens insolvens sannolikt skulle åsamkas ekonomiska förluster som grundar sig på fordringsrätt. Sådana sannolika borgenärer kan vara t.ex. en borgensman samt staten som skattetagare eller lönegarantimyndighet.

Propositionen syftar till att företag med ekonomiska svårigheter på ett ändamålsenligt sätt skall genomgå antingen saneringsförfarande eller konkursförfarande, som avser nedläggning av verksamheten. Syftet med saneringsförfarande är att trygga och förbättra förutsättningarna för livsduglig företagsverksamhet.

Om det redan vid behandlingen av frågan om inledande av förfarandet eller senare medan förfarandet pågår visar sig att gäldenärsföretaget är insolvent och att situationen med hjälp av saneringsprogrammet kan avhjälpas endast tillfälligt, skall företaget enligt förslaget försättas i konkurs på ansökan av en borgenär eller gäldenären.

En viktig reform med tanke på de rättsliga förutsättningarna för en planmässig sanering är att domstolens beslut om inledande av saneringsförfarande skall få till stånd betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud i fråga om samtliga skulder som uppstått innan förfarandet inleddes. Även säkerhetsskulder skall omfattas av förbudet, varför en borgenär inte t.ex. skall ha rätt att realisera förmögenhet som utgör säkerhet för en skuld utan tillstånd av domstolen. Trots förbudet skall det vara möjligt att betala bland annat arbetstagarnas löner för tre månader före förfarandet. Under vissa förutsättningar kan även betalas beställda varor som inte har levererats när förfarandet börjar samt mindre fordringar.

Betalnings- och indrivningsbegränsningarna skall inte gälla skulder som uppstår efter det förfarandet inlemts.

Ett betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud leder till ett fredat tillstånd under vilket ett saneringsprogram skall uppgöras. Programmet gäller åtgärder för förbättrande av företagets verksamhetsförutsättningar. De affärsekonomiska åtgärder som saneringen kräver kan inte definieras i lagen, utan i den skall stadgas om de juridiska krav som saneringsprogrammet skall uppfylla i syfte att trygga parternas rättsskydd. Av lagen skall på ett allmänt plan framgå vilka utredningar programmet skall innehålla samt om vilka saker programmet skall innehålla bestämmelser.

I den föreslagna lagen finns mera detaljerade

stadganden om de skuldregleringar som används i saneringsprogrammet, dvs. om de eftergifter som i saneringsprogrammet kan krävas av borgenärerna. Skuldregleringen kan gälla alla slag av skulder. Till skuldregleringarna hör ändring av betalningstidtabellen, räkning av betalningsposter först som betalning av kapitalet och därefter som betalning av kreditkostnader, sänkning av kreditkostnader vilka hänför sig till den återstående kredittiden samt sänkning av skuldens belopp. Säkerhetskulderna skall vara i särställning, framför allt på så sätt att beloppet av en skuld inte kan sänkas till den del värdet av säkerheten täcker den.

Med avvikelse från konkurs innebär inledande av saneringsförfarande inte att gäldenären förlorar sin bestämmanderätt i frågor som gäller företagens egendom och verksamhet. Gäldenären får behålla sin beslutanderätt i frågor som gäller sedvanlig affärsverksamhet. Däremot skall gäldenären inte utan samtycke av den utredare som tillsätts när förfarandet inleds kunna t.ex. sälja bolaget tillhöriga anläggningstillgångar, ta upp ny skuld av betydelse eller vidta andra åtgärder som kunde äventyra förutsättningarna för saneringen.

När beslut om att inleda förfarandet fattas skall en utredare förordnas med uppgift att göra upp en utredning om gäldenärens ekonomiska situation, vid behov sörja för granskning av gäldenärens tidigare affärsverksamhet i syfte att undersöka eventuella missbruk samt fungera som borgenärernas intressebevakare och svara för att gäldenärens verksamhet under förfarandet följs. Utöver utredaren skall en borgenärsdelegation kunna tillsättas som ett rådgivande kontaktorgan mellan utredaren och olika borgenärsgrupper.

Till utredarens uppgifter skall även höras att göra upp ett förslag till saneringsprogram i samarbete med de övriga parterna. Programförslaget skall dock även kunna utarbetas av gäldenären eller en borgenär eller borgenärsgrupp som företräder ett ekonomiskt intresse av viss storlek. Det kan alltså vara möjligt att det görs upp flera än ett programförslag.

Saneringsprogrammet fastställs av domstolen efter att borgenärerna har getts tillfälle att ta del av programförslaget eller programförslagen samt uttala sin uppfattning om dem. Domstolen skall pröva om de lagstadgade förutsättningarna för fastställande av programmet föreligger. Däremot skall domstolen i allmänhet

inte bedöma saneringsprogrammets affärsekonomiska innehåll eller förutsättningarna för att genomföra det.

För fastställande av saneringsprogrammet skall det finnas tre slags alternativa förutsättningar.

För det första skall programmet kunna fastställas, om samtliga borgenärer godkänner det. I detta fall kan t.ex. innehållet i skuldregleringen avvika från lagens stadganden.

Det relevanta i reformen är dock att det skall vara möjligt att fastställa saneringsprogrammet trots att alla borgenärer inte har godkänt det. En annan grund för fastställande är enligt den föreslagna lagen att majoriteten av varje borgenärsgrupp har understött programmet. Borgenärerna indelas i grupper enligt hur säkerheterna har ordnats och enligt grunderna för fordringarna. När majoriteten räknas ut skall endast de borgenärer beaktas som deltar i omröstningen och vars rättigheter programmet skulle påverka. En förutsättning för fastställande är att programmet uppfyller vissa i lagen stadgade förutsättningar, som framför allt gäller borgenärernas rättsskydd. Till dessa skall höras bland annat att säkerhetsborgenärernas särställning har tryggats så som stadgas i lagen, att de borgenärer som utanför saneringsförfarandet skulle vara jämställda sinsemellan även i saneringsprogrammet är det och att i fråga om andra borgenärer än säkerhetsborgenärer var och en enligt programmet får minst det samma som han skulle få i gäldenärens konkurs.

Enligt den föreslagna lagen kan ett saneringsprogram fastställas även i det fallet att den majoritet som krävs inte nås i alla borgenärsgrupper. Utöver ovan nämnda krav skall programmet i detta fall uppfylla vissa tilläggsförutsättningar vad gäller vissa borgenärsgruppers inbördes ställning.

Den föreslagna lagen innehåller även detaljerade stadganden om rättsverkningarna av ett fastställt saneringsprogram, om genomförande och uppföljning av det samt om verkningarna av att programmet inte genomförs.

I propositionen ingår förslag till ändring av lagen om aktiebolag, lagen om arbetsavtal och vissa andra lagar till den del ändringarna behövs på grund av de nya stadgandena om saneringsförfarande. Syftet med ändringen av lagen om aktiebolag är bland annat att reglera förhållandet mellan likvidationsstadgandena och saneringsförfarandet. Det föreslås att i

lagen om arbetsavtal skall tas in stadganden enligt vilka det under vissa förutsättningar vore möjligt att säga upp en arbetstagares arbetsavtal med två månaders uppsägningstid, trots att uppsägningstiden eller arbetsavtalets varaktighet annars vore längre. Detta kunde komma i fråga, om åtgärden är nödvändig för att konkurs skall kunna undvikas eller om den grundar sig på arrangemang enligt saneringsprogrammet.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1993 till den del det är fråga om personalanslag för domstolarna.

Propositionen ansluter sig även till den samtidigt avlåtna propositionen om revidering av förmånsrättssystemet och till lagen om skuld-sanering för privatpersoner.

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft så fort som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
ALLMÄN MOTIVERING	6		
1. Inledning	6	4.5.1.3. Vissa andra skulders spe-	30
2. Nuläget	6	4.5.1.4. Efter inledandet av för-	31
2.1. Lagstiftning och praxis	6	ders ställning	31
2.1.1. Ackordsreglernas utveckling	6	4.5.2. Innehållet i betalnings- och indriv-	32
2.1.2. Ackordsförfarandet	7	ningsförbud	32
2.1.3. Tillämpning av ackordsstadgandena	9	4.5.3. Förfarandets inverkan på gäldenä-	33
i praktiken	9	rens avtal	33
2.2. Den internationella utvecklingen och ut-	9	4.5.4. Förfarandets inverkan på ställning-	34
ländsk lagstiftning	9	en för en borgensman, medgäldenär	34
2.2.1. Sverige	10	och den som ställt tredjemanssäker-	34
2.2.2. Norge	10	het	34
2.2.3. Danmark	11	4.6. Organen och deras uppgifter	35
2.2.4. Österrike	11	4.6.1. Utredaren	35
2.2.5. Storbritannien	12	4.6.2. Övervakare av saneringsprogram-	36
2.2.6. Frankrike	12	met	36
2.2.7. Förenta Staterna	13	4.6.3. Borgenärsdelegationen	37
2.2.8. Förbundsrepubliken Tyskland	13	4.7. Ställningen för gäldenären och gäldenärs-	38
2.3. Bedömning av nuläget	14	företagets ägare	38
3. Syftet med propositionen	16	4.8. Bestämmanderättsförhållandena under	41
4. Centrala frågor vid saneringsförfarande	17	förfarandet	41
4.1. Regleringens utgångspunkter och huvud-	17	4.9. Arbetstagarnas ställning	42
drag	17	4.10. Saneringsprogrammet	43
4.2. Tillämpningsområde	19	4.10.1. Allmänt	43
4.3. Förutsättningarna för inledande av för-	20	4.10.2. Programmets innehåll	44
farandet	20	4.10.3. Uppgörande av programförslag ..	45
4.3.1. Gäldenärens rätt att få saneringsför-	20	4.11. Skuldregleringar som ingår i sanering-	46
farande anhängigt	20	sprogrammet	46
4.3.2. Borgenärens rätt till anhängiggörande	21	4.11.1. Allmänt om skuldregleringsmeto-	46
de	21	derna och regleringens innehåll ..	46
4.3.3. Rätt för andra att anhängiggöra	23	4.11.2. Säkerhetsborgenärernas ställning .	47
förfarande	23	4.11.3. Andra skulders ställning	48
4.3.4. Hinder för förfarandet och grunder-	24	4.11.4. Okända skulders ställning	49
na för avbrytande	24	4.11.5. Ställningen för ägarnas förmögen-	50
4.4. Förfarandets förhållande till konkurs och	24	hetsförmåner	50
likvidation	24	4.11.6. Ställningen för en borgensman,	50
4.4.1. Förhållandet till konkurs	24	medgäldenär och den som ställt	50
4.4.2. Möjlighet att ändra en konkurs till	25	tredjemanssäkerhet	50
saneringsförfarande i övergångs-	25	4.12. Förutsättningarna för fastställande av sa-	51
skedet av reformen	25	neringsprogrammet	51
4.4.3. Överlåtelse av företagstillgångar	26	4.12.1. Allmänt	51
som en helhet	26	4.12.2. Fastställelse med samtycke av alla	52
4.4.4. Förhållande till likvidation	27	borgenärer	52
4.5. Rättsverkningarna av att förfarandet in-	28	4.12.3. Fastställelse med samtycke av	53
leds	28	gruppmajoriteter	53
4.5.1. Allmänt om de verkningar som in-	28	4.12.4. Fastställelse utan samtycke av alla	54
ledandet av förfarandet har på bor-	28	gruppmajoriteter	54
genärernas ställning	28	4.13. Saneringsprogrammets rättsliga betydelse	55
4.5.1.1. Saneringsskulder	28	4.14. Genomförande och uppföljning av sa-	56
4.5.1.2. Säkerhetsskuldernas sär-	29	neringsprogrammet	56
ställning	29	4.15. Saneringsförfarandets skeden och be-	56
		handlingen i domstol	56

	Sida		Sida
4.16. Förenklat saneringsförfarande	58	4.2. Skuldförhållanden som uppkommit efter det att lagen trätt i kraft	119
5. Propositionens verkningar	58	4.3. Skuldförhållanden som uppkommit innan lagen trätt i kraft	120
5.1. Ekonomiska verkningar	58	4.3.1. Vanliga skulder	121
5.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	60	4.3.2. Säkerhetsskulder	122
6. Ärendets beredning och remissinstanser	60	LAGFÖRSLAG	124
7. Övriga omständigheter som inverkat på propo- sitionen	61	1. Lag om företagssanering	124
7.1. Förhållande till förmånsrättsreformen och reformen angående skuldsanering för privatpersoner	61	2. Lag om ändring av aktiebolagslagen	148
7.2. Förhållande till de ändringar i konkurs- stadgan som ingår i förmånsrättsreformen	62	3. Lag om ändring av 133 § lagen om andelslag .	148
7.3. Förhållande till ackordslagstiftningen	62	4. Lag om ändring av lagen om arbetsavtal	149
7.4. Förhållandet till revideringen av utsök- nings- och konkurslagstiftningen	62	5. Lag om ändring av lagen om samarbete inom företag	150
DETALJMOTIVERING	63	6. Lag om ändring av 2 § lagen om återvinning till konkursbo	150
1. Motivering till lagförslagen	63	7. Lag om ändring av 13 och 15 §§ lagen om värdeandelskonton	151
1.1. Lag om företagssanering	63	8. Lag om ändring av strafflagen	151
1.2. Lag om ändring av aktiebolagslagen	116	BILAGOR	153
1.3. Lag om ändring av lagen om andelslag .	116	Parallelltexter	153
1.4. Lag om ändring av lagen om arbetsavtal .	116	2. Lag om ändring av aktiebolagslagen	153
1.5. Lag om ändring av lagen om samarbete inom företag	117	4. Lag om ändring av lagen om arbetsavtal	155
1.6. Lag om ändring av lagen om återvinning till konkursbo	118	5. Lag om ändring av lagen om samarbete inom företag	157
1.7. Lag om ändring av lagen om värdeandels- konton	118	7. Lag om ändring av 13 och 15 §§ lagen om värdeandelskonton	158
1.8. Lag om ändring av strafflagen	118	8. Lagen om ändring av strafflagen	159
2. Närmare stadganden	119	Utkast till förordning	161
3. Ikraftträdande	119		
4. Lagstiftningsordning	119		
4.1. Inledning	119		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Syftet med konkurslagstiftningen är att erbjuda ett förfarande genom vilket ett företag som blivit insolvent kan upphöra med sin verksamhet. I konkurs realiseras företagets tillgångar och de pengar som fås därav delas ut till borgenärerna som betalning av deras fordringar. Den del av en fordran för vilken betalning inte fås i konkursen stannar en borgenär till last för så vitt det inte finns någon hos vilken återstoden kan drivas in på basis av personligt ansvar, borgensförbindelse eller en säkerhet som ställts för gäldenärens räkning.

Konkursförfarandet är en nödvändig del av det ekonomiska systemets rättsliga struktur. Med hjälp av det kan sådan företag gallras ut som inte har ekonomiska förutsättningar att fortsätta verksamheten. Å andra sidan är konkurs en dålig lösning när företaget inte på ett slutligt sätt är livsodugligt, utan dess ekonomiska svårigheter är tillfälliga eller beror på sådant som med lämpliga åtgärder kunde rättas till så att verksamheten i sin helhet eller delvis kunde fortsätta på ett konkurrenskraftigt och lönsamt sätt. Konkursförfarandet, som syftar till avslutande av verksamheten, ger inte behövliga rättsliga förutsättningar för sådana arrangemang med vilka man försöker ställa företagets ekonomi och andra verksamhetsförutsättningar på säker grund med tanke på fortsatt verksamhet.

Vid sidan av andra missförhållanden i vår konkurslagstiftning har särskilt under den senaste tiden framträtt ett kraftigt behov av att vid sidan av konkursstadgandena få till stånd en sådan lagstiftning som skulle förbättra förutsättningarna för systematisk sanering av företag och med vars hjälp det vore möjligt att förhindra att livsodugliga företag går i konkurs. Den nuvarande ackordslagstiftningen tillgodoser inte, såsom närmare förklaras i avsnitt 2.3., detta behov bland annat på grund av att de viktigaste borgenärerna hamnar utanför de möjligheter till skuldreglering som ackordssystemet erbjuder. Därför har också den lag om företagssanering som nu föreslås ansetts vara

så brådskande att man har velat ställa den reform som lagen innebär framom reformeringen av konkursförfarandet.

2. Nuläget

2.1. Lagstiftning och praxis

Eftersom stadgandena om konkursförfarandet har utarbetats med tanke på nedläggning av ett företags verksamhet behandlas i det följande inte den gällande konkursstadgan, utan endast ackordslagstiftningen.

2.1.1. Ackordsreglernas utveckling

Med ackord förstås partiell eftergift av skulder. Ackord är möjligt både vid konkurs (konkursackord) och utanför konkurs i form av avtalsackord som grundar sig på frivilliga arrangemang eller tvångsackord.

Frivilliga ackord och andra därmed jämförbara privata betalningsarrangemang förekommer i praktiken, men exakta uppgifter om hur vanliga de är saknas. I dessa arrangemang kan det vara fråga om en kombination av ackord och betalningsansånd. De bästa möjligheterna till frivilliga ackordsarrangemang finns i allmänhet i fråga om de största borgenärernas fordringar utan förmånsrätt. Det kan löna sig för dessa borgenärer att vid frivilligt ackord gå med på t.o.m. en relativt liten utdelning, emedan den andel de skulle få vid konkurs i allmänhet skulle bli liten. Säkerhetsborgenärerna är sällan beredda att göra frivilliga eftergifter till den del de har möjlighet att få betalning ur säkerheten. De förmånsberättigade borgenärernas intresse för frivilliga eftergifter försvagas av att den utdelning som de får i konkurs kan uppgå till fullt belopp eller vara åtminstone avsevärt stor. De som har små fordringar utan förmånsrätt är igen inte nödvändigtvis lika intresserade av att samtycka till frivilligt ackord som de större fordringshavarna, eftersom beloppen av deras ekonomiska förluster också vid en konkurs blir små.

Systemet med tvångsackord togs i Finland in

i lagstiftningen först på 1930-talet. Den regression som då rådde ledde av tvång till att de behövliga lagförslagen utarbetades i brådskan-de ordning. Om tvångsackord stadgades först genom lagen angående temporär ändring av konkursstadgan (55/32). Lagändringen möjliggjorde dock tvångsackord endast i samband med konkurs. Åstadkommandet av ackord utanför konkurs blev fortfarande beroende av gäldenärens och borgenärernas enhälliga avtal om saken. Lagen om ackord (148/32) som gäller tvångsackord utanför konkurs stiftades som en tillfällig lag på samma sätt som lagen angående temporär ändring av konkursstadgan. Vardera lagens giltighetstid har dock förlängts med fem års mellanrum. De är i kraft till utgången av innevarande år.

När lagen om ackord bereddes var man på det klara med att tvångsackorden i praktiken skulle komma att vara sällsynta också i jämförelse med förlikningsackord. Lagen ansågs dock behövlig å ena sidan för att borgenärerna medvetna om tvångsackordsmöjligheterna lättare skulle gå med på förlikningsackord och å andra sidan för att man samtidigt skulle kunna få bort en del av de missförhållanden som i allmänhet belastar ackordsförfarandet.

2.1.2. Ackordsförfarandet

När en gäldenär vill få ackord enligt lagen om ackord, är en förutsättning för att förfarandet skall inledas att en grundlig och tillförlitlig utredning om gäldenären ekonomiska ställning först skaffas. När ackordsförfarande söks skall för domstolen företes nämnda utredning, gäldenärens ackordsförslag samt skriftligt samtycke av de borgenärer vars fordringar utan förmånsrätt företräder åtminstone hälften av totalbeloppet av de skulder av detta slag som antecknats i bouppteckningen. Trots att dessa förutsättningar uppfylls kan domstolen på vissa grunder avslå en begäran om att ackordsförfarande skall inledas. Ett hinder för inledande av ackordsförfarande kan bland annat vara gäldenärens förflutna, en anhängig ansökan om försättning av gäldenären i konkurs eller ett konkursförfarande som redan inletts.

Beslut om inledande av ackordsförfarande samt om många andra lösningar i anslutning till ackord fattas av domstolen. Andra ackordsorgan är ackordssysslomännen som förordnas

av domstolen. Av särskilda skäl kan på begäran av gäldenären eller en ackordssyssloman förordnas högst två andra personer som tillsammans med ackordssysslomännen bildar ett ackordsråd. Ackordssysslomännen och ackordsrådet har till uppgift att skaffa en opartisk och tillförlitlig utredning om gäldenärens ekonomiska ställning, reda ut de faktiska orsakerna till gäldenärens ekonomiska svårigheter, bistå gäldenären vid uppgörandet av ackordsförslaget samt framföra sin egen uppfattning om det finns skäl att förorda att borgenärerna godkänner gäldenärens ackordsförslag.

Efter att gäldenärens begäran om att ackordsförfarande skall inledas har bifallits skall ackordssysslomannen utan dröjsmål sammankalla borgenärssammanträdet. Vid detta sammanträde godkänner eller förkastar borgenärerna gäldenärens ackordsförslag. Före sammanträdet publicerar ackordssysslomannen en kungörelse om sammanträdet i officiella tidningen samt sätter upp en röstlängd för mötet. I denna längd antecknas direkt ur bouppteckningen namnet på de kända borgenärerna och beloppet av de fordringar som de företräder. Däremot skall en okänd borgenär som vill delta i ackordsförfarandet skriftligen anmäla sina fordringar vid borgenärssammanträdet eller före det till ackordssysslomannen. I röstlängden antecknas även gäldenärens eller en borgenärs anmärkningar mot andra borgenärs fordringar.

Ackord gäller endast de borgenärer som inte har någon pant eller förmånsrätt för sin fordran. En pantborgenär eller borgenär med förmånsrätt kan delta i ackordsförfarandet endast om han uttryckligen avstår från panten eller sin förmånsrätt.

En borgenär kan rösta i ackord med en fordran som uppkommit innan beslutet om inledande av ackordsförfarandet har fattats. Vid ackordsförfarande beaktas även fordringar som är beroende av villkor eller som inte har förfallit till betalning. En anmärkning mot en fordran hindrar inte heller en borgenär från att använda ett mot fordran svarande röstetal vid omröstning om ackordsförslaget. En borgenär får dock inte ensam rösta för ackordsförslaget med en sådan fordran för vars betalning en borgensman eller någon annan svarar vid sidan av gäldenären.

Ackordsförslaget anses ha godkänts av borgenärerna, om ingen av de röstberättigade borgenärerna har motsatt sig förslaget och de

borgenärens röstetal som har godkänt förslaget är minst två tredjedelar av det totala röstetalet enligt dessa fordringar. Ackordsförslaget godkänns likaså, om det godkänts av minst två tredjedelar av de röstberättigade borgenärerna och deras röstetal utgör minst fyra femtedelar av hela röstetalet.

Sedan omröstningen om ackordsförslaget har ägt rum skall ackordssysslomannen innan borgenärssammanträdet avslutas meddela om ackordsfrågan skall hänskjutas till domstolens prövning eller om behandlingen av ackordsfrågan skall förfalla. Om det är klart att gäldenärens ackordsförslag inte har fått tillräckligt understöd, skall ackordssysslomannen meddela att ackordsfrågan inte hänskjuts till domstolens prövning. Om igen en tillräcklig borgenärsmajoritet enligt omröstningen har godkänt ackordsförslaget, eller resultatet av omröstningen är olika beroende på om en fordran mot vilken anmärkning framställts beaktas vid omröstningen eller ej, skall ackordssysslomannen meddela att ackordsfrågan hänskjuts till domstolens prövning.

Ibland måste frågan om godkännande av ackordsförslaget hänskjutas till ett nytt borgenärssammanträde. Detta kan vara fallet för det första på grund av att gäldenären vill ändra ackordsförslaget. Om samtliga röstberättigade borgenärer är närvarande vid borgenärssammanträdet, kan det ändrade förslaget behandlas genast. I annat fall skall behandlingen av frågan hänskjutas till ett nytt borgenärssammanträde under förutsättning att uppskovet understöds av de borgenärer vars röstetal uträknat enligt storleken på fordringarna är minst hälften av hela röstetalet för dessa fordringar. Ackordsfrågan kan hänskjutas till ett nytt borgenärssammanträde också i det fallet att vid omröstning om godkännande av ackordsförslaget uppnås tillräcklig majoritet endast enligt antingen röstetalet enligt huvudtalet eller enligt fordringarna. Om domstolen vägrar att fastställa ackord som godkänts av borgenärerna, kan ackordsfrågan likaså returneras till borgenärerna för ny behandling.

För att ackordet skall träda i kraft och vara juridiskt giltigt förutsätts det att ackordsdomstolen fastställer det ackordsförslag som borgenärerna godkänt. Den prövning som utförs av ackordsdomstolen minskar faran för att en kvalificerad majoritet utövar sin makt till skada för minoriteten. Ackordsdomstolen bevakar borgenärernas intressen genom att för-

hindra sådana ackord som på grund av gäldenärens person eller ackordsförslagets innehåll kan antas skada borgenärerna. Ackordsdomstolen har även till uppgift att sörja för att behandlingen av ackordsförslaget i olika skeden sker på det sätt som lagen stadgar.

Ackordsdomstolen kan även bli tvungen att pröva fordringar som gjorts stridiga i ackordet. Prövningen av anmärkningar är dock av betydelse endast med tanke på det röstetal som följer av en fordran. Ackordsdomstolens avgörande i saken saknar betydelse i en rättegång om en fordrans existens eller belopp. Både gäldenären och en borgenär kan utan hinder av ackordsförfarandet föra frågan om existensen av en fordran som gjorts stridig och dess belopp till domstolen för att där behandlas på nytt såsom tvistemål.

Lagen om ackord bygger på den principen att gäldenärens rätt att förfoga över sin egendom inte begränsas medan ackordsförfarandet pågår. Gäldenären ställs inte under övervakning och de åtgärder som han vidtar blir inte heller i övrigt föremål för officiell kontroll. Å andra sidan hindrar inte ett inlett ackordsförfarande att gäldenären försätts i konkurs under vissa förutsättningar. Eftersom syftet med ackord lätt kunde omintetgöras genom en enskild borgenärs åtgärder, godkänns inte en borgenärs ansökan om gäldenärens försättande i konkurs, om ansökan har anhängiggjorts först efter det beslutet om inledande av ackordsförfarande har fattats, om inte den samtidigt uppfyller särskilda i lagen nämnda villkor.

Även borgenärernas möjlighet att med specialexekution få betalning för sina fordringar medan ackordsförfarande pågår är begränsad. Begränsningarna gäller dock endast sådana borgenärer som det fastställda ackordet skulle binda. De utsträcker sig således inte till pantborgenärer eller andra separatister och inte heller till borgenärer med förmånsrätt.

Om någon annan generell eller icke generell exekution mot gäldenären är anhängig när ansökan om inledande av ackordsförfarande görs, fortsätter exekutionen oberoende av ackordsansökan. Beredningsskedet för ackord föranleder inte ändring i gäldenärens rättsliga ställning i förhållande till hans borgenärer. I fråga om generell exekution, dvs. konkurs betyder detta samtidigt att frågan om inledande av ackordsförfarande förfaller.

Ett av domstolen fastställt ackord binder alla kända och okända borgenärer som har haft

rätt att delta i ackordsförfarande. Ett fastställt ackord binder även en borgenär vars anmälda fordran på grund av en anmärkning mot den eller av andra skäl inte har godkänts vid uträkning av resultatet av en omröstning som borgenärerna förrättat, ty han har möjlighet att i vanlig ordning föra frågan om sin fordrans existens och belopp till domstolens prövning.

En borgenär får trots fastställt ackord använda hela sin fordran på gäldenären till kvittning av sin skuld, förutsatt att båda fordringarna har uppkommit innan beslutet om inledande av ackordsförfarandet fattades. Ett ackord hindrar inte heller en borgenär från att hos en borgensman eller medgäldenär driva in sin fordran på gäldenären. Ett fastställt ackord inverkar däremot på beloppet av en borgensmans och medgäldenärs regressfordran. På basis av ackord efterskänks vanligtvis en bestämd del av gäldenärens skuld, om det inte enbart är fråga om betalningsansånd.

Ett fastställt ackord är i kraft även om det inte skulle fullgöras inom överenskommen tid. Även om ackordet inte fullgörs leder det inte i och för sig till att ackordet förfaller, men detta kan leda till att borgenärerna börjar driva in sina genom ackord sänkta fordringar ur pant som ställts till säkerhet för ackordet eller att de riktar sina krav mot en borgensman i ackordet. Om gäldenären försätts i konkurs före den tidpunkt vid vilken ackordet senast skall ha fullgjorts, har en borgenär trots ackordet rätt att bevaka återstoden av sin fordran vid konkursen. Borgenären kan dock inte i utdelning få mera än vad ackordet skulle ha resulterat i. Om gäldenären försätts i konkurs först senare, får en borgenär vars fordran har sänkts genom ackord bevaka sin fordran endast i fråga om det sänkta beloppet, om inte den lättnad som genom ackordet beviljats gäldenären därförinnan har förfallit eller ackordet på annat sätt blivit ogiltigt.

2.1.3. Tillämpning av ackordsstadgandena i praktiken

Antalet tvångsackord enligt lagen om ackord har förblivit mycket litet. Ännu mer sällsynta har konkursackorden varit.

Den största orsaken till att ackordsstadgandena inte tillämpats i större omfattning har varit de gällande förmånsrättsarrangemangen. Endast i rätt få konkurser förslår medlen till

erläggande av utdelning för fordringar utan förmånsrätt, och eventuella utdelningar blir i allmänhet små. Eftersom ackord kan gälla endast sådana borgenärer vars fordringar inte har pant- eller förmånsrätt i konkurs, är möjligheterna till ackord i de flesta fall obefintliga. Det bör observeras att den lägsta tillåtna utdelningsprocenten vid ackord enligt lag är 25 % av fordrans hela belopp. Dessutom skall utdelningen betalas senast inom ett år från det ackordet har fastställts, om inte en borgenär i ackordet uttryckligen samtycker till sämre rätt än vad de övriga borgenärerna har eller till ett ackordsförslag som i fråga om betalningsandelen eller betalningstiden uppfyller ovan nämnda krav.

Även bestämmelserna om det omröstningsresultat som krävs för att ackordsförslaget skall kunna godkännas är stränga. Det kan vidare konstateras att lagen om ackord inte ställer speciellt stora hinder för sådana störande åtgärder som andra borgenärer vidtar och som försvårar eller rentav omintetgör genomförandet av ackordsplanerna. Om eftervärden av ackord finns inga stadganden. Detta kan i bland leda till att en lättnad som beviljats gäldenären genom ackord förlorar sin betydelse om gäldenären råkar in i ett nytt insolvenstillstånd.

Olika offentlighetsrättsliga fordringars andel av bolagens samtliga skulder är avsevärd. En viktig del av dessa fordringar har förmånsrätt, såsom de flesta skattefordringarna och de fordringar som grundar sig på socialförsäkringen, varför de inte berörs av stadgandena om ackord. En innehavare av en offentlighetsrättslig fordran kan enligt gällande lag i allmänhet inte heller frivilligt samtycka till ackord. Även denna omständighet är av betydelse med tanke på utnyttjandet av möjligheterna till ackord.

2.2. Den internationella utvecklingen och utländsk lagstiftning

Internationellt sett har strävandena under de två senaste decennierna varit att vid sidan av den traditionella konkurslagstiftningen utveckla lagstiftning genom vilken man i syfte att avvärja konkurser kunde främja sanering av företag som råkat i ekonomiska svårigheter men som i grund och botten är livsdugliga. Utvecklingen har sålunda gått från konkurslagstiftning som reglerar nedläggning av verksam-

heten i riktning mot en vidare insolvenslagstiftning. De mest utvecklade och kända sanerings-systemen företräds av Förenta Staternas lagstiftning om omorganisering av företag. I Förbundsrepubliken Tyskland är en reform av liknande slag aktuell som en del av en allmän revidering av insolvenslagstiftningen. I det följande granskas i korthet situationen i vissa europeiska stater samt i Förenta Staterna.

2.2.1. Sverige

Ackordslagstiftningen i Sverige reformerades genom en lag som trädde i kraft vid ingången av 1971 (*ackordslagen 1970:847*) och som ersatte lagen från år 1921 om ackordsförfarande utan konkurs. Om konkursackord finns stadganden i den svenska konkurslagens 12 kap.

Genom ackordslagsreformen syftade man till att göra användningen av ackordsförfarande mera omfattande genom att delvis inkludera även privata avtalsackord i lagen. Med ackord förstås i den svenska ackordslagen en ekonomisk uppgörelse utan konkurs mellan en gäldenär som är på obestånd och hans borgenärer. Ackord kan komma till stånd antingen genom överenskommelse eller också genom beslut av domstol, varvid det är fråga om s.k. offentligt ackord (tvångsackord).

Huvuddragen i lagen är följande:

— En gäldenär som önskar ackord skall hos konkursdomaren ansöka om förordnande av en god man med uppgift att övervaka ackordsförfarandet och bevaka borgenärernas intressen.

— Gäldenären behåller sin bestämmanderätt i företaget, men han måste förhandla om sina åtgärder med gode mannen. En försummelse kan leda till att förordnandet av god man återkallas.

— Sedan gode mannen förordnats kan förhandlingar om frivilligt förlikningsackord inledas. Om frivilligt ackord inte fås till stånd inom två månader, kan gäldenären göra en ansökan om inledande av offentligt ackord i syfte att få till stånd tvångsackord.

— Om en god man förordnas leder det till att behandlingen av en eventuell konkursansökan som gjorts av en borgenär uppskjuts. Förordnande av god man inverkar på utmätning så att efter det får utmätt egendom i allmänhet inte omvandlas i pengar. En ansökan

om inledande av offentligt ackordsförfarande förhindrar i allmänhet konkurs och utmätning.

— Ett förordnande av god man eller ett beslut om inledande av offentligt ackord påverkar inte säkerhetsborgenärernas eller de förmånsberättigade borgenärernas rättigheter. Nämnda borgenärsfordringar berörs inte av ackordet. Även kvittning är tillåten trots ackordsförfarande.

— Ackordet skall ge borgenärerna minst 25 % av deras fordringar, om inte alla borgenärer godkänner en mindre utdelning eller synnerliga skäl för en lägre procent föreligger. Betalningen av minimiutdelning skall ske inom ett år från det ackordet fastställdes, om inte samtliga borgenärer samtycker till något annat.

— Den borgenärsmajoritet som krävs för fastställande av ackord beror på utdelningens storlek. Är utdelningen minst 50 % räcker 3/5 av de röstandes huvudtal, om deras fordringar är minst 3/5 av totalbeloppet av de fordringar som ger rösträtt. Om utdelningen är lägre, är de andelar som krävs 3/4.

I praktiken har ackordssystemet haft större betydelse i Sverige än i Finland. Detta beror framför allt på existensen av s.k. ackordscentraler. Dessa är organ som närmast skapats genom näringslivsorganisationernas försorg och vars uppgift är att medverka till uppkomsten av avtalsbaserade ackord bland annat genom att erbjuda tjänster av gode män. Det finns tre regionala ackordscentraler, och de har dessutom ett riksomfattande samorgan (Sveriges Ackordscentral). Frivilliga ackord är också vanligare i Sverige än i Finland. Offentliga tvångsackord är däremot sällsynta också i Sverige.

I Sverige bereds som bäst lagstiftning som gäller sanering av företag. Insolvensutredningen som tillsattes 1988 (uppdrag 1988:52) torde lägga fram ett förslag till lag innevarande år.

2.2.2. Norge

Insolvenslagstiftningen i Norge består av två lagar. De är *lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven)* och *lov om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)*. Båda lagarna trädde i kraft 1986.

Reglerna om skuldförhandling (gjeldsforhandling) är i huvuddrag följande:

En gäldenär som inte förmår fullgöra sina förpliktelser när de förfaller till betalning kan

genom en ansökan hos domsstolen få till stånd skuldförhandling. De centrala rättsverkningarna av att förhandlingen blir anhängig är följande:

— Gälldenären behåller sin bestämmanderätt, men ställs under tillsyn av en borgenärsdelegation som tillsätts. Betydande åtgärder förutsätter samtycke av borgenärsdelegationen. En utomstående i god tro är dock skyddad.

— Gälldenären kan inte medan skuldförhandlingen är anhängig försättas i konkurs på ansökan av en "gammal borgenär", dvs. en sådan borgenär vars fordran har uppkommit innan skuldförhandlingen anhängiggjordes. En minoritet av borgenärerna kan dock få en konkurs anhängig.

— Gälldenärens egendom kan inte utmätas för "gammal" skuld. Tvångsrealisering av fast egendom och lösa anläggningstillgångar kommer under de sex första månaderna i fråga endast med borgenärsdelegationens samtycke.

— Gälldenären är skyldig att lämna upplysningar för utredning av hans ekonomiska situation.

— Den norska lagen saknar uttryckliga stadganden om betalningsinställelse. Det har dock ansetts att betalning av skulder som inte har förmånsrätt kräver samtycke av borgenärsdelegationen.

Syftet med skuldförhandlingen är att få till stånd en viss fredningstid vad gäller indrivningsåtgärder och på det sättet ge gälldenären möjlighet att förhandla med sina borgenärer om *frivilliga arrangemang*, dvs. *arrangemang som förutsätter avtal* eller att få till stånd *tvångsackord*. Säkerhetsborgenärerna och de förmånsberättigade borgenärerna faller utanför tvångsackord.

Systemet avviker inte på ett avgörande sätt från vår ackordslagstiftning. De viktigaste skillnaderna ligger i att även möjligheten till tvångsrealisering av fast egendom är begränsad, samt i att skuldförhandling inte kungörs offentligt, utan meddelas endast de kända borgenärerna.

2.2.3. Danmark

I Danmark har sedan 1975 varit i kraft stadganden om "betalningsinställelse" (betalningsstandsning). I sin nuvarande form har dessa stadganden, som ingår i konkurslagen, varit i kraft sedan 1984.

Systemet påminner om det norska. Betal-

ningen av skulder som förfallit har dock i den danska lagen uttryckligen reglerats: skulder kan under förfarandet betalas endast i enlighet med förmånsrättsordningen eller för undvikande av skada. På samma sätt som i det norska systemet är det väsentliga innehållet i förfarandet att gälldenären får en viss fredningstid i fråga om indrivningsåtgärder för att han skall kunna försöka få till stånd avtalsarrangemang med sina borgenärer eller få till stånd tvångsackord.

Enligt en utredning som gjordes 1983 ledde betalningsstandsning förfarandet endast i ca 10 % av de anhängiggjorda fallen till att ett företags verksamhet fortsatte.

2.2.4. Österrike

I den österrikiska lagstiftningen finns det särskilda stadganden om *ackord* och konkurs. Dessutom har man ett särskilt *förberedande förfarande*, som sedermera kan utmynna i ackord eller konkurs, om det förberedande förfarandet inte leder till resultat. Syftet med det förberedande förfarandet är att man genom det reder ut möjligheterna att sanera företaget och möjligheterna till borgenärernas frivilliga eftergifter.

— Det förberedande förfarandet kan — i stället för ackord eller konkurs — bli anhängigt på gälldenärens initiativ. En förutsättning för detta är att gälldenären är insolvent eller överskuldssatt samt att det kan antas att det förberedande förfarandet förbättrar förutsättningarna för anskaffning av de medel som behövs för den fortsatta verksamheten.

— Domstolen förordnar en interimistisk boförvaltare. Gälldenären förlorar inte sin rätt att råda över sin egendom, men det förberedande förfarandet leder till begränsningar av hans bestämmanderätt.

— Det förberedande förfarandet leder till utmätningförbud. Borgenärer som har realsäkerhetsrätt i fråga om gälldenärens egendom får inte medan det förberedande förfarandet pågår göra sin rätt gällande, om detta kunde riskera företagets fortsatta verksamhet och uppskovet inte är oskäligt för gälldenärerna.

— Den interimistiska boförvaltaren skall inom en bestämd tid lägga fram en utredning om företagets tillstånd och möjligheterna att fortsätta verksamheten.

— I det förberedande förfarandet skall de

arrangemang som vidtas grunda sig på samtycke av borgenärerna. Borgenärerna kan således inte tvingas till eftergifter genom majoritetsbeslut eller under andra förutsättningar som är oberoende av borgenärernas samtycke.

— Om frivilliga arrangemang inte kan fås till stånd, kan det bli fråga om ackordsförfarande. Vid det kan beslut fattas om en kvalificerad majoritet (3/4 av fordringarna) av borgenärerna stöder dem. En förutsättning är dessutom att innehållet i ackordet uppfyller vissa krav, bland annat att borgenärerna inom en viss tid får betalning för minst en bestämd andel (40 %) av sina fordringar.

Även det österrikiska systemet bygger i sista hand på stadgandena om ackord. I Österrike har dock alla allmänna förmånsrätter slopats, vilket sänker tröskeln för både frivilliga arrangemang och ackord.

2.2.5. Storbritannien

I Storbritannien reformerades insolvenslagstiftningen genom en lag som trädde i kraft 1986 (*Insolvency Act 1986*). Lagen innehåller i fråga om bolag både stadganden om konkurs- eller likvidationsförfarande (*winding-up*) och stadganden som syftar till att främja saneringssåtgärder. I lagen regleras dessutom insolvensförfarandet för enskilda personer.

I insolvenslagen finns för det första stadganden om s.k. frivilliga arrangemang (*voluntary arrangements*). Ett företags ledning kan för borgenärerna föreslå dylika arrangemang. I förslaget skall även ingå ett förslag till person som övervakar genomförandet av programmet.

För behandling och godkännande av förslaget sammankallas å ena sidan ett ägarsammanträde och å andra sidan ett borgenärs-sammanträde. Ägarsammanträdet skall godkänna förslaget med enkel majoritet. Vid borgenärs-sammanträdet krävs minst två tredjedels majoritet beräknad enligt värdet på fordringarna. Dessutom krävs samtycke av säkerhetsborgenärerna och borgenärerna med förmånsrätt, om förslaget skulle inverka på deras ställning.

Enligt insolvenslagen kan i saneringssyfte meddelas ett förordnande om skötseln av ett företags angelägenheter (*administration order*). Detta innebär att en utomstående utredare utses att leda företaget. Med hans hjälp kan man försöka trygga en fortsatt verksamhet eller

få till stånd ett ovan avsett frivilligt arrangemang. Genom att utse en utredare kan man även eftersträva en realisering av företagets medel som är förmånligare än konkurs.

Ansökan om administration order kan göras av gäldenärsföretaget eller dess ledning eller en eller flera borgenärer. En förutsättning för att ansökan skall kunna godkännas är att företaget är insolvent eller sannolikt håller på att bli det och att något av de ovan nämnda målen för förfarandet — vilket skall individualiseras i beslutet — sannolikt kan nås.

En godkänd ansökan förhindrar konkurs och leder till förbud mot att driva in fordringar, vilket även gäller säkerhetsborgenärerna, dvs. förhindrar åtgärder för att realisera säkerheter. Bolaget underställs utredaren. Utredaren har även rätt att avskeda bolagets ledning och utse en ny ledning.

Utredaren skall inom tre månader lägga fram ett förslag till åtgärder för uppnående av det mål som individualiserats i administration order-beslutet och sammankalla borgenärs-sammanträdet för att behandla förslaget. En förutsättning för att förslaget skall kunna godkännas är att en enkel majoritet, räknad enligt beloppet av fordringarna, omfattar det. Om förslaget godkänns, skall utredaren se till att programmet genomförs.

2.2.6. Frankrike

I Frankrike är i kraft en lag från 1985 som omfattar både sanering av bolag och konkurs, dvs. stadganden om likvidation (*loi relative au redressement et à la liquidation judiciaire des entreprises*). Förfarandet är indelat i två faser och kan anhängiggöras antingen på gäldenärens eller på en borgenärs initiativ efter att gäldenären har inställt sina betalningar.

Under den första fasen, som är en observationsperiod (*période d'observation*), skall möjligheterna till sanering av företaget redas ut. Till observationsperioden hänför sig ett förbud mot betalning och indrivning av skulder som uppstått innan förfarandet inleddes. Förvaltaren har till uppgift göra upp ett förslag till saneringsplan, som bland annat omfattar ett förslag till skuldreglering. Skuldregleringarna kan innehålla betalningsanstånd och sänkning av beloppen av fordringar. För att planen skall kunna fastställas behövs det ett beslut av domstol. Mellan borgenärerna förrättas inte

omröstningar. Borgenärerna måste finna sig i de betalningsuppskov som domstolen fastställt. Förvaltarens förslag till plan kan alternativt innebära att företaget skall säljas, varvid borgenärerna blir tvungna att nöja sig med att dela vederlaget för försäljningen.

Om en saneringsplan inte fås till stånd eller domstolen inte fastställer den eller om en fastställd plan inte följs, inleds likvidation.

2.2.7. Förenta Staterna

Förenta Staternas konkurslag (*Banruptcy Code*) från år 1978 innehåller ett omfattande regelverk för reorganisering (*reorganization*) av företag. Specialstadgandena om sanering ingår i konkurslagens 11 kap. (Chapter 11). Dessutom finns stadganden som är viktiga med tanke på saneringsförfarandet även i andra kapitel av lagen. Systemet är i huvuddrag följande:

— Gälldenären kan hos domstolen ansöka om inledande av Chapter 11-förfarande. Gälldenärens ekonomiska situation undersöks inte i samband med ansökan. Även en borgenär kan anhängiggöra förfarandet. En förutsättning är då att gälldenären inte förmår betala sina skulder när de förfaller.

— Gälldenären fortsätter att råda över företaget. Under vissa förutsättningar kan domstolen dock förordna en utomstående person (trustee) att sköta företagets angelägenheter.

— En följd av att förfarandet blir anhängigt är ett *förbud mot alla slag av indrivningsåtgärder mot gälldenären*. Inte heller säkerhetsborgenärerna kan utöva sina rättigheter genom att vidta realiseringsåtgärder. Indrivning av fordringar kan ske endast med tillstånd som ges av domstolen under bestämda förutsättningar.

Gälldenären skall inom en utsatt tid lägga fram för domstolen en plan över de åtgärder med vilka avsikten är att ordna reorganiseringen och borgenärernas ställning. En borgenär kan lägga fram en sådan plan, om gälldenären inte inom utsatt tid gör det eller gälldenärens plan inte godkänns. Borgenärsdelegationen kan delta i utarbetandet av gälldenärens plan.

I planen skall borgenärerna delas in i grupper så att varje grupp omfattar sinsemellan likartade fordringar. Av planen skall framgå vilka borgenärgruppers ställning planen inte försvagar samt vilka gruppers ställning den försvagar och hur dessa avses bli bemötta. I

lagen definieras vad som avses med försvagande av ställningen. En borgenärs ställning försvagas inte, om hans rättigheter kvarstår oförändrade eller om han får full kontantbetalning för sin godkända fordran när planen träder i kraft eller om hans rättigheter ändras endast så till vida att ett betalningsdröjsmål, på grund av vilket borgenären har åberopat ett uppsägningsvillkor enligt avtalet eller ett villkor angående skärpning av betalningstidtabellen, avhjälpas och de ursprungliga betalningsvillkoren på nytt sätts i kraft.

— Borgenärerna röstar om godkännande av planen. En borgenärsgroup vars ställning inte försvagas anses ha godkänt planen. Annars anses en borgenärsgroup ha godkänt planen, om minst hälften av de borgenärer som deltagit i omröstningen röstat för godkännande och dessa borgenärsfordringar företräder minst 3/4 av de sammanräknade fordringarna för de borgenärer som deltog i omröstningen.

— Domstolen godkänner planen, om

— 1) alla borgenärsgroups har godkänt den med föreskriven majoritet och 2) varje borgenär som röstat emot godkännande enligt planen når minst lika gott resultat som i en konkursituation, eller

— 1) minst en borgenärsgroup vars ställning skulle försvagas enligt planen har godkänt planen, 2) varje borgenär som röstat emot når minst lika gott resultat som i konkurs, och 3) planen är rättvis och skälig.

— Gälldenärens samtycke är inte nödvändigt.

— I fråga om förmånsberättigade fordringar på grund av arbetsförhållande samt konsumentfordringar föreskriver lagen att de skall betalas kontant när planen träder i kraft, om inte ifrågavarande borgenärsgroup har samtyckt till betalningsansånd.

— I fråga om förmånsberättigade skatter stadgar lagen att de skall betalas kontant i rate: under en tid på högst sex år så att nuvärdet av betalningarna motsvarar det fulla beloppet av fordran. Skattetagaren måste med andra ord gå med på att betalningarna skjuts upp på nämnt sätt.

2.2.8. Förbundsrepubliken Tyskland

I Tyskland överlämnades i april innevarande år till förbundsdagen ett förslag till ny insolvenslagstiftning (*Insolvenzordnung; Gesetzent-*

wurf der Bundesregierung; Deutscher Bundestag, 12. Wahlperiode, Drucksache 12/2443).

Ackordslagstiftningen har även i Tyskland förblivit utan betydelse, vilket i huvudsak beror på separatismernas och de förmånsberättigade borgenärernas särställning. Enligt lagförslaget skall sanerings- och konkursstadgandena inte skiljas åt, utan i bruk skall tas ett enda *enhetligt insolvensförfarande* inom vilket man beroende på fallet kunde genomföra både omorganisering av ett bolags verksamhet (sanering) och nedläggning av verksamheten (likvidation). Samma regelverk skall även tillämpas på privatpersoners skuldreglering.

Med undantag av den strukturella avvikelse som gäller med principen om ett enda enhetligt förfarande har det tyska lagförslaget många drag gemensamma med Förenta Staternas Chapter 11-stadganden.

Lagförslagets innehåll är i huvuddrag följande:

— Gälldenären kan anhängiggöra förfarandet. Grunden kan vara hotande insolvens eller redan existerande insolvens eller överskuldssatthet. Förfarandet kan bli anhängigt på ansökan av en borgenär, om gälldenären är insolvent eller överskuldssatt och borgenären har ett rättsligt intresse av att förfarandet blir anhängigt.

— Huvudregeln är att gälldenären förlorar sin bestämmanderätt. Under vissa förutsättningar kan domstolen dock på ansökan av gälldenären besluta att gälldenären behåller sin bestämmanderätt under tillsyn av förvaltaren.

— Betalningen och indrivningen av skulder som uppkommit innan förfarandet inleddes inställs. Förutsättningar för sanering av ett företag skapas dessutom genom stadganden med vilka säkerhetsborgenärernas möjligheter att ta befattning med boets anläggningstillgångar begränsas:

— Domstolen kan bestämma att fast egendom som tillhör gälldenären inte får realiseras genom exekutiv auktion med stöd av inteckning. Till en borgenär skall härvid kontinuerligt betalas ränta på skulden samt ersättning för den värdenedsättning som beror på att egendomen används.

— Förvaltaren beslutar om realisering av lös egendom i gälldenärens besittning även när egendomen är underkastad ägarförbehåll eller någon annan har säkerhetsrätt i den. Förvaltaren kan skjuta upp realiseringen bland annat om egendom behövs för fortsättande av verk-

samheten eller för att företaget skall kunna säljas som en helhet. Till borgenären skall även i detta fall kontinuerligt betalas räntorna på fordran.

— Om gälldenären i sin besittning har egendom med stöd av hyres- eller leasingavtal, kan ett sådant avtal efter det förfarandet blivit anhängigt inte sägas upp på grund av obetalda hyres- eller leasingavgifter.

— Enligt lagen kan i stället för likvidation göras upp en *plan* över arrangemang som gäller gälldenärsföretaget och borgenärerna. Med hjälp av planen är det möjligt att avvika från alla de stadganden som annars borde iakttas vid insolvensförfarandet. Förslaget till plan kan göras av förvaltaren, en borgenärsgroup som uppfyller vissa krav, gälldenären eller en sådan ägare till företaget eller ägargroup som uppfyller vissa krav.

— Borgenärerna skall för behandlingen av planen delas in i grupper så att borgenärer som är i likartad rättslig och ekonomisk ställning hör till samma group.

— Om godkännande av planen röstas enligt borgenärsgroup. En group vars medlemmar enligt planen skulle få behålla det nominella värdet av sina fordringar deltar inte i omröstningen. I varje group krävs enkel majoritet beräknad enligt såväl antalet röstande borgenärer som storleken på deras fordringar.

— Även om en tillräcklig majoritet inte skulle ställa sig bakom planen, kan den under vissa förutsättningar fastställas, om majoritet har nåtts i åtminstone en borgenärsgroup. En borgenärsgroup anses nämligen oberoende av röstresultatet ha godkänt planen, om den inte försvagar gruppens ställning jämfört med en konkursituation (dvs. borgenärerna får minst likvidationsvärdet av sina fordringar) och om den inte heller så som närmare framgår av lagförslaget orättmätigt gynnar andra parter.

— Det föreslås att de allmänna förmånsrätterna skall slopas, vilket för sin del skulle förbättra de ekonomiska förutsättningarna för ett godkännande av saneringsplanen.

— Gälldenärens samtycke är inte en nödvändig förutsättning för att planen skall kunna fastställas.

2.3. Bedömning av nuläget

Såsom det har framgått av avsnitt 2.1. har ackordslagstiftningen inte haft någon praktisk

betydelse. Det största missförhållandet är att ackordsstadgandena endast möjliggör skuldregering som gäller borgenärer utan förmånsrätt. I praktiken inverkar ackordsstadgandena inte på de viktigaste borgenärsgruppernas, dvs. säkerhetsborgenärernas och de förmånsberättigade borgenärernas ställning.

En borgenär som har en på ägande eller panträtt grundad säkerhet för sin fordran kan självständigt utöva sina säkerhetsrättigheter i samband med både konkurs och ett eventuellt ackordsförfarande. Om sådana realsäkerhetsborgenärer som kan göra sina rättigheter gällande oberoende av konkurs- eller ackordsförfarande används benämningen separatist. Om den egendom som är föremål för säkerhetsrätten är av stor betydelse för företagets verksamhetsförutsättningar, kan ett återtagande av egendomen med stöd av äganderätt eller en realisering av den med stöd av panträtt i avgörande mån försvaga möjligheterna till sanering av företaget. Tack vare sin särställning kan en säkerhetsborgenär på ett avgörande sätt inverka på om företagets ekonomiska svårigheter leder till nedläggning av verksamheten eller om saneringsåtgärder som avser fortsatt verksamhet kan vidtas och, om så är fallet, genom hurtiga åtgärder. Säkerhetsborgenärernas inställning till gäldenärsföretagets situation och till lösningsalternativen är ofta av avgörande betydelse. Inställningen beror i första hand på vad varje enskild säkerhetsborgenär anser vara ändamålsenligt med tanke på sina egna intressen. Ur de övriga parternas och samhällets synvinkel är slutresultatet nödvändigtvis inte det bästa möjliga.

Även de allmänna förmånsrätterna har stor betydelse med tanke på lagstiftningen om företagssanering.

Vad gäller förlikningsarrangemang kan man för det första konstatera att förutom separatisterna även de förmånsberättigade borgenärerna, vars ställning i konkurs är väsentligt bättre än andra borgenärs, på motsvarande sätt har ett mindre intresse av att gå med på frivilliga eftergifter för undvikande av konkurs. Eftersom merparten av ett företags tillgångar i en konkurs i allmänhet går till betalning av separatisternas och de förmånsberättigade borgenärernas fordringar, begränsas möjligheterna till en resultatrisk sanering avsevärt av att en viktig del av borgenärerna kan sakna ekonomiskt intresse för saneringsarrangemang.

Förmånsberättigade borgenärer kan inte

med avseende på tryggande av fordringsbeloppen i samband med sanering försättas i avsevärt sämre ställning än i en konkurs. Om man genom lag vill trygga vissa borgenärsfordringar bättre än i fråga om andra, måste detta gälla både konkurs och sanering. Det är knappast möjligt att lägga fram hållbara grunder för ett system där en viss borgenärsinstans vid konkurs vore berättigad till betalning före de övriga, men där samma borgenär i samband med sanering skulle måste nöja sig med mindre betalning. Även i utländska system har utgångspunkten varit att det ekonomiska värdet av förmånsberättigade fordringar vid sanering skall tryggas på samma sätt som vid konkurs. Det torde även vara osannolikt att förmånsberättigade borgenärer skulle vara villiga att avstå från sina förmåner inom saneringslagstiftningen, om de bevarades vid konkurser.

Om förmånsrättssystemet bibehålls i sin nuvarande form, kan de eftergifter som en sanering kräver endast i mycket begränsad omfattning gälla andra än borgenärer utan förmånsrätt. Borgenärernas ojämlikhet betyder att då skyddet för vissa borgenärer är bättre än för andra, är även de ekonomiska förluster som eventuella eftergifter för med sig i proportion större än hos andra borgenärer. Härvid blir den ekonomiska tröskel som borde kunna överstigas för avvärjande av konkurs i praktiken högre än om borgenärerna skulle ha relativt sett lika mycket — dvs. mindre — att förlora.

Med tanke på de borgenärer som saknar förmånsrätt vore det problematiskt att bygga saneringslagstiftningen på förmånsrättssystemet i dess nuvarande form, eftersom deras ställning skulle bli ännu svagare än förut om saneringen misslyckas och efterföljs av konkurs. Saneringsförfarandet skall bli aktuellt i ett skede då företaget åtminstone inte ännu är insolvent. En borgenär utan förmånsrätt som när saneringsförfarandet inleds annars ännu hade kunnat få betalning för en fordran som förfallit till betalning, skulle underkastas samma betalnings- och indrivningsbegränsningar som de övriga borgenärerna. Om saneringen sedermera misslyckas och gäldenärsföretaget går i konkurs, skulle företagets tillgångar i första hand användas till betalning av säkerhetsborgenärernas och de förmånsberättigade borgenärernas fordringar medan de övriga skulle bli utan någon nämnvärd utdelning. I det nuvarande förmånsrättssystemet kunde sa-

neringslagstiftningen således öka ojämlikheten mellan borgenärerna. Detta kan knappast anses vara godtagbart, i synnerhet då man beaktar att svaga borgenärer inte tryggas genom förmånsrätter, utan att dessa är till nytta för stora och bärkraftiga samfund.

3. Syftet med propositionen

Syftet med propositionen är att få till stånd stadganden som förbättrar de rättsliga förutsättningarna för sanering av i grund och botten livsdugliga företag som befinner sig i ekonomiska svårigheter och för undvikande av onödiga konkurser. Med hjälp av lagstiftningen kan man inte och bör inte heller försöka upprätthålla sådan företagsverksamhet för vars fortsättning det inte finns ekonomiska förutsättningar. Lagen bidrar givetvis inte till att öppna nya marknader eller finna nya affärsidéer, kapital eller andra produktionsfaktorer. Genom lagstiftningen kan man dock skapa en juridisk ram som ger möjligheter att finna och genomföra sådana lösningar på problemen för ett företag med svårigheter att den fortsatta verksamheten kan tryggas i den mån den är livsduglig eller kan göras livsduglig.

Saneringsförfarandet enligt lagförslaget skall vara ett alternativ till konkurs i sådana fall där det i stället för att lägga ner verksamheten är möjligt att avvärja eller kringgå ett företags ekonomiska kris genom att i enlighet med saneringsprogrammet vidta upphjälpande åtgärder och skuldreglering. Om det inte finns ekonomiska förutsättningar för att fortsätta företagets verksamhet, är det inte skäl att försöka förhindra eller skjuta upp en konkurs. Syftet med reformen är också att främja att företag i ekonomiska svårigheter på rätt sätt skall kunna välja mellan å ena sidan konkursförfarande som syftar till nedläggning av verksamheten och å andra sidan saneringsförfarande som syftar till att sanera verksamheten.

För att saneringsförfarandet skall fungera måste det uppfylla vissa grundförutsättningar, som behandlas närmare i avsnitt 4.1. nedan. Till dem hör framför allt följande: förfarandet skall kunna inledas innan företaget är insolvent; samtliga borgenärer skall omfattas av förfarandet; i förfarandet skall beträffande de skulder som uppkommit innan förfarandet inleddes säkerställas en fredningstid under vil-

ken betalnings- och indrivningsåtgärder är förbjudna, så att ett systematiskt saneringsprogram kan beredas under denna tid; saneringsprogrammet jämte skuldreglering måste kunna fastställas även utan samtliga berörda samtycke; parternas rättsskydd måste tryggas för att förfarandet inte skall ge vare sig gäldenären eller borgenärerna möjligheter till missbruk.

I lagen kan inte definieras de affärsekonomiska åtgärder som saneringen av ett företag förutsätter. Saneringsförfarandet jämte de begränsningar som hänför sig till borgenärerna och gäldenären samt skuldregleringarna berör emellertid parternas rättigheter och ekonomiska intressen. Sakens komplexitet och rättsskyddsbehoven gör således det nödvändigt att det finns en relativt omfattande och detaljerad regelsamling samt att behandlingen av saken anförtros domstolen. Förfarandet bör dock så långt som möjligt ordnas så att domstolen inte blir tvungen att avgöra affärsekonomiska frågor, utan endast ärenden som hänför sig till parternas rättsskydd.

Ett mål är dessutom att det inte skall vara nödvändigt att behandla alla företagssaneringsärenden från början till slut i den ordning som stadgas i lag. Det är önskvärt och även antagligt att en detaljerad lagstiftning främjar frivilliga sanerings- och skuldarrangemang utanför domstolsförfarandet. Då parterna på basis av lagstadgandena på förhand kan konstatera till vilka arrangemang lagen ger möjligheter, vid behov även mot vederbörandes vilja, blir förutsättningarna för förhandlingar klarare och möjligheterna att få till stånd förlikningsarrangemang förbättras.

Jämlikhetsorsaker kräver att saneringsförfarandet jämte skuldregleringsmöjligheterna kan utnyttjas av företag av alla slag och storlekar. Av principiella skäl vore det diskutabelt att försöka begränsa lagstiftningens tillämpningsområde t.ex. enligt storleken på företagen. Även i praktiken kan det finnas motiverat behov i synnerhet av skuldreglering i enlighet med lagförslaget också i fråga om små företag. Bland annat på grund av företagsfältets mångfasetterade art är det nödvändigt att bygga upp lagstiftningen så att den kan tillämpas i olika situationer och fungera så flexibelt som möjligt allt enligt om det är fråga om stora och invecklade eller mindre och enklare saneringsfall.

4. Centrala frågor vid saneringsförfarande

4.1. Regleringens utgångspunkter och huvuddrag

Vid saneringsförfarandet skall enligt förslaget göras upp och fastställas ett saneringsprogram i vilket skall ingå de åtgärder som krävs för förbättrande av företagens verksamhetsförutsättningar och de regleringar som gäller företagens skulder. Förfarandet kunde inledas genom beslut av domstol på antingen *gäldenärens eller en borgenärs ansökan*. Rätt att få förfarandet anhängigt skall även tillkomma en s.k. *sannolik borgenär*. Härmed avses den som vid tidpunkten för ansökan inte ännu har en konkret fordran på gäldenären, men för vilken gäldenärens insolvens sannolikt skulle orsaka ekonomiska förluster som grundar sig på fordringsrätten. Exempel är den som gått i borgen för gäldenärens skuld samt staten som skatte- tagare eller lönegarantimyndighet.

Saneringsförfarandet borde kunna *inledas i ett tillräckligt tidigt skede* innan företagens ekonomiska svårigheter har hunnit leda till insolvens. Möjligheterna till en resultatrik sanering är nämligen i allmänhet desto bättre ju tidigare man ingriper i problemen och vidtar avhjälpande åtgärder. Saneringsförfarandet kunde inledas, om bolaget hotas av insolvens. Om gäldenären gör ansökan tillsammans med sina viktigaste borgenärer, behöver inte heller denna förutsättning redas ut särskilt.

Det skall inte heller finnas något hinder för att man i ett redan insolvent företag i stället för konkurs inleder saneringsförfarande. Detta skall dock vara möjligt endast om det kan antas att det finns förutsättningar för åstadkommande av ett saneringsprogram och att man med hjälp av programmet kan avlägsna insolvenstillståndet på ett bestående sätt.

Väsentligt med tanke på saneringsförfarandets funktionsduglighet är att *samtliga borgenärer omfattas av förfarandet*. För att saneringsförfarandet skall kunna leda till resultat på behörigt sätt bör det vara möjligt att i samband med det reda ut företagens ekonomiska situation i dess helhet och genomföra behövliga skuldregleringar i fråga om samtliga borgenärer.

Vid saneringsförfarandet kan inte finnas separatister eller sådana borgenärer som skulle få göra sina rättigheter gällande oberoende av

förfarandet. De indrivningsbegränsningar som hänför sig till inledandet av förfarandet måste alltså gälla även de borgenärer vilka till säkerhet för sina fordringar har äganderätt eller panträtt i egendom som är i företagens bruk. Om nämligen en säkerhetsborgenär skulle vara berättigad att när han så vill utöva sina på säkerheten grundade rättigheter genom att återta säkerhetsegendomen eller inleda realisering av den, kunde en dylik åtgärd lätt omin- tergöra saneringsåtgärderna. Det är nämligen ofta fråga om egendom som är viktig med tanke på företagens verksamhetsförutsättningar. Vid saneringsförfarandet skall företaget kunna bevaras som en funktionsduglig helhet tills i saneringsprogrammet fastställs till vilken del det är förnuftigt att fortsätta verksamheten och i vilken mån det är skäl att lägga ner verksamheten.

Den omständigheten att även säkerhetsborgenärerna omfattas av saneringsförfarandet betyder även att dessa borgenärer inte har möjlighet att med stöd av sin särställning på ett bestämmande sätt inverka på förfarandets förlopp och saneringsprogrammets innehåll. Om en borgenär kunde utnyttja möjligheten att realisera en säkerhet, skulle detta ofta utgöra en effektiv påtryckningsmetod gentemot övriga berörda.

Ett grundläggande drag hos de skuldregleringar som hänför sig till saneringsförfarandet är i fråga om säkerhetsskulder att borgenärerna i saneringsprogrammet skall garanteras betalning av fordran i form av löpande betalningar upp till det belopp som säkerhetens värde täcker. En borgenär kan således inte realisera sådan säkerhet vars föremål behövs i företagens verksamhet, utan han får enligt lagförslaget regelbundna betalningar för den fordran som täcks av säkerheten. Till den del beloppet av fordran överstiger säkerhetens värde, skall borgenären i fråga om skuldregleringarna vara i samma ställning som de borgenärer vilka saknar säkerheter.

Viktigt är även att de borgenärer som för närvarande tryggats genom förmånsrätt kommer att omfattas av saneringsförfarandet och vara i samma ställning som borgenärer vilka saknar säkerhet. Betydelsen av detta har behandlats ovan i avsnitt 2.3. Slopande av förmånsrättssystemet är en förutsättning för ett fungerande saneringssystem och för att den föreslagna lagstiftningen inte skall leda till

större ojämlikhet mellan borgenärerna än tidigare.

För att ett planmässigt saneringsprogram som grundar sig på mångsidig utredning och prövning skall kunna fås till stånd krävs det att inledandet av saneringsförfarandet är förknippat med en *fredningstid* som gäller betalning och indrivning av saneringsskulder, dvs. skulder som uppkommit innan förfarandet inleds. Under denna tid kan saneringsåtgärderna och skuldregleringarna förberedas utan att någon av borgenärerna genom sitt handlande kan försvaga förutsättningarna för saneringen i syfte att driva igenom sina egna rättigheter och intressen och utan att heller gäldenärsföretaget kan gynna vissa borgenärer på bekostnad av de övriga. Utgångspunkten är att till saneringsförfarandet hör ett allmänt betalnings- och indrivningsförbud som gäller alla före förfarandet uppkomna skulder. Vissa undantag behövs dock för att företagets fortsatta verksamhet inte skall bli störd utan grund. Betalningsbegränsningarna skall således inte gälla t.ex. arbetstagarnas löner för en viss tidsperiod omedelbart före inledandet av förfarandet och inte heller vissa skulder som hänför sig till redan gjorda beställningar eller andra sedvanliga avtal. Det skall enligt vad som föreslås även vara möjligt att betala sådan små skulder vilka det med tanke på administreringen av saneringsförfarandet är ändamålsenligt att få "avförda från dagordningen".

Under förfarandet skall gäldenärens företagsverksamhet i allmänhet fortsätta på sedvanligt sätt. Skulder som uppkommit under denna tid är inte saneringsskulder, utan de skall betalas allt efter som de förfaller. Inte heller indrivningsbegränsningarna skall gälla skulder som uppkommit under förfarandet. Om saneringen inte leder till önskat resultat, utan företaget försätts i konkurs innan programmet fastställs, skall de skulder som uppkommer under förfarandet enligt förslaget ha ställning av massaskulder i konkursen. Denna behandling som är bättre än i fråga om saneringsskulder behövs för att företagets verksamhetsförutsättningar under saneringsförfarandet inte skall försvåras i högre grad på grund av de berörda gruppernas ovilja att ta den risken att nya skulder vid en eventuell konkurs skulle bli tvungna att konkurrera även med saneringsskulder utan säkerhet. Dessutom skall det för erhållande av den finansiering som behövs under förfarandet under vissa förutsättningar vara möjligt att

bevilja en ny skuld bättre säkerhetsställning än för en säkerhetsskuld som hör till sanerings-skulderna.

Bestämmanderätten i företagets angelägenheter skall under förfarandet kvarstå hos gäldenären för så vitt det är fråga om beslut och åtgärder som hör till normal affärsverksamhet. Däremot skall gäldenären inte mera ensam få besluta om sådana åtgärder som kan inverka på förutsättningarna för saneringen eller anars är ovanliga eller vittomfattande med beaktande av förhållandena.

När förfarandet inleds skall enligt förslaget förordnas en *utredare* vars ställning i saneringsförfarandet skall vara central. Vid behov skall det kunna finnas flera än en utredare, och de kan företräda olika slags sakkunskap. Valet av utredare skall grunda sig på borgenärernas förslag. Till utredarens uppgifter skall hör att göra upp en utredning om gäldenärens ekonomiska ställning samt följa och övervaka gäldenärens företagsverksamhet under förfarandet med beaktande av borgenärernas intressen. Åtgärder som inte hör till gäldenärens sedvanliga löpande verksamhet skall förutsätta samtycke av utredaren. Utredaren skall även se till att gäldenärens åtgärder under den tid som föregår inledandet av förfarandet i behövlig omfattning undersöks för utredande av eventuella missbruk. Utredaren skall vid behov kunna föra talan i rättsliga ärenden som gäller företaget. Till utredarens uppgifter skall även hör uppgifter i anslutning till administreringen av förfarandet, såsom t.ex. att delge borgenärerna olika slags handlingar samt att göra upp omröstningsutredning över saneringsprogrammet.

En viktig uppgift för utredaren skall vara att *göra upp ett förslag till saneringsprogram* tillsammans med parterna. Utredaren skall dock inte ha uteslutande rätt att framlägga förslag till program, utan även andra berörda, såsom gäldenären själv eller en viss borgenärgrupp skall, om de så önskar, kunna göra upp ett sådant förslag.

I fråga om *innehållet i saneringsprogrammet* skall i lagen tas in stadganden om vilka uppgifter och utredningar programmet skall innehålla och vilka frågor som skall behandlas i programmets åtgärdsdel. I lagen skall däremot inte och kan inte heller slås fast metodurvalet annat än i fråga om skuldregleringarna. Om skuldregleringarna skall i lagen tas in materiella stadganden av vilka framgår vilka

slag av åtgärder som för de olika borgenärsgrupperna blir aktuella och hur borgenärernas inbördes ställning skall ordnas.

Fastställandet av saneringsprogrammet skall ankomma på domstolen. Om förutsättningarna för fastställande skall finnas detaljerade stadganden i lagen. I den omröstning som gäller programförslaget skall borgenärerna delta. Bedömningen och genomförandet av programmet skall således i första hand bero på borgenärernas ställningstaganden. Väsentligt med tanke på systemets funktionsduglighet är att saneringsprogrammet kan fastställas trots att inte alla borgenärer har godkänt det. Enskilda borgenärer eller borgenärsgrupper skall inte kunna förhindra att saneringsprogrammet fastställs, om programmet uppfyller i lagen stadgade krav beträffande borgenärernas rättskydd och det kan anses vara genomförbart.

För omröstning skall borgenärerna enligt förslaget delas upp i grupper beroende på om de har säkerhet för sin fordran eller inte och hurdan grunden för fordran är. Rösträtt skall sådana borgenärer ha vars ställning skulle försvagas av programmet. Om i varje röstberättigad borgenärsgrupp en majoritet av borgenärerna — räknad både enligt antal och beloppet av fordringarna — understöder godkännande av programmet, kunde det i allmänhet fastställas förutsatt att programmet uppfyller vissa minoritetsskydds krav i fråga om skuldregleringarnas innehåll och borgenärernas inbördes ställning. Till dessa krav skall bland annat höra att betalningarna till säkerhetsborgenärerna motsvarar minimikraven enligt lagen och att betalningen till övriga borgenärer är minst lika stor som den hade varit i konkurs, dvs. vid likvidation av gäldenärsföretaget.

Programmet kan fastställas också i det fallet att det inte i alla borgenärsgrupper har fått majoritetens understöd. En ytterligare förutsättning är härvid bland annat att ingen som är i sämre förmånsrättsställning än sådan grupp av vanliga borgenärer som röstat emot programmet får betalning enligt programmet.

Gäldenärens samtycke till saneringsprogrammet skall inte vara nödvändigt. En annan sak är att gäldenärens inställning till saneringsprogrammet kan inverka på dess genomförbarhet t.o.m. väsentligt och därigenom få betydelse med tanke på förutsättningarna för fastställelse. Programmet kan även kräva vissa beslut av gäldenären eller andra åtgärder som kunde

vara en förutsättning för fastställande av programmet.

I lagen skall även tas in stadganden om ett fastställt *saneringsprogramms rättsverkningar* samt om observation och övervakning av genomförandet av programmet. Åsidosättande av betalningsskyldighet enligt programmet kunde leda till att ifrågavarande skuldreglering förfaller och att borgenärens rättigheter återinförs. Även hela saneringsprogrammet skall i vissa fall kunna förfalla. Om gäldenärsföretaget innan programmet upphör går i konkurs, skall detta i allmänhet leda till att programmet förfaller, dvs. till att borgenärernas rätt till betalning i konkurs bestäms som om något saneringsprogram inte hade fastställts.

Den lagstiftning som nu föreslås betyder att ett förfarande av helt ny typ tas i bruk. Det är viktigt att man följer noggrant de erfarenheter som fås av systemet, för att man på basis av dem kan vidareutveckla systemet enligt framkommande behov. I samband med lagstiftning av detta slag är det nödvändigt att de erfarenheter som fås i praktiken tillåts visa i vilken riktning stadgandena eventuellt behöver bearbetas.

4.2. Tillämpningsområde

Utgångspunkten är att möjligheten till saneringsförfarande i enlighet med den föreslagna lagen skall gälla all slags företagsverksamhet. Lagen skall således omfatta enskilda näringsidkare, öppna bolag och kommanditbolag samt aktiebolag och andelslag. Även yrkesutövare samt idkare av gårdsbruk och fiske skall vara sådana företagare som avses i lagen.

Den viktigaste betydelsen kommer saneringsförfarandet att ha i medelstora företag och i företag som är större än det. I synnerhet skuldregleringarna enligt den föreslagna lagen kan dock vara rätt behövliga även för små företag. Både de praktiska behoven och principiella skäl förutsätter att den föreslagna lagstiftningen jämte skuldregleringsmöjligheterna är allmän till sitt tillämpningsområde och kan tillämpas på alla slags företag. Det har således inte ansetts komma på fråga att tillämpningsområdet skulle begränsas t.ex. på basis av företagets storlek. Även den nuvarande ackordslagstiftningen, som den föreslagna lagen avser att ersätta, är allmän till sitt tillämpningsområde.

En fysisk person som är näringsidkare kunde

omfattas av lagen om företagssanering när han har ekonomiska svårigheter som sammanhäng-er med ifrågavarande näring. Om däremot en fysisk person som idkar näring hamnar i svårigheter på grund av skulder som hänför sig till hans privata hushåll, kan det bli fråga om ett förfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner, om vilken en proposition avlåts samtidigt som denna proposition.

I synnerhet med tanke på företagsverksamhet i mindre skala har i den föreslagna lagen tagits in specialstadganden som ger möjligheter att förenkla saneringsförfarandet (om detta, se avsnitt 4.16.)

Vissa organisationer som företräder näringslivet har i sina utlåtanden hänvisat till att ställningen för sammanlänkade företags fordringar kan bli problematisk vid sanering. Därför har organisationerna ansett att saneringsförfarandet vid behov borde kunna tillämpas som en helhet på en sådan företagsgrupp som i funktionshänseende bildar en helhet. Det har inte ansetts vara möjligt att förverkliga detta förslag även om problemet i sig är reellt. Den viktigaste orsaken till detta är att de enskilda företag som hör till en företagsgrupp av nämnt slag i juridiskt avseende är separata och självständiga bolag vilka åtminstone delvis har olika borgenärer och olika ägare och egen förmögenhet. En behandling av flera bolag i samma förfarande är därför inte möjlig. Behovet av sammanjämkning av saneringsarrangemangen i företagsgrupper är dock uppenbart, eftersom saneringsprogrammets beroende av varandra i betydande mån påverkar deras duglighet när det gäller förverkligandet. En sammanjämkning av detta slag kan eftersträvas på olika sätt, t.ex. samtidigt inledande av saneringsförfarande samt genom lösningar som gäller val av utredare. Med hjälp av detta är det möjligt att skapa förutsättningar för att en fungerande helhet skapas av separata saneringsprogram.

Den föreslagna lagen skall även gälla vissa sådana bolag som inte bedriver företagsverksamhet. Ett bostadsaktiebolag kunde således — på samma sätt som ett fastighetsaktiebolag — vara föremål för saneringsförfarande. Detsamma gäller föreningar som bedriver ekonomisk verksamhet. Stadgandet om detta innebär att i propositionen har beaktats lagstiftningen om bostadsrättsföreningar, som är under beredning. Behovet av lagstiftning i fråga om bostadsaktiebolag är knappast stort. Det har

dock ansetts att det inte finns anledning att utesluta heller dylika bolag från möjligheterna till skuldreglering i enlighet med den föreslagna lagen.

I fråga om samfund som bedriver visst slag av ekonomisk verksamhet och som omfattas av speciallagstiftning skall saneringsförfarandet inte komma i fråga. Lagen skall inte gälla depositionsbanker och kreditinstitut och inte heller försäkringsbolag och andra försäkringsanstalter. Bank- och finansieringsbolagslagstiftningen innehåller särskilda stadganden om depositionsbankernas och kreditinstitutens soliditet och om upprätthållande av soliditet samt om förhindrande av dylika samfunds ekonomiska svårigheter och om likvidation. Till lösandet av de ekonomiska problem som samfund vilka bedriver bank- och kreditinstitutsverksamhet har, hänför sig till den grad särdrag och särbehov att det inte har ansetts motiverat eller ens möjligt att beakta dem i en allmän lag som gäller sanering av företag. Bland annat bankernas och kreditinstitutens borgenärsstruktur är i den meningen av särskild art att lagförslaget inte heller av denna anledning kunde gälla dylika samfund. Av likartade skäl har även försäkringsbolagen och försäkringsföreningarna lämnats utanför den föreslagna lagens tillämpningsområde.

4.3. Förutsättningarna för inledande av förfarandet

4.3.1. Gälldenärens rätt att få saneringsförfarandena anhängigt

Det är klart att gälldenären själv skall kunna anhängiggöra saneringsförfarande genom att ansöka om detta hos domstolen. I allmänhet är gälldenären själv bäst på det klara med sin ekonomiska situation och utvecklingsutsikterna. Om förfarandet blir anhängigt på gälldenärens initiativ, kan man även ofta förmoda att gälldenären är beredd att medverka till att syftet med förfarandet fullföljs och att förutsättningarna för en uppbygglig inställning föreligger hos gälldenären.

En besvärligare fråga är däremot under vilka förutsättningar det skall vara möjligt för gälldenären att ta initiativet till saneringsförfarandet. Å ena sidan är det viktigt att saneringsförfarandet kan inledas tillräckligt tidigt, dvs. innan företaget har fått så allvarliga betalnings-

vårigheter att möjligheterna att på ett bestående sätt avhjälpa situationen har försvagats. Å andra sidan är det även viktigt att de rättsverkningar som hänför sig till saneringsförfarandet, framför allt förbudet mot betalning och indrivning av skulder, inte kan missbrukas genom ansökningar vars främsta syfte är att i stället för sanering hindra borgenärerna från att utöva sina rättigheter och att därigenom uppskjuta indrivning eller vars syfte är att vidta åtgärder som skadar borgenärerna.

I den lag som gäller i Förenta Staterna har inga förhandskrav uppställts för förfarande som initieras av gäldenären. När gäldenärens ansökan blir anhängig leder detta i och för sig till ett allmänt betalnings- och indrivningsförbud. Domstolen kan visserligen avslå en ansökan som kan anses ha gjorts i svikligt eller för förfarandet främmande syfte ("in bad faith"). Denna avslagsgrund framgår inte uttryckligt av lagen utan grundar sig på praxis som omfattats av domstolarna och tillämpats på varierande sätt. Det är inte möjligt att få en täckande uppfattning om i vilken mån det i praktiken har förekommit strävanden som kan stämplas som missbruk. De uppgifter som står till buds tyder dock på att några avsevärda missförhållanden inte har uppstått på grund av gäldenärens rätt att fritt anhängiggöra förfarandet.

I det tyska lagförslaget, som för övrigt har fått många impulser från lagstiftningen i USA, har i detta avseende valts en annan lösning. Gäldenären har inte getts fri rätt att anhängiggöra förfarande, utan en förutsättning för inledande av förfarandet är hotande eller redan förhandenvarande insolvens.

Även vid beredningen av detta lagförslag har slutsatsen varit att rättsverkningarna av att saneringsförfarandet inleds samt betalnings- och indrivningsförbud inte bör kopplas till det att gäldenärens ansökan blir anhängig, utan till domstolens beslut, genom vilket förfarandet inleds och som förutsätter att viss utredning framläggs. På detta sätt kan möjligheten till missbruk minskas avsevärt utan att tröskeln för att inleda saneringsförfarande blir ett hinder för tillräckligt tidigt anhängiggörande.

Om gäldenären ensam ansöker om inledande av saneringsförfarande skall det enligt förslaget krävas att gäldenären riskerar att bli insolvent (hotande insolvens). En sådan risk föreligger, om man på basis av gäldenärens ekonomiska situation och därpå inverkan omständigheter kan förutse att gäldenären är utsatt för en

konkret risk för insolvens inom en förutsebar tidsintervall, om inte saneringsåtgärder vidtas. Det är således fråga om en prognosartad bedömning vars tidsperspektiv kan variera beroende på med hurdan säkerhet utvecklingen av gäldenärens ekonomiska situation kan förutses med beaktande av förhållandena. Risken för insolvens behöver således inte vara akut, utan en mera långsiktig insolvensrisk är tillräcklig, under förutsättning att riskbedömningen grundar sig på utgångspunkter och principer som godkänts vid affärsekonomiska bedömningar.

Gäldenären skall till sin ansökan foga ett utlåtande om sin ekonomiska situation givet av en revisor som godkänts av en handelskammarsorganisation. Om det på basis av utlåtandet finns förutsättningar för inledande av förfarandet, skall någon annan utredning inte behövas för beslutet om inledande av förfarandet, om inte någon av borgenärerna gör saken stridig. Domstolen skall således inte bli tvungen att undersöka eller bedöma gäldenärens ekonomiska situation mera i detalj, om inte någon av borgenärerna kräver det.

Om gäldenären och minst två betydelsefulla borgenärer tillsammans ansöker om inledande av saneringsförfarande, skall det inte vara nödvändigt att förete särskild utredning om gäldenärens ekonomiska situation. Om nämligen borgenärer som företräder ett ekonomiskt intresse av viss storlek förenar sig om gäldenärens ansökan, kan detta redan i sig i allmänhet anses som ett tillräckligt tecken på att det primära syftet med ansökan inte är att missbruka saneringsförfarandet i avsikt att skada borgenärerna.

4.3.2. Borgenärens rätt till anhängiggörande

En andra, och samtidigt svår fråga är om borgenärerna skall, och under vilka förutsättningar, ha rätt att anhängiggöra saneringsförfarande.

Enligt nuvarande ackordslagstiftning kan ofientligt ackord bli anhängigt endast på initiativ av gäldenären. Situationen är densamma enligt den svenska ackordslagen och skuldsaneringslagstiftningen i Norge samt de danska stadgandena om inställelse av betalningar. Såsom har framgått av avsnittet 2.2. är det även i den danska och norska lagstiftningen i grund och botten fråga om att gäldenären får en möjlighet att försöka få till stånd ackord. Till grunddra-

gen av ett system av ackordstyp hör att ackord förutsätter samtycke av gäldenären, varför gäldenärens uteslutande initiativrätt kan ses mot denna bakgrund. Även den skuldreglering som föreslogs av kommittén för utvecklande av konkursrätten skulle enligt kommitténs förslag kunna bli anhängigt endast på ansökan av gäldenären själv.

Många skäl talar dock för att möjligheten till anhängiggörande av saneringsförfarande inte begränsas till gäldenären. Saneringsförfarandet har visserligen i första hand avsetts som ett system, med hjälp av vilket gäldenären kan försöka undvika insolvens och konkurs. Även ur borgenärernas synvinkel är detta dock ofta angeläget. Man kan inte heller utgå från att saneringsförfarandet i praktiken skulle bli anhängiggjort av gäldenären alltid då det finns behov därtill. Gäldenären kan vara oförmögen att göra en sakenlig bedömning av situationen och de åtgärder som den förutsätter eller av en eller annan anledning ovillig att anhängiggöra saneringsförfarande i ett tillräckligt tidigt skede. Om situationen utvecklas till en punkt där det inte längre finns några alternativ till konkurs, kan borgenärernas ställning riskeras avsevärt och grundlöst. Då en borgenär kan få en konkurs anhängig, kan man fråga sig varför han inte skall ha möjlighet att få till stånd ett saneringsförfarande som utom för honom kan leda till bättre slutresultat även för de övriga borgenärerna.

Kommittén för utvecklande av konkursrätten motiverade gäldenärens uteslutande rätt att anhängiggöra förfarande med att det för att skuldregleringarna skall lyckas krävs gäldenärens medverkan, varför det inte ansågs ändamålsenligt att förfarandet kunde bli anhängigt mot gäldenärens vilja. Också i detta förslag är utgångspunkten att gäldenären själv har en central roll vid genomförandet av saneringen. Detta är dock snarare en möjlighet än en absolut nödvändighet: med avvikelser från ett system av ackordstyp skall det vara möjligt att fastställa saneringsprogrammet jämte skuldregleringar oberoende av gäldenärens samtycke, även om gäldenärens medverkan ofta kan vara en förutsättning för saneringsarrangemangens genomförbarhet. Behovet av gäldenärens medverkan är dock i sig inte en tillräcklig grund för att det borde kunna bli fråga om att inleda förfarandet endast på ansökan av gäldenären. Även om gäldenären inte själv skulle göra ansökan, kan inledandet av förfarandet få till

stånd att gäldenären med tanke på sitt eget intresse anser det vara bäst att medverka till att saken avancerar.

Av ovan nämna orsaker är det inte skäl att helt utesluta gäldenärens rätt att anhängiggöra saneringsförfarande. En annan fråga är dock under vilka förutsättningar en borgenärsinitierad sanering borde bli möjlig.

I t.ex. Förenata Staternas lag förutsätter en borgenärs rätt att få saken anhängig att gäldenären inte allmänt betalar sina skulder när de förfaller. Denna förutsättning påminner om det hos oss omfattade begreppet insolvens. En borgenärs rätt att få saken anhängig är även enligt det tyska lagförslaget bunden till insolvensförutsättningen.

Om gäldenären redan är insolvent, förefaller borgenärens rätt att anhängiggöra saneringsförfarande inte särskilt problematisk. Eftersom insolvens kommer att vara en allmän förutsättning för konkurs är det ändamålsenligt att en borgenär i stället för konkursansökan kan göra en ansökan om saneringsförfarande. Med tanke på de olika borgenärsgupperingarnas inbördes ställning är den väsentliga skillnaden mellan konkurs och saneringsförfarande att det senare omfattar även sådana borgenärer som i en konkurs har ställningen av separatist. Detta drag som följer av förfarandenas olika syften och som är oundvikligt med tanke på saneringen ger dock inte anledning till att i fråga om saneringsförfarandet reglera en borgenärs rätt att anhängiggöra saken på annat sätt än i fråga om konkurs.

Om gäldenären inte ännu är insolvent, är frågeställningen mera mångfasetterad. Å ena sidan är det med tanke på saneringens resultat viktigt att förfarandet blir anhängigt i ett tillräckligt tidigt skede, dvs. helst redan innan gäldenären har blivit insolvent. Å andra sidan har anhängiggörandet viktiga verkningar ur både gäldenärens och borgenärernas synvinkel, varför man från en principiell och praktisk ståndpunkt noggrant måste avväga under vilka förutsättningar en borgenär kan tillåtas att på detta sätt ingripa i gäldenärsföretagets verksamhet i en situation där gäldenären åtminstone inte ännu är insolvent. Något problem uppstår naturligtvis inte, om gäldenären och en borgenär tillsammans gör ansökan, utan endast när det är fråga om en ansökan som gjorts utan gäldenärens medverkan.

För att man skall kunna förbättra förutsättningarna för att saneringsförfarandet vid behov

kan fås anhängigt i ett tillräckligt tidigt skede har man i lagförslaget ansett det vara skäl att ge även en borgenär möjlighet att anhängiggöra saneringsförfarande redan på grund av hotande insolvens. Vilken borgenär som helst skall dock inte ha denna rätt, utan det skall krävas att borgenären har ett faktiskt behov att få till stånd uttryckligen saneringsförfarande. En borgenär som endast har en enskild eller några förfallna eller snart förfallande fordringar på gäldenären har i allmänhet inte ett sådant behov, om det inte är fråga om en fordran av avsevärd storlek. Saneringsförfarandet är inte ett system avsett för indrivning av skuld. Det finns inte någon anledning till att sådana borgenärer vars rättsliga intresse begränsas till indrivning av enstaka fordringar och för vilka sedvanliga indrivningsmetoder erbjuder ett ändamålsenligt rättsskyddsmedel skall ha rätt att anhängiggöra saneringsförfarande. För att denna rättighet skall vara motiverad skall borgenären i stället för ett dagsaktuellt indrivningsintresse ha ett ekonomiskt betydelsefullt och framåt i tiden riktat intresse av att gäldenärens betalningsförmåga bevaras och att ett saneringsprogram och skuldreglering fås till stånd i detta syfte. Som det mest typiska exemplet kan nämnas en finansiär som på gäldenären har en till beloppet avsevärd fordran vilken grundar sig på kreditförhållande, oberoende av om den skall avkortas periodiskt eller återbetalas på en gång, eller staten, vilken i egenskap av skatteborgenär utöver redan uppkomna och förfallna skattefordringar hela tiden får nya fordringar under verksamhetens gång. Även borgenärer av annat slag kan ha ett likartat behov av att uttryckligen saneringsförfarande inleds för undvikande av konkurs och begränsande av avsevärda ekonomiska förluster.

I detta sammanhang kan det konstateras att i näringslivsorganisationernas utlåtanden om förslaget av justitieministeriets arbetsgrupp inte kritiserades borgenärernas ovan beskrivna rätt att anhängiggöra saneringsförfarande. De organisationer som företräder gäldenärssidan har således inte ifrågasatt en sådan reglering.

I den föreslagna lagen har en borgenärs rätt att anhängiggöra saneringsförfarande på grund av hotande insolvens, som en följd av det ovan anförda, reglerats så att en borgenär i nämnda fall skall ha rätt att anhängiggöra saken, om det är nödvändigt för att trygga ett avsevärt ekonomiskt intresse för borgenären eller för att

förhindra att det äventyras. Av den föreslagna lagen framgår dessutom att endast sådana borgenärer kan ha rätt att anhängiggöra förfarandet vars fordringar kan anses klara till sina grunder och belopp. Om en fordran t.ex. är stridig, finns det risk för att borgenären genom att ansöka om saneringsförfarande kunde försöka förbättra sin ställning som part i tvisten. För att en borgenär inte skall kunna göra ansökan i ett syfte som är främmande för saneringsförfarandet, är det skäl att begränsa anhängiggörandet till sådana borgenärer vars fordringar inte är förknippade med oklarheter.

4.3.3. *Rätt för andra att anhängiggöra förfarande*

I vissa fall kan även någon annan än en ovan nämnd borgenär ha ett likartat motiverat behov av att anhängiggöra saneringsförfarande. Enligt lagförslaget skall även s.k. sannolika borgenärer ha samma rätt till anhängiggörande som borgenärerna. Med dessa borgenärer avses en sådan instans som inte ännu när ansökan görs har en sådan fordran på gäldenären som skulle berättiga till anhängiggörande, men för vilken gäldenärens eventuella insolvens sannolikt skulle innebära ekonomiska förluster grundade på en fordringsrätt.

Ett exempel på en sådan sannolik borgenär är den som gått in borgen för gäldenärens skuld. Om gäldenären blir insolvent blir borgensmannen betalningsskyldig gentemot borgenären och får sannolikt inte för sin regressfordran full betalning av gäldenären, varför risken för ekonomisk förlust i allmänhet är uppenbar. Även staten i egenskap av skattetagare kan förutom borgenär enligt föregående avsnitt ibland vara sannolik borgenär. Även om gäldenären inte ännu skulle ha t.ex. obetald förskottsinnehållningsskuld, innebär en hotande insolvens risk för att förskottsinnehållningsfordringar som uppkommer under verksamheten inte betalas, om gäldenären drivs in i ett insolvenstillstånd. Trots att redan förfallna fordringar tills vidare, eventuellt försenade, har betalats, kan skattemyndigheten således ha ett intresse av att på grund av hotande insolvens anhängiggöra saneringsförfarande. Ett likartat behov kan föreligga hos en statlig lönegaranti-myndighet som när gäldenären blir insolvent blir tvungen att i form av lönegaranti betala

eventuellt obetalda lönefordringar till arbetstagararna.

4.3.4. Hinder för förfarandet och grunderna för avbrytande

Såsom i avsnitt 4.1. har konstaterats syftar saneringsförfarandet till att förbättra förutsättningarna för ett livsdugligt företag att fortsätta sin företagsverksamhet. I det skede då förfarandet anhängiggörs kan man inte alltid och är det inte ens nödvändigt att veta om företagets verksamhet eller en del av den är fortsättningsduglig, utan ett centralt mål för saneringsförfarandet är just att möjliggöra en utredning av företagets ekonomiska situation och saneringsmöjligheterna.

Om det dock redan när ansökan om inledande av saneringsförfarande behandlas framgår att gäldenären är insolvent och i en sådan ställning att det inte kan antas att det finns förutsättningar för att med hjälp av saneringsprogram få till stånd en bestående förbättring av situationen, skall beslut om inledande av saneringsförfarande inte kunna fattas. Härvid kan det bli fråga om att försätta gäldenären i konkurs. Om det efter att förfarandet redan har inletts framgår att gäldenären är i ett icke-saneringsdugligt tillstånd av ovan nämnt slag, kan förfarandet avbrytas och gäldenären antingen på egen eller en borgenärs ansökan försättas i konkurs. Förhållandet mellan saneringsförfarande och konkurs behandlas närmare i avsnitt 4.4.1.

Även om gäldenären inte skulle vara insolvent på ovan avsett sätt, kan företagets ekonomiska situation vara sådan att gäldenärens tillgångar uppenbarligen inte skulle räcka till för att täcka kostnaderna för saneringsförfarandet. Den viktigaste kostnadsposten av detta slag är arvodet och kostnadsättningarna till utredaren. Om det inte kan antas att gäldenärens tillgångar förslår till dessa kostnader och ingen annan, t.ex. någon av borgenärerna förbinder sig att svara för dem, skall det inte vara möjligt att inleda eller fortsätta förfarandet. På samma sätt skall det förhålla sig om det är sannolikt att gäldenären inte förmår betala skulder som uppkommer efter det förfarandet inletts. Eftersom sådana skulder i en konkurs skulle vara i massaskulds ställning, är det i en sådan situation viktigt att tanke på saneringsskulder att saneringsförfarandet

inte inleds eller att det avbryts så snart som möjligt, för att gäldenären utan dröjsmål skall kunna försättas i konkurs.

Ett hinder för inledande av saneringsförfarande och en grund för avbrytande av ett redan inlett förfarande skall även vara att det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra en borgenärs indrivningsåtgärder eller att kränka någon annan borgenärs rätt eller att kränka gäldenärens rätt, t.ex. strävan att förhindra eller störa gäldenärens affärsverksamhet genom att underkasta den de begränsningar som följer av saneringsförfarande. Oberoende av vem som är sökande skall beslut om inledande av förfarandet inte kunna fattas, och redan inlett förfarande alltså avbrytas, om det har framkommit omständigheter på basis av vilka det finns skäl att misstänka att det är fråga missbruk av saneringsförfarandet.

Ett hinder för inledande av förfarandet och en avbrottsgrund skall enligt förslaget även vara att det finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för åstadkommande eller fastställande av ett saneringsprogram. Det är inte skäl att inleda eller fortsätta förfarandet, om man redan på förhand kan bedöma att det inte leder till resultat. Som ett exempel på en sådan situation kan nämnas att gäldenären avsäger sig sådan medverkan som är nödvändig med tanke på saneringsarrangemangen eller att det upptäcks att gäldenären gjort sig skyldig till ett sådant gäldenärsbrott eller annat brott som enligt den föreslagna lagen skulle utgöra hinder för fastställande av saneringsprogrammet.

4.4. Förfarandets förhållande till konkurs och likvidation

4.4.1. Förhållandet till konkurs

Saneringsförfarandets förhållande till konkurs har i fråga om huvudprinciperna redan tangerats i avsnitten 4.1. och 4.3.4. Målet är att de fall som på basis av ansökan om saneringsförfarande eller konkurs blir anhängiga, antingen genast i begynnelseskedet eller, om det inte är möjligt, i ett senare skede på ett ändamålsenligt sätt skall hänföras till någotdera av dessa förfaranden med olika syften. Detta förutsätter, såsom framgår av avsnitt 4.3.4., att saneringsförfarandet inte inleds eller att det

avbryts, om det visar sig att gäldenären är på det sättet insolvent att situationen inte kan avhjälpas genom saneringsförfarande, åtminstone på ett mera bestående sätt. För att en sådan gäldenär skall kunna försättas i konkurs och för att rätt förfarande skall kunna väljas för fallen måste förutsättningarna för konkurs ändras så att av insolvens i sig görs en grund för försättande i konkurs. I den nuvarande konkursstadgan uppräknas kasuistiskt och uttömmande vissa fakta som duger som konkursgrund. Regleringen har redan länge ansetts vara oändamålsenlig. Eftersom insolvens inte som sådan är en grund för försättande i konkurs är det med tanke på en ändamålsenligt organiserad förhållandet mellan saneringsförfarande och konkurs skäl att justera konkursgrunderna redan i detta sammanhang, dvs. innan konkurslagstiftningen i övrigt reformeras. En ändring av konkursstadgan i nämnt avseende har också inrymts i den proposition med förslag till lag om revidering av förmånsrättslagstiftningen som avläts samtidigt som denna proposition.

Saneringsförfarandet skall alltså vika undan för konkurs, om gäldenären inte är saneringsduglig. Såsom redan har konstaterats framgår denna sida av saken av den föreslagna lagen så att ett saneringsodugligt insolvenstillstånd är ett hinder för inledande av saneringsförfarande och en grund för avbrytande av förfarandet.

Å andra sidan är det lika viktigt att konkurs vid behov viker undan för saneringsförfarande, om det finns förutsättningar för inledande av det sistnämnda. Om en ansökan om inledande av saneringsförfarande görs efter det konkursansökan blivit anhängig, skall förutsättningarna för godkännande av den senare ansökan prövas innan det kan bli fråga om försättande i konkurs. Det skall således vara möjligt att avvärja konkurs ännu efter att ansökan om sådan blivit anhängig, om det finns förutsättningar för inledande av saneringsförfarande. Detta innebär samtidigt att möjligheterna att använda konkursansökan i påtryckningssyfte och som ett medel att driva in en skuld skulle försvagas i de fall då gäldenären i själva verket inte är konkursmogen.

Efter att saneringsförfarande har inletts skall konkurs vara möjlig även i det fallet att gäldenären visar sig vara oförmögen att betala skulder som uppkommit efter det förfarandet inleddes. Dyliga skulder är enligt förslaget inte saneringsskulder, och de skall inte omfattas av

betalnings- och indrivningsförbudet i anslutning till saneringsförfarandet. Underlåtelse att betala skulder av nämnt slag kunde således leda till konkurs på samma sätt som i allmänhet.

Gäldenären kunde även efter det saneringsprogrammet fastställts gå i konkurs på samma sätt som vilken gäldenär som helst. En konkurs som börjat innan saneringsprogrammet slutförts skulle betyda att saneringsarrangemangen misslyckas och skulle i allmänhet leda till att saneringsprogrammet och de skuldregleringar som ingår i det förfaller. Detta betyder att även i fråga om saneringsskulder skulle borgenärens rättigheter i konkurs bestämmas som om något saneringsprogram inte hade fastställts. Det kunde vara oändamålsenligt att skuldreglering enligt saneringsprogrammet förfaller och — med tanke på både gäldenären och senare borgenärer — även oskäligt, om gäldenären går i konkurs först i det skedet då huvuddelen av saneringsskulden redan har betalats i enlighet med programmet. I dyliga fall kunde domstolen enligt propositionen bestämma att programmet trots konkurs inte förfaller. Härvid kunde saneringsborgenärerna alltså kräva betalning endast för den del av sin fordran som enligt programmet ännu är obetald.

4.4.2. *Möjlighet att ändra en konkurs till saneringsförfarande i övergångsskedet av reformen*

Efter att gäldenären redan har försatts i konkurs kunde saneringsförfarande inte mera komma i fråga. I ikraftträdelseskedet av reformen har det dock ansetts vara befogat att avvika från denna princip. Om gäldenären innan lagen om företagssanering har trätt i kraft har försatts i konkurs, skall det enligt förslaget under vissa förutsättningar ännu vara möjligt att efter det den nya lagen trätt i kraft övergå från konkursförfarande till saneringsförfarande. Beslut om inledande av saneringsförfarande kunde fattas, om en ansökan om detta görs innan gäldenären tillhörig egendom i betydande utsträckning har realiserats och senast innan konkursdomen avkunnas. Ett dylikt undantagsarrangemang under en övergångstid har ansetts nödvändigt i synnerhet för att det innan lagen om företagssanering träder i kraft kan förekomma fall där en borgenär

med tanke på sina egna intressen anser det vara bäst att få gäldenären försatt i konkurs innan möjligheten att anlita saneringsförfarande föreligger. Med det ovan beskrivna övergångsstad- gandet kan man i viss mån minska faran för att onödiga konkurser inleds för undvikande av verkningarna av den nu föreslagna reformen.

4.4.3. Överlåtelse av företagstillgångar som en helhet

I praktiken är det rätt vanligt att gäldenärs- företagets förmögenhet eller en del av den i samband med konkurs överläts som en helhet till ett annat sedan tidigare existerande eller inkom för ändamålet grundat företag. Konkursborgenärerna får härvid betalning ur köpesumman. Det är fråga om ett sätt att realisera konkursboets tillgångar.

Å andra sidan kan man säga att det är fråga om ett sätt att sanera ett företag: dess förmö- genhet eller åtminstone en del av den bevaras som en helhet och verksamheten fortsätter, medan åter skulderna — med undantag av säkerhetsskulder som belastar förmögenheten — inte övergår, utan blir betalda till den del som köpesumman förslår efter konkurskostna- derna. Återstoden av skulderna stannar borge- nären till last. Av den anledningen uppstår frågan om förhållandet mellan saneringsför- farandet och konkursförfarandet med tanke på situationer där företagsförmögenheten överläts.

Den föreslagna lagstiftningen om sanering av företag har i första hand utarbetats med tanke på sanering av det ursprungliga gäldenärsföre- taget. Om man redan i begynnelsekedet, dvs. när beslut fattas om inledande av saneringsför- farande, kan anse det uppenbart eller sannolikt att den ursprungliga gäldenären inte är sane- ringsduglig, utan att den enda möjligheten är att överlåta företagets tillgångar till någon annan, antingen som en helhet eller genom att realisera förmögenheten på annat sätt, kan detta i princip lika väl ske inom ramen för konkursförfarande. Å andra sidan kan man inte anta, och det är inte heller nödvändigt att utgå från att man redan när saneringsförfarand- et anhängiggörs borde kunna göra en klar bedömning av vilka alternativ som kan komma i fråga när det gäller att finna en lösning på gäldenärsföretagets situation. Det kan vara motiverat att starta saneringsförfarandet just i det syftet att man får ett tillfälle att grundligt

reda ut företagets ekonomiska situation och de möjligheter som står till buds. Enligt den föreslagna lagen skall det inte finnas hinder för att om man under förfarandet märker att det enda eller bästa alternativet är att överlåta företagets tillgångar eller en del av dem till någon annan, förfarandet skall kunna fortsät- tas och företagsförmögenheten överläts i en- lighet med ett saneringsprogram. Även om det härvid är fråga om realisering av gäldenärens förmögenhet, vore det inte förnuftigt att sane- ringsförfarandet måste avbrytas i sådana situa- tioner och konkursförfarande i stället tillgripas.

Enligt förslaget skall det således vara möjligt att man i saneringsprogrammet stannar för en överlåtelse av företagets förmögenhet eller en del därav som en helhet, varvid överlåtelsepri- set på det sätt som bestäms i programmet kan användas antingen till prestationer till borge- nären eller kanske — i fall av delöverlåtelse — för förbättrande av förutsättningarna för den återstående verksamheten.

En överlåtelse av företagets förmögenhet eller en del av den kan ibland vara det enda eller bästa sättet att trygga en fortsatt verk- samhet. Å andra sidan kan dylika överlåtelser ha drag som är tvivelaktiga med tanke på borgenärernas skydd eller vara förknippade med direkta missbruk. Om ett företags förmö- genhet överläts till en annan, men skulderna blir kvar, är det uppenbart att åtgärden skadar borgenärerna, ifall vederlaget för överlåtel- sen understiger det överlätna förmögenhetskomple- xets faktiska värde. I synnerhet när det inte finns stor efterfrågan på ifrågavarande före- tagsförmögenhet, utgående från vilken mark- nadsvärdet kunde redas ut, kan det vara svårt eller nästan omöjligt att bestämma vad som är förmögenhetens "rätta" värde och när en överlåtelse kan anses ha skett mot underpris. Detta ökar faran för åtgärder som är disku- tabla ur borgenärernas synvinkel.

I överlåtelser som skadar borgenärerna och som *föregår konkurs eller saneringsförfarande* kan man ingripa med stöd av stadgandena om återvinning, varutöver det kan vara fråga om en gärning som skall straffas som gäldenärs- brott. Dessa överlåtelssituationer och de pro- blem som de ger upphov till behandlas inte i denna proposition.

I fråga om överlåtelser *i samband med saneringsförfarande* förverkligas borgenärernas skydd via de krav som ställs på saneringspro-

grammets innehåll, behandling och fastställande: alla borgenärer får delta i behandlingen av programförslaget och i beslutsprocessen som gäller fastställandet av det; ett fastställande av programmet förutsätter i regel understöd av borgenärsgruppernas majoritet och till skydd för de borgenärer som motsätter sig finns vissa minimikrav på programmets innehåll. Eftersom frågan om bestämning av överlåtelsepriset i samband med överlåtelse av ett företag eller en del därav är av avgörande vikt och samtidigt ofta svår, har det ansetts motiverat med tanke på borgenärernas skydd att för dessa situationer inrymma i förutsättningarna för fastställande av saneringsprogrammet ett specialstadgande, enligt vilket ett programförslag inte skall kunna fastställas, om någon av de borgenärer som röstat mot programförslaget gör det sannolikt att något annat handlingsätt skulle leda till ett resultat som är fördelaktigare för borgenärerna. Ett sådant specialstadgande behövs även för att det allmänna kriteriet för minimiskydd i fråga om andra än säkerhetsborgenärerna är vad ifrågavarande borgenärer skulle ha fått i konkurs. Emedan en överlåtelse av företaget eller en del därav som en helhet är möjlig även vid konkurs, kunde tillämpningen av nämnda stadgande leda till tillämpningssvårigheter och ger således ensamt inte borgenärerna tillräckligt skydd.

Till överlåtelse av ett företag eller en del därav vid *konkurs* ansluter sig likaså vissa problem i vilka det är skäl att ingripa samtidigt som lagstiftningen om saneringsförfarande bringas i kraft. Med tanke på borgenärernas skydd är det nämligen viktigt att det i fråga om de rättsliga förutsättningarna för överlåtelse av ett företag eller en del därav inte finns sådana väsentliga skillnader mellan saneringsförfarande och konkurs som kunde vara ägnade att påverka valet av förfarande på ett sätt som är skadligt eller diskutabelt ur borgenärernas synvinkel. I konkurs förutsätter en försäljning av lös egendom som hör till näringsverksamhet på annat sätt än genom offentlig auktion att vid borgenärsstämman en enkel, enligt storleken på fordringarna uträknad majoritet stöder detta. Risken för att man medvetet försöker använda företagsöverlåtelse genom konkurs på ett sätt som skadar borgenärerna eller att slutresultatet i praktiken blir ofördelaktigt för borgenärerna, är typiskt störst då överlåtelseägaren är någon som hör till den närmaste kretsen kring gäldenären, gäldenärsföretagets ägare eller en viktig

borgenär. Därför har i propositionen som gäller revideringen av förmånsrättssystemet, vid sidan av andra förslag till ändringar av konkursstadgan, inrymts stadganden enligt vilka beslutsfattandet vid överlåtelse av konkursgäldenärens förmögenhet eller en del därav som en helhet i nämnda slags fall skall kräva en majoritet som bestäms enligt fordringarnas belopp både bland de förmånsberättigade borgenärerna och bland de vanliga borgenärerna. I lagen skall dessutom ingå ett jävsstadgande för den händelse att en viktig konkursborgenär har lovat att finansiera överlåtelseägaren i avsevärd mån.

4.4.4. Förhållande till likvidation

Likvidation är i allmänhet det skede som föregår upplösningen av ett bolag. Ett frivilligt eller på bolagsordningen eller bolagsavtalet grundat beslut av bolagets ägare om att bolaget skall träda i likvidation innebär således att avsikten är att upplösa bolaget och lägga ned dess verksamhet. Härvid är det inte förnuftigt att det mitt under likvidationen vore möjligt att anhängiggöra saneringsförfarande som syftar till att trygga förutsättningarna för fortsatt verksamhet. Syftena med likvidation och saneringsförfarande är alltså så till vida motstridiga att ett bolag i likvidation enligt propositionen inte skall kunna bli föremål för saneringsförfarande. Om bolagets ägare ändrar åsikt, måste först ett beslut om upphörande av likvidationen fattas. Först därefter kan det bli fråga om att inleda saneringsförfarande.

Stadgandena om tvångslikvidation i lagen om aktiebolag förhåller sig dock till saneringsförfarandet på ett sätt som är ett problem i sig. Om det uppstår en situation där bolagets eget kapital har blivit så litet att det är mindre än en tredjedel av aktiekapitalet, skall styrelsen sammankalla bolagsstämman för att behandla försättande av bolaget i likvidation (s.k. första bolagsstämma). Därefter har bolaget till sitt förfogande en viss tid inom vilken man kan försöka förbättra bolagets ekonomiska situation. Om det inom denna tid inte fås till stånd en situation där det egna kapitalet är minst hälften av aktiekapitalet, skall bolagsstämman försätta bolaget i likvidation (s.k. andra bolagsstämma). I tvångslikvidationsstadgandena ingår således en viss tidsperiod för saneringsåtgärder. Stadgandena har således samma slags

syfte som saneringsförfarandet. Därför har det ansetts ändamålsenligt att inledande av saneringsförfarande skulle sätta åt sidan skyldigheten att försätta bolaget i likvidation. Även om bolagets ekonomiska situation skulle vara sådan att bolaget vid den s.k. andra bolagsstämman borde försättas i likvidation, föreligger sådan skyldighet dock inte, om saneringsförfarande har inletts före nämnda tidpunkt eller en ansökan om detta görs senast när beslutet om försättande i likvidation borde fattas, och ansökan leder till att saneringsförfarande inleds.

I ett aktiebolag kan även en sådan situation uppstå att saneringsförfarande har inletts på basis av en ansökan som styrelsen gjort, men bolagsstämman beslutar om likvidation av bolaget. I detta fall skall saneringsförfarandet och dess rättsverkningar upphöra.

4.5. Rättsverkningarna av att förfarandet inleds

4.5.1. Allmänt om de verkningar som inledandet av förfarandet har på borgenärernas ställning

4.5.1.1. Saneringsskulder

Skulder som omfattas av saneringsförfarandet, dvs. saneringsskulder skall vara de skulder som har uppkommit före beslutet om att inleda förfarandet. Dessa skulder skall beröras av det betalnings- och indrivningsförbud som följer av att förfarandet inletts, och ifrågavarande skulder skall omfattas av de skuldregleringar som bestäms i saneringsprogrammet.

Avgörande är enligt förslaget om grunden för skulden har uppkommit innan förfarandet inletts. Betydelseöst är däremot t.ex. om skulden har förfallit till betalning eller ej.

Såsom av avsnitt 4.1. har framgått är saneringsskulder alla slags skulder som uppkommit innan förfarandet inletts. Även sådan skulder för vilka en borgenär har säkerheter skall således höra till saneringsskuldena.

Ansvarighetsunderskottet för en pensionsstiftelse som gäldenären grundat skall inte anses som saneringsskuld. En pensionsstiftelses ansvarighetsunderskott bildas av skillnaden mellan det aktuella pensionsansvaret och den förmögenhet som är täckning för det. Om ansvarighetsunderskott skulle anses som sane-

ringsskuld för det företag som grundat stiftelsen, kunde detta leda till att pensionsstiftelsen skulle bli oförmögen att betala pensioner och måste försättas i likvidation. Därför skall en pensionsstiftelses ansvarighetsunderskott inte vid saneringsförfarande hänföras till saneringsskuldena. Detta betyder att understödsavgifterna till stiftelsen kunde betalas utan hinder av saneringsförfarandet och att förfarandet inte skulle inverka på de skyldigheter för gäldenärsföretaget som gäller täckande av stiftelsens ansvarighetsunderskott eller på fullgörandet av skyldigheterna. Nämnda förpliktelser kunde således inte vid saneringsförfarande vara föremål för sådana skuldregleringar som avses i den föreslagna lagen.

I de fall då gäldenären är ett bolag är naturligtvis endast bolagets skulder saneringsskulder. Personligen ansvariga bolagsmäns privata skulder skall inte omfattas av saneringsförfarandet. Om åter gäldenären är en enskild näringsidkare, är alla hans skulder saneringsskulder oberoende av om de hänför sig till företagsverksamheten eller till gäldenärens privathushåll.

Vid bedömningen av en borgenärs rätt att anhängiggöra förfarandet skall det krävas att borgenärens fordran till sina grunder och sitt belopp är klar (se ovan avsnitt 4.3.2.). Vid ett inlett förfarande har denna begränsning däremot inte någon betydelse. Som saneringsskulder skall också anses sådana skulder vars grunder eller belopp är beroende av villkor eller har bestridits eller av andra orsaker är oklara. I samband med förfarandet skall parterna ges tillfälle att bestrida anmälda skulder. Om de frågor som framkommer på grund av bestridande inte kan prövas och avgöras i samband med saneringsförfarandet, skall de vid behov hänvisas till en separat rättegång. En tvist om en viss skuld kan naturligtvis vara anhängig också sedan gammalt. Om frågan om skuldens grund eller slutliga belopp inte blir avgjord innan beslut fattas om saneringsprogrammets och skuldregleringarnas innehåll, skall domstolen bestämma till hur stort belopp en skuld av nämnt slag skall beaktas i saneringsprogrammet och vid omröstning om det. Om skulden senare fastställs till högre belopp, skall saneringsprogrammet på yrkande av en borgenär ändras för så vitt skuldens slutliga belopp påverkar skuldarregleringarnas innehåll. Om åter skuldens slutliga belopp fastställs vara mindre än vad som beaktats i sanerings-

programmet, minskar denna omständighet naturligtvis gäldenärens betalningsskyldighet.

4.5.1.2. Säkerhetsskuldernas särställning

Med säkerhetsskuld avses i lagförslaget sådan skuld till vars säkerhet borgenären har realsäkerhetsrätt i egendom som tillhör eller är i gäldenärens besittning, till den del säkerhetens värde vid den tidpunkt då förfarandet inleds skulle ha räckt till för att trygga borgenärens fordran. Realsäkerhetsrätter är framför allt de säkerhetsrättigheter som grundar sig på ägande- eller panträtt. Föremål för panträtten kan vara antingen lös eller fast egendom.

De vanligaste exemplen på skulder som tryggats med säkerhet som grundar sig på ägande är skulder på grund av avbetalningsköp eller leasingavtal. Av skulder som tryggats med panträtt är de mest typiska åter igen sådana skulder vars säkerhet grundar sig på inteckning. Det kan vara fråga om fastighetsinteckning eller inteckning som har som föremål arrenderätt till en fastighet samt hyresrätt till byggnader på fastigheten, eller företagsinteckning som gäller lös egendom i gäldenärens näringsverksamhet i den omfattning som framgår av företagsinteckningslagen (634/84). Vanliga föremål för panträtt är även värdepapper, t.ex. aktier, samt värdeandelar. Även en fordran kan vara föremål för panträtt. T.ex. grundar sig så kallad factoring-finansiering ofta på användning av gäldenärens fakturafordringar som säkerhet.

Skuld för vilken borgenären har en ovan avsedd säkerhet skall anses som säkerhetsskuld endast till den del som värdet av säkerheten vid den tidpunkt då förfarandet inleds skulle räcka till för att täcka borgenärens fordran efter avdrag av realiseringskostnaderna och eventuella fordringar som skall betalas med bättre förmånsrätt. Om säkerhetens värde inte förslår till att täcka borgenärens fordran i dess helhet, skall den del som överstiger värdet av säkerheten utgöra vanlig saneringsskuld.

Vid bedömningen av till vilken del en viss skuld är säkerhetsskuld bör alltså uppmärksamhet ägnas säkerhetens värde när förfarandet börjar. I vissa utlåtanden har det ansetts vara diskutabelt att en eventuell förändring av säkerhetens värde under förfarandet inte skulle beaktas. Detta har man stannat för eftersom beredningen av saneringsprogrammet

och de skuldregleringar som ingår i det förut-sätter tillgång till vissa utgångsuppgifter. Till dem hör som en central faktor säkerheternas värde. Det är ofta svårt att fastställa dem. Problemen skulle ökas av att eventuella värdeförändringar under förfarandets gång skulle måste beaktas. Det finns risk för att detta kunde öka stridigheterna i anslutning till bestämningen av säkerheternas värde och försvåra uppgörandet av saneringsprogrammet. I varje fall vore det nödvändigt att sätta ut en bakre gräns för när värdeförändringarna kan beaktas. Med tanke på saneringsförfarandets fortskridande vore en dylik bakre gräns den tidpunkt då parterna skall framföra sina utlåtanden om programförslaget. Tiden mellan inledandet av förfarandet och nämnda tidpunkt vore i allmänhet endast några månader. I t.ex. anläggningstillgångarnas värde sker i allmänhet inte väsentligare förändringar på en sådan tid, även om situationen under exceptionella förhållanden kan vara en annan. Då det i fråga om många egendomsslag i varje fall är svårt eller rentav omöjligt att ge ett entydigt exakt värde på en säkerhet har det inte ansetts finnas anledning att tillföra saneringsförfarandet de ytterligare besvär som en möjlighet att återopa värdeförändringar efter det förfarandet börjat kunde medföra.

Syftet med säkerheten är att trygga att borgenären får betalning för sin fordran. I fråga om realsäkerhetsrätterna grundar sig skyddet på att om gäldenären inte fullgör sin betalningsskyldighet, kan borgenären realisera föremålet för säkerhetsrätten och få betalning den vägen. Denna rätt har en säkerhetsborgenär även i samband med konkurs (s.k. separatistställning). Såsom i avsnitt 4.1. har konstaterats, är det med tanke på saneringsförfarandet av avgörande vikt att ingen av borgenärerna har sådan särställning, dvs. möjlighet att utöva sina egna rättigheter oberoende av saneringsförfarandet. En sådan rättighet skulle lätt fränta saneringsförfarandet dess förutsättningar, emedan det då inte skulle ha tryggats att företagets disponibla förmögenhet bevaras som en helhet. Dessutom skulle existensen av realiseringsrätt ge säkerhetsborgenärerna större bestämmanderätt än för andra i fråga om innehållet i saneringsarrangemangen.

Eftersom det i saneringsförfarandet vore nödvändigt att begränsa säkerhetsborgenärernas rätt att utnyttja säkerhetens värde genom att realisera föremålet för säkerhetsrätten, mäs-

te säkerhetsborgenärens ställning annars ordnas så att hans rättigheter blir ekonomiskt tryggade både under förfarandet och vid skuldregleringen enligt saneringsprogrammet. Därför innehåller den föreslagna lagen flera specialstadganden om säkerhetsskulder.

Säkerhetsskuldernas specialställning vid *skuldregleringarna* behandlas nedan i avsnitt 4.11.2.

Under förfarandet skall säkerhetsskulderna vara i specialställning i två avseenden. För det första skall säkerhetsborgenärerna utan hinder av betalningsförbud ha rätt att få betalning för räntor som förfaller efter det förfarandet inletts och för andra kreditkostnader enligt villkoren för skulden. Detta betyder att en borgenär inte skall åsamkas skada i form av ränteförluster ens i det fall att saneringen misslyckas och säkerhetens värde inte förslår till att täcka sådana räntefordringar för tiden för förfarandet vilka uppkommit på grund av att realiseringsmöjligheterna uppskjuts. För det andra har säkerhetsborgenären rätt till ersättning för sådan nedsättning av säkerhetsegendomens värde som beror på användning av föremålet i gäldenärens verksamhet under den tid indrivningsförbudet är i kraft. Detta tryggar en säkerhetsborgenär för den händelse att saneringsförfarandet misslyckas och i något skede måste avbrytas, varvid realisering av säkerheten kan bli aktuell. Härvid skulle borgenären inte vållas skada av att användningen av säkerhetsegendom efter det förfarandet inletts har sänkt egendomens realiseringsvärde.

Om det är fråga om leasingavtal, skall en borgenär ha rätt att få betalning i sin helhet för avgifter som hänför sig till tiden efter förfarandet, under förutsättning att avtalsförhållandet fortgår. Detta grundar sig på att kreditförhållandet intimt är förknippat uttryckligen med den egendom som avtalet gäller och till vilken kreditgivaren har förvärvat äganderätt inkom för ifrågavarande kredittagares behov.

Inledandet av saneringsförfarandet ger gäldenären rätt att med förtida betalning som mål säga upp en förbindelse eller ett avtal om säkerhetsskuld. Rätt till förtida betalning av skulden skulle göra det möjligt att en före detta säkerhetsskuld ersätts med en ny kredit medan förfarandet är anhängigt. Detta kan vara ändamålsenligt, om det är möjligt att få ny kredit på förmånligare villkor än tidigare. Det vore på detta sätt möjligt att minska på de räntor som skall betalas under förfarandet.

I vissa fall kunde domstolen på yrkande av en borgenär bevilja denne tillstånd att realisera eller återta föremålet för säkerhetsrätten. Detta skall bli aktuellt om det är uppenbart att det med tanke på saneringsarrangemangen eller för att trygga gäldenärens och hans familjemedlemmars skäliga bostadsförhållanden eller näringsverksamhet inte är nödvändigt att egendomen förblir hos gäldenären. Tillstånd till realisering eller återtagande av ett säkerhetsföremål kunde komma i fråga även när betalning av ovan avsedda räntor eller andra kreditkostnader eller en ersättning för nedgång i säkerhetens värde försummas på väsentligt sätt.

4.5.1.3. *Vissa andra skulders specialställning*

Vissa skulder som i princip hör till sanerings-skulderna skall enligt förslaget vara i specialställning så till vida att de antingen skall eller kan betalas utan hinder av de begränsningar som sammanhänger med förfarandet.

Utestående löner till arbetstagarna för tre månader före inledandet av förfarandet skall betalas trots det allmänna betalningsförbudet. Detta undantag är i samklang med den princip som står bakom bland annat lönegarantisystemet och enligt vilken en arbetstagare vars utkomst är beroende av löneinkomster inte får vållas skada i form av utebliven lön på grund av arbetsgivarens ekonomiska svårigheter. Om betalningsförbudet skulle utsträckas till att gälla de senaste lönefordringarna skulle detta även vara ägnat att minska arbetstagarnas vilja att fortsätta i anställning hos gäldenären. Med tanke på en fortsatt verksamhet är det väsentligt att det i detta avseende inte uppstår onödiga störningar. I praktiken skall nämnda undantagsstadgande gälla närmast sådana lönefordringar som inte har förfallit till betalning när förfarandet inleds. Arbetstagarnas löner hör till de utgifter som i allmänhet inte ens vid betalningssvårigheter kan lämnas obetalda. Om lönetillgodohavanden är obetalda i ett företag, är det därför osannolikt att arbetsgivarens ekonomiska situation trots det skulle vara sådan att det överhuvudtaget finns förutsättningar för saneringsförfarande.

Även arbetstagarnas semesterlöner och semesterersättningar skall betalas normalt även till den del som rätten till dem har uppkommit under tiden före förfarandet. Inte heller i detta

avseende skulle inledandet av förfarandet således påverka arbetstagarnas ställning.

Utan hinder av betalningsförbud skall det även vara möjligt att fortsätta ett betalningsrörelsekonto med kredit, trots att detta innebär att de betalningar som inflyter på kontot och som avser gäldenären minskar den fordran som banken hade angående nämnda konto då förfarandet började. Likaså kunde betalning erläggas för sådan av gäldenären skaffad och för hans sedvanliga verksamhet behövlig egendom vars besittning inte har överlåtits till gäldenären då förfarandet inleddes.

Syftet med ovan nämnda undantag är att betalningsförbudet inte orsakar onödig störning för gäldenärens fortsatta normala verksamhet. Det skall även finnas undantag som grundar sig på andra skäl.

Trots betalningsförbud skall gäldenären betala för barn avsett underhållsbidrag enligt avtal fastställt av socialnämnden eller enligt domstolsbeslut till den del bidraget skulle ha förmånsrätt vid utsökning. Kopplingen till förmånsrätt betyder att ifrågavarande undantag skall gälla obetalda periodiska underhållsbidragsposter som förfallit under det sist förflutna året.

Ett mera av prövning beroende undantag gäller enligt den föreslagna lagen s.k. småskulder. Genom beslut av utredaren kunde utan hinder av betalningsförbudet betalning erläggas till borgenärer vars fordringar till beloppet är små, om detta är ändamålsenligt med tanke på förfarandet. Om små skulder behandlades som normala saneringsskulder, skulle detta i förfarandet ge upphov till administrativa besvärligheter och kostnader, vilka inte står i förnuftigt förhållande till skuldernas ekonomiska betydelse. Därför är det motiverat att t.ex. små fakturafordringar kunde betalas till fullt belopp, varefter de inte mera skulle behöva beaktas. Ur de övriga borgenärerna synvinkel kan ett sådant undantag anses acceptabelt, eftersom en minskning av antalet borgenärer effektiviserar och lättar upp förfarandets förlopp, under förutsättning att summan av de småskulder som skall betalas inte blir opropor­tionerligt stor i förhållande till de övriga skulderna.

I vissa situationer skall även amorteringar på lån som tagits hos en av gäldenären grundad pensionsstiftelse vara i specialställning. Om gäldenärsföretaget har på återlåning grundad skuld hos sin pensionsstiftelse, kunde ett betal-

ningsförbud rörande låneamortering riskera pensionsstiftelsens likviditet och leda till att tilläggs pensionerna till arbetstagarna förblir obetalda. Amorteringarna på detta slags lån från en pensionsstiftelse kunde därför betalas trots betalningsförbud, om det är nödvändigt för tryggnad av stiftelsens betalningsberedskap. Vid skuldreglering skall lån av pensionsstiftelsen inte vara i specialställning. De skall omfattas av samma minimiskyddsstadganden som andra skulder, dvs. skuldens ställning skall bero på om den är en säkerhetsskuld eller en vanlig skuld. I sistnämnda fall skall borgenären ha rätt till åtminstone en lika stor utdelning som vid konkurs.

4.5.1.4. Efter inledandet av förfarandet uppkomna skulders ställning

Skulder som uppkommer efter det förfarandet inletts är enligt förslaget inte saneringsskulder. Betalnings- och indrivningsförbudet skall inte gälla sådan skulder, och de skall inte omfattas av saneringsprogrammets skuldregleringar. Så skall t.ex. löpande utgifter i anslutning till sedvanlig affärsverksamhet, såsom löne- och hyresutgifter vilka uppkommer under förfarandet samt varubeställningar betalas på samma sätt som i allmänhet. På grund av de begränsningar som gäller gäldenärens bestämmanderätt kunde under förfarandet uppstå ny skuld endast för så vitt den hänförs sig till företagets normala verksamhet eller grundar sig på utredarens samtycke.

För att saneringen skall lyckas är det viktigt att företagets verksamhet efter det förfarandet inletts kan fortsätta så störningsfritt som möjligt, tills det blir aktuellt att genomföra de ändringar som saneringsarrangemangen förutsätter. För att affärsrelationerna till t.ex. varuleverantörer skall kunna fortsätta eller att sådana skall kunna uppstå utan särskilda svårigheter, måste avtalsparterna kunna få tillräcklig säkerhet för att den ekonomiska risk som ansluter sig till avtalen med gäldenären inte är för stor. I syfte att främja ett sådant förtroende är avsikten att skulder som uppkommit under förfarandet tryggas med tanke på konkurs genom ett stadgande enligt vilket dylika skulder vid gäldenärens eventuella konkurs skall vara i samma ställning som massaskulder, dvs. i likhet med ett konkursboskulder gå till betalning före andra skulder. Denna specialställning skall skulder som upp-

kommit efter förfarandet ha endast i en konkurs som börjar innan saneringsprogrammet slutförs eller, om förfarandet upphör utan att något program fastställs, inom en viss tid från det förfarandet upphörde.

Såsom i avsnitt 4.3.4. har konstaterats, skall saneringsförfarande inte kunna inledas och ett redan inlett förfarande skall avbrytas, om det är sannolikt att gäldenären inte förmår betala de skulder som uppkommer efter det förfarandet inlett.

Med tanke på saneringsförfarandets möjligheter att lyckas kan utöver att affärsförhållandena fortgå vara av avgörande betydelse att man efter det förfarandet inlett kan få för den fortsatta verksamheten nödvändig tilläggsfinansiering i syfte att trygga företagets likviditet. För tryggande av finansieringsmöjligheterna har i den föreslagna lagen tagits in ett stadgande enligt vilket domstolen kunde bestämma att viss kredit som tas under förfarandet skall ha samma eller bättre förmånsrätt i den gäldenären tillhöriga egendom som ställs som säkerhet för krediten än en saneringsskuld för vilken ifrågavarande egendom sedan gammalt är säkerhet. Det kan bli aktuellt att bestämma om detta, om ett förmånsrättsarrangemang av nämnt slag är nödvändigt för skaffande av den finansiering som behövs under förfarandet och det inte i väsentlig mån kränker de borgenärens intresse vars förmånsrättsställning skulle försvagas på grund av arrangemanget. Ett sådant arrangemang skulle inte heller påverka ifrågavarande borgenärens ställning som säkerhetsborgenärer. Den nya kreditens andel av säkerhetens värde skall således inte minska det belopp beträffande vilket en saneringsskuld som hamnar i svagare förmånsrättsställning skall anses som säkerhetsskuld.

4.5.2. *Innehållet i betalnings- och indrivningsförbud*

Såsom i avsnitt 4.1. redan har konstaterats leder domstolens beslut om inledande av saneringsförfarande till betalnings- och indrivningsförbud. Förbudet skall gälla alla slag av saneringsskulder, även säkerhetsskulder. Undantag skall gälla för vissa slags skulder. De har behandlats ovan i avsnitt 4.5.1.3. Säkerhetsskulderna skall vara i särställning i det avseendet att i fråga om dem under förfarandet åtminstone skall betalas räntorna och kreditkostnaderna (se ovan avsnitt 4.5.1.2.).

Med ovan nämnda undantag skall gäldenären inte under förfarandet få betala saneringsskuld eller ställa säkerhet för sådan. En betalning som erlagts eller en säkerhet som ställts i strid med förbudet skall enligt förslaget återgå. När förfarandet börjar slutar dröjsmålsränta att löpa.

Den som kräver betalning av en säkerhetsskuld skall under förfarandet inte få rikta dröjsmålspåföljder eller indrivningsåtgärder mot gäldenären eller åtgärder för att trygga betalning av skulden. Borgenären skall t.ex. inte få säga upp skuld, bringa i kraft ett förfallovillkor eller häva ett avtal som utgör grund för skulden. En säkerhetsborgenär skall inte kunna vidta åtgärder för realisering av säkerhet eller för återtagande av ett föremål som utgör säkerhet. Åtgärder av detta slag som redan inlett skall avbrytas.

Det skall även vara förbjudet att kvitta en skuld. En borgenär skall således inte kunna använda gäldenärens fordran på honom till kvittning av sin egen skuld. Vissa remissinstanser, framför allt Bankföreningen i Finland, har ansett att kvittning borde vara möjlig utan hinder av betalnings- och indrivningsförbud. Ett sådant undantag har dock inte ansetts vara befogat. Tillåtande av kvittning skulle innebära att en borgenär som är berättigad till kvittning vore i bättre ställning än alla andra borgenärer när det gäller rätten till betalning. Det har inte ansetts finnas tillräckliga sakliga grunder för en sådan särbehandling av kvittningsskulder. Om det skulle vara möjligt att under saneringsförfarandet få betalning genom kvittning, kunde detta tvärtom leda till avsevärda problem, eftersom avsikten är att gäldenärsföretagets verksamhet skall fortgå så störningsfritt som möjligt under förfarandet. En banks kvittningsrätt kunde exempelvis i praktiken leda till att gäldenärsföretaget på grund av kvittning förlorar sina disponibla medel och därför hamnar i en likviditetskris som äventyrar hela saneringsförsöket. Syftet med saneringsförfarande avviker från konkurs — i vilken kvittning är tillåten — i den mån att det har ansetts nödvändigt att utsträcka betalnings- och indrivningsförbudet till att gälla även användningen av kvittning som ett medel för att få betalning. — En annan sak är att existensen av en kvittningsmöjlighet när förfarandet börjar påverkar innehållet i skuldregleringarna på ett sätt som skyddar borgenären. Detta följer av att en vanlig borgenär enligt den föreslagna

lagen inte mot sin vilja kan bli tvungen att underkasta sig skuldreglering som inte ger honom minst likvärdig utdelning som han hade fått i gäldenärens konkurs.

För att kvittningsförbudet dock inte skall riskera en sådan borgenärs ställning som med fog har kunnat anta att kvittningsrätten tryggar hans fordran, skall borgenären enligt den föreslagna lagen i vissa fall ha rätt att låta bli att fullgöra sin betalningsskyldighet gentemot saneringsgäldenären, tills han själv får betalning enligt skuldregleringen eller indrivningsförbudet upphör. Exempelvis kan en bank innehålla medlen på ett tidsbundet depositions-konto, men inte medel på gäldenärens betalningsrörelse- eller brukskonton. Stadgandet skall innebära att en borgenär som själv har en skuld gentemot saneringsgäldenären, under vissa förutsättningar få skydd för den händelse att saneringsförfarandet upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller för den händelse att gäldenären försummar en programlig skuldreglering. Inte heller en sådan borgenär skall få en sådan särställning att han skulle hamna utanför skuldregleringarna.

Om en rättegång eller något annat förfarande är anhängigt för att en verkställighetsgrund i fråga om saneringsskuld skall erhållas, skall en borgenär om han så önskar kunna fortsätta detta förfarande. Det skall även vara möjligt att anhängiggöra en rättegång. På grund av utmätningförbud skall ett beslut om saken dock inte kunna verkställas medan förfarandet pågår. Om saneringsprogrammet fastställs kan detta åter betyda att verkställighetsgrunden som sådan slutligt förlorar sin betydelse.

Efter att förfarandet har inletts skall gäldenärens egendom inte kunna utmätas för saneringsskuld, och verkställighet på grund av redan förrättad utmätning skall avbrytas. Ett undantag är utmätning av underhållsbidrag till barn till den del underhållsbidraget har förmänsrätt vid utsökning. En borgenär skall inte heller kunna ges handräckning för återtagande av en vara som sålts genom avbetalningsköp eller för verkställande av uppgörelse. Ett vräkningbeslut som gäller en lokal som används i företagsverksamhet skall inte kunna verkställas.

Ett indrivningsförbud skall förhindra indrivning av skuld även av den som enligt lag är personligt ansvarig för gäldenärsbolagets skulder. Ett öppet bolags och ett kommanditbolags

skulder skall således inte heller kunna indrivnas hos en bolagsman efter det förfarandet inletts.

Betalnings- och indrivningsförbud är i kraft tills saneringsprogrammet fastställs eller saneringsförfarandet upphör. När saneringsprogrammet fastställs skall dess innehåll ersätta de tidigare villkoren i rättsförhållandena mellan gäldenären och borgenärerna, och borgenärernas rättigheter gentemot gäldenären bestämmas enligt programmet. En borgenär skall således inte längre kunna börja driva in betalningar av gäldenären på basis av tidigare betalningsdröjsmål till den del saneringsprogrammet inte förutsätter sådana prestationer.

4.5.3. *Förfarandets inverkan på gäldenärens avtal*

Med undantag av förbudet mot betalning och indrivning av saneringsskuld skall inledandet av saneringsförfarande inte i regel inverka på gäldenärens avtalsförhållanden eller förbindelser som gäldenären givit. Inledandet av förfarandet skall med andra ord inte ändra gäldenärens bundenhet av redan existerande avtal eller av andra rättshandlingar. Detsamma gäller motparten.

Har gäldenären innan förfarandet tas i bruk förbundit sig till en viss prestation och är det inte fråga om betalning av saneringsskuld skall gäldenärens prestationsskyldighet kvarstå på samma sätt som den andra partens motprestationsskyldighet. Inledande av saneringsförfarande kan inte heller anses som en sådan omständighet som enligt allmänna avtalsrättsliga regler kunde berättiga gäldenärens avtalskompanjon att häva avtalet på basis av bestämmelserna som gäller ett befarat avtalsbrott. Att förfarandet börjar inverkar nämligen i och för sig inte på gäldenärens förmåga eller möjligheter att uppfylla avtalsförpliktelser av nämnt slag.

Om åter gäldenärens avtalskompanjon innan förfarandet inletts har förbundit sig att erlagga betalning till gäldenären, skall inte det att gäldenären på grund av betalningsförbud inte kan fullgöra sin motprestationsplikt berättiga avtalskompanjonen att i enlighet med allmänna avtalsrättsliga principer avhålla sig från sin egen prestation. I den föreslagna lagen har därför tagits in ett särskilt stadgande om att en avtalskompanjon till gäldenären som är skyldig att fullgöra sin prestationsskyldighet först sed-

an förfarandet inletts har rätt att utan hinder av betalningsförbud få betalning för sin prestation, om det är fråga om en prestation som är sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet. Inledandet av förfarandet skall således inte inverka på t.ex. normala varuleveranser i fråga om vilka gäldenären gjort beställningen innan förfarandet inleddes eller på andra avtal som är sedvanliga med beaktande av gäldenärens verksamhet.

Om innan förfarandet inletts har ingåtts ett sådant avtal där gäldenärens motpart har förbundit sig till någon annan prestation än en sådan som är sedvanlig med tanke på gäldenärens affärsverksamhet och gäldenären inte ännu har fullgjort sin på avtalet grundade betalningsskyldighet, skall avtalets öde bero på utredarens beslut. Gäldenärens motpart skall på begäran inom skälig tid upplysas om huruvida gäldenären ämnar stå fast vid avtalet, dvs. fullgöra det enligt avtalade villkor. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, skall motparten ha rätt att häva avtalet. Följderna av hävningen skall bestämmas på samma sätt som i samband med avtalsbrott. Motpartens eventuella skadeståndskrav skall utgöra saneringsskuld.

Specialstadganden har i lagförslaget tagits in i fråga om vissa permanenta avtal. Om gäldenären är hyrestagare i ett tidsbundet hyres- eller leasingavtal, skall ett sådant avtal utan hinder av den bestämda tiden kunna uppsägas av gäldenären så att det upphör efter två månader från uppsägningen. Den ersättningskyldighet som ett förtida upphörande av avtalet ålägger gäldenären skall bestämmas enligt ett specialstadgande, som tränger undan eventuella avvikande avtalsvillkor. Ersättningen skall omfatta det avtalsenliga vederlaget för uppsägningstiden, kostnaderna för återställande av besittningen av egendom samt annan skada som visas av motparten. Principen skall således vara den att endast en faktiskt orsakad skada skall ersättas. Ersättningen utgör saneringsskuld. Den föreslagna regleringen är nödvändig för att gäldenären i samband med saneringsförfarandet skall kunna bli befriad från ifrågavarande permanenta avtal, om det är ändamålsenligt på grund av saneringsåtgärderna. Om t.ex. en del av verksamheten läggs ner, kan hyres- eller leasingutgifterna för obehövligen lokaliteter eller anordningar vara en avsevärd kostnadspost vilken man för att saneringen skall lyckas bör kunna bli kvitt. Härvid får gäldenärens avtalskompan-

jons intresse av att avtalsförhållandet fortsätter vika för de behov som hänför sig till saneringen.

Under vissa förutsättningar skall gäldenären i samband med saneringsförfarande även ha rätt att avsluta en arbetstagares arbetsavtal med kortare uppsägningstid än normalt, dvs. två månaders uppsägningstid. Denna uppsägningssätt behandlas närmare i avsnitt 4.9.

Såsom i avsnitt 4.5.1.2. har nämnts, skall gäldenären sedan förfarandet har inletts ha rätt att säga upp en förbindelse eller ett avtal om säkerhetsskuld för förtida betalning. Detta ger möjlighet till att ersätta en tidigare kredit med en ny, om sådan kredit kan fås på fördelaktigare villkor än tidigare.

4.5.4. *Förfarandets inverkan på ställningen för en borgensman, medgäldenär och den som ställt tredje manssäkerhet*

Har tredje man utfärdat en borgensförbindelse för gäldenärens skuld eller ställt någon annan säkerhet för den, beror en sådan persons ställning på om säkerheten har ställts som en del av ifrågavarande persons affärsverksamhet eller därmed jämförbara verksamhet eller ej. I det förstnämnda fallet, då alltså den som ställt säkerheten har handlat yrkesmässigt, skall inledandet av saneringsförfarandet inte hindra en borgenär från att driva in skulden av borgensmannens eller ur värdet av en säkerhet som en utomstående har ställt. Den regressfordran på gäldenären som borgensmannen eller den som ställt realsäkerhet har skall utgöra gäldenärens saneringsskuld och som sådan beaktas i de skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet. En medgäldenär är enligt förslaget i samma ställning som en borgensman.

Om däremot en borgensförbindelse eller stället av någon annan säkerhet inte har haft samband med ifrågavarande persons affärs- eller därmed jämförbara verksamhet, utan det är fråga om en handling som hänför sig till privathushåll, skall effekterna av det indrivningsförbud som är kopplat till inledande av saneringsförfarande utsträcka sig förutom till gäldenären även till den som ställt säkerheten. I praktiken är det i synnerhet i fråga om små och medelstora företag vanligt att ett företags ägare eller deras familjemedlemmar avger borgensförbindelser för företags skulder eller ställer egendom i pant för skulderna. Om det indrivningsförbud som riktar sig mot företaget

inte skulle förhindra indrivning av en fordran hos borgensmannen eller ur säkerhetens värde, skulle inledandet av saneringsförfarande vara ägnat att ur dens synvinkel som ställt säkerheten ge upphov till en oskäligen situation, ty indrivningsåtgärderna kunde ofta ruinera hans privatekonomi ända i grunderna. Därför har utgångspunkten i den föreslagna lagen varit att en borgenär sedan saneringsförfarandet inletts inte skall ha ovillkorlig rätt att driva in sina fordringar heller av privata borgensmän eller ur en säkerhet som en privatperson ställt, utan att indrivningsbegränsningarna skall utsträcka sig även till en sådan ställare av säkerhet. Frågan om hans ansvar gentemot borgenären måste ordnas i samband med saneringsprogrammet. En medgäldenär skall även i detta jämföras med en borgenär.

Under förfarandet, innan saneringsprogrammet fastställs, skall en borgenär således inte kunna driva in sin fordran av en privat borgensman. I fråga om den som ställt realsäkerhet skall situationen bero på hurdan egendom det är fråga om. Borgenären kunde av domstolen få tillstånd att realisera säkerheten, om det inte är nödvändigt att den egendom som är föremål för säkerhetsrätten förblir hos ägaren för att hans eller hans familjs skäligen bostadsförhållanden eller hans näringsverksamhet skall kunna tryggas. Om en utomstående t.ex. som säkerhet för gäldenärens skuld har gett börsaktier, kunde en realisering komma i fråga. Om däremot säkerheten består av ifrågavarande persons skäligen bostad eller egendom som är nödvändig med tanke på hans näringsverksamhet, såsom en gårdsbrukslägenhet, kunde realiseringsrätt i allmänhet inte beviljas.

Den ställning som den som ställer säkerhet och en medgäldenär har i skuldregleringen behandlas i avsnitt 4.11.5.

4.6. Organen och deras uppgifter

4.6.1. Utredaren

Utredaren skall ha en viktig ställning i saneringsförfarandet. Till hans uppgifter skall höra utredning och övervakning, delaktighet i det beslutsfattande som gäller gäldenärens verksamhet, primärt ansvar för uppgörande av saneringsprogramförslaget samt dessutom administrativa uppgifter i anslutning till förfarandet.

Eftersom gäldenären inte på grund av inledandet av saneringsförfarandet skulle förlora sin rätt att råda över egendomen, utan han skulle få behålla sin beslutanderätt i ärenden som hör till normal affärsverksamhet och sin delaktighet även i annat beslutsfattande, skall utredaren — vid sidan av borgenärsdelegationen — fungera som bevakare av borgenärernas intressen under förfarandet. Utredaren skall förordnas på framställning av borgenärerna.

Utredaren skall vara oberoende av gäldenären. Till utredare kan således inte förordnas en person som står i sådant förhållande till gäldenären att det är ägnat att äventyra denna oavhängighet. Med beaktande av utredarens uppgift är det även viktigt att utredaren åtnjuter alla borgenärgruppers förtroende. Detta har beaktats både i stadgandena om kompetensvillkoren för utredaren och i stadgandena om hur han skall förordnas. Utredaren skall i sitt uppdrag iakttä opartiskhet i förhållande till de olika borgenärerna och borgenärgrupperna. Den som utses till utredare får inte stå i sådant förhållande till någon borgenär som kunde vara ägnat att äventyra hans opartiskhet. Om en kvalificerad majoritet av varje borgenärgrupp samtycker till det, kunde till utredare dock förordnas även en sådan person som inte uppfyller nämnda ojävighetskrav.

Utredaren skall för fullgörande av sina uppgifter få tillträde till företagets lokaliteter samt ha rätt att granska gäldenärens bokföring, korrespondens och andra affärshandlingar. Utredaren skall enligt förslaget utan hinder av sekretesstadgandena även ha samma rätt som gäldenären att av utomstående få uppgifter om saker som gäller gäldenärsföretagets ekonomiska ställning och verksamhet, t.ex. om gäldenärens bankkonton och betalningsrörelse, om avtal och förbindelser som gäller gäldenärens finansieringsarrangemang samt om gäldenärens förmögenhet och beskattning. Gäldenären skall dessutom ha en omfattande skyldighet att ge utredaren uppgifter om omständigheter som är av betydelse med tanke på saneringsförfarandet eller uppgörandet av saneringsprogrammet.

Utredarens första skyldighet är enligt lagförslaget att göra upp en utredning över gäldenärens ekonomiska situation, dvs. över gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt över omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och utvecklingen av den. En sådan utredning är en grundförutsättning för uppgörandet av sane-

ringsprogrammet och viktig även med tanke på beslutsfattandet under förfarandet. Gälldenären skall vara skyldig att medverka till uppgörandet av utredningen. Utredningen skall så snart den blivit färdig delges borgenärsdelegationen och varje borgenär samt gälldenären.

En viktig uppgift som existerar under hela förfarandet är att utredaren skall följa gälldenärens verksamhet och övervaka att han inte överskrider gränserna för sin bestämmanderätt. Utredaren skall även delta i det egentliga beslutsfattandet i sådana ärenden om vilka gälldenären enligt den föreslagna lagen inte får besluta ensam. Dessutom skall utredaren ha en allmän rätt att delta i gälldenärgälldenärsföretagets organs möten och att där yttra sig.

Till utredarens uppgifter hör enligt förslaget till lag även att se till att gälldenärens åtgärder före förfarandet blir granskade och undersökta i behövlig omfattning. Till utredarens uppgifter skall t.ex. höra att reda ut eventuella återvinningsgrunder samt att föra till undersökning misstankar om gälldenärens brott eller andra straffbara handlingar.

I samband med saneringsförfarandet skall samma återvinningsstadganden som i konkurs tillämpas. Utredaren skall ha rätt att i enlighet med dem driva yrkanden för att få tillbaka egendom som överlåtits genom rättshandlingar som kan fås att återgå. Utredaren har enligt förslaget även rätt att föra annan talan för gälldenärens räkning samt rätt att vid behov i stället för gälldenären föra talan i en rättegång där gälldenären är part.

Den viktigaste och i allmänhet även mest krävande uppgiften för utredaren skall vara att göra upp förslaget till saneringsprogram. Det är klart att ett lyckat genomförande av denna uppgift förutsätter samarbete med alla parter och att tillräckligt mångsidig sakkunskap utnyttjas. Man kan inte utgå från att utredaren kunde eller att han ens borde klara av uppgörandet av programförslaget enbart med egna kunskaper och bedömningar. Utredaren skall ha självständigt ansvar för att programförslaget fås till stånd, men i utformningen av förslagets innehåll kunde han och borde även stöda sig på ett så täckande samarbete och en så omfattande sakkunskap som möjligt.

För att minska den arbetsbörda som åsamkas domstolarna skall utredaren enligt den föreslagna lagen anförtros även sådana administrativa uppgifter som saneringsförfarandet kräver. Till dessa skall framför allt höra att

svara för delgivning av olika slags handlingar som hänförs till förfarandet. Då det kan finnas många borgenärer, är det nödvändigt att delgivningsuppgifterna anförtros utredaren för att förhindra att domstolarna överbelastas och ärendena anhopas.

Eftersom utredarens uppgifter är mångsidiga och kräver både juridisk och ekonomisk sakkunskap, skall det enligt den föreslagna lagen vara möjligt att till utredare förordna flera än en person och även dela uppgifterna mellan dem, om det anses nödvändigt och ändamålsenligt. Utredaren skall alltid kunna anlita sakkunniga. I synnerhet om förfarandet gäller ett större företag är denna möjlighet nödvändigtvis inte tillräcklig för att garantera att utredarens uppgifter blir skötta på behörigt sätt, utan det kan vara motiverat att förordna flera än en person till egentlig utredare. Om flera utredare förordnas, kan detta också vara en ytterligare garanti för att olika borgenärsgupper skall ha förtroende för detta centrala organ.

Utredarens arvode och kostnadsersättningarna skall betalas av gälldenärens medel. Arvodet och beloppet av ersättningen skall fastställas av borgenärsdelegationen, eller om en sådan inte finns eller ärendet visar sig vara tvistigt, av domstolen. Vid gälldenärens eventuella konkurs skall obetalda arvoden och ersättningar vara i samma ställning som konkurskostnaderna.

Utredaren och anställda hos honom samt de biträden och sakkunniga som han anlitar skall enligt förslaget ha tystnadsplikt i fråga om omständigheter som de i samband med förfarandet fått veta om gälldenärens ekonomiska ställning, affärsförhållanden och företagshemligheter. Sådana omständigheter skall således inte få röjas utan lov och inte heller utnyttjas till enskild fördel. Brott mot tystnadsplikten kan vara straffbara och av dem skall följa skadeståndsskyldighet oberoende av straffbarheten.

4.6.2. Övervakare av saneringsprogrammet

I samband med saneringsprogrammet skall en övervakare kunna förordnas med uppgift att för borgenärernas räkning följa hur programmet genomförs och ge borgenärerna rapporter om det samt att svara för sådana av programmet eventuellt förutsatta åtgärder vilka inte ankommer på parterna. I allmänhet är det

sannolikt mest ändamålsenligt att till övervakare förordnas en person som har varit utredare. Detta skall dock inte vara nödvändigt, utan även någon annan kan förordnas till övervakare.

Det skall inte vara obligatoriskt att utse en övervakare, utan det skall bero å ena sidan på vad som till denna del förutsätts i saneringsprogrammet och å andra sidan på huruvida borgenärerna eller en viss del av dem anser att en övervakare behövs. Behovet av övervakare beror bland annat på innehållet i saneringsprogrammet.

Om övervakarens kompetensvillkor, arvoden och kostnadsersättningar samt tystnadsplikt skall gälla samma stadganden som för utredare.

4.6.3. Borgenårsdelegationen

Eftersom det kan finnas många borgenärer, förutsätter trygghandet av tillräckligt täta och flexibla kontakter och förhandlingar mellan utredaren och borgenärerna att borgenärernas representation i detta syfte ordnas via ett särskilt organ. Ett sådant organ är enligt förslaget borgenårsdelegationen. Den skall tillsättas, om det inte på grund av det lilla antalet borgenärer skall anses onödigt. Delegationen skall kunna tillsättas när förfarandet inleds eller senare. Den skall ha minst tre medlemmar.

Borgenårsdelegationens sammansättning skall bestämmas så att olika borgenärgrupper, såsom säkerhetsborgenärer och borgenärer med lika grund för sin fordran, blir jämlikt representerade. De olika borgenärgrupperna skall ha rätt att utse sina representanter i delegationen. Medlemmarna i borgenårsdelegationen skall ha samma tystnadsplikt som utredaren.

Om gälkenären i sin tjänst regelbundet har minst 50 personer i arbetsförhållande, har arbetskraftsdistriktsbyrån rätt att till borgenårsdelegationen utse en företrädare för arbetskraftsförvaltningen, som får delta i delegationens arbete utan rösträtt. Om företaget är av avsevärd betydelse i sysselsättningshänseende är det motiverat att arbetskraftsförvaltningen enligt behov har möjlighet att genom borgenårsdelegationen följa hur saneringsförfarandet framskrider.

Borgenårsdelegationen skall ha till uppgift att vara ett rådgivande organ som biträder

utredaren i skötseln av de uppgifter som ankommer på honom. Utredaren skall vara skyldig att regelbundet och alltid vid behov informera borgenårsdelegationen om sina åtgärder och iakttagelser. Utredaren skall även före beslutsfattandet förhandla med borgenårsdelegationen om sådana mera betydande ärenden som hänför sig till utövande av gäldenärens affärsverksamhet under förfarandet. Detta skall gälla i synnerhet de åtgärder som faller utanför gäldenärens självständiga bestämmanderätt. Likaså skall utredaren förhandla med borgenårsdelegationen om andra mera betydande avgöranden som hör till hans verksamhetsområde. En sådan sak kan vara t.ex. frågan om inledande av rättegång för gäldenärens räkning.

När utredaren gör upp förslaget till saneringsprogram är ett intimt samarbete med borgenårsdelegationen naturligtvis nödvändigt redan för den skull att borgenärernas inställning har en viktig betydelse med tanke på förutsättningarna för att fastställa saneringsprogrammet. Borgenårsdelegationen skall i och för sig inte ha formell rösträtt vid behandlingen av saneringsprogrammet. Eftersom dock borgenårsdelegationen genom sin sammansättning företräder olika borgenärgrupper, kan delegationens och dess medlemmars uppfattningar förmodas ha betydelse även när enskilda borgenärer bildar sin ståndpunkt till det föreslagna saneringsprogrammet.

Till borgenårsdelegationens uppgifter skall även höra att övervaka utredarens verksamhet för borgenärernas räkning. På yrkande av borgenårsdelegationen skall utredaren bland annat kunna bytas ut. Till borgenårsdelegationens uppgifter skall likaså höra att besluta om utredarens arvode och kostnadsersättningarna.

Besluten i borgenårsdelegationen skall fattas med enkel majoritet. Bankföreningen i Finland har i sitt utlåtande ansett att avgörande betydelse borde tillmätas en majoritet enligt beloppet av borgenärgruppernas fordringar och inte en majoritet enligt huvudtal. Det har dock inte ansetts motiverat att koppla borgenårsdelegationens sammansättning och rösträtt till storleken på borgenärernas fordringar. Såsom ovan har konstaterats skall borgenårsdelegationen i det föreslagna systemet inte vara ett beslutsfattande organ annat än i frågor som gäller byte av utredare samt utredarens arvode och kostnadsersättningar. Beträffande dessa vore en koppling av rösträtten till beloppet av fordring-

arna inte lämpligt. I ärenden slag där delegationens funktion är rådgivande, är ett formellt beslutsfattande inte nödvändigt. Om det finns olika slags åsikter i borgenårsdelegationen, är det i allmänhet motiverat att de alla i behövlig omfattning kommer till utredarens kännedom och inte endast majoritetens på basis av omröstningen konstaterade åsikter. Röstretten och grunderna för bestämning av den har således inte avgörande betydelse med tanke på borgenårsdelegationens centralaste uppgifter.

Kostnaderna för borgenårsdelegationen skall betalas av borgenärerna. De skall således inte betalas av gäldenärens medel. Borgenärerna i varje borgenårsgrupp skall vara skyldiga att solidariskt ersätta den egna representanten för de behövliga kostnader som orsakats av deltagandet i delegationens arbete. Betalningen av arvode till delegationsmedlemmen skall vara beroende av det beslut som borgenårsgruppen i fråga fattar. Om arvode betalas, skall borgenärerna i gruppen i fråga svara solidariskt för det.

4.7. Ställningen för gäldenären och gäldenärsföretagets ägare

I det följande behandlas i huvuddrag gäldenärens och ägarnas till gäldenärsföretaget ställning vid inledandet av saneringsförfarande, under förfarandet, vid uppgörandet av saneringsprogram och då beslut fattas om fastställande av det samt efter att programmet har fastställts.

Gäldenärens rätt att *anhängiggöra* saneringsförfarande har behandlats i avsnitt 4.3.1. Det är inte nödvändigt att dess mer befatta sig med frågan i detta sammanhang.

När gäldenären är ett aktiebolag skall bolagets *interna* beslutsfattande om inledande av saneringsförfarande enligt lagförslaget åtminstone i sista hand vara en sak för bolagsstämman. Detta grundar sig på att det ofta är fråga om ett avgörande val med tanke på bolagets framtid. Då retten att besluta om försättande av bolaget i likvidation ankommer på bolagsstämman är det också med hänsyn till detta naturligt att även beslutet om ansökan om saneringsförfarande anförtros samma organ. Å andra sidan kan behovet av att inleda saneringsförfarandet vara brådskande framför allt därför att det för tryggande av saneringsföret-

sättningarna kan vara viktigt att snabbt få i kraft ett förbud mot indrivning av skulderna. Därför skall även ett aktiebolags styrelse kunna göra ansökan om inledande av saneringsförfarande, om den anser att ärendets brådskande natur kräver det. Härvid skall styrelsen dock utan dröjsmål sammankalla bolagsstämman för att behandla frågan om fortsättande av ansökan. Den slutliga beslutanderätten i bolagets interna beslutsfattande kvarstår således hos bolagsstämman. Det föreslås att i lagen om aktiebolag tas in stadgande om saken.

När gäldenären är ett öppet bolag eller kommanditbolag, har man vid uppgörandet av lagförslaget utgått från att bolagets interna beslutsfattande som gäller ansökan om saneringsförfarande skall förutsätta samtycke av samtliga personligen ansvariga bolagsmän. På samma sätt som det i fråga om aktiebolag har ansetts att det inte är lämpligt att inom bolaget styrelsen anförtros avgöranderätt i en fråga som är så viktig för bolagets framtid, har man i fråga om småbolag ansett att en enskild bolagsman i relationerna mellan delägarna inte bör ha befogenhet att sätta i gång saneringsförfarande, utan att beslut om detta skall fattas av bolagsmännen gemensamt. I fråga om öppna bolag och kommanditbolag är jämförelsen med upplösning och likvidation av bolag, vilka kommer i fråga även på initiativ av en enskild bolagsman, inte motiverad i detta avseende, eftersom i dessa bolag nämnda slags möjlighet att inleda likvidation som syftar till upplösning av bolaget uttryckligen grundar sig på behovet av skydd för en personligt ansvarig bolagsman. Något uttryckligt stadgande om bolagets interna beslutsfattande i ärenden som gäller ansökan om saneringsförfarande har inte ansetts nödvändigt; man torde nämligen inte kunna anse det vara fråga om en sådan till bolagets verksamhetsområde hänförlig åtgärd som enligt ett allmänt stadgande i lagen om öppna bolag och kommanditbolag skulle höra till en enskild bolagsmans behörighet. Inte heller i fråga om konkursansökan finns det något motsvarande uttryckligt stadgande om bolagets interna beslutsfattande. En konkursansökan anses kräva samtycke av samtliga personligen ansvariga bolagsmän.

Ett indrivningsförbud som ansluter sig till *inledande av förfarandet* skulle förhindra indrivning av saneringsskulden även av dem som i egenskap av bolagsmän är personligen ansvariga för gäldenärsbolagets skulder. Å andra

sidan skall inledandet av saneringsförfarande som gäller bolaget jämte därtill hörande betalnings- och indrivningsförbud inte utsträcka sina verkningar till bolagsmännens privata skulder. Om gäldenären är en enskild näringsidkare skall gäldenärens samtliga skulder utgöra saneringskulder. Ett betalnings- och indrivningsförbud skall härvid gälla både gäldenärens skulder i anslutning till företaget och hans privata skulder, och indrivningsåtgärder skall inte kunna riktas mot vare sig egendom som används i gäldenärens företag eller mot den förmögenhet som ingår i hans privathushåll.

Inledande av saneringsförfarande skall inte, i motsats till försättande i konkurs, leda till att gäldenären helt förlorar sin rätt att råda över sin egendom. Bestämmanderätten skall kvarstå hos gäldenärsföretagets ägare och organ för så vitt det är fråga om ärenden som hör till sedvanlig affärsverksamhet. För andra i lagförslaget närmare definierade åtgärder skall däremot krävas samtycke av utredaren. Vid behov skall domstolen också kunna utsätta mera specifika förbud mot eller begränsningar av gäldenärens åtgärder. Bestämmanderättsförhållandena under förfarandet behandlas närmare nedan i avsnitt 4.8.

Såsom av avsnitt 4.6.1. har framgått skall utredaren för fullgörande av sitt uppdrag har rätt att få tillträde till företagets lokaler samt att granska företagets bokföring, korrespondens och handlingar. Dessutom skall gäldenären vara skyldig att ge domstolen, utredaren och borgenärsdelegationen av dem begärda uppgifter om omständigheter som kan vara av betydelse för saneringsförfarandet och saneringsprogrammet. Gäldenären skall även vara skyldig att på annat sätt medverka till att utredaren och borgenärsdelegationen kan fullgöra sina uppdrag på behörigt sätt och att saneringsförfarandet kan slutföras som sig bör. Utredarens ovan nämnda rättigheter skall således motsvaras av gäldenärens uttryckliga skyldighet att möjliggöra utövandet av dessa rättigheter.

När gäldenären är ett samfund svarar styrelsemedlemmarna, verkställande direktören och de som är personligt ansvariga för bolagets förbindelser för fullgörandet av skyldigheten att lämna upplysningar och medverka. Den som är anställd hos gäldenären skall fullgöra sin upplysnings- och samarbetsplikt till den del det är fråga om sådant som anknyter till hans arbetsuppgifter.

Om gäldenären försummar sin upplysnings- och samarbetsplikt, kan domstolen förplikta honom att uppfylla den inom utsatt tid och förena förpliktelsen med vite. Det är uppenbart att förutsättningarna för ett resultatrikt saneringsförfarande i allmänhet är dåliga i praktiken, om gäldenären inte frivilligt är beredd att uppfylla sin upplysnings- och samarbetsplikt. För att det inte enbart skall bero av gäldenärens goda vilja om dessa skyldigheter fullgörs är det nödvändigt att det finns möjligheter till tvångsmedel. Annars kunde gäldenären t.ex. försöka missbruka förfarandet genom att anhängigöra det i syfte att få ens kortvarig möjlighet att vidta åtgärder som skadar borgenärerna. Det bör därför vara möjligt att vid behov trygga utredarens rättigheter t.o.m. genom tvångsåtgärder.

Enligt den föreslagna lagen bär utredaren det primära ansvaret för att *förslaget till saneringsprogram* görs upp. I detta uppdrag är samarbete med gäldenären naturligtvis mycket viktigt. Det är även önskvärt att parternas bemödanden i praktiken så ofta som möjligt kunde koncentreras på beredningen av ett enda programförslag. Utredaren har dock inte i den föreslagna lagen getts uteslutande rätt att framlägga förslag till saneringsprogram, utan vid behov och om de så önskar, skall även de övriga parterna — på egen bekostnad — kunna göra upp ett förslag till saneringsprogram. Programförslaget kunde således förutom av gäldenären även göras upp av den som är personligen ansvarig för gäldenärens skulder, samt av den eller dem som äger minst en femtedel av gäldenärsföretaget. Även gäldenärsföretagets ägare skall således under nämnda förutsättningar ha självständig rätt att framlägga ett programförslag.

När *beslut fattas om fastställande av saneringsprogram* skall gäldenären eller de som äger gäldenärssamfundet inte ha egentlig rösträtt, och programmet kan fastställas utan deras samtycke. Gäldenären eller gäldenärssamfundets ägare kan således inte förhindra att saneringsprogrammet fastställs genom att vägra samtycke eller använda förvägrande av samtycke som ett påtryckningsmedel för att få till stånd ett sådant programinnehåll som de önskar.

Avsaknaden av formell rösträtt betyder dock inte att gäldenärens förhållande till saneringsprogrammet skulle sakna betydelse. För det första kan företagets verksamhet vara kopplad

till gäldenärens eller ägarnas person på det sättet att deras vilja att iaktta saneringsprogrammet kan vara av t.o.m. avgörande betydelse med tanke på möjligheterna att genomföra programmet. Det kan även i andra fall vara uppenbart att det inte är förnuftigt att fastställa ett programförslag, om det visar sig att gäldenären saknar vilja att iaktta det. Alternativet är i dessa fall i allmänhet konkurs.

Gäldenären skall alltid ges tillfälle att ge ett skriftligt utlåtande om programförslaget. Gäldenären kunde även kallas för att bli hörd vid domstolens sammanträde. Detta vore motiverat i synnerhet när det är nödvändigt att domstolen och andra berörda har möjlighet att ställa gäldenären frågor som hänför sig till programförslaget och genomförandet av det. Gäldenärens inställning till programförslaget skulle således alltid komma till borgenärernas kännedom innan de själva tar ställning till förslaget genom sin röst, och borgenärerna kunde beakta gäldenärens inställning då de träffar sitt eget avgörande.

I programförslaget kunde även ingå sådana arrangemang, åtgärder eller beslut av gäldenären vilkas verkställighet önskas som en förutsättning för att programmet skall kunna fastställas. Som exempel kan nämnas höjning av aktiekapitalet för erhållande av merkapital av ägarna, ordnande av riktad emission för skuldreglering enligt programförslaget eller om utbyte av personer i bolagets ledning. Om det krävs att gäldenären vidtar dylika åtgärder, kunde man i programförslaget bestämma att de är ett villkor för fastställande av programmet. Härvid skall det vara möjligt att ordna omröstning om förslaget bland borgenärerna redan innan dessa för gäldenären obligatoriska åtgärder har vidtagits. För att programmet slutgiltigt skall kunna fastställas i domstolen skall det dock krävas utredning om att de villkor som ställts i förslaget uppfylls. Eftersom alternativet till arrangemang i enlighet med saneringsprogrammet för det mesta är konkurs, torde gäldenären i allmänhet ha ett tillräckligt starkt intresse för de åtgärder som programförslaget förutsätter, även om det inte finns möjlighet att direkt ingripa i bolagets interna beslutsfattande och att tvinga gäldenären eller gäldenärsbolagets ägare till de lösningar som uppställts som villkor i programförslaget.

Sedan saneringsprogrammet har fastställts upphör de rättsverkningar som hänför sig till

inledandet av förfarandet, dvs. framför allt förbudet mot betalning och indrivning av saneringsskulder samt begränsningarna av gäldenärens bestämmanderätt, och gäldenären måste börja iaktta saneringsprogrammet jämte de betalningsprogram som gäller skulderna. Om en övervakare har utsetts för att följa programmet, skall gäldenären ha upplysningskyldighet i förhållande till denne samt skyldighet att medverka till att övervakaren kan fullgöra sitt uppdrag på behörigt sätt. Om åter någon särskild övervakare inte har utsetts, skall gäldenären själv vara skyldig att på bestämda tider ge borgenärerna en rapport om hur saneringsprogrammet iakttas. Dessutom kunde naturligtvis varje borgenär för sig övervaka att betalningsprogrammet iakttas.

Om, såsom fallet i allmänhet torde vara, andra än säkerhetsborgenärers rätt till betalning för sin kapitalfordran begränsas i saneringsprogrammet, skall under saneringsprogrammets giltighetstid gälla ett förbud mot att dela ut vinst eller andra medel till gäldenärsföretagets ägare. Eftersom borgenärerna på nämnt sätt blir tvungna att avstå från sina rättigheter, kan utdelning av medel till ägarna inte tillåtas medan programmet pågår. Till ägarna kunde dock på grunder som fastställs i saneringsprogrammet betalas vederlag för arbete som utförts företaget till godo.

Om gäldenären på ett väsentligt sätt försummar sin programenliga skyldighet gentemot en borgenär och inte ens inom en av borgenären utsatt skälig frist fullgör den, kunde domstolen då borgenärer kräver det bestämma att skuldregleringarna skall förfalla för ifrågavarande skulds del. Borgenärens rättigheter, dvs. beloppet av fordran jämte dröjsmålspåföljder skulle härvid bli de som de hade varit om något saneringsprogram inte hade fastställts. Även brott mot förbudet mot att dela ut medel kunde leda till att skuldregleringarna förfaller.

Det skall kunna bestämmas att hela saneringsprogrammet förfaller, bl. a. Om det efter att programmet fastställts framkommer sådana omständigheter med anknytning till gäldenären vilka skulle ha utgjort hinder för att fastställa programmet, om de redan då hade varit kända. En grund för förfallande kunde vara t.ex. att gäldenären har gjort sig skyldig till gäldenärsbrott eller begått vissa andra straffbara gärningar.

4.8. Bestämmanderättsförhållandena under förfarandet

Eftersom syftet med saneringsförfarandet är att få till stånd sådana arrangemang med vilka man kunde säkerställa att gäldenärens företagsverksamhet fortsätter i sin helhet eller åtminstone till en del, är det nödvändigt att inledandet av förfarandet i sig inte leder till större förändring i företagets löpande verksamhet än vad som är nödvändigt med tanke på syftet med förfarandet och borgenärernas skydd. Därför är utgångspunkten att gäldenären — i motsats till vad fallet är i konkurs — även sedan förfarandet inletts skall bibehålla rätten att bestämma om sin egendom och företagets verksamhet med de begränsningar som särskilt framgår av lagen.

Gäldenären skall också sedan förfarandet inletts kunna utöva självständig beslutanderätt i ärenden som gäller företagets sedvanliga löpande verksamhet och företa rättshandlingar som hänför sig till denna verksamhet. Gäldenären skall däremot inte utan utredarens samtycke på ett giltigt sätt kunna företa rättshandlingar som inte kan hänföras till företagets sedvanliga affärsverksamhet eller som är av stor bärvidd. Av den föreslagna lagen framgår i exempelform hurdana rättshandlingar som skall förutsätta samtycke av utredaren. Gäldenären skall inte få ta upp ny skuld annat än i mycket begränsad omfattning; gäldenären skall fortfarande kunna besluta om t.ex. till sina belopp och villkor sedvanliga kreditköp som normalt hänför sig till företagets verksamhet. Gäldenären skall inte få överlåta företaget eller en del av det och inte heller företagets anläggnings- eller finansieringstillgångar. Omsättnings- tillgångar skall gäldenären få överlåta endast som en del av den sedvanliga affärsverksamheten. Så är t.ex. överlåtelse av alla omsättnings- tillgångar som en helhet inte tillåten. Gäldenären har enligt den föreslagna lagen inte heller rätt att säga upp sådana avtal som behövs med tanke på företagets verksamhet och verksamhetsförutsättningar, t.ex. hyresavtal som gäller lokaliteterna, avtal om leasing av anläggnings- tillgångar eller centrala arbetstagares arbetsavtal. Det skall i allmänhet inte vara tillåtet att ställa säkerhet eller ingå borgensförbindelse för någon annans skuld.

Lagförslaget ger inte utredaren befogenhet att företa rättshandlingar för gäldenärens räkning. Det föreslagna arrangemanget innebär att

vissa av gäldenärens åtgärder är giltiga endast, om utredaren har samtyckt till dem. Utan gäldenärens egen medverkan skall det däremot inte vara möjligt att företa rättshandlingar som binder gäldenären. Om man vill ge utredaren självständig befogenhet i gäldenärens angelägenheter, är detta möjligt med samtycke av gäldenären. Det skall således inte finnas hinder för att t.ex. utredaren ges prokurists ställning. Mot gäldenärens vilja skall det dock inte vara möjligt att utvidga utredarens befogenhet.

Utredaren skall regelbundet och alltid vid behov informera borgenärsdelegationen om frågor som dyker upp under förfarandet. Utredaren är också skyldig att förhandla med borgenärsdelegationen innan viktigare beslut fattas. I sista hand skall utredaren dock självständigt avgöra de ärenden som ankommer på honom. Om utredaren handlar i strid med borgenärsdelegationens vilja eller annars så att han förlorar borgenärsdelegationens förtroende, kan delegationen ta initiativ till att utredaren skiljs från sitt uppdrag. Borgenärsdelegationen skall således inte ha formell beslutande- eller bestämmanderätt i ärenden som blir aktuella under förfarandet och som hör till utredarens uppgiftsområde, utan delegationens makt skall vara indirekt på nämnt sätt.

Utöver de begränsningar som följer direkt av lagen eller för precisering av dem skall gäldenärens rätt att bestämma om sin egendom kunna begränsas genom domstolens särskilda förordnanden även på annat sätt, om det i ett enskilt fall finns risk för att gäldenären annars förfar på ett sätt som skadar eller riskerar en borgenärs intresse. Detta skall vid behov möjliggöra bland annat att i samband med saneringsförfarandet fattas beslut som motsvarar säkerhetsåtgärder för säkerställande av att gäldenären inte vidtar åtgärder som skadar borgenärerna. Ett yrkande om sådana särskilda begränsningar skall kunna framställas av utredaren och även av en enskild borgenär. Borgenärens nämnda rätt har ansetts vara behövlig närmast med tanke på situationer där det på grund av att ärendet brådskar krävs snabba åtgärder vilka borgenären kan vara kapabel att vidta t.ex. på grund av att behovet av åtgärder först har kommit till hans kännedom.

Gäldenären skall också efter att förfarandet har inletts kunna föra talan i en eventuell rättegång eller något annat förfarande där han är part. Gäldenären skall även behålla sin rätt att anhängiggöra rättegång. Utredaren kunde

dock börja föra talan i stället för gäldenären, om han anser det nödvändigt. Inledandet av förfarandet skall sålunda inte leda till att gäldenären förlorar sin saklegitimation. Eftersom en rättegångs och dess eventuella slutresultats ekonomiska och även övriga betydelse för gäldenärens ekonomi kan variera mycket, är det dock nödvändigt att gäldenären kan göra en egen bedömning av saken och får föra talan i stället för gäldenären, om han anser att det finns anledning till det. Slutresultatet av en rättegång kan t.ex. ha väsentlig inverkan på förutsättningarna för och innehållet i saneringsarrangemangen. I bland kan det med tanke på saneringsförfarandet vara diskutabelt att fortsätta rättegången, då man beaktar intresset av målet och dess förutsättningar att lyckas samt de kostnader och risker för omkostnader som rättegången orsakar.

Utredaren skall ha rätt att för gäldenärens räkning framställa krav eller anhängiggöra rättegång eller något annat motsvarande förfarande och att där föra talan för gäldenärens räkning. Med tanke på gäldenärens ekonomiska ställning kan det vara viktigt att utredaren har rätt att också på eget initiativ framställa t.ex. fordrings- eller ersättningskrav för indrivning av gäldenärens fordringar eller anföra besvär över förvaltningsbeslut som berör gäldenären. Då det är fråga om ett yrkande som riktar sig mot en utomstående instans, skall utredarens verksamhet på eget initiativ i praktiken behövas endast om gäldenären själv inte är villig eller förmår driva saken trots att det med tanke på saneringsförfarandet vore motiverat. Särskilt viktig kan utredarens självständiga rätt att föra talan dock vara när det är fråga om t.ex. ersättnings- eller andra krav som grundar sig på bolagsledningens åtgärder och som förs för bolagets räkning.

Utredaren skall även ha rätt att föra återvinningsstalan för att få rättshandlingar som företagits innan förfarandet inletts och som gäller gäldenärens egendom att återgå. Härvid är det fråga om särskilda grunder för talan vilka hänför sig uttryckligen till saneringsförfarande och beträffande vilka det är naturligt att uttryckligen utredaren har rätt att föra talan.

4.9. Arbetstagarnas ställning

I avsnitt 4.5.1.3. har redan behandlats sär-

ställningen hos vissa arbetstagares fordringar. Löner vilka hänför sig till de tre senaste månaderna före förfarandet skall inte omfattas av betalningsförbud, utan de skall betalas trots att förfarandet har inletts. Såsom tidigare har konstaterats skall detta stadgande i praktiken vara av betydelse närmast i fråga om sådana lönefordringar som när förfarandet inleds inte ännu har förfallit. Det är nämligen rätt sannolikt att saneringsförfarande skulle bli aktuellt i ett företag där löner har lämnats obetalda. Även semesterlöner och semesterersättningar för tiden före förfarandet skall utan hinder av ett betalningsförbud betalas när de förfaller till betalning. Nämnda undantagsstadganden innebär att inledandet av saneringsförfarande inte skulle inverka på den regelbundna utbetalningen av arbetstagarnas normala löneförmåner. Detta är viktigt förutom med tanke på arbetstagarna själva även för att en fortsatt verksamhet skall kunna tryggas.

Om arbetstagarna har andra än ovan nämnda på arbetsförhållande grundade fordringar vilkas grund har uppkommit innan förfarandet inletts, skall sådana fordringar i princip ha saneringsskuldens ställning precis som också andra skulder vilka uppkommit före förfarandet. Dylika fordringar skulle dock i allmänhet betalas till en arbetstagare i form av lönegaranti, varvid i praktiken såsom saneringsskuld skulle behandlas lönegarantimyndighetens regressfordran på gäldenären. I detta sammanhang kan man även hänvisa till det förslag till ändring av lagen om lönegaranti som ansluter sig till den proposition som gäller revidering av förmånsrättssystemet och som avläts samtidigt som denna proposition.

Syftet med saneringsarrangemangen är att skapa förutsättningar för ett företag att fortsätta sin verksamhet till den del verksamheten är livsduglig eller kan göras livsduglig. Till detta ansluter sig naturligtvis en strävan att bevara arbetsplatser. Garanterandet av ett företags livsduglighet eller upprätthållande av de livsdugliga delarna i dess verksamhet kan å andra sidan kräva sådana förändringar som innebär att arbetsplatser försvinner. För att en lönsam del av verksamheten skall kunna fortsättas, kan det vara nödvändigt att lägga ner den del som inte bär sig. En effektivisering av verksamheten kan även förutsätta att personalen minskas. Hur saneringen lyckas och ett avvärjande av insolvens som leder till konkurs kan i avgörande grad bero på om man lyckas

genomföra nödvändiga kostnadsminskande åtgärder tillräckligt snabbt. Därför har det ansetts nödvändigt att det vid sidan av förtida avslutande av permanenta avtal såsom hyresavtal skall vara möjligt att under vissa förutsättningar säga upp även en arbetstagares arbetsavtal med iakttagande av kortare uppsägningstid än normalt. Denna speciella uppsägningstid skall vara två månader, vilket motsvarar den kortaste normala uppsägningstiden för arbetsavtal som gäller tills vidare.

Uppsägning med iakttagande av nämnda exceptionella uppsägningstid skulle komma i fråga för det första om grunden för uppsägningen är ett sådant arrangemang eller en sådan åtgärd efter det förfarandet inletts men före fastställandet av saneringsprogrammet som är nödvändig för avvärjande av konkurs och på grund varav arbetet upphör eller minskar. Denna situation kan således uppstå, om man för undvikande av konkurs måste vidta vissa saneringsåtgärder redan innan det slutliga saneringsprogrammet kan fastställas i domstolen. För det andra kunde en uppsägning med ifrågavarande två månaders uppsägningstid bli aktuell, om grunden för uppsägningen är en åtgärd enligt saneringsprogrammet på grund av vilken arbetet upphör eller minskar eller ett arrangemang som har en i det fastställda saneringsprogrammet konstaterad ekonomisk orsak och överensstämmer med programmet och som förutsätter att arbetskraften minskas. Någon uppsägningsrätt skall dock inte föreligga i något av de ovan nämnda fallen, om arbetsgivaren, dvs. gäldenären kan erbjuda arbetstagaren en annan uppgift i eller för vilken han med hänsyn till sin yrkesskicklighet eller förmåga skäligen kan omplaceras eller skolas.

I löntagarorganisationernas utlåtanden har det ansetts att det inte behövs specialstadganden om uppsägning av ett arbetsförhållande, eftersom stadgandena om permittering ger arbetsgivaren en möjlighet att åstadkomma de kostnadsinbesparingar som saneringen förutsätter. Emedan också en permitterad arbetstagar enligt lagen om arbetsavtal måste få lön för uppsägningstiden, har möjligheten att i samband med saneringsförfarande tillämpa kortare uppsägningstid än normalt dock med tanke på kostnaderna betydelse även i det fallet att man på grund av saneringsåtgärderna i första skedet tvingas permittera en del personal. I utlåtandena från de organisationer som företräder arbetsgivarna och näringslivet har

ansetts att en kortare uppsägningstid än normalt borde stå till buds på vidare grunder än vad som föreslagits och att uppsägningstiden borde vara en månad. Det har dock inte i propositionen ansetts motiverat att skapa en innehållsmässigt sett helt ny uppsägningsgrund: de föreslagna specialstadgandena bygger på samma slags grunder som de gällande stadgandena om uppsägning på ekonomiska och produktionsmässiga grunder. Det väsentliga skall uttryckligen vara en uppsägningstid som är kortare än normalt. Tiden om två månader motsvarar den kortaste normala uppsägningstiden enligt arbetsavtalslagen.

Lagen om samarbete inom företag skall på vanligt sätt tillämpas även i samband med saneringsförfarande för så vitt till det hänförs sig frågor som hör till samarbetsförfarandet. I stadgandena om förhandlingstider föreslås dock vissa justeringar som innebär att förhandlingstiden förkortas när det är fråga om personalarrangemang som genomförs i samband med saneringsförfarandet. Dessutom föreslås att till nämnda lag fogas ett nytt stadgande, av vilket för tydlighetens skull uttryckligen skall framgå att ombildningar till deltidsarbete, permitteringar och uppsägningar i samband med ett företags saneringsförfarande samt därtill hörande utbildnings- och omplaceringsavgöranden skall omfattas av samarbetsförfarandet och förhandlingsskyldigheten i samband med den.

4.10. Saneringsprogrammet

4.10.1. Allmänt

Den föreslagna lagens stadganden om saneringsprogram skall till stor del ha karaktären av ramlagstiftning. Av lagen skall framgå vilka uppgifter och utredningar som saneringsprogrammet skall innehålla och vilka frågor som åtminstone skall regleras i det. Mera detaljerade materiella stadganden behövs om de skuldr regleringar som genomförs med hjälp av saneringsprogrammet.

Vid sanering kan det naturligtvis inte i allmänhet vara fråga om arrangemang som enbart gäller ett företags skulder, utan därutöver om åtgärder med vilka man ingriper i orsakerna till svårigheterna och försöker skapa förutsättningar för hållbara verksamhetsförutsättningar. Detta kan kräva förändringar t.ex. i

ett företags affärsverksamhets innehåll och omfattning, produktionssätt, investeringsplaner, personal eller kapital- eller finansieringsstruktur. Även en överlåtelse eller fusion av ett företag eller en del av det till ett annat företag kan erbjuda en lösning på problemen.

Det är inte möjligt eller ens nödvändigt att i lagen försöka beskriva hurdana åtgärder som kan komma i fråga i syfte att lösa företagets grundproblem. Med undantag av skuldregleringarna är saneringsåtgärdernas metodurval en affärsekonomisk fråga som det inte är skäl att behandla eller styra i lagen. I saneringsprogrammet skall däremot anges förutom skuldregleringarna även de åtgärder som behövs för saneringen av företagets verksamhet, och de skall kunna uppställas som förutsättning för fastställande av programmet eller för arrangemangens bestånd så som närmare utreds i avsnitt 4.10.2.

Inte heller har de förutsättningar som lagen uppställer för fastställande av saneringsprogram direkt anknytning till programmets affärsekonomiska innehåll. Fastställelseförutsättningarna beror i första hand på resultatet av den omröstning som äger rum bland borgenärerna samt på huruvida de i själva programmet uppställda villkoren för fastställande av det har uppfyllts. De materiella krav som domstolen skall bedöma då den beslutar om fastställande av programmet ansluter sig närmast till innehållet i de programenliga skuldregleringarna. Däremot: skulle domstolen inte i allmänhet bli tvungen att ta ställning till programmets affärsekonomiska ändamålsenlighet. Om man dock påstår att saneringsprogrammet inte är möjligt att förverkliga och därför inte heller kan fastställas, kan orsaken till påståendet vara bland annat att programmets affärsekonomiska grunder är så felaktiga eller svaga att programmet är dömt att misslyckas och till slut leda företaget i konkurs. Om förutsättningarna för fastställande annars föreligger, kan domstolen härvid i sista hand — vid behov med stöd av sakkunnigutlåtanden — bli tvungen att avgöra om programmet kan anses sunt och förverkligsbart i affärsekonomiskt hänseende eller ej och om det kan fastställas eller ej.

4.10.2. Programmets innehåll

Saneringsprogrammet skall vara uppdelat i

två grunddelar, dvs. i en utredningsdel och en åtgärdsdel.

Utredningsdelen skall innehålla av lagförslaget närmare framgående uppgifter om bland annat gäldenärens ekonomiska ställning, händelser efter det förfarandet inleddes och om resultatet av verksamheten under förfarandet samt om omständigheter som framkommit under förfarandet, såsom resultaten av granskningar som gäller gäldenärens verksamhet. I utredningsdelen bör även ingå en redogörelse för hurdan gäldenärens ekonomiska situation och verksamhetsförutsättningar samt borgenärernas ställning kan antas bli å ena sidan utan ett program och å andra sidan med hjälp av ett sådant, samt gäldenärens villighet att arbeta för att programmet genomförs. Syftet med utredningsdelen är att ge borgenärerna behövliga bakgrundsfakta på basis av vilka de kan ta ställning till programmets åtgärdsdel och i synnerhet till de skuldregleringar som gäller dem själva.

I programmets åtgärdsdel skall anges de åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens och borgenärernas ställning samt grunderna för dem.

I programmet skall bestämmas bland annat om huruvida avsikten är att fortsätta gäldenärens verksamhet och i vilken omfattning samt om arrangemang i anslutning till detta. De kan gälla t.ex. förändringar i företagsformen, bolagsordningen eller företagets organisation. Om avsikten är att överlåta företaget eller en del av det, skall av programmet framgå överlåtelse-sättet, överlåtelsevillkoren och mottagaren, om det finns uppgift om honom.

I programmet skall även bestämmas om åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens tillgångar. Av programmet skall således framgå till vilken del förmögenheten kvarstår hos gäldenären och till vilken del den har realiserats eller överlåtits eller planer för detta finns. Även realiserings- eller överlåtelsesättet samt det erhållna eller förväntade resultatet skall uppges.

De arrangemang som gäller personalen skall även framgå av saneringsprogrammet. Såsom i avsnitt 4.9. har utretts skall sådana åtgärder enligt saneringsprogrammet, på grund av vilka arbetet upphör eller minskar eller som annars förutsätter minskning av personalen, vid behov kunna utgöra en grund för uppsägning av ett arbetsavtal med den särskilda uppsägningstiden på två månader. I programmet skall således

definieras de åtgärder och arrangemang som utgör grund för uppsägning eller andra förändringar som gäller personalens ställning.

En viktig del av programmet skall vara de skuldregleringar som gäller saneringsskulder. Deras innehåll behandlas närmare nedan i avsnitt 4.11. Direkt av lagen följer att skuldregleringarna skall gälla även till förmån för den som är personligt ansvarig för gäldenärens förpliktelser. Om någon enligt en borgensförbindelse eller såsom medgäldenär är ansvarig för en saneringsskuld, skall i programmet bestämmas även om gäldenärens eller medgäldenärens betalningsskyldighet gentemot den borgenär. Detta är av betydelse närmast då en privatperson är borgensman eller medgäldenär. Härvid skall ett indrivningsförbud i anslutning till saneringsförfarandet även förhindra att skulden drivs in hos borgensmannen eller medgäldenären, varför i saneringsprogrammet skall bestämmas om både gäldenärens och borgensmannens eller medgäldenärens betalningsskyldighet gentemot borgensmannen. I övrigt är situationen i allmänhet den att en borgensmans eller medgäldenärs regressfordran i de fall då han betalt en skuld hör till saneringsskuldena och på normalt sätt inbegrips i skuldregleringarna. Om säkerheten för någon saneringsskuld är en realsäkerhetsrätt i tredje mans egendom, skall i saneringsprogrammet på motsvarande sätt bestämmas ansvaret för den som ställt ifrågakvarande tredjemanssäkerhet. Också detta kan bli aktuellt i de fall där ett indrivningsförbud under förfarandet skulle förhindra även indrivning av skulden ur värdet av en säkerhet som en utomstående ställt, dvs. närmast då säkerheten är säkerhetsställarens skäligen bostad.

Om avsikten är att gäldenären, en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsbolagets eller en närstående till dem arbetar till förmån för bolaget, bör i saneringsprogrammet bestämmas grunderna för vederlaget för arbete och för andra ersättningar. Det är nödvändigt för att förtydliga gränsdragningen mellan nämnda slags ersättningar för prestationer och förbjuden utdelning av medel (se avsnitt 11.4.)

I programmet skall även bestämmas om frågor i anslutning till finansieringen av programmet. Som exempel kan nämnas eventuella krediter för finansiering av saneringsarrangemangen eller medelsanskaffning enligt villkor för eget kapital och de åtgärder som dessa förutsätter.

Såsom ovan har framgått (avsnitten 4.7. och 4.8.) skall saneringsförfarandet inte betyda att bestämmanderätten i gäldenärsbolaget övergår till borgenärerna eller utredaren, som fungerar som deras intressebevakare. Såsom ovan har konstaterats skall i saneringsprogrammet vid sidan av skuldregleringarna bestämmas de åtgärder som anses vara behövliga för sanering av företagets verksamhet. De saneringsåtgärder som bolagets interna beslutsfattande förutsätter kunde bindas till skuldregleringarna antingen så att dylika åtgärder i programmet ställs som förhandsvillkor för fastställande av programmet, eller så att ifrågavarande åtgärder i programmet bestäms som förutsättning för skuldregleringarnas bestånd. Det sistnämnda betyder att gäldenärens försummelse att vidta åtgärder enligt programmet bestäms som grund för skuldregleringarnas förfallande. Ovan nämnda åtgärder vilka krävs av gäldenären kan vara olikartade beroende på de behov. Som exempel kan nämnas åtgärder som behövs för att återställa företagets lönsamhet, såsom minskning av företagets verksamhet eller rättelse av kostnadsstrukturen jämte därtill hörande personalarrangemang, investeringar som behövs för att effektivisera verksamheten eller utbyte av företagsledningen eller ordnande av tilläggsfinansiering

4.10.3. Uppgörande av programförslag

Utredaren skall bära det primära ansvaret för att förslaget till saneringsprogram görs upp. I denna sin uppgift skall utredaren samarbeta med olika instanser, i synnerhet med gäldenären samt med borgenärsdelegationen och även med de enskilda borgenärerna. Dessutom skall utredaren kunna, och skulle också sannolikt ofta bli tvungen att anlita utomstående sakkunniga t.ex. i frågor som gäller värdering av egerdom och i andra frågor som kräver särskild kunskap. Det beror naturligtvis på utredarens egen sakkunskap och förhållandena i det enskilda fallet i vilka frågor och i vilken utsträckning utomstående hjälp behövs.

Enligt den föreslagna lagen skall utredaren inte ha uteslutande rätt att göra upp förslaget till saneringsprogram. I många fall är det sannolikt bäst om olika parter resurser kan koncentreras på beredningen av ett programförslag. Om ett fungerande samarbete kan fås till stånd närmast genom utredarens försorg

eller med hans hjälp, sker detta också säkert i praktiken. Det har dock inte ansetts motiverat att i den föreslagna lagen utesluta den möjligheten att även de övriga parterna, om de så önskar, kunde göra upp ett förslag till saneringsprogram och att det således kunde uppstå flera programförslag än ett. Olika berörda kan ha olika uppfattning om hurdant saneringsprogrammet borde vara. Härvid kan det t.o.m. vara till fördel att olika alternativ bearbetas till färdiga saneringsprogram, varvid de som självständiga helheter är jämförbara med varandra. Det är även möjligt att ett programförslag av någon eller några parter har beretts t.o.m. rätt långt redan innan det egentliga saneringsförfarandet inleds. Om t.ex. gäldenären i samråd med de viktigaste borgenärerna har gjort upp ett programförslag, kan det för försnabbande av förfarandet vara ändamålsenligt att detta förslag kan föras till omröstning som sådant.

Förutom av utredaren skall ett programförslag kunna göras upp av för det första gäldenären själv, oberoende av om det är fråga om ett bolag eller en enskild näringsidkare. När det är fråga om ett öppet bolag eller kommanditbolag, skall även en personligt ansvarig bolagsman få göra upp ett förslag. I fråga om aktiebolag skall ett förslag kunna uppgöras av den som äger minst en femtedel av aktierna i bolaget eller av dem som tillsammans äger en sådan andel.

Av borgenärerna skall ett programförslag kunna uppgöras av de säkerhetsborgenärer vars fordringar företräder minst en femtedel av samtliga säkerhetsborgenärers sammanräknade fordringar, eller även av en säkerhetsborgenär vars fordran uppfyller nämnda krav. Av de övriga borgenärerna skall ett programförslag på motsvarande sätt få uppgöras av dem vars fordringar företräder minst en femtedel av andra än säkerhetsborgenärernas sammanräknade fordringar.

När utredaren gör upp programförslaget betalas kostnaderna för uppgörandet av gäldenärens medel som en del av de övriga utredningskostnaderna. Om någon annan part vill göra upp ett programförslag, skall han göra det på egen bekostnad.

Programförslaget skall göras upp inom en av domstolen utsatt tid. Tiden får inte utan särskild orsak vara längre än fyra månader. En särskild orsak kunde framför allt vara att det är fråga om ett så stort eller av andra orsaker svårutredbart saneringsobjekt att en tid på tre

månader inte är tillräcklig. Av grundad anledning skall domstolen kunna bevilja förlängning av den ursprungliga fristen.

4.11. Skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet

4.11.1. Allmänt om skuldregleringsmetoderna och regleringens innehåll

Med samtycke av en borgenär kan innehållet i skuldregleringar som berör honom bestämmas fritt. Den föreslagna lagens stadganden om skuldreglering behövs framför allt för reglering av hurdana skuldregleringar som kan vidtas mot borgenärens vilja.

En avsevärd skillnad mellan skuldregleringsmetoderna och regleringens innehåll måste göras enligt om det är fråga om en säkerhetsskuld, dvs. en skuld med realsäkerhet, eller någon annan skuld. För att grunderna för finansieringssystemet inte skall rubbas är det viktigt att en säkerhetsborgenärs fordran till sitt belopp tryggas också vid saneringsförfarande till den del säkerhetens värde täcker den. En säkerhetsborgenär skall enligt lagförslaget förlora sin rätt att realisera en säkerhet, men han skall få full betalning för sin fordran upp till det belopp som motsvarar säkerhetens värde. Säkerheten skall således inte förlora sin betydelse som garanti för betalning av fordran, utan förändringen skall gälla endast det sätt på vilket denna trygghet genomförs. Till andra än säkerhetsskulders natur hör att de är förknippade med risk för insolvens hos gäldenären. Skyddet för dylika fordringar skall även vid skuldregleringar i samband med skuldsanering vara svagare i jämförelse med säkerhetsskulder och skuldregleringarnas metodurval mera omfattande.

Metoder som kan anlitas vid skuldreglering är för det första ändring av betalningstidtabellen för skulden och kreditkostnaderna och för det andra att gäldenärens betalning först räknas som amortering av kapitalet och först därefter som amortering av kreditkostnaderna. Dessa metoder skall kunna användas — antingen separat eller tillsammans — i fråga om både säkerhetsskulder och andra skulder. För det tredje är det i samband med skuldreglering möjligt att nedsätta skyldigheten att betala kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden. Denna metod skall kunna

användas i fråga om alla slags skulder, för säkerhetsskulders del dock med vissa begränsningar. För det fjärde skall man i samband med skuldreglering kunna sänka skuldens belopp. Denna möjlighet skall inte gälla en säkerhetsborgenärs fordran till den del som täcks av säkerhetens värde.

Skuldregleringarnas innehåll i fråga om säkerhetsskulder och andra skulder behandlas närmare i avsnitten 4.11.2. och 4.11.3.

I allmänhet skall prestationerna till en borgenär också i samband med skuldreglering bestämmas att utgå i pengar, antingen som en engångsbetalning eller på bestämda tider. I saneringsprogrammet skall det dock vara möjligt att använda även andra metoder, dvs. surrogatprestationer för förnöjande av vanliga borgenärer. Det kan t.ex. bli fråga om en riktad aktieemission så att borgenärerna eller vissa av dem får teckna aktier i gäldenärsbolaget mot sina fordringar.

På innehållet i skuldregleringarna ställs i den föreslagna lagen vissa allmänna krav vilka tillämpas i det fallet att skuldregleringarna måste fastställas mot en borgenärs vilja. En säkerhetsborgenär skall få betalning för det belopp av skulden som täcks av säkerhetens värde inom skälig tid så att fordringens nuvärde tryggas. En betalning till en vanlig borgenär skall motsvara minst den utdelning som han skulle få vid konkurs. Skuldregleringarna skall således inte få leda till ett sämre resultat än gäldenärens konkurs. Vissa krav ställs även på hurdan borgenärernas inbördes ställning blir. Grundprincipen är att borgenärer vilka utanför saneringsförfarandet skulle ha lika rätt till betalning även vid skuldreglering skall ha jämlik ställning sinsemellan. Utan hinder av detta skall det dock av ändamålsenlighetsorsaker kunna bestämmas att borgenärer vars fordringar är små skall få full betalning.

4.11.2. *Säkerhetsborgenärernas ställning*

Såsom i avsnitt 4.5.1.2. har konstaterats avses i den föreslagna lagen med säkerhetsskuld en skuld för vilken säkerheten består av realsäkerhetsrätt i egendom som tillhör gäldenären eller är i hans besittning, till den del säkerhetens värde när förfarandet inleds skulle ha räckt till för att täcka borgenärens fordran efter de poster som betalas med bättre för-

månsrätt. Om alltså säkerhetens värde inte räcker till för att täcka fordrans hela belopp, skall den överskjutande delen inte utgöra säkerhetsskuld, utan vanlig saneringssskuld.

Huvudprincipen är att en säkerhetsskuld skall betalas i sin helhet vid skuldregleringarna. Sättet att genomföra skuldregleringarna kan variera inom de gränser som framgår av lagen.

Tidtabellen för amortering av skulden skall för det första kunna ändras. En förlängning av betalningstidtabellen utan andra åtgärder skall ur borgenärens synvinkel vara den lindrigaste formen av skuldreglering. I flera fall är detta knappast tillräckligt för att åstadkomma ett fungerande saneringsprogram.

Det skall även vara möjligt att bestämma att de periodiska betalningar som gäldenären gör först skall räknas som amortering av kapitalet och först därefter som amortering av kreditkostnaderna. För kreditkostnader som skjuts upp skall härvid fastställas en sådan ränta som garanterar att deras nuvärde består. Det är således inte fråga om kapitalisering av räntorna, utan om ett arrangemang som möjliggör att minskningen av skuldens belopp kan göras snabbare samtidigt som för de räntor och andra kreditkostnader som skjuts upp garanteras ett inflationsskydd. Finansieringskostnader som på längre sikt orsakas av säkerhetsskuldena kan på detta sätt lättas upp utan att några ingrepp görs i borgenärens rätt att få full betalning till den del som motsvarar säkerhetens värde. Det skall även vara möjligt att samtidigt använda sig av förlängning av amorteringstidtabellen och prioritering av kapitalet som skuldregleringsmetoder.

Ränta som belöper sig på säkerhetsskulden efter det saneringsprogrammet fastställts och andra kreditkostnader efter nämnda tidpunkt skall genom skuldregleringarna kunna nedsättas. Av orsaker i anslutning till ordningen för stiftande av lagen skall möjligheterna att använda denna skuldsaneringsmetod dock begränsas i fråga om säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft. Kreditkostnader som hänför sig till skuldens löptid efter fastställandet av saneringsprogrammet skall i fråga om en sådan säkerhetsskuld inte kunna nedsättas till den del säkerhetens värde när förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka nuvärdet av skuldkapitalet samt summan av nämnda kreditkostnader. Frågan behandlas närmare i detaljmotiveringen.

Ramen för nämnda tre möjligheter — änd-

ring av betalningstidtabellen, prioritering av kapitalet och sänkning av räntan — framgår av en minimiregel enligt vilken skuldregleringarna skall vidtas så att nuvärdet av säkerhetsskulden blir betalt inom en skälig tid, som utan samtycke av en borgenär inte väsentligt får överstiga skuldens återstående löptid eller, om skulden har förfallit i sin helhet, hälften av dess ursprungliga löptid. Den räntefot som tillämpas skall vara minst sådan att skuldkapitalet skyddas mot förändringar i penningvärdet. Dessutom skall den återstående betalningstidens längd beaktas så att en eventuell räntesänkning är desto mindre ju längre den återstående betalningstiden är. En skuldreglering enligt vilket realränta inte alls inflyter för den återstående betalningstiden skall således komma i fråga endast när den återstående betalningstiden är relativt kort. Realränta borde inflyta desto mera ju längre den återstående betalningstiden är. Det för hur lång tid borgenärens kapital skulle bli bundet i skuldregleringen inverkar således på möjligheten att begränsa den ränteavkastning som borgenären får. I fråga om säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft innehåller den föreslagna lagens ikraftträdelsestadgande vissa tilläggsbegränsningar rörande räntesänkning, till vilka hänvisats ovan.

Såsom ovan redan har konstaterats kan inte det obetalda beloppet av säkerhetsskulden sänkas genom skuldreglering. Om dröjsmålsränta har påförts säkerhetsskulden redan innan förfarandet har inletts, skall en sådan obetald dröjsmålsränta stå i särställning så till vida att det skall vara möjligt att sänka den upplupna dröjsmålsräntan till den del den överskrider skuldens löpande ränta. Eftersom ett saneringsförfarande kan inledas redan innan gäldenären har akuta betalningssvårigheter, kan det faktum att dröjsmålsränta redan har börjat löpa innan förfarandet inletts bero t.ex. på att man har försökt uppnå en förhandlingsuppförelse med borgenärerna eller att tid har förlöpt mellan ansökningsbeslutet och beslutet om att förfarandet skall inledas. Därför har det ansetts vara motiverat att vid skuldreglering göra det möjligt att sänka den upplupna räntan på det sätt som nämndes ovan.

De räntor som inflyter under tiden mellan inledandet av förfarandet och fastställandet av saneringsprogrammet och övriga kreditkostnader skall betalas till borgenären utan hinder av ett betalningsförbud, såsom framgår av avsnitt

4.5.1.2. I samband med skuldregleringarna behöver de således inte mera beaktas.

En borgenärs säkerhetsrättigheter skall förbli i kraft under skuldregleringarna. Detta tryggar borgenären för den händelse att programmet inte genomförs på avsett sätt, utan att skuldregleringarna förfaller eller gäldenären går i konkurs. Till skuldregleringarna skall dock kunna höras att säkerhetsarrangemangen ändras så att säkerheten ersätts med en annan säkerhet som tryggar det återstående skuldbeloppet.

4.11.3. Andra skulders ställning

Skulder för vilka borgenären inte har säkerhet eller för vars täckande säkerhetens värde inte räcker till skall vid de skuldregleringar som ansluter sig till saneringsförfarandet inte åtnjuta specialskydd av det slag som säkerhetsskuldena har. Detta är inte fallet heller vid gäldenärens konkurs. Skuldregleringarnas metodurval beträffande dessa vanliga saneringsskulder skall omfatta ändring av betalningstidtabellen, prioritering av kapitalamorteringar, nedsättning av kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden samt sänkning av skuldens belopp. Hurdant skuldregleringens innehåll blir i fråga om vanliga saneringsskulder, skall vara beroende av till vad gäldenärens betalningsförmåga i det enskilda fallet förslår sedan betalningarna för säkerhetsskuldena samt den betalningsskyldighet som orsakas av skulder vilka uppkommer under förfarandet först har beaktats. Minimikravet skall vara att slutresultatet av skuldregleringarna för varje borgenär är minst lika gott som i en utdelning som grundar sig på konkurs. Dessutom krävs att borgenärerna sinsemellan behandlas jämligt, dvs. att de borgenärer som utanför saneringsförfarandet skulle ha lika rätt till betalning, även när det är fråga om skuldreglering är i likadan ställning sinsemellan i fråga om det relativa värdet av de prestationer som de får.

Så kallade efterställda fordringar, dvs. sådana fordringar som utanför saneringsförfarandet skulle vara berättigade till betalning först efter att alla andra skulder har betalats, skall även vid de skuldregleringen som ingår i saneringsprogrammet efterställas, om inte majoriteten av borgenärsgруппerna samtycker till något annat. I allmänhet betyder detta att

fordringar av detta slag inte får någon som helst betalning i samband med skuldregleringarna. Enligt propositionen om revidering av förmånsrättssystemet skall efterställda fordringar vara t. ex. böter, vite, påföljdsavgifter för förbjudna konkurrensbegränsningar och skatteförhöjningar på grund av försummad betalning av skatt. Efterställda fordringar är även s.k. konsoliderade lån, vilkas ställning är sämst bland de efterställda fordringarna.

Vid saneringsförfarande skall såsom efterställda fordringar anses även ränta som inflyter på vanlig saneringsskuld under tiden mellan inledandet av förfarandet och fastställandet av saneringsprogrammet. I allmänhet skall sådana ränteposter således bli obetalda vid skuldarrangemang.

4.11.4. Okända skulders ställning

Vid saneringsförfarandet skall sådana saneringsskulder beaktas som antingen gäldenären eller borgenären själv har anmält i samband med förfarandet eller som annars har kommit till utredarens kännedom under förfarandet. Skulder som eventuellt förblir okända skall upphöra då saneringsprogrammet fastställs. I en sådan ovanlig situation att det finns en pant för en dylik fordran skall borgenären dock kunna driva in fordran ur pantens värde.

Den föreslagna regleringen grundar sig på att det med tanke på de övriga borgenärerna vore problematiskt, om en borgenär som underlåtit att bevaka sin fordran och vars fordran inte heller annars har varit känd när saneringsprogrammet utarbetades, senare skulle vara berättigad att få full betalning. Om en borgenär som förblir okänd skulle vara i bättre ställning än de övriga borgenärerna, kunde följden vara även direkta missbruk. Också ett sådant alternativ att en okänd borgenär senare kunde kräva betalning i samma utsträckning som de övriga borgenärerna i samma borgenärsgroup vore problematiskt. Då avsikten är att innehållet i skuldregleringarna bestäms enligt gäldenärens ekonomiska bärkraft så att varje borgenär får en så full betalning som möjligt, vore eventuella senare framträdande okända borgenärs yrkanden ägnade att riskera gäldenärens möjligheter att överhuvudtaget iakttä det fastställda programmet. Följden kunde vara att skuldregleringarna förfaller och konkurs blir nödvändig.

I en konkurs skall en borgenär inte ha rätt till betalning ur förmögenhet som avträtts till konkurs, om inte han bevakar sina fordringar i den ordning som stadgas i lag. Fordran i sig upphör inte. När gäldenären är en juridisk person, t.ex. ett bolag, leder en konkurs dock till att gäldenären upphör att existera. En borgenär som inte har bevakat sin fordran i konkurs kan således utanför konkursen eller efter konkursen yrka betalning endast av den som eventuellt är personligt ansvarig för ifrågavarande skuld. Slutresultatet är ofta i praktiken det samma: när gäldenären upphör att existera upphör även fordran i praktiken, och även om någon vore personligt ansvarig för den är detta ansvar ofta i det närmaste värdelöst. I praktiken är skillnaden mellan konkurs och saneringsförfarande liten.

Av ovan anförda orsaker skall huvudregeln vara att fordringar som förblivit okända upphör. Det skall dock vara möjligt att avvika från denna princip genom bestämmelser i programmet och i vissa fall genom domstolens förordnande.

Med tanke på borgenärernas rättsskydd är det naturligtvis viktigt att den påföljd att fordran upphör blir aktuell så sällan som möjligt. I den föreslagna lagen har man försökt försäkra sig om detta på olika sätt. Inledandet av saneringsförfarandet skall kungöras i officiella tidningen och vid behov i dagstidningarna, varutöver därom skall göras en anteckning i handelsregistret. Borgenärerna skall på detta sätt få ett tillfälle att inom den tid som framgår av kungörelsen bevaka sina fordringar i saneringsförfarandet genom att göra en anmälan därom till utredaren. Också en fordran som inte anmälts skall beaktas, om dess existens framgår av borgenärsförteckningen som gäldenären är skyldig att göra upp, eller på något annat sätt kommer till utredarens kännedom, t.ex. ur gäldenärens bokföring, affärshandlingar eller i samband med utredningar som görs under förfarandet. Om gäldenärens bokföring är behäftad med väsentliga brister eller felaktig, skall detta vara ett hinder för inledande eller fortsättande av förfarandet. Om gäldenären underlåter att anmäla en skuld, kunde gärningen enligt den föreslagna ändringen av 39 kap. strafflagen vara straffbar som gäldenärs svek, varvid därav även skulle följa skadeståndsskyldighet gentemot borgenären. Ett gäldenärsbrott skall dessutom i allmänhet vara

ett hinder för fastställande av saneringsprogrammet och en grund för att programmet skall förfalla.

Med tanke på sådana händelser där det finns anledning att anta att det utöver de fordringar som blivit kända finns andra av samma grund beroende okända fordringar har i den föreslagna lagen dessutom tagits in ett stadgande med stöd av vilket domstolen kunde bestämma att de skuldregleringar som gäller borgenärsgruppen i fråga är i kraft även till förmån för de borgenärer som förblivit okända. Detta kunde bli aktuellt t.ex. i de fall då till saneringsförfarandet hör ersättningar som beror på serieskador och det inte är säkert att uppgift har fåtts om alla ersättningsberättigade innan programmet fastställs.

De okända borgenärernas ställning blir en annan om den offentliga kungörelse som hör till saneringsförfarandet inte äger rum, vilket enligt den föreslagna lagen under vissa förutsättningar vore möjligt för förenklade av förfarandet (se avsnitt 4.16.). Härvid har varken förfarandet eller saneringsprogrammet någon inverkan på en sådan borgenärs ställning som inte har delgivits beslutet om inledande av förfarandet.

4.11.5. Ställningen för ägarnas förmögenhetsförmåner

Om avsikten är att gäldenären, en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsbolaget eller en närstående till dem utför arbete till förmån för företaget medan saneringsprogrammet pågår, skall i saneringsprogrammet fastställas grunderna för vederlaget för arbetet eller eventuella andra grunder. Denna fråga får således inte bli beroende av gäldenärens egen beslutanderätt.

Om man med saneringsprogrammets skuldreglering begränsar (vanliga) borgenärens rätt till betalning för deras fordringar — vilket man i allmänhet kan förmoda att det blir fråga om i praktiken — skall under saneringsprogrammets giltighetstid gälla ett uttryckligt förbud att dela ut medel till företagets ägare med undantag av ovan nämnd ersättning enligt saneringsprogrammet som betalas på basis av arbete. Om alla borgenärer inte enligt programmet får full betalning för kapitalet av sina fordringar, skall det under programmets giltighetstid inte vara tillåtet att dela ut vinst eller andra tillgångar till gäldenärsföretagets ägare. Påfölj-

den för utdelning av tillgångar i strid med förbudet skall vara att skuldregleringarna förfaller beträffande de borgenärer vars rätt till betalning för kapitalet av sina fordringar har begränsats i programmet.

Vinst som inflyter medan saneringsprogrammet pågår kan således inte delas ut till företagets ägare. Hur vinstmedlen skall användas företaget till godo kunde, och borde också bestämmas i saneringsprogrammet. I t.ex. de åtgärder som gäller utvecklande av företagets kapitalstruktur borde den vinst som inflyter under programmet beaktas. För den händelse att under programmet inflyter avsevärd vinst om vars användning för företagets ändamål inte finns bestämmelser i saneringsprogrammet eller som i annat fall överstiger vad företagets fortsatta verksamhet skäligen kräver, skall det enligt den föreslagna lagen vara möjligt att ändra skuldregleringarnas innehåll på yrkande av saneringsprogrammets övervakare eller en borgenär så att tilläggsprestationer delas ut till borgenärerna av ifrågavarande vinstmedel. I första hand skall de borgenärer ha rätt till tilläggsprestationer vars fordringars kapitalbe-
lopp har sänkts i saneringsprogrammet.

4.11.6. Ställningen för en borgensman, medgäldenär och den som ställt tredjemanssärkerhet

I det följande behandlas en sådan persons ställning som har ingått en borgensförbindelse för gäldenärens skuld eller ställt en realsäkerhet för den. Vad som i detta sammanhang sägs om borgensmän gäller på motsvarande sätt medgäldenärer, dvs. dem som tillsammans med gäldenären är ansvariga för en viss skuld.

Förbudet mot indrivning av saneringsskuld som hänförelse till inledandet av saneringsförfarandet skall inte hindra att skulden drivs in hos borgensmannen, om borgen har ställts i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet. I dylika fall blir situationen i allmänhet den att borgenären driver in skulden hos borgensmannen, varvid borgensmannens regressfordran på gäldenären i samband med skuldregleringarna beaktas som saneringsskuld.

I andra fall, dvs. då en borgensförbindelse har givits av en enskild person, skall ett indrivningsförbud däremot hindra att skulden drivs in även hos borgensmannen. Härvid skall i saneringsprogrammet ordnas både gäldenä-

rens och borgensmannens betalningsskyldighet i förhållande till borgenären och även förhållandet mellan gäldenären och borgensmannen.

När borgensmannen är en privatperson skall det i samband med saneringsförfarandet vara möjligt att på yrkande av borgensmannen fastställa ett betalningsprogram för honom som gäller borgensskulden, varvid i tillämpliga delar iaktas stadgandena i lagen om skuldsanering för privatpersoner. Propositionen med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner har avlåtits samtidigt som denna proposition.

Den föreslagna regleringen betyder att en privatperson som har ingått en borgensförbindelse för saneringsgäldenärens skuld kan alltså få en möjlighet att fullgöra sin betalningsskyldighet inom ramen för ett betalningsprogram som fastställts för honom. På detta sätt kunde han undgå att borgensansvaret ruinerar hans ekonomi och levnadsförhållanden. Om borgensmannens skuldsituation är eller blir sådan att han behöver egentlig skuldsanering för alla sina skulder, skall ärendet inte kunna avgöras i samband med saneringsförfarandet, utan borgensmannen skall separat vidta åtgärder för åstadkommande av skuldreglering.

I de fall då tredje man har ställt egendom som säkerhet för saneringsgäldenärens skuld beror säkerhetsställarens ställning på i vilket sammanhang säkerheten har ställts samt på vilket slag av egendom som utgör säkerhet. Om säkerheten har ställts i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet, skall ett indrivningsförbud i anslutning till saneringsförfarandet inte hindra att skulden indrivs ur säkerhetens värde, varför säkerhetsställarens ställning i förhållande till borgenären inte blir aktuell när saneringsprogrammet görs upp. Om åter ställandet av säkerhet inte har samband med ifrågavarande persons affärsverksamhet eller därmed jämförbara verksamhet, utan med hans privathushåll, skall verkningarna av indrivningsförbudet sträcka sig även till säkerheten och förhindra att skulden drivs in ur säkerhetens värde, om inte domstolen ger tillstånd till det. I saneringsprogrammet skall härvid bestämmas förutom om gäldenärens betalningsskyldighet även om skuldregleringarnas inverkan på säkerheten och säkerhetsställarens ansvar.

Om en enskild person har ställt som säkerhet sin bostad som motsvarar hans skäligen behov, skall hans säkerhetsansvar enligt den föreslagna lagen kunna ombildas till betalningsskyldighet i samband med saneringsförfarandet med

iakttagande av vad som i lagen om skuldsanering för privatpersoner stadgas om saken. För ställaren av säkerhet kunde med andra ord fastställas ett betalningsprogram på samma sätt som för borgensmannen. I stället för realisering av bostaden skulle säkerhetsställarens ansvar härvid förverkligas i form av periodiska penningprestationer. Detta förslag grundar sig på likadana synpunkter som stadgandena om ställningen för en privatperson som ingått en borgensförbindelse beträffande saneringsgäldenärens skuld.

4.12. Förutsättningarna för fastställande av saneringsprogrammet

4.12.1. Allmänt

Beslut om fastställande av saneringsprogrammet skall fattas av domstolen. Förutsättningarna för fastställande indelas enligt den föreslagna lagen i tre grupper. För det första kan saneringsprogrammet fastställas med alla borgenärens samtycke. I detta fall är domstolens skyldighet att pröva programmets innehåll allra mest inskränkt. För det andra kan saneringsprogrammet fastställas, om en omröstning bland borgenärerna visar att i varje borgenärsgrupp en viss majoritet av de röstande borgenärer vars ställning skulle försvagas av programmet har godkänt det. Härvid kunde domstolen bli tvungen att pröva om programmet till sitt innehåll uppfyller vissa av lagen framgående krav bland annat i fråga om de skuldregleringar som gäller borgenärer vilka röstat emot. För det tredje kan saneringsprogrammet under vissa förutsättningar fastställas även i det fallet att det inte i alla borgenärsgrupper har understötts av majoriteten. Detta kan komma i fråga, om de programenliga skuldregleringarna till sitt innehåll uppfyller de krav som i lagen uppställts beträffande borgenärernas ställning och inbördes förhållanden.

I den föreslagna lagen finns uttryckliga stadganden även för det fall att flera än ett förslag till saneringsprogram har gjorts upp och att även alternativa förutsättningar för fastställandet uppfylls i fråga om flera förslag. Principen är härvid den att det förslag fastställs som bland borgenärerna har fått mest understöd.

Gäldenärens samtycke skall inte vara en förutsättning för fastställande av programmet.

Gäldenären skall således inte ha möjlighet att på ett avgörande sätt påverka programmets och skuldregleringarnas innehåll. Däremot kan gäldenärens beredskap att iaktta programmet ha t.o. m. stor betydelse med tanke på möjligheterna att genomföra programmet och därigenom även med tanke på förutsättningarna för fastställandet av det. Detta är dock något annat än att programmets innehåll alltid i sista hand blir beroende av gäldenärens samtycke och därigenom gäldenärens vilja.

Det är även möjligt att i programmet förutsätts vissa åtgärder vilka gäldenären måste vidta. Gäldenärens beredvillighet till dessa åtgärder är naturligtvis en fråga som härvid är av betydelse med tanke på dess genomförbarhet och således även förutsättningarna för genomförandet av det. Vissa åtgärder av gäldenären kan enligt programmet även vara förhandsvillkor för fastställande av programmet.

4.12.2. Fastställelse med samtycke av alla borgenärer

Om samtliga kända borgenärer ger sitt samtycke till fastställande av saneringsprogrammet, skall domstolen inte behöva pröva och bedöma innehållet i de programenliga skuldregleringarna. Härvid är det möjligt att avvika från lagens stadganden om borgenärernas ställning.

Vissa saker måste domstolen dock undersöka innan programmet fastställs. För det första skall domstolen försäkra sig om att programmet innehåller de utredningar som lagen kräver samt att i programets åtgärdsdel har beaktats de frågor om vilka enligt lagen åtminstone måste bestämmas i programmet. På detta sätt kan man övervaka att borgenärernas samtycken grundar sig på tillräcklig kunskap om omständigheter som är av betydelse för programmet och att programmet inte är ofullständigt till sitt innehåll.

Eftersom gäldenärens samtycke inte är en förutsättning för fastställande av programmet, kan domstolen även bli tvungen att bedöma programmets innehåll med hänseende till gäldenärens eller t.ex. gäldenärsbolagets personligen ansvariga bolagsmäns rättigheter och intressen. Trots alla borgenärers godkännande föreligger nämligen ett hinder för fastställelse, om programmets innehåll utan samtycke av gäldenären kränker gäldenärens eller en bolagsmans rätt eller berättigade intresse eller är oskäligt ur

deras synvinkel. Som exempel kan nämnas att gäldenären eller bolagsmannen förutsätts arbeta till företagets förmån på sådana villkor som inte är tillräckliga för att garantera gäldenären en skälig utkomst, eller att programmet förutsätter att egendom övergår till någon eller några borgenärer för ett värde som understiger det faktiska värdet eller annars på villkor som inte kan anses acceptabla ur gäldenärens synvinkel, eller att borgenärerna annars försöker att med hjälp av programmet skaffa sig ogrundad förmån på gäldenärens bekostnad.

På motsvarande sätt kan ett hinder för fastställandet av programmet bli att programmets innehåll kränker en utomståendes rätt. Som ett exempel kan nämnas att programmet utvidgar borgensmannens ansvar utan hans samtycke eller ger en aktieägare personligt ansvar för bolagets förpliktelser mot hans samtycke.

Oberoende av borgenärernas samtycke skall ett saneringsprogram även lämnas utan fastställelse, om det finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för genomförandet av programmet. Det är inte ens med borgenärernas samtycke ändamålsenligt att fastställa ett program som redan på förhand kan bedömas vara orealistiskt. Om det t. ex. på basis av hörande av gäldenären eller någon annan utredning är sannolikt att de föreslagna skuldregleringarna till sina villkor är så stränga att gäldenären inte förmår iaktta programmet utan att bli insolvent, skall programmet således inte kunna fastställas.

Även vissa fel i samband med förfarandet eller lagstridiga eller otillbörliga tillvägagångssätt i samband med uppgörandet eller behandlingen av programförslaget skall kunna utgöra hinder för fastställande av programmet, om de kan antas inverka på förslagets innehåll eller behandlingen av ärendet. Om det t.ex. framgår att vid införskaffandet av borgenärernas utlåntanden har använts sådana metoder på grund av vilka samtyckena inte kan anses giltiga, skall programförslaget lämnas utan fastställelse.

Om samtliga borgenärers samtycke till saneringsprogrammet kan fås, skulle detta även erbjuda en möjlighet att förenkla och förnabba saneringsförfarandet. Om nämligen domstolen tillställs ett förslag till saneringsprogram och samtliga kända borgenärers godkännande av det samt gäldenärens skriftliga utlåtande om förslaget, kan beslutet om fastställande av saneringsprogrammet fattas utan de förfaran-

deskeden som i allmänhet sammanhänger med behandlingen av programförslag. En förutsättning skall vara att det inte finns sådana brister i förslagets innehåll som hindrar att det fastställs och att inte heller gäldenärens utlåtande ger anledning till vidare prövning av saken.

4.12.3. Fastställelse med samtycke av gruppmajoriteter

För att programmet skall kunna fastställas på basis av borgenärsmajoritetens godkännande är det enligt den föreslagna lagen tillräckligt att i varje borgenärsgroup en enkel majoritet har ställt sig bakom godkännandet av programmet både i fråga om antalet borgenärer och i fråga om de fordringar som de har. Det har inte ansetts finnas anledning att uppställa krav på kvalificerad majoritet, eftersom de som röstar mot programmet i lagen har garanterats ett visst minimiskydd och eftersom ett saneringsprogram i allmänhet är ett alternativ till konkurs, i vilken borgenärernas ställning vanligen skulle bli sämre än enligt saneringsprogrammet.

Vid bedömning av huruvida båda kraven, dvs. både huvudtals- och summamajoriteten uppfylls skall beaktas endast de borgenärer som deltagit i omröstningen samt deras fordringar. Passiva borgenärer skall således inte tillmätas betydelse vid bedömningen av röstresultatet och förutsättningarna för att fastställa programmet. Rättsverkningarna av ett fastställt program skall däremot utsträcka sig till samtliga borgenärer. Det har ansetts vara tillräckligt att varje borgenär delges programförslaget och ges möjlighet att delta i omröstningen i frågan. Om en borgenär inte bevakar sina intressen genom att utnyttja denna möjlighet, får han finna sig i det slutresultat till vilket röstresultatet leder då de i omröstningen deltagandes ståndpunkter beaktas.

Vid bedömningen av om kravet på majoritet har uppfyllts skall dessutom beaktas endast sådana borgenärer och borgenärsgroups vars ställning de föreslagna skuldregleringarna skulle försämma i jämförelse med vad den annars vore. Således skall rösträtt inte tillkomma en borgenär som enligt programförslaget skulle få full betalning för sin fordran inom en viss kort tid efter det programmet fastställts. Inte heller skall en sådan borgenär få rösta vars rättsställning enligt programförslaget skulle förbli oför-

ändrad, dvs. en sådan borgenär i fråga om vilken några ingrepp inte skulle göras i fordrans belopp, betalningstidtabell eller övriga villkor. Utan rösträtt skall även den vara vars rättsliga ställning enligt programförslaget skulle förändras endast så att ett betalningsdröjsmål som inträffat innan saneringsförfarandet inletts skulle rättas till genom utförande av de prestationer som förutsatts medan skuldvillkoren skulle förbli sådana de var före betalningsdröjsmålet. Om alltså en borgenärs ställning enligt programförslaget skulle återgå till vad den hade varit, om något betalningsdröjsmål inte hade inträffat, skall hans ställning inte anses ha försvagats. Rösträtt skall inte heller tillkomma innehavare av efterställda fordringar, om en borgenär med en fordran med bättre förmånsrätt inte skulle få full betalning eller hans rättsliga ställning annars skulle försämmas. I praktiken betyder detta att innehavarna av efterställda fordringar i allmänhet inte har rösträtt.

För omröstning skall borgenärerna delas upp i grupper enligt arten av deras fordringar. Säkerhetsborgenärerna skall placeras i egna grupper enligt säkerhetsrättstyp, dvs. enligt om det är fråga om en säkerhet som grundar sig på ägande eller panträtt. Bland pantborgenärerna skall företagsinteckningsborgenärerna hänföras till en egen grupp. Detta beror på att företagsinteckningsborgenärernas rättsliga ställning avviker från övriga pantborgenärers ställning så till vida att föremål för säkerhetsrätten inte är en viss på förhand individualiserad egendom. Det förmögenhetsvärde som tryggar företagsinteckningsfordringar skall enligt propositionen om revidering av förmånsrättssystemet bestämmas så att värdet av den förmögenhet som är föremål för inteckning fördelas mellan företagsinteckningsborgenärerna och de vanliga borgenärerna. Övriga borgenärer som utanför saneringsförfarandet har lika rätt till betalning, skall hänföras till egna grupper. De vanliga borgenärerna, dvs. de som saknar säkerheter och vars fordringar inte är efterställda skall således i princip höra till en grupp. Till en egen separat grupp skall dock kunna hänföras sådana småborgenärer vars fordringar understiger ett visst marktbelopp. Detta grundar sig på att det utan hinder av jämlikhetsprincipen skall vara möjligt att bestämma att till borgenärer vars fordringar är små skall erläggas full betalning. Härvid kunde ifrågasvarande borgenärer — dvs. den borgenärsgroup som de

bildar — lämnas helt utanför omröstningsförfarandet eftersom deras ställning inte skulle försämrats enligt programmet. Detta skulle förenkla omröstningsförfarandet i synnerhet om antalet småborgenärer är avsevärt. I fråga om andra än säkerhetsborgenärer skall det dessutom vara möjligt att dela in borgenärerna i olika grupper så att till samma grupp hör de borgenärer vilkas fordringar har likartade grunder. Till separata grupper kunde t.ex. hänföras nyttighetsleverantörer och borgenärer som har fordringar med säkerhet till den del deras fordringar överstiger värdet av säkerheten.

Att de gruppmajoriteter som krävs uppnås till stöd för programmet skall inte ännu i sig vara en tillräcklig förutsättning för fastställande av programmet. Skuldregleringarna enligt programmet skall i fråga om de borgenärer som röstat emot uppfylla vissa i lagen ställda krav. De prestationer som tillfaller säkerhetsborgenärerna skall motsvara en av lagen framgående miniminivå, prestationerna till andra borgenärer skall motsvara minst den utdelning som de hade fått i en konkurs. Programmet skall inte heller få avvika från det lagstadgade kravet på jämlikhet, enligt vilket borgenärer vilka utanför saneringsförfarandet är i jämbördig ställning även i saneringsprogrammet skall behandlas lika. Frågan om huruvida dessa krav som gäller minimiskydd uppfylls skulle dock bli behandlad av domstolen endast om någon av parterna åberopar ifrågakvarande stadganden. Domstolen skall inte vara tvungen att pröva saken på tjänstens vägnar.

Dessutom skall de grunder som utgör hinder för fastställande av ett programförslag som fått samtliga kända borgenärers samtycke på motsvarande sätt beaktas även när borgenärsgruppernas majoriteter har beslutat stöda programmet. Dessa grunder för att inte fastställa ett program har behandlats ovan i avsnitt 4.12.2.

Vissa omständigheter i anslutning till gäldenären kunde likaså förhindra att saneringsprogrammet fastställs. Sådana är bland annat att gäldenären eller någon som handlat för hans räkning har gjort sig skyldig till ett gäldenärsbrott som inte är lindrigt eller är åtalad eller misstänkt för ett sådant brott, samt att gäldenären, en bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till bolagsledningen i den verksamhet som är föremål för saneringsförfarande har brutit mot näringsförbud eller gjort

sig skyldig till ett förfarande på basis av vilket honom kunde ha meddelats näringsförbud, om gäldenären i stället för saneringsförfarande hade försatts i konkurs.

4.12.4. Fastställelse utan samtycke av alla gruppmajoriteter

Det skall vara möjligt att fastställa ett saneringsprogram även i det fallet att en sådan majoritet som avses i föregående avsnitt inte har nåtts i alla borgenärsgupper. En förutsättning skall vara att majoritetskravet har uppfyllts beträffande åtminstone en borgenärsgrupp. Dessutom skall det krävas att de sammanräknade fordringarna för de borgenärer som röstat för programmet representerar minst en femtedel av de borgenärers fordringar som har rösträtt i ärendet. De ovan (avsnitten 4.12.3. och 4.12.) behandlade förutsättningarna som gäller skuldregleringarnas innehåll och hindren för fastställande skall gälla även i de fall som det nu är fråga om.

Utöver detta skall programmet uppfylla vissa krav som gäller borgenärernas inbördes ställning. För det första skall ingen av borgenärerna enligt programmet kunna få en förmån som till sitt värde överstiger beloppet av hans fordran. För det andra skall det krävas att om för borgenärerna inflyter prestationer över den miniminivå som förutsätts i lagen, skall denna förmån fördelas mellan borgenärsgupperna på ett skäligt sätt. För det tredje krävs det att prestationer inte inflyter för fordringar med sämre förmånsrättsställning än vad en sådan grupp av vanliga borgenärer som röstat emot har. Detta betyder att för efterställda fordringar inte kan anvisas betalningar utan samtycke av vanliga borgenärsgruppers majoritet. I nämnda tilläggskrav är det alltså fråga om att en viss borgenärsgrupp inte i strid med majoritetens vilja kan tvingas att finna sig i sådana skuldregleringar i vilka man kan anse att någon eller några andra grupper fått oberättigad fördel på ifrågakvarande grupps bekostnad.

Bankföreningen i Finland har i sitt utlåtande ansett att om samtycke av alla borgenärsgruppers majoriteter inte har erhållits skall med avvikelser från förslaget som förutsättning för fastställande av saneringsprogrammet uppställas att för förslaget har röstat borgenärer vars fordringar representerar sammanlagt minst hälften av alla skulders belopp. Förslaget vore

ägnat att i praktiken leda till att det ofta inte skulle vara möjligt att fastställa programmet utan samtycke av företagets huvudfinansiär eller huvudfinansiärer. I propositionen eftersträvas dock att inte någon enskild borgenärsgrupp kunde förhindra att programmet fastställs, om programmet jämte skuldregleringar uppfyller de krav som uppställs i lagen. Med tanke på systemets funktionsduglighet är det av central betydelse att inte någon borgenärsgrupp ensam får en dominerande ställning när beslut fattas om programmets innehåll.

4.13. Saneringsprogrammets rättsliga betydelse

Saneringsprogrammet innehåller olika slags element. Både de affärsekonomiska åtgärder som i programmet fastslås för tryggnad av företagets livsduglighet och skuldregleringarna enligt programmet kan av gäldenären kräva olika slags faktiska och rättsliga arrangemang. I den mån dessa åtgärder enligt programförslaget utgör förutsättningar för fastställande av programmet, skulle genomförandet av dem bekräftas redan innan beslutet om fastställande fattas. Om de åtgärder som förutsätts i programmet igen inte enligt programmet utgör villkor för fastställandet, utan de är avsedda att bli vidtagna efter det programmet fastställts, skall det vara möjligt att i programmet bestämma att en grund för att skuldregleringarna förfaller är att en dylik i programmet individualiserad åtgärd inte vidtas.

De skuldregleringar som ingår i ett fastställt saneringsprogram skall direkt bestämma förhållandena mellan gäldenären och borgenärerna. Skuldregleringarna skall således ersätta de tidigare villkoren i ifrågavarande rättsförhållanden. De saneringsskulder som förblivit okända skall upphöra i och med att programmet fastställs. Till denna del hänvisas till avsnitt 4.11.4.

Saneringsprogrammet jämte skuldregleringar skall inte få rättskraft i det avseendet att ett med laga kraft fastställt program absolut slutgiltigt skulle bestämma innehållet i de rättsförhållanden som omfattas av programmet. Programmets rättsverkningar kunde förfalla t.ex. på grund av att gäldenären försummar att iaktta programmet.

Senare ändringar skall likaså vara möjliga under vissa förutsättningar. För de första skall ändringar av rättelsekaraktär kunna göras. Om

de inverkar på någon parts rättsliga ställning, skall dennes samtycke dock krävas. Skuldregleringarnas eller betalningsprogrammets innehåll skall kunna ändras även på annat sätt med samtycke av den eller de borgenärer vars rätt ändringen kränker. Ändringar som förbättrar en borgenärs ställning skall inte kunna göras utan samtycke av de andra borgenärerna, men däremot skall en borgenär för egen del kunna samtycka till ytterligare eftergifter.

Fastställandet av saneringsprogrammet skall inte heller hindra att en invändning eller tvist som gäller en saneringsskuldens grund eller belopp avgörs separat, om skulden har gjorts stridig i den ordning som stadgas i den föreslagna lagen och ärendet har hänvisats till en separat rättegång. I saneringsprogrammet skall skulden i dylika fall beaktas till den storlek som domstolen bestämmer, men gäldenärens slutliga betalningsskyldighet skall bli beroende av det senare avgörandet av ärendet. Vid behov skall programmets innehåll kunna ändras på denna grund. Det skall dock inte vara möjligt att göra ingrepp i de övriga borgenärernas ställning utan deras samtycke.

En ändring av de programenliga skuldregleringarna skall även kunna följa av att det under programmets giltighetstid inflyter mera vinstmedel än vad som har förutsetts i programmet eller annars behövs för tryggnad av den fortsatta verksamheten. Härvid skall det kunna bli aktuellt att förplikta gäldenären till tilläggsbetalningar till borgenärerna.

Syftet med saneringsprogrammet är att genom en helhetslösning bestämma om gäldenärens och alla borgenärs förhållanden. I detta fall kan det inte tillåtas att gäldenären och någon borgenär sinsemellan vidtar sidoarrangemang genom vilka ifrågavarande borgenär utan de övrigas vetskap skulle få specialförmåner. Dylika accessoriska förpliktelser i fråga om saneringsskulden skall enligt lagförslaget vara ogiltiga. Skuldregleringarna skall till alla delar vidtas i saneringsprogrammet på ett sätt som är öppet gentemot parterna.

Man skall naturligtvis försöka bestämma skuldregleringarnas innehåll så att gäldenären förmår iaktta det fastställda betalningsprogrammet. Tryggandet av borgenärernas rättskydd förutsätter dock att prestationsskyldigheten enligt betalningsprogrammet vid behov kan verkställas. Ett saneringsprogram som fastställts av domstolen skall vid behov som sådan duga som verkställighetsgrund på sam-

ma sätt som en dom som förpliktar till betalning. Om gäldenären försummar sin betalningsskyldighet enligt programmet, skall borgenären således inte separat hos domstolen behöva utverka ett beslut som duger som verkställighetsgrund och som förpliktar till betalning.

Gäldenärens försummelse när det gäller uppfyllande av betalningsskyldighet enligt saneringsprogrammet kunde dock även leda till att det bestäms att skuldregleringarna skall förfalla i fråga om den borgenär mot vilken försummelsen riktar sig. Förfallandepåföljden skall komma i fråga, om gäldenärens försummelse är väsentlig och han inte rättar till den inom en av borgenärerna utsatt skälig tid. En orsak till att skuldregleringarna förfaller kan även vara att ett förbud som är i kraft under programmets giltighetstid och som gäller utdelning av tillgångar till gäldenärsföretagets ägare har åsidosatts.

Om gäldenären innan saneringsprogrammet upphör går i konkurs, skall följden i allmänhet vara att de programliga skuldregleringarna förfaller. Rättigheterna för borgenärer som omfattas av skuldregleringarna skall vid en konkurs bestämmas på samma sätt som om något saneringsprogram inte hade fastställts. I vissa fall skall domstolen dock kunna bestämma att en konkurs inte leder till att skuldregleringarna förfaller. Detta kunde komma i fråga, om huvuddelen av de betalningar som skuldregleringarna förutsätter redan har gjorts. Saken har behandlats i avsnitt 4.4.2.

Ett saneringsprogram skall även kunna förfalla på den grund att det efter att programmet fastställts har framkommit sådana omständigheter i anslutning till gäldenären som kunde ha förhindrat att programmet fastställs, om de då hade varit kända. De förfallogrunder som avses här är vissa straffbara gärningar som begåtts av gäldenären eller gäldenärsföretagets ägare eller av någon i företagsledningen.

4.14. Genomförande och uppföljning av saneringsprogrammet

Ansvar för att saneringsprogrammet genomförs skall i första hand vila på gäldenären. För den tid programmet pågår skall dock kunna förordnas en särskild övervakare, vars uppgift är att för borgenärernas räkning följa genomförandet av programmet och svara för

sådana i programmet eventuellt förutsatta åtgärder vilka inte ankommer på parterna. Förordnandet av en övervakare kunde grunda sig på saneringsprogrammet eller på borgenärsdelegationens eller borgenärernas yrkande. Arvodet och kostnadsersättningen till övervakaren skall betalas av gäldenärens medel.

För det mesta skulle det vara naturligt att utredaren fungerar som övervakare. Till övervakare skall dock kunna förordnas även någon annan. Övervakaren skall ha samma rätt till de uppgifter som uppdraget kräver som utredaren, och gäldenären skall på motsvarande sätt ha samma upplysnings- och samarbetskyldighet som under förbandet.

Övervakare skall på utsatta tider lämna borgenärerna en redogörelse för hur saneringsprogrammet har iakttagits. Om någon övervakare inte har förordnats, skall upplysningskyldigheten åvila gäldenären.

Enligt den föreslagna lagen skall det vid behov vara möjligt även att det bestäms att borgenärsdelegationens mandatperiod skall fortsätta även efter det saneringsprogrammet fastställts. Behovet av detta beror till stor del på programmets innehåll, dvs. på hurdana åtgärder som förutsätts i programmet. Det skall inte heller vara nödvändigt att borgenärsdelegationens mandatperiod fortsätter tills programmet upphör, utan den kan begränsas till att t.ex. motsvara den tid ett visst skede av programmet pågår.

4.15. Saneringsförbandets skeden och behandlingen i domstol

I propositionen föreslås att behandlingen av ärenden som gäller saneringen av företag skulle koncentreras till vissa underrätter på de största orterna i landet, dvs. till sjutton underrätter. På detta sätt kan man bättre säkerställa att vid domstolarna så småningom uppstår tillräckliga specialfärdigheter för behandling av saneringsärenden. En koncentration gör det också lättare att rikta in de resurser som krävs för dessa ärenden. Behöriga domstolar är enligt propositionen följande: Björneborgs rådstuvurätt, Helsingfors rådstuvurätt, Joensuu rådstuvurätt, Jyväskylä rådstuvurätt, Kajana rådstuvurätt, Kotka rådstuvurätt, Kuopio rådstuvurätt, Lahtis rådstuvurätt, S:t Michels rådstuvurätt, Tammerfors rådstuvurätt, Uleåborgs rådstuvurätt, Vasa rådstuvurätt, Åbo rådstuvurätt,

Mariehamns häradsrätt, Esbo häradsrätt, Rovaniemi häradsrätt och Vanda häradsrätt. När underrättsreformen träder i kraft övergår behörigheten på motsvarande tingsrätter.

Vid behandlingen av ärenden som gäller saneringsförfarande skall i regel iakttas lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86). I lagförslaget ingår dock en mängd kompletterande och också avvikande specialstadganden.

Avsikten är att ärenden som gäller saneringsförfarande så långt som möjligt skall kunna behandlas i domstolens kansli av en domare och med utgångspunkt i parternas skriftliga uttalanden. Om en part eller ett vittne måste höras personligen, skall behandlingen ske vid sammanträde.

Till behandling av en fulltalig underrätt skall föras endast sådana vid förfarandet aktualiserade frågor som visar sig vara tvistiga. Också tvistefrågor skall kunna avgöras i kansliet av en enda domare, om parterna så önskar eller domstolen finner saken klar.

För minskande av domstolens börda har utredaren i den föreslagna lagen anförtrots vissa uppgifter i anslutning till administrerandet av förfarandet. Utredaren skall svara för de delgivningar av handlingar som behövs under förfarandet samt för uppgifter i samband med det omröstningsförfarande som gäller saneringsprogrammet, t.ex. uppgörande av omröstningsutredning. Delgivningarna skall sändas per post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis.

I det följande beskrivs i huvuddrag saneringsförfarandets behandlingsskeden i domstolen.

Det första skedet efter det ansökan anhängiggjorts skall vara inledande av förfarandet. Däri skall ingå prövning av förutsättningarna för saneringsförfarande och fattande av beslut om inledande av förfarandet. Gälldenären skall bl.a. tillstå domstolen en förteckning över borgenärerna. När gälldenären är sökande skall borgenärerna ges tillfälle att uttala sig om ansökan innan beslutet fattas. När en borgenär är sökande skall gälldenären ges tillfälle att bli hörd, varutöver domstolen enligt egen prövning kunde höra även de andra borgenärerna eller de viktigaste av dem. Om domstolen beslutar att saneringsförfarandet inleds, skall till dess åtgärder höra att förordna organen, dvs. utredaren och borgenärsdelegationen samt att publicera kungörelsen om att förfarandet inleds. För borgenärerna skall domstolen sätta

ut en tid inom vilken de skall anmäla sina krav vid äventyr att yrkandena annars lämnas utan avseende och fordran upphör. Detta skall gälla av gälldenären anmälda skulder endast för så vitt en borgenärs krav avviker från gälldenärens anmälan. Likaså skall domstolen bestämma tidsfrister å ena sidan för uppgörande av utredningen om gälldenärens ekonomiska situation och för delgivningen samt å andra sidan för uppgörande av förslaget till saneringsprogram.

Det andra skedet skall bli aktuellt efter att programförslaget blivit färdigt. Parterna, dvs. borgenärerna och gälldenären liksom även utredaren skall ges tillfälle att uttala sig om förslaget. Dessutom skall parterna ges tillfälle att bestrida de fordringar som avses i förslaget. Tidsfristerna borde bestämmas så att parterna på samma gång kan framföra sina uttalanden angående programförslaget och angående eventuella bestridanden av sina fordringar. De stridiga frågor som gäller borgenärernas fordringar skall hänvisas till separat rättegång, om inte de med beaktande av den bevisning som krävs och av andra omständigheter utan extra besvär kan behandlas i samband med saneringsförfarandet. Härvid skall domstolen bestämma till vilket belopp en stridig fordran skall beaktas i saneringsprogrammet.

Sedan parterna fått tillfälle att uttala sig om programförslaget och domstolen beslutat om beaktande av skulder som till sin grund eller sitt belopp tills vidare förblir oklara, kunde den som uppgjort förslaget på begäran ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget.

När det slutliga förslaget är för handen, skall det tredje skedet, dvs. omröstningsförfarandet följa. Domstolen skall efter att av utredaren ha fått omröstningsutredningen angående resultatet av omröstningen kunna bereda parterna tillfälle att avge utlåtande om utredningen, om domstolen finner det behövligt. Därefter skall domstolen pröva förutsättningarna för fastställande av programmet och besluta om fastställande av det.

Flera remissinstanser, inklusive vissa domstolar, har betonat behovet av att domstolarna när de behandlar saneringsärenden kan förfoga över tillräcklig företagsekonomisk expertis. Det har dock inte ansetts att saken kräver specialarrangemang i propositionen. En domstol blir tvungen att ta ställning till företagsekonomiska frågor bara om en fråga som kräver dylik bedömning vid förfarandet visar sig vara stri-

dig. Därför har det inte ansetts finnas behov att underrätterna när de behandlar ärenden som gäller företagssanering har permanenta sakkunniga för den händelse att en dylik tvist kommer i dagen. Det har däremot ansetts att de gällande stadgandena i rättegångsbalken ger domstolarna tillräckliga möjligheter att också på eget initiativ anlita utomstående expertis då det visar sig vara nödvändigt. Stadganden om detta finns i 17 kpa. 44 — 54 §§ rättegångsbalken.

4.16. Förenklat saneringsförfarande

Eftersom den föreslagna lagens tillämpningsområde är omfattande och gäller mycket olika slag av gäldenärer, kan behoven i anslutning till saneringsförfarande variera mycket beroende på bland annat den bedrivna verksamhetens omfattning, borgenärernas antal samt på hur stort samförstånd som råder mellan parterna i fråga om saneringsåtgärderna och innehållet i skuldregleringarna. Det har därför ansetts behövt att lagen skall ge möjlighet att i vissa avseenden avvika från de allmänna stadgandena om saneringsförfarande i syfte att förenkla förfarandets olika skeden, om det på grund av förhållandena kring fallet är ändamålsenligt. Möjligheterna till avvikelser skall för det första gälla förordnandet av organ, för det andra kungörelseförfarandet när förfarandet inleds och för det tredje behandlingen av programförslaget och förfarandet vid bestridande av fordringar. Dessa möjligheter skall kunna utnyttjas tillsammans eller var för sig.

Någon utredare eller borgenärsdelegation behöver inte förordnas, om ingen av de kända borgenärerna kräver att dessa organ skall tillsättas. Det att ingen av borgenärerna anser att ens en utredare behöver förordnas kan bero t.ex. på att saneringsprogrammet jämte skuldregleringar redan innan förfarandet inletts har beretts i samarbete mellan gäldenären och borgenärerna eller på att gäldenären åtnjuter borgenärernas förtroende och att programförslaget uppgörs som bäst och är i ett sådant skede att utredarens insats inte är nödvändig. Om åter borgenärerna inte anser en borgenärsdelegation vara nödvändig, trots att antalet borgenärer i och för sig är så stort att en delegation i normala fall skulle tillsättas, kan detta ha likartade orsaker, dvs. bero på den

beredning som föregått genomförandet av saneringsprogrammet, eller även på att borgenärerna anser att de kan ordna den kontakt med utredaren som behövs på ett lämpligare sätt med andra medel.

Det skall vara möjligt att avstå från att i officiella tidningen kungöra att förfarandet inletts, om sökanden kräver det och de kända borgenärerna samtycker därtill. Om någon kungörelse inte äger rum, skall rättsverkningarna av förfarandet och saneringsprogrammet inte utsträcka sig till en sådan borgenär, som inte separat har delgivits beslutet om inledande av förfarandet. Ett avstående från kungörelse innebär alltså en risk för att eventuella okända borgenärer kan yrka betalning för sina fordringar och också annars utöva borgenärsrättigheter utan hinder av de begränsningar som följer av saneringsförfarandet och att skuldregleringarna inte binder dylika borgenärer. Om parterna bedömer att denna risk är liten eller annars är villiga att ta den risken, är det inte skäl att kräva kungörelse.

Behandlingen av förslaget till saneringsprogram skall vara enkelt i fråga om sin olika skeden, om domstolen utöver programförslaget får alla kända borgenärers skriftliga uttalande om godkännande samt gäldenärens uttalande. I detta fall skall det vara möjligt att förbigå de stadganden som gäller delgivning och behandling av förslaget och som annars skulle komma att tillämpas. Även förfarandet för bestridande av fordringar skulle falla bort. Om de kända borgenärerna är villiga att förbigå det kungörelseförfarandet som hör till inledandet av förfarandet, skall det inte heller föreligga hinder för att beslutet om fastställande av saneringsprogrammet i föreliggande fall kunde fattas sedan ansökan blivit anhängig, utan att det ens är nödvändigt att fatta ett separat beslut om inledande av förfarandet.

5. Propositionens verkningar

5.1. Ekonomiska verkningar

Med tanke på gäldenärerna, dvs. framför allt de företag som är gäldenärer skulle det föreslagna saneringsförfarandet öka möjligheterna att undvika insolvens och konkurs i de fall då företaget trots sina ekonomiska svårigheter är livsdugligt eller kan göras livsdugligt med hjälp

av saneringsåtgärderna. De rättsliga förutsättningarna att avvärja konkurser som beror på tillfälliga betalningssvårigheter eller reparerbara felaktiga avgöranden skulle förbättras. Det skall således vara möjligt att undvika onödigt bortslösande av ekonomiska värden och obefogade förluster för gäldenärerna samt gäldenärsföretagens och arbetstagare. Det är dock samtidigt klart att man med hjälp av lagen inte kan göra ett företag konkurrenskraftigt och lönsamt, om det inte finns hållbara affärsekonomiska förutsättningar för detta.

Ur borgenärernas synvinkel skall saneringsförfarandet innebära att de blir tvungna att underkasta sig indrivningsbegränsningar och att vid skuldregleringarna delvis avstå från de rättigheter som de på basis av skuldförhållandet annars skulle ha. Reella ekonomiska förluster för borgenärerna skulle dock inte nödvändigtvis orsakas, ty i jämförelse med konkurs är slutresultatet i allmänhet bättre även för borgenärerna. I flera fall skulle en lyckad sanering ge borgenärerna dessutom den förmånen att affärsförhållandet kan fortsätta. Den ekonomiska nyttan av detta kan ofta vara mycket större än de konkreta eftergifter i fråga om fordran vilka saneringsförfarandet förutsätter av en borgenär. En lyckad sanering kan t.o.m. betyda att det är möjligt att undvika, förutom konkurs för det företag som är föremål för förfarandet, även konkurs för sådana företag, vars verksamhetsförutsättningar har nära samband med det företag som saneras, t.ex. på grund av ett underleverantörsförhållande eller något annat fast kund- eller samarbetsförhållande.

I den föreslagna lagen har å andra sidan beaktats behovet av att det i stället för inledande av saneringsförfarande och även efter att förfarandet redan har inletts skall vara möjligt att försätta gäldenären i konkurs, om det visar sig att det inte finns förutsättningar för att saneringen skall lyckas. I stadgandena har man således försökt förhindra att saneringsförfarandet skulle kunna leda till att en konkurs skjuts upp i ett sådant fall då det inte finns ekonomiska grunder för det och att detta vållar borgenärerna skada.

Saneringsförfarandet skall även omfatta säkerhetsskulder och på så sätt dem som enligt villkor som gäller främmande kapital finansierar företagets verksamhet. Säkerhetsrättigheternas ekonomiska värde skall dock till sin kärna bibehållas oförändrat. Det även är förenligt

med finansärens intressen att konkurs och tvång att realisera säkerheten undviks, i synnerhet som den egendom som utgör säkerhet ofta är sådan att det för den kanske inte alls finns någon marknad eller att marknaden i våra förhållanden är snäv och osäker. Då man dessutom beaktar de rättskyddsarrangemang som ingår i den föreslagna lagen, finns det knappast skäl att anta att reformen skulle ha negativa verkningar på företagens finansieringssystem. Det är dock omöjligt att på förhand närmare reda ut indirekta verkningar av detta slag i synnerhet som motsvarande lagstiftning åtminstone inte tills vidare finns i länder som kunde duga som jämförelse.

Med tanke på samhällsekonomin är det viktigt att lagstiftningen erbjuder ändamålsenliga rättsliga ramar för den händelse att företag får ekonomiska svårigheter och blir insolventa. En förnuftig användning av ekonomiska resurser och en bestående utveckling av näringsverksamhetens struktur förutsätter å ena sidan att livsdugliga företags konkurser kan avvärjas och å andra sidan att olönsam eller annars på osund grund vilande företagsverksamhet kan fås att upphöra i tillräckligt god tid. Om onödiga konkurser kan förhindras har detta en stor betydelse bland annat för bevarandet av arbetsplatser och för undvikande av onödiga ekonomiska förluster.

Det är svårt att göra några kvantitativa bedömningar av reformens ekonomiska verkningar. Detta skulle förutsätta grundliga empiriska undersökningar, vilka inte var möjliga att göra i samband med beredningen bland annat på grund av att det allmänt har ansetts nödvändigt att en lagstiftning av föreslagen art snabbt fås till stånd. Det är svårt att förutspå ens hur många fall som årligen skulle bli föremål för saneringsförfarande och hur stor del av de ärenden som anhängiggörs sist och slutligen skulle leda till att ett saneringsprogram fastställs. Vid beredningen av statsbudgeten för 1993 har det beräknats att domstolarna kunde tänkas få 200—300 saneringsmål per år till behandling. Det dock fråga om en uppskattning, som oundvikligen är rätt osäker till sina grunder. I likhet med antalet konkurser beror antalet saneringsfall i hög grad på den allmänna ekonomiska utvecklingen. Man kan förmoda att den föreslagna lagstiftningen genom sin blotta existens även indirekt skall ha effekt på det sättet att saneringsåtgärder och skuldregleringar i en del fall kunde fås till stånd

förhandlingsvägen utanför domstolarna. Det är dock mycket svårt att förutspå också dessa falls antal.

Frågan om ett företags livsduglighet skall alltid avgöras från fall till fall. Det är därför omöjligt att lägga fram tillförlitliga allmänna bedömningar av hur ofta ett inlett saneringsförfarande sist och slutligen leder till att företagets verksamhet fortsätter. Man måste utan tvivel bereda sig på att det — eventuellt t.o.m. i avsevärd mängd — kommer att förekomma även sådana fall där det först efter att saneringsförfarandet anhängiggjorts visar sig att det inte finns förutsättningar för att fortsätta verksamheten och där saneringsförfarandet slutar i konkurs. Detta följer redan av det att ett viktigt syfte med saneringsförfarandet uttryckligen är att reda ut om ett företag är livsdugligt eller ej. När förfarandet inleds kan man nödvändigtvis inte veta detta.

För domstolen skulle saneringsförfarandet medföra nya uppgifter. Såsom ovan har konstaterats är det inte möjligt att ge några tillförlitliga uppskattningar om det årliga antalet saneringsärenden. Det kan dock anses vara sannolikt att en stor del av de fall som anhängiggörs i form av saneringsförfarande är sådana som utan ny lagstiftning förr eller senare i varje fall skulle komma till domstolen som konkursmål. Antalet saneringsärenden som tas upp till behandling kommer således inte att i sin helhet innebära en absolut ökning av antalet mål vid domstolarna, utan till stor del kommer frågan, med ett visst tidsperspektiv, att innebära att ärenden flyttas från en grupp till en annan. Vid underrätterna kommer reformen dock att föranleda behov av tilläggsresurser. Saken behandlas i avsnitt 5.2.

5.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Utredaren skall ha en central betydelse i saneringsförfarandet. För att utredaruppdraget skall kunna skötas med framgång krävs det både affärsekonomisk och juridisk sakkunskap. Uppgiften är således rätt krävande, även om utredaren kunde anlita utomstående experter och vid behov till den egentliga utredarens uppgift kunde förordnas flera än en person. För närvarande finns det knappast någon enskild yrkeskår som utgående från den egent-

liga utbildningen kunde anses ha tillräckliga specialfärdigheter för uppgiften som utredare. Det kommer därför att vara nödvändigt att den som är utredare vid behov anlitar sakkunskap som kompletterar hans egen utbildning och erfarenhetskrets. Det är dock viktigt att man på längre sikt skulle få till stånd sådan kompletteringsutbildning som ger specialfärdigheter för att sköta uppgiften som utredare. Det är önskvärt att organisationerna inom näringslivet, vars intressen arbetet i första hand skulle tjäna och för vilka uppgiften att utveckla och upprätthålla specialyrkeskickligheten bäst skulle lämpa sig, kunde bära huvudansvaret för utbildningen.

Såsom i avsnitt 5.1. har konstaterats skulle reformen medföra nya uppgifter för domstolarna, även om det kvantitativt sett i hög grad är fråga om ärenden som utan ny lagstiftning för eller senare skulle föras till domstolen som konkursärenden. I tvistiga fall kan behandlingen av saneringsärenden dock förutsätta specialfärdigheter av domstolarna, varför det i propositionen föreslås att behandlingen av ärenden som gäller saneringsförfarande skall koncentreras till sjutton underrätter på orter som är centrala med tanke på landets ekonomiråden (se avsnitt 4.15.). Man har i den föreslagna lagen även försökt minska den arbetsmängd som domstolarna åsamkas. Metoden har varit att anförtro utredaren vissa administrativa uppgifter i anslutning till förfarandet, såsom delgivningen av handlingar.

I budgetpropositionen för 1993 har för företagssaneringssystemet och systemet med skuldsanering för privatpersoner föreslagits ett anslag på 7,2 miljoner mark för avlönande av domare och kanslipersonal. Anslaget motsvarar 32 årsverken (moment 25.30.01).

6. Ärendets beredning och remissinstanser

Den av justitieministeriet tillsatta konkursarbetsgruppen fick i maj 1991 i uppdrag att till den 31 mars 1992 bereda ett förslag till revidering av förmånsrättssystemet samt lagstiftning som gäller sanering av företag och fysiska personers skuldsanering. På grund av nämnda reformers brådskande natur bestämdes det att de skulle beredas före revideringen av det egentliga konkursförfarandet. Förslaget till

lagstiftning om sanering av företag publicerades i januari 1991. Om förslaget gav under våren sammanlagt cirka 60 olika instanser sitt utlåtande, bland dem myndigheter, domstolar, ett flertal organisationer samt några andra sammanslutningar.

De flesta av remissinstanserna ansåg att den lagstiftning av föreslagen art som syftade till att förhindra livsdugliga företags konkurser var behövlig och brådskande. I synnerhet de näringslivsorganisationer som representerade företagsverksamheten ansåg det vara viktigt att reformen genomförs snabbt, varefter lagstiftningen vid behov kan utvecklas på basis av de erfarenheter som fås. Samtidigt misstänkte rätt många remissinstanser att de allmänna förväntningarna på reformens verkningar är större än dess faktiska betydelse. Flera remissinstanser hänvisade till att en lag om sanering av företag skulle komma att ha betydelse utom i de fall som förs till domstol även på det sättet att lagen är ägnad att främja frivilliga skuldarrangemang. I vissa utsökningsmyndigheters utlåtanden ansågs det att saneringsstadgandena borde kopplas till utvecklandet av utsöknings- och konkursförfarandet (om detta, se avsnitt 7.4.).

Bankföreningen i Finland ansåg att strävandena att utveckla den lagstiftning som syftar till att livsdugliga företag skall kunna fortsätta sin verksamhet i och för sig är motiverade och att undvikandet av onödiga konkurser allmänt taget är förenligt med hela samhällets och därigenom även med både bankernas och även andra borgenärs och gäldenärernas intressen. I bankföreningens utlåtande kritiserades vissa detaljer i lagförslaget, såsom det att kvittning omfattades av betalningsförbudet och möjligheten att med domstolsbeslut bevilja en under förfarandet upptagen kredit bättre förmånsrätt till säkerhet än en säkerhetsskuld som hör till saneringsskuldena. Uppmärksamhet fästes även på svårigheten att värdera säkerheter. Beträffande förutsättningarna för att fastställa saneringsprogram ansåg Bankföreningen att om samtliga borgenärgruppers majoriteters samtycke inte har erhållits, borde man för fastställande av saneringsprogrammet alltid kräva att en majoritet uträknad enligt beloppet av samtliga fordringar har understött förslaget (om detta, se avsnitt 4.12.4.). Även vid valet av utredare och i borgenärdelegationen borde man enligt Bankföreningens åsikt ge avgörande betydelse åt en enligt beloppet av fordringarna

bestämd majoritets vilja. Suomen Rahoitusyhdistöiden Yhdistys utlåtande gick i samma riktning som Bankföreningens.

Representanter för andra betydande borgenärsintressen, såsom skattestyrelsen, Kera Ab och Pensionsskyddscentralen förhöll sig positivt till lagstiftningen om företagssanering.

Flera remissinstanser ansåg de föreslagna stadgandena vara invecklade och ansåg det vara nödvändigt att de görs enklare. Å andra sidan individualiserades dock inte i utlåtandena de stadganden som kunde utgå ur lagförslaget eller framfördes andra konkreta synpunkter på hur stadgandena kunde förenklas.

I domstolarnas utlåtanden betonades att den föreslagna lagstiftningen skulle ge domstolarna ytterligare och nya uppgifter och att detta förutsätter mera resurser. Domstolarna var bekymrade över möjligheterna att få tillräckliga resurser.

Flera remissinstanser fäste uppmärksamhet på att domstolarna vid behandlingen av saneringsärenden behöver sådan sakkunskap som de själva inte har (om detta, se avsnitt 4.15.). I flera utlåtanden fästes likaså uppmärksamhet på vikten av utredarens uppdrag och hur krävande det är samt framfördes i någon mån varierande synpunkter på vilka färdigheter som krävs av en utredare. En del av dem som gav utlåtande undrade om det kommer att finnas tillräckligt med lämpliga personer för uppgiften.

Remissinstanserna framförde dessutom anmärkningar som gällde detaljer i förslaget och som i mån av möjlighet har beaktats vid beredningen av propositionen.

7. Övriga omständigheter som inverkat på propositionen

7.1. Förhållande till förmånsrättsreformen och reformen angående skuldsanering för privat personer

Förmånsrättsreformens betydelse med tanke på företagssaneringslagstiftningen har behandlats ovan i avsnitt 2.3. Propositionen har utarbetats utgående från att förmånsrättsreformen genomförs och träder i kraft samtidigt som lagen om företagssanering. Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om revidering av förmånsrättssystemet har avlåtits samtidigt som denna proposition.

Lagen om företagssanering har anknytningspunkter även till den reform som gäller skuldsanering för privat personer och om vilken en proposition har avlåtits samtidigt som denna proposition. Möjligheten att i samband med saneringsförfarande för företag genomföra borgens- eller säkerhetsansvarsarrangemang för en privatperson som ställt borgen eller säkerhet skall stöda sig på stadgandena i lagen om skuldsanering för privatpersoner (se avsnitt 4.11.6.). Propositionen har således utarbetats utgående från att sistnämnda lag träder i kraft samtidigt som den nu föreslagna lagen.

7.2. Förhållande till de ändringar av konkursstadgan som ingår i förmånsrättsreformen

Såsom av avsnitt 4.4.1. framgår är det nödvändigt att i samband med den nu föreslagna lagstiftningen se över stadgandena om förutsättningarna för konkurs så att insolvens blir en självständig grund för försättande i konkurs. Ett dylikt förslag till ändring av konkursstadgan ingår i det i punkt 7.1. nämnda förslaget till regeringens proposition om revidering av förmånsrättssystemet.

I avsnitt 4.4.3. har å sin sida behandlats behovet av att se över konkursstadgan till den del det är fråga om överlåtelse av konkursgäldenärens förmögenhet som en helhet till den som står i nära förhållande till gäldenären eller någon konkursborgenär. Även ett förslag till ändring av konkursstadgan i detta avseende har inrymts i propositionen som gäller revidering av förmånsrättssystemet.

7.3. Förhållande till ackordslagstiftningen

Avsikten är att den föreslagna lagstiftningen skall ersätta den nuvarande ackordslagstiftningen. Giltighetstiden för både lagen om ackord och lagen om temporär ändring av konkursstadgan upphör vid utgången av 1992. Avsikten är inte att förlänga lagarnas giltighetstid.

7.4. Förhållandet till revideringen av utsöknings- och konkurslagstiftningen

Både lagstiftningen om sanering av företag och lagstiftningen om skuldsanering för privatpersoner har ansetts vara så brådskande projekt att beredningen av dessa propositioner har ställts framom revideringen av konkurslagstiftningen. Sistnämnda beredning återupptas genast efter att de nu föreslagna reformerna har genomförts. Avsikten är att avlåta en proposition om ny konkurslag ännu under den pågående valperioden. Också revideringen av utsökningslagen pågår.

I utlåtandena av vissa instanser som företräder utsökningsmyndigheterna ansågs det vara diskutabelt att skapa ett separat saneringsförfarande och att stadgandena om sanering borde utvecklas inom ramen för utsöknings- och konkursförfarandet. I fråga om det förstnämnda är det uppenbart att utvecklandet av utsökningslagstiftningen inte kan ersätta utan endast komplettera stadgandena om sanering av företag. Huvudsyftet med utsökningslagstiftningen är att reglera verkställigheten av enskilda förpliktelser. Stadgandena om företagssanering har ett vidare syfte. I utsökning verkställs förpliktelser vars innehåll har bestämts eller fastställts i ett annat förfarande. En revidering av utsökningslagen är viktig bland annat för att användningen av betalningsprogram skall fås på lagreglerad grund och att det skall bli möjligt att vid utsökning tillämpa realiserings-sätt som är ändamålsenligare än de nuvarande. Vid egentliga skuldregleringar är det fråga om annat, ty då ingriper man i skuldförhållandenas innehåll. Utsökningsmyndigheterna kan inte anförtros uppgiften att forma rättsförhållanden, vilket ingår i en skuldreglering. Tillämpningen av en lag av detta slag hör till domstolarna. Orsaken till att det föreslås att lagstiftningen om saneringsförfarande skall genomföras separat från konkurslagstiftningen har nämnts ovan. Vid den fortsatta behandlingen av konkurslagen måste man naturligtvis bedöma hur sanerings- och konkursförfarandet bäst kan kopplas till varandra.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lag om företagssanering

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning.* Paragrafen 1 mom. är till sin natur en inledning och innehåller inte egentliga materiella stadganden. Av den framgår allmänt att syftet med saneringsförfarande är sanera livsduglig verksamhet som bedrivs av ett företag i ekonomisk kris och att möjliggöra de skuldregleringar som detta kräver. Av paragrafen framgår även att syftet med förfarandet förverkligas med ett saneringsprogram, som domstolen fastställer.

I paragrafens 2 mom. har för tydlighetens skull tagits in ett stadgande om att lagens stadganden åsidosätter vad som på något annat ställe stadgas om borgenärens rätt till betalning, åtgärder för indrivning av skuld eller för tryggande av betalningen av skulden. Vid saneringsförfarandet skall ställningen för alla borgenärer till saneringsskulder bestämmas enligt den nu föreliggande lagen. De stadganden som i vanliga fall tillämpas på ett skuldförhållande skulle vika till den del det finns avvikande stadganden i lagen. En borgenär kunde således inte undvika t.ex. verkningarna av indrivnings- och verkställighetsförbud eller att de stadganden tillämpas som gäller innehållet i skuldregleringen eller betalningsprogrammets rättsverkningar genom att stödja sig på eventuell speciallagstiftning om ifrågasvarande typ av fordringar. Dylika stadganden som undanträngs vid saneringsförfarandet finns t.ex. i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utskökningsväg (367/61) samt i lagen om säkerställande av indrivningen av skatter och avgifter (395/73).

2 §. *Tillämpningsområde.* Av paragrafens 1 mom. framgår vilka slags gäldenärer som kan vara föremål för saneringsförfarande. Till dessa skall höra för det första enskilda näringsidkare. Lagen skall inte gälla enbart i handelsregistret antecknade enskilda näringsidkare, utan av stadgandet framgår uttryckligen att med näringsidkare i detta sammanhang avses även den som idkar gårdsbruk eller fiske. För tydlighetens skull nämns i stadgandet likaså att yrkesutövarna är sådana näringsidkare som avses i

lagen. För det andra gäller lagen öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag och andelslag. Även ett bostadsaktiebolag kan utnyttja saneringsförfarande för att få till stånd skuldreglering, även om behovet av detta i praktiken sannolikt skulle vara exceptionellt. En förening som bedriver ekonomisk verksamhet kunde likaså vara föremål för saneringsförfarande. Detta stadgande har tagits in i lagen närmast med tanke på den lagstiftning om bostadsrättsföreningar som är under beredning. Ideella föreningar enligt föreningslagen (503/79) skall stå utanför lagens tillämpningsområde.

En fysisk person som bedriver näringsverksamhet och vars ekonomiska svårigheter sammanhänger med hans privata ekonomi kunde under vissa förutsättningar få skuldreglering enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner. Till denna del kan det hänvisas till regeringens proposition angående ifrågasvarande lag. Propositionen har avlåtits samtidigt som denna proposition.

Av paragrafens 2 mom. framgår de undantag som gäller tillämpningsområdet. I momentets 1 och 2 punkt har utanför lagens tillämpningsområde av orsaker som nämns i den allmänna motiveringen (se avsnitt 4.2.) lämnats depositionsbankerna och kreditinstitutet samt försäkringsbolagen och pensionsanstalterna.

Enligt paragrafens 3 punkt kan ett bolag eller andelslag i likvidation inte vara föremål för saneringsförfarande (se allmänna motiveringen, avsnitt 4.4.2.). För att det skall kunna bli fråga om saneringsförfarande, måste först ett beslut fattas om att likvidationen skall upphöra. I aktiebolag skall rätten att besluta om ansökan om saneringsförfarande ankomma på bolagsstämman (se förslaget till 18 a § i 13 kap. lagen om aktiebolag). Styrelsen skall dock kunna göra ansökan, om den anser att ärendets brådsökande natur kräver det. Härvid skall bolagsstämman sammankallas för att avgöra frågan om fortsättande av ansökan. Om saneringsförfarandet har inletts på basis av styrelsens ansökan, men bolagsstämman beslutar att försätta bolaget i likvidation, skall saneringsförfarandet upphöra när likvidationen börjar. Detta framgår av 28 § 3 mom.

3 §. *Definitioner.* I paragrafen definieras vissa i den föreslagna lagen använda begrepp.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt. avses med inledande av förfarande den tidpunkt då

domstolen har fattat beslut om inledande av saneringsförfarande. I stadgandet krävs inte att beslutet vunnit laga kraft. Hänvisningarna till inledandet av förfarandet avser således den tidpunkt då domstolen har beslutat att saneringsförfarandet inleds, även om ändring senare skulle sökas i beslutet. Av 28 § i den föreslagna lagen framgår uttryckligen att rättssverkningarna av att förfarandet inleds förblir i kraft trots att ändring söks, om inte den domstol där saken är anhängig på grund av ändringssökande beslutar något annat. Med tanke på syftet med saneringsförfarandet har det ansetts viktigt att rättssverkningarna av att förfarandet inleds inte automatiskt skjuts upp på grund av ändringssökande, utan att de träder i kraft och förblir i kraft trots att ändring söks och att de upphör endast om rättsmedelsdomstolen så beslutar.

Enligt momentets 2 *punkt* avses med insolvens att gäldenären är oförmögen att betala sina skulder när de förfaller till betalning och att denna oförmåga inte är endast tillfällig. Definitionen är densamma som i 4 § lagen om återvinning till konkursbo (758/91). Insolvensbegreppet som grund för försättande i konkurs skall även i det förslag till ändring av konkursstadgans 6 § som ingår i propositionen om revidering av förmånsrättssystemet ha samma innehåll (se den föreslagna ändringen av 6 § f-punkten i konkursstadgan). Insolvens föreligger således om de likvida medel som gäldenären kan disponera eller få inte förslår till betalning av skulderna då de förfaller och det inte är fråga om endast en tillfällig brist på likvida medel.

Enligt momentets 3 *punkt* avses med hotande insolvens att gäldenären riskerar att bli insolvent. Hotande insolvens är av betydelse med tanke på förutsättningarna för saneringsförfarande (lagförslaget 6 §). Begreppet innehåll har förklarats i avsnitt 4.3.1. i den allmänna motiveringen. Risk för insolvens skulle föreligga, om det kan förutses att gäldenären inom någon skönjbar tidsperiod utsätts för en konkret insolvensrisk. Vid bedömningen skall beaktas gäldenärens rådande ekonomiska situation samt de omständigheter som påverkar den och den utveckling av dem som kan förutses. Den tidsrymd som insolvensrisken kan beröra och inom vilken insolvens enligt bedömningarna kan väntas har inte bestämts särskilt i den föreslagna lagen. Avgörande är att insolvensrisken skall vara sannolik, då de rådande förhål-

landena och deras sannolika utveckling beaktas. Tidsperspektivet kan variera beroende på med hurdan sannolikhet det i det enskilda fallet är möjligt att förutse de omständigheter som inverkar på saken. Risken för insolvens behöver således inte vara akut. Å andra sidan är inte enbart en abstrakt insolvensrisk tillräcklig. Med vissa premisser kan vilket företag som helst anses ha en viss risk att bli insolvent. Bedömningen av den insolvens som avses i detta sammanhang skall dock grunda sig på sådana omständigheter beträffande vilka det kan anses sannolikt att de inträder. Av den utredning som läggs fram bör dock framgå med hurdant tidsperspektiv risken för insolvens föreligger.

Frågan om gäldenären hotas av insolvens i ovan åsyftad mening är av affärsekonomisk natur och kräver sakkunskap på området. Avsikten är att kräva att gäldenären när han gör en ansökan om saneringsförfarande till den i allmänhet skall foga en av en handelskammargorganisation godkänd revisors utlåtande om gäldenärens ekonomiska tillstånd. Om det på basis av detta utlåtande kan anses att de förutsättningar för inledande av förfarandet som gäller gäldenärens ekonomiska tillstånd föreligger, skall annan utredning om dem inte behövas, om inte någon av borgenärerna gör saken stridig. När en borgenär eller en sannolik borgenär ansöker om inledande av saneringsförfarande skall de på motsvarande sätt framlägga behövlig utredning om gäldenärens ekonomiska situation. Behovet av att noggrannare undersöka förutsättningarna innan beslutet om inledande av förfarandet fattas skall härvid framför allt bero på hur gäldenären förhåller sig till ansökan.

Enligt momentets 4 *mom.* avses med saneringsskuld alla gäldenärens skulder som har uppkommit innan saneringsförfarandet inleds. Avgörande skall vara den tidpunkt då grunden för skulden uppkommit. Det skall vara betydelselöst om skulden har förfallit till betalning eller om betalningsskyldigheten eller skuldens storlek är känd. Av stadgandet framgår uttryckligen att som saneringsskulder även skall anses skulder vilkas grund eller belopp är förenade med villkor eller stridiga eller av någon annan orsak oklara. Om behandlingen av dylika fordringar i saneringsförfarande finns stadganden i 47 § 1 mom., 57 § 2 mom., 63 § 3 mom. och 74—75 §§.

För tydlighetens skull har i stadgandet ut-

tryckligen nämnts även att saneringskulder även är de skulder för vilka borgenären har realsäkerhet. I saneringsförfarandet skall till saneringskulden även höras sådana skulder som i en konkurs ger en borgenär ställningen av separatist.

Till föreliggande punkt hänförs sig paragrafens 2 mom., som innehåller ett specialstadgande om när en skadeståndsskuld skall anses uppkomma vid bedömning av om det är fråga om en saneringsskuld.

Angående uppdelningen av skatteskulden i saneringskulder och skulder som uppkommit under förfarandet kan följande konstateras. Skatterna kan indelas i å ena sidan sådana skatter som uträknas självmant, t. ex. arbetsgivarnas förskottsinnehållningar och socialskyddsavgifter samt omsättningsskatten och å andra sidan skatter som förutsätter skattemyndigheternas debiteringsbeslut, t. ex. förskottsskatt, ordinarie slutlig skatt, efterskatt samt arvs- och gåvoskatt. Av skatteskulden skall saneringskulder vara förskottsinnehållningar och arbetsgivares socialskyddsavgifter vilka verkställs och erläggs månaden innan saneringsförfarandet börjar och tidigare månader, omsättningsskattens månadsbetalningar för samma månader, ordinarie skatt vars skatteår har löpt ut innan saneringsförfarandet börjar samt de förskottsskatter som har förfallit före den dag då förfarandet inleds. Skulder som uppkommit under förfarandet är åter förskottsinnehållningar, arbetsgivares socialskyddsavgifter och omsättningsskatter som skall betalas för den månad då förfarandet börjar och de följande månaderna samt andra eventuellt senare förfallande skatter vilka enligt det ovan anförda inte hör till saneringsskulden.

Som saneringsskuld skall inte anses ansvarighetsunderskottet hos en pensionsstiftelse som gäldenären har grundat. Till denna del kan det hänvisas till avsnitt 4.5.1.1 i den allmänna motiveringen.

Momentets 5 punkt har samband med 6—8 punkten. Enligt den avses med realsäkerhetsrätt ägarförbehåll och annan på ägande grundad säkerhet, panträtt i lös eller fast egendom samt återtagningsrätt och sådan retentionsrätt som medför förmånsrätt att få betalning ur värdet av den egendom som är föremål för retentionsrätten. Även panträtt som grundar sig på företagsinteckning skall utgöra sådan realsäkerhetsrätt som avses i stadgandet, även om den ger borgenären endast ett visst slags

förmånsrätt och inte vid en konkurs ger borgenären ställning av separatist. Om den förmånsrätt som retentionsrätten ger finns ett stadgande i 3 § i det lagförslag som gäller den ordning i vilken borgenärer skall få betalning och som ansluter sig till revideringen av förmånsrättssystemet.

I momentets 6 punkt definieras vad som avses med säkerhetsskuld, som är en underart av saneringsskulden. Säkerhetsskuld är enligt stadgandet en skuld till säkerhet för vilken borgenären har realsäkerhetsrätt till egendom som tillhör gäldenären eller — då det är fråga om en säkerhetsrätt som grundar sig på ägande — till egendom i gäldenärens besittning. Av stadgandet framgår uttryckligen att det måste vara fråga om en realsäkerhetsrätt som är effektiv i förhållande till tredje man, dvs. en sådan som utanför saneringsförfarandet skulle trygga borgenären även i förhållande till gäldenärens övriga borgenärer.

Av paragrafens 5 och 6 punkt följer alltså att utöver pantskulder som säkerhetsskulder bl.a. skulle anses en skuld vars säkerhet grundar sig på ägarförbehålls- eller återtagningsvillkor. En skuld som tryggas av en retentionsrätt som ger förmånsrätt till sitt objekt skall likaså behandlas som säkerhetsskuld.

Skuld av nämnt slag skall dock anses som säkerhetsskuld endast till den del säkerhetsvärde vid tidpunkten för inledande av förfarandet skulle ha räckt till för att täcka skuldbeloppet efter att realiseringskostnaderna och de fordringar som betalas med bättre förmånsrätt har dragits av. I underförsäkringssituationer skall som säkerhetsskuld således inte anses den del av skulden som säkerhetsvärde inte skulle ha räckt till för att täcka, utan till denna del skall det vara fråga om en vanlig säkerhetsskuld.

Med säkerhetens värde avses i detta sammanhang säkerhetens sannolika realiseringsvärde vid den tidpunkt då förfarandet inleds. Den särställning som en realsäkerhetsrätt ger en borgenär bör i samband med saneringsförfarandet skyddas genom stadganden som tryggar fordringens ekonomiska värde endast till den del som säkerhetsföremålets bytesvärde vid tidpunkten för inledande av förfarandet skulle ha tryggt beloppet av fordringen.

Vid bestämningen av säkerhetens värde borde uppmärksamhet ägnas det normala sättet att realisera säkerheten, eller om det finns flera sätt, det sannolika realiserings sättet. En fastig-

hets bytesvärde kan t.ex. variera mycket beroende på om fastigheten kan överlåtas genom frivilligt köp till någon som har för avsikt att på fastigheten fortsätta med samma eller liknande verksamhet eller som annars kan utnyttja den på ett minst lika inbringande sätt, eller om fastigheten säljs på exekutiv auktion under förhållanden där konkurrenssituationen mellan dem som ger bud inte är ägnad att lyfta prisnivån över det lägsta godtagbara anbudet. Avgörande betydelse skall ges det realiserings-sätt som i den aktuella konkreta situationen kan anses vara sannolikast.

Eftersom det är fråga om bedömning av borgenärens ställning i en situation som är alternativ till saneringsförfarande, skall man vid bedömningen av säkerhetens värde eftersträva ett resultat som är så realistiskt som möjligt med beaktande av den rådande marknadssituationen och andra förhållanden. Det är oundvikligt att bedömningen av säkerhetens värde kan vara förenad med t.o.m. mycket stora svårigheter, och det är ofta inte heller möjligt utan att en opartisk sakkunnig anlitas.

Då en företagsinteckning utgör säkerhet för en skuld, skall vid bestämning av säkerhetens värde även beaktas de stadganden som ingår i propositionen om revidering av förmånsrätts-systemet och som gäller på vilket sätt värdet av egendom som är föremål för företagsinteckning, vid en konkurs skulle fördelas mellan företagsinteckningsskulder och andra skulder. Stadgandena om saken ingår i förslaget till lag om den ordning i vilken borgenär skall få betalning (se nämnda lagförslags 5 § och ikraftträdelsestadgandet).

Säkerhetsskuld omfattar även obetalda räntor på skuld som tryggats genom en realsäkerhet och andra kreditkostnader till den del som säkerheten täcker dem. För det första krävs det att ifrågavarande kreditkostnader omfattas av säkerhetsrätten, vilket beror på säkerhetsrättens rättsliga grund och dess innehåll. För det andra krävs på motsvarande sätt som i 6 punkten att säkerhetens värde vid tidpunkten för inledande av förfarandet skulle ha räckt till för att täcka ifrågavarande kreditkostnader.

Säkerhetens värde skall bestämmas i saneringsprogrammet. Den som gör upp programförslaget, dvs. i första hand utredaren blir således tvungen att svara för bestämningen av värdet och för anskaffning av den utredning som behövs för det. I sista hand avgörs frågan

av domstolen i samband med fastställandet av programmet.

Enligt momentets 7 punkt avses med säkerhetsborgenär den som är borgenär i ett säkerhetsskuldförhållande.

Enligt momentets 8 punkt avses med efterställd skuld en sådan skuld för vilken betalning får inflyta först efter övriga skulder. På motsvarande sätt som i konkurs skall vissa slag av fordringar vara i sämre ställning än de andra även i saneringsförfarande. Vilka skulder som vid skuldreglering i anslutning till saneringsförfarande skall vara efterställda framgår av 46 § 3 mom.

I paragrafens 2 mom. finns ett specialstadgande som har samband med definitionen av saneringsskuld i 1 mom. 4 punkten och som gäller skadeståndsskulder och skulder vilka grundar sig på avtalsbrott. Vid bedömningen av om det är fråga om en saneringsskuld eller ej, skall såsom tidpunkten för när en skadeståndsfordran uppkommer anses den tidpunkt då den skadelidande fick kännedom om skadan och om vem som är ersättningsskyldig. Först när den skadelidande har blivit medveten om skadan och den ersättningsskyldiges, dvs. gäldenärens indentitet, har han förutsättningar att framställa ersättningsanspråk mot gäldenären. Det att den skadelidande har en faktisk möjlighet att bevaka sina intressen i saneringsförfarandet är av väsentlig betydelse på grund av de stadganden i 47 och 57 §§ i lagförslaget som gäller rättsverkningarna av saneringsprogrammet. Om den skadelidande får veta om en skada och om den ersättningsskyldige först efter att saneringsförfarandet har inletts, skall ersättningsskulden anses som en skuld som uppkommit efter det förfarandet inletts, även om orsakerna till skadan skulle härstamma från tiden före det förfarandet inleddes. en skuld som grundar sig på avtalsbrott skall på motsvarande sätt anses ha uppkommit när den andra parten fick kännedom om avtalsbrottet. Exempelvis skall en fordran som gäller prisnedsättning eller återbäring av köpesumma på grund av fel i en vara som levererats av gäldenären anses ha uppkommit då köparen fick kännedom om felet. Stadgandet har betydelse endast då man avgör om ett yrkande mot gäldenären vilket har en grund av nämnt slag skall hänföras till gäldenärens saneringsskulder eller ej.

I paragrafens 3 mom. finns ett stadgande för de fall då gäldenären tillhörig egendom på

grund av gäldenärens förbindelse eller direkt på grundval av lag utgör säkerhet för tredje mans skuld. På ett sådant säkerhetsansvar skall på motsvarande sätt tillämpas vad som stadgas om gäldenärens säkerhetsskuld. Ett indrivningsförbud som följer av att saneringsförfarandet inleds skall således utsträcka sig även till en borgenärs rätt att driva in en mot tredje man riktad fordran ur värdet av den säkerhet som gäldenärens ställt. I skuldregleringen skall säkerhetsansvaret behandlas på samma sätt som säkerhetsskulder, dvs. det kunde bestämmas att det skall genomföras som periodiska betalningar på motsvarande sätt som en säkerhetsskuld för vilken gäldenären också är personligen ansvarig.

I paragrafens 4 mom. finns ett stadgande om hur den ränta som tryggar nuvärdet bestäms. En sådan ränta kan enligt 45 § vara av betydelse i skuldreglering som gäller säkerhetsskulder. Räntan skall bestämmas kvartalsvis enligt ett för ändamålet lämpligt index som beskriver förändringen i penningvärdet. Indexkalkyler görs av Statistikcentralen som producerar månatliga uppgifter om indexförändringarna.

4 §. *Personligen ansvarigas ställning.* Av paragrafens 1 mom. framgår att om gäldenären är ett öppet bolag eller kommanditbolag, skall vad som i den föreslagna lagen stadgas om gäldenären gälla även en personligen ansvarig bolagsman. Detta betyder bland annat att ett förbud mot indrivning av saneringsskulder skulle förhindra även att skulderna drivs in hos en bolagsman. På motsvarande sätt skall gäldenärens skyldigheter i samband med saneringsförfarandet gälla även bolagsmännen personligen.

Föreliggande stadgande om likställande av en bolagsman med en gäldenär skall inte inverka på bolagets interna beslutsprocess och de bolagsrättsliga principer som gäller detta. De frågor som gäller detta bestäms enligt lagen om öppna bolag och kommanditbolag (389/88). Föreliggande stadgande tillsammans med 5 § 1 mom. 1 punkten skall således inte i bolagsmännens inbördes relationer ge en enskild bolagsman rätt att göra en ansökan om saneringsförfarande utan samtycke av de andra bolagsmännen (se även avsnitt 4.7 i den allmänna motiveringen).

Enligt momentet skall jämställande av en personligen ansvarig bolagsman med gäldenären inte inverka på ifrågavarande persons rättigheter och skyldigheter till den del de inte

hänför sig till den verksamhet som är föremål för verksamheten. Ett till saneringsförfarandet hörande förbud mot betalning och indrivning av bolagets skulder skall således inte inverka på bolagsmannens privata skulder eller på skulder som orsakats av annan näringsverksamhet än sådan som är föremål för saneringsförfarande.

Av paragrafens 2 mom. framgår att skuldreglering enligt saneringsprogrammet direkt enligt lagen skall gälla även till förmån för en personligen ansvarig bolagsman. Verkningarna av de arrangemang som gäller bolagets betalningsskyldighet skall således utan vidare gälla även en bolagsman.

2 kap. Inledande och avbrytande av saneringsförfarande

5 §. *Rätt att ansöka om att saneringsförfarande skall inledas.* I paragrafen uppräknas de vilkas ansökningar kan leda till att saneringsförfarandet inleds. Om förutsättningarna och hindren för inledande av förfarandet ingår stadganden i 6 och 7 §§.

Ansökan om saneringsförfarande kan för det första göras av gäldenären själv (1 punkten). I fråga om aktiebolag ingår i propositionen ett förslag till ändring av lagen om aktiebolag så att lagen skall innehålla ett stadgande om ett bolags interna beslutsfattande när ansökan om saneringsförfarande görs (13 kap. 18 a §). I övrigt regleras i propositionen inte ett gäldenärsbolags interna beslutsprocess i frågor som gäller sökande av saneringsförfarande. I fråga om öppna bolag och kommanditbolag har frågan behandlats i avsnitt 4.7. i den allmänna motiveringen.

För det andra skall en ansökan om inledande av saneringsförfarande kunna göras av en borgenär eller flera borgenärer tillsammans (2 punkten). Rätt till anhängiggörande skall dock inte tillkomma alla dem vars fordringar anses som saneringsskulder, om förfarandet inleds på ansökan av någon annan. Rätt till anhängiggörande skall nämligen inte den ha vars fordran till sin grund eller sitt belopp är stridig eller av någon annan orsak oklar. Härvid finns det fara för att borgenären skulle utnyttja sin rätt att anhängiggöra förfarandet i något annat syfte än att få till stånd en behövlig sanering.

För det tredje skall rätt att anhängiggöra förfarande tillkomma s.k. sannolika borgenärer, dvs. dem som när ansökan görs inte ännu

har en borgenärsställning som berättigar till anhängiggörande, men vilka gäldenärens insolvens sannolikt skulle åsamka ekonomiska förluster som grundar sig på fordringsrätt (3 punkten). Frågan har behandlats i avsnitt 4.3.3. i den allmänna motiveringen. Som exempel kan nämnas en borgenisman vars betalningsskyldighet gentemot en borgenär och regressrätt gentemot gäldenären blir aktuell först när gäldenären försummar sin egen betalningsskyldighet. Därför kan borgenismannen ha ett stort intresse av att få saneringsförfarande anhängiggjort för undvikande av gäldenärens insolvens och därigenom av att det ansvar som grundar sig på borgensförbindelsen inträder.

6 §. *Förutsättningar.* Enligt paragrafens 1 mom. skall tre alternativa förutsättningar uppställas för inledande av saneringsförfarande.

För det första skall beslut om inledande av saneringsförfarande kunna fattas utan undersökning av gäldenärens ekonomiska situation, om ansökan görs av gäldenären och minst två borgenärer tillsammans vilka företräder ett ekonomiskt intresse av viss storlek (1 mom. 1 punkten). Fordringarna för de borgenärer som är sökande skall företräda minst en femtedel av gäldenärens kända skulder. En dylik gemensam ansökan har i allmänhet ansetts ge tillräckliga garantier för att syftet med ansökan inte är att missbruka saneringsförfarandet. Till ansökan skall härvid inte behöva fogas någon utredning om att gäldenären hotas av insolvens eller om att gäldenären redan är insolvent. I övrigt skall på behandlingen av ansökan tillämpas de stadganden som gäller gäldenärs ansökan. Innan beslutet om att inleda förfarandet fattas skall ansökan således delges de borgenärer som gäldenären uppgivit, och dessa skall få tillfälle att avge utlåtande. De övriga borgenärerna skall härvid vid behov kunna åberopa att det för inledande av förfarandet finns sådana hinder som avses i 7 §, till vilka hör bland annat en motiverad misstanke om att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra en borgenärs indrivningsåtgärder eller någon annan kränkning av en borgenärs rätt.

För det andra skall beslutet om inledande av saneringsförfarande kunna fattas, om gäldenären hotas av insolvens (1 mom. 2 punkten). När gäldenären är sökande skall till ansökan i andra än i 1 punkten avsedda fall fogas den utredning som behövs för utredande av denna förutsättning. Avsikten är att genom förordning stadga att till ansökan i allmänhet skall

fogas en av en handelskamarorganisation godkänd revisors utlåtande om gäldenärens ekonomiska situation. Om det på basis av denna utredning kan anses att förutsättningen som gäller hotande insolvens uppfylls, skall någon annan utredning inte behövas för fattande av beslutet om inledande av förfarandet, om inte någon av borgenärerna gör saken stridig. När en borgenär eller sannolik borgenär är sökande skall han förete behövlig utredning om gäldenärens ekonomiska situation. Behovet av den utredning som krävs av borgenären beror naturligtvis på om gäldenären motsätter sig godkännandet av ansökan eller ej. Av paragrafens 2 mom. framgår att när en borgenär eller sannolik borgenär ansöker om inledande av saneringsförfarande på grund av hotande insolvens, skall sökanden även visa att han har ett rättsligt intresse uttryckligen av att saneringsförfarande blir anhängigt. Frågan har behandlats i avsnitt 4.3.2. i den allmänna motiveringen. Saneringsförfarande skall inte kunna inledas t.ex. på ansökan av en sådan borgenär som endast har en enstaka förfallen fordran på gäldenären, om inte den är av avsevärd storlek. Borgenären skall kunna visa att det i stället för tillgripande av sedvanliga indrivningsmetoder är ändamålsenligt att inleda saneringsförfarande för tryggnad av hans ekonomiska intressen. I fråga om en säkerhetsborgenär kan som tillräckligt rättsligt intresse i allmänhet anses att ett tvång att realisera egendom vore ägnat att, med beaktande av säkerhetens art och andra omständigheter, leda till ett ekonomiskt sett ofördelaktigt resultat i jämförelse med det alternativet att gäldenärsbolaget kunde bevaras som en fungerande helhet.

För det tredje skall saneringsförfarande kunna inledas, om gäldenären redan är insolvent, utom ifall det är sannolikt att gäldenären inte är saneringsduglig (1 mom. 3 punkten). Sistnämnda begränsning framgår genom en hänvisning till 7 § 1 punkten, enligt vilken inledande av saneringsförfarande inte kommer på fråga, om det är sannolikt att gäldenärens insolvens inte kan undanröjas med hjälp av saneringsprogrammet eller att ny insolvens kan förhindras endast för en kort tid. Om man alltså redan vid behandlingen av ansökan kan bedöma att gäldenärens ekonomiska situation samt dess utvecklingsprognoser och möjligheterna att förbättra den är så dåliga att man med hjälp av saneringsprogrammet kunde upp-

nå högst en tillfällig förbättring i gäldenärens verksamhetsförutsättningar, skall ett beslut om inledande av saneringsförfarande inte få fattas. Härvid är gäldenärens insolvenstillstånd av den art att ett korrektare alternativ är konkurs. Såsom i avsnitt 4.4.1. i den allmänna motiveeringen har förklarats, är avsikten att av insolvens göra en självständig konkursgrund samtidigt som föreliggande reform genomförs. Förhållandet mellan saneringsförfarande och konkurs berörs dessutom av lagförslagets 24 §.

7 §. *Hinder och grunder för avbrott.* I paragrafens 1 mom. räknas upp de omständigheter som skulle utgöra hinder för inledande av saneringsförfarande. Av paragrafens 2 mom. åter framgår att samma faktorer med vissa undantag skall utgöra grund för avbrytande av redan inlett förfarande.

Stadgandet i 1 mom. 1 punkten i paragrafen har behandlats i samband med 6 § 1 mom. 3 punkten. Saneringsförfarande skall inte kunna inledas, om gäldenären är insolvent och det är sannolikt att situationen inte kan avhjälpas på ett permanent sätt med hjälp av saneringsprogrammet. Definitionen av insolvens ingår i 3 § 2 punkt.

Enligt momentets 2 punkt skall hinder och grund för avbrytande av förfarandet föreligga, om det är sannolikt att gäldenärens tillgångar inte räcker till för att täcka de kostnader för förfarandet som borde betalas av gäldenärens medel. Av lagförslagets 87 § framgår att sådana kostnader för förfarandet som skall betalas av gäldenärens medel framför allt är utredarens arvode samt övriga kostnader för hans uppdrag. Stadganden om utredarens uppdrag finns i den föreslagna lagens 8 §. Brist på medel hos gäldenären skall dock inte förhindra att förfarandet inleds eller fortsätts, om någon annan, t.ex. någon av borgenärerna eller någon utomstående förbinder sig att svara för de kostnader för förfarandet som faller på gäldenären.

Enligt 3 punkten skall ett hinder för förfarandet och en grund för avbrytande av det vara att gäldenären sannolikt inte förmår betala de skulder som uppkommer efter att förfarandet inletts. Av 32 § 2 mom. i den föreslagna lagen framgår att dylika skulder vid gäldenärens konkurs skulle vara i samma ställning som massaskulder (se även avsnitt 4.5.1.4. i den allmänna motiveeringen), dvs. bättre tryggnad än vanliga saneringsskulder. Därför är det med tanke på saneringsskulder viktigt att förfarandet inte inleds eller att det avbryts så

snabbt som möjligt, om gäldenärens betalningsförmåga sannolikt inte kommer att vara tillräcklig för betalning av de skulder som uppkommer efter det förfarandet inletts.

Enligt paragrafens 4 punkt skall saneringsförfarande inte kunna inledas, och ett redan inlett förfarande skall avbrytas, om det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra borgenärens indrivningsåtgärder eller att kränka någon annan av borgenärens eller gäldenärens rättigheter. Syftet med stadgandet är att bekämpa missbruk av saneringsförfarandet. Det att man med inledandet av saneringsförfarande vill få till stånd betalnings- och indrivningsförbudet enligt den föreslagna lagen är naturligtvis helt normalt och acceptabelt, om detta ansluter sig till strävan att få till stånd ett planenligt saneringsprogram jämte skuldreglering. Det är däremot fråga om missbruk när det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan inte är att få till stånd ett saneringsprogram och ett indrivningsförbud för tryggande av saneringsförutsättningarna, utan uttryckligen att förhindra en borgenärs indrivningsåtgärder åtminstone tillfälligt.

När gäldenären är sökande kan gäldenärens eller företagens ägares eller lednings tidigare beteende mot borgenärerna eller deras beteende efter det förfarandet inletts vara en grund för den i stadgandet åsyftade misstanken om att det primära motivet för ansökan är att få till stånd indrivningsförbud och inte en allvarligt sinnad strävan att sanera företaget i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna på lång sikt. Så kan t.ex. ett uppenbart grundlöst bestridande av en borgenärs fordran eller något annat förfarande som föregått ansökan och genom vilket gäldenären har försökt undvika borgenärens berättigade åtgärder för indrivning av en klar fordran, utgöra en tillräcklig orsak att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra indrivningsåtgärder, i synnerhet om det inte finns belägg för att gäldenären redan på ett trovärdigt sätt har berett eller håller på att bereda ett systematiskt program för sanerings- och skuldreglering. Också en motiverad misstanke om att gäldenären före ansökan har överfört egendom utom räckhåll för borgenärerna eller vidtagit andra åtgärder som står i uppenbar konflikt med systematiska saneringssträvanden kan vara ett i stadgandet avsett hinder eller en däri avsedd avbrottsgrund. Missbruk som gäldenären eller

gäldenärsföretagets ägare eller ledning i sin tidigare verksamhet av annat slag har konstaterats ha gjort sig skyldiga till i syfte att skada borgenärerna kan, i synnerhet om de har varit återkommande eller annars planmässiga, likaså ge grundad anledning att ansökan syftar till att kränka borgenärernas rätt, om inte det föreligger fakta som talar mot detta.

När en borgenär är sökande kan ett hinder för inledande eller fortsättande av förfarandet — mot gäldenärens vilja — föreligga t.ex., om det finns grundad anledning att anta att en borgenärs huvudsakliga avsikt har varit att försvåra gäldenärens företagsverksamhet eller att få inflytande i gäldenärens verksamhet i något annat syfte än för att få till stånd ett saneringsprogram. Det är viktigt att borgenären inte kan utnyttja saneringsförfarandet för att skaffa sig eller någon annan konkurrensfördel eller inflytande eller för att främja syften som är främmande för saneringen. Det är även tänkbart att det huvudsakliga syftet med borgenärens ansökan är att skada en annan borgenär genom att få till stånd ett indrivningsförbud som förhindrar denne att utnyttja sina rättigheter som borgenär. Om ett sådant motiv med fog kan misstänkas, är det likaså fråga om ett hinder för godkännande av ansökan eller fortsättande av förfarandet.

Enligt momentets 5 punkt skall saneringsförfarande inte kunna inledas eller fortsättas, om det finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för att få till stånd eller fastställa ett saneringsprogram. En sådan situation kan föreligga t.ex. om det redan på förhand är uppenbart klart att gäldenären av grundad anledning inte njuter sådant minimiförtroende hos borgenärerna som är nödvändigt för att förutsättningarna för fastställande av saneringsprogrammet skall uppfyllas, eller att det för fastställande av saneringsprogrammet finns ett hinder som grundar sig på gäldenärens eller gäldenärsföretagets ägares eller lednings brott (53 § 2 mom.). Det kan vara fråga om ett sådant hinder eller en sådan grund som avses i föreliggande stadgande även då gäldenären vägrar att samarbeta på ett sådant sätt som är nödvändigt för att ett genomförbart saneringsprogram skall kunna fås till stånd.

Enligt momentets 6 punkt skall väsentliga brister eller fel i gäldenärens bokföring vara ett hinder för inledande eller fortsättande av saneringsförfarande. Bokföringsskyldigheten är en i

den mån grundläggande skyldighet i anslutning till företagsverksamhet att det är skäl att som förutsättning för saneringsförfarandet uppställa att skyldigheten har uppfyllts på behörigt sätt. Om bokföringen inte är i skick, är detta ägnat att väcka misstankar om huruvida gäldenärens verksamhet överhuvudtaget är värd att bli sanerad. Dessutom försvårar brister i bokföringen naturligtvis genomförandet av saneringen. Ett minimikrav i fråga om gäldenären skall således vara att bokföringen ger en tillförlitlig bild av gäldenärens ekonomiska ställning. Enskilda, till sin betydelse mindre brister eller fel skall inte utgöra hinder för saneringsförfarande.

Av paragrafens 2 mom. framgår att de åtgärder som avses i 1 mom. kan leda till att ett redan inlett saneringsförfarande avbryts på yrkande av antingen utredaren eller en borgenär eller gäldenären. Även om gäldenärens situation skulle visa sig vara sådan som avses i 1 mom. 1 punkten, dvs. man märker att gäldenären inte är saneringsduglig, skall detta dock inte hindra att förfarandet fortsätter, om det är sannolikt att företagets förmögenhet eller en väsentlig del av den kan överlåtas som en helhet i den ordning som denna lag anger. Något tvång att gå över till konkursförfarande skall således inte föreligga i nämnda slags fall, utan en överlåtelse av företagsförmögenheten och en användning av köpesumman till betalning av skulder skall kunna genomföras med hjälp av saneringsprogrammet. I detta sammanhang kan det hänvisas till avsnitt 4.4.3.

3 kap. Utredare, borgenärsdelegation och gäldenärens samarbetskyldighet

8 §. *Utredare.* Av paragrafens 1 mom. framgår utredarens uppgifter i saneringsförfarandet. Om förordnande av utredare stadgas i 80 §.

Enligt momentets 1 punkt skall till utredarens första uppgifter höra att göra upp en utredning om gäldenärens ekonomiska situation, dvs. om gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt om omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska situation och på dess förutsebara utveckling. Denna utredning skall ligga till grund för bland annat bedömningen av förutsättningarna för fortsatt förfarande och för uppgörandet av saneringsprogrammet. Av 11 § och 71 § 1 mom.

4 punkten i den föreslagna lagen framgår att utredningen skall delges borgenårsdelegationen, enskilda borgenärer samt gäldenären inom av domstolen utsatt tid.

Enligt momentets 2 *punkt* skall utredaren följa och övervaka gäldenärens företagsverksamhet under förfarandet. Stadgandet hänför sig framför allt till den föreslagna lagens 29 och 30 §§, i vilka stadgas om begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt och om utredarens ställning i det beslutsfattande som gäller verksamheten.

Enligt momentets 3 *punkt* har utredaren till uppgift att sörja för att gäldenärens verksamhet före förfarandet granskas i behövlig omfattning. Till detta hör bland annat utredande av eventuella återvinningsgrunder samt undersökning av om det är skäl att misstänka förekomsten av brott från gäldenärens sida eller andra till borgenärernas nackdel begångna straffbara gärningar. Det skall vara utredarens sak att bedöma hurdana utredningar som i det enskilda fallet skall anses behövliga i detta avseende.

Av momentets 4 *punkt* framgår att till utredarens uppgifter hör att driva yrkanden som gäller återvinning i de fall då det finns grund för det. Stadgandena om återvinning vid saneringsförfarande finns i den föreslagna lagens 36 och 37 §§. Till utredarens uppgifter skall likaså kunna höra att föra gäldenärens talan i rättegångar. Om detta finns närmare stadganden i den föreslagna 31 §.

Enligt momentets 5 *punkt* skall utredaren se till att ett förslag till saneringsprogram görs upp. Närmare stadganden om saken ingår i 40 §, av vilken även framgår att utredaren inte har uteslutande rätt att lägga fram programförslag. Till denna del kan även hänvisas till avsnitt 4.10.3. i den allmänna motiveringen.

I momentets 6 *punkt* hänvisas till de uppgifter som stadgats för utredaren i den föreslagna lagens 10 kap. Kapitlet innehåller stadganden om förfarandet. Enligt dem skall det höra till utredarens uppgifter att för domstolens räkning svara för delgivningen av olika slags handlingar till parterna samt att göra upp den omröstningsutredning som gäller förslaget till saneringsprogram.

Enligt paragrafens 2 *mom.* skall vid behov flera än en utredare kunna förordnas. Behovet av detta kan bero framför allt på uppgifternas omfattning eller den sakkunskap som de kräver. Utredarens uppgifter kräver både juridisk

och ekonomisk kunskap. Utredaren skall ha möjlighet att anlita sakkunniga, vilket framgår uttryckligen av 9 § 3 mom. Detta är dock inte alltid tillräckligt, utan sakens omfattning eller svårighetsgrad eller båda kan kräva att till egentliga utredare förordnas flera än en person. De uppgifter som hör till utredaren skall även vid behov kunna fördelas mellan olika personer med beaktande av den sakkunskap som de företräder. Nödvändigt är det dock inte, utan utredarens uppgifter skall kunna anförtros två eller flera personer även gemensamt. Domstolen skall således kunna bestämma om de arrangemang som gäller utredaruppdraget enligt vad som i det enskilda fallet anses ändamålsenligt.

Av momentet framgår även att det kan bli fråga om att förordna flera än en utredare för att trygga att de olika borgenärsgruppernas intressen bevakas på behörigt sätt. Av paragrafens 3 mom. framgår att i första hand till utredare skall förordnas en person som njuter alla borgenärsgruppers förtroende. Det föreliggande stadgandet tillsammans med lagförslagets 83 § ger dock en möjlighet även till att flera än en person är utredare av orsaker som sammanhänger med intressebevakningen. Ett dylikt arrangemang är dock i allmänhet inte önskvärt, utan det är skäl att undvika att man enbart för tryggande av borgenärernas förtroende måste förordna flera än en utredare. Om det bara är möjligt skall till utredare förordnas en person som både har behövlig kompetens och njuter tillräckligt förtroende bland alla borgenärsgrunder.

I paragrafens 3 *mom.* finns stadganden om de krav som skall ställas på en utredare. Utredaren skall för det första vara myndig och känd som en hederlig person. För det andra skall ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som behövs för uppdraget. I fråga om sistnämnda omständigheter beror kravnivån på det aktuella fallets omfattning och svårighetsgrad. Såsom av ovan behandlade 2 mom. framgår, skall för tryggande av en tillräcklig arbetseffektivitet och sakkunskap flera än en utredare kunna förordnas.

Till utredarens allmänna uppgiftsbeskrivning hör att vara borgenärernas intressebevakare i saneringsförfarandet, vilket framgår uttryckligen av början av 1 mom. Därför krävs det att utredaren skall vara oberoende av gäldenären. Till utredare skall inte kunna förordnas en person som står i sådant förhållande till gäldenären

nären att hans opartiskhet i förhållande till gäldenären på den grunden kan riskeras. Det kan t. ex. vara fråga om ett personligt förhållande, såsom släktskap eller något annat nära förhållande, eller ett avtalsförhållande, t.ex. ett arbetsavtalsförhållande eller ett långvarigt uppdragsförhållande, ett förhållande som grundar sig på delägarskap eller ägande eller medlemskap eller annan verksamhet i gäldenärsbolagens förvaltning.

Utredarens skyldighet skall vara att opartiskt bevaka alla borgenärens intressen. För att utredaren skall kunna lyckas i sitt uppdrag och få till stånd ett fastställbart saneringsprogram är det viktigt att den som förordnas till utredare njuter tillräckligt förtroende bland borgenärerna. Därför krävs det att utredaren inte får stå i sådant förhållande till någon borgenär som kan vara ägnat att äventyra hans oberoende i förhållande till borgenärerna. Även i detta fall kan det vara fråga om ett personligt förhållande, ett arbets- eller liknande förhållande, ägande eller förtroendeuppdrag. Vissa förhållanden, såsom arbetsförhållanden, betydande delägarskap eller ett centralt förtroendeuppdrag i en borgenärs administration, är typiskt sådana som orsakar jäv. Däremot skall frågan om huruvida t.ex. ett visst slags förhållande till någon av borgenärerna är ägnat att riskera personens opartiskhet i sista hand bedömas från fall till fall enligt i vilken mån ifrågasatt förhållande kan väntas leda till sådana itressekonflikter på grund av vilka opartiskheten kan bli ifrågasatt. Om t.ex. förhållandet mellan den som enligt planerna skall bli utredare och en borgenär är etablerat och utgör ett betydande uppdragsförhållande med tanke på den förstnämndes inkomster, kan detta leda till en sådan konflikt som eventuellt är ägnat att äventyra ifrågasatt persons opartiskhet. Ett sedvanligt kundförhållande till en viss borgenär kan däremot knappast i allmänhet kunna anses som en omständighet som antagligen skulle äventyra personens opartiskhet i uppdraget som utredare.

Av 83 § 4 mom. i den föreslagna lagen framgår att det med samtycke av en kvalificerad majoritet av borgenärerna skall vara möjligt att till utredare förordna en person som inte uppfyller det krav på opartiskhet som anges i föreliggande stadgande. Utan hinder av att ett ovan avsett särskilt förhållande till gäldenären eller en borgenär existerar kan en bestämd person således komma ifråga som

utredare, om det visar sig att han trots detta njuter tillräckligt omfattande förtroende bland borgenärerna.

Av paragrafens 4 mom. framgår att utredarens uppdrag pågår tills saneringsprogrammet fastställs, om inte saneringsförfarandet upphör före det. I 61 § finns stadganden om övervakaren av saneringsprogrammet. Övervakare kan vara utredare eller någon annan.

9 §. *Utredarens rättigheter.* I paragrafens 1 mom. regleras utredarens rätt att få tillträde till gäldenärens lokaliteter samt att granska de handlingar som gäller gäldenärens verksamhet och att av utomstående få uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation. Stadganden om gäldenärens upplysnings- och samarbetsplikt ingår dessutom i 13 §.

Utredaren skall för utförande av sina uppgifter ha rätt att få tillträde till alla de utrymmen som används i den verksamhet som är föremål för saneringsförfarandet. Utredaren skall få granska gäldenärens bokföring i den omfattning han anser nödvändig. Han har likaså rätt att granska gäldenärens korrespondens i den mån den hänför sig till den verksamhet som förfarandet gäller samt att även i övrigt granska gäldenärens sådana handlingar och datafiler som hänför sig till ifrågasatt verksamhet.

Utredaren skall utan hinder av sekretesstadgandena ha samma rätt som gäldenären att för sitt uppdrag av utomstående få behövliga uppgifter om omständigheter som gäller gäldenärens ekonomiska ställning eller den verksamhet som gäldenären bedriver. Dyliga är t.ex. uppgifter om gäldenärens bankkonton och betalningsrörelse samt om avtal som gäller finansieringen och om förbindelser, såsom krediter som beviljats eller utlovats gäldenären och därtill hörande säkerhetsarrangemang samt uppgifter om gäldenärens beskattning och förmögenhet, t.ex. uppgifter om värdepapper eller värdeandelar.

Enligt paragrafens 2 mom. skall utredaren ha rätt delta i möten som gäldenärens verksamhetsorgan håller och att yttra sig vid dem. Det är behövligt framför allt för att utredaren skall fullgöra den uppföljnings- och övervakningsplikt som gäller gäldenärens verksamhet. Nämnda närvaro- och yttranderätt kan behövas även i beredningen av saneringsprogrammet.

Av paragrafens 3 mom. framgår att utredaren skall ha rätt att anlita sakkunniga när han

utför sina uppgifter. Detta betyder bland annat att utredaren kan överlämna uppgifter som han fått för uppdraget till en sakkunnig eller berättiga denne att för hans räkning granska gäldenärens bokföring eller andra handlingar som berör gäldenärens verksamhet. Av den föreslagna lagens 14 § framgår att den sakkunnige som utredaren anlitar har samma tystnadsplikt som utredaren.

10 §. Borgenärsdelegation. I paragrafens 1 mom. finns stadganden om borgenärsdelegationen och dess sammansättning. Stadgandena om tillsättande av borgenärsdelegationen och om vissa av de frågor som ansluter sig till dess verksamhet ingår i 84 §.

En borgenärsdelegation skall enligt 1 mom. tillsättas om det inte skall anses onödigt på grund av att antalet borgenärer är litet. Om det t.ex. finns flera tiotal borgenärer, kan det anses vara motiverat att tillsätta en borgenärsdelegation. Det skall dock inte vara nödvändigt att tillsätta en borgenärsdelegation ens i de fall då det finns många borgenärer. Detta framgår av 90 §, enligt vilken någon borgenärsdelegation inte behöver tillsättas, om ingen av borgenärerna kräver det. Orsaken kan t.ex. vara att saneringsprogrammet redan före det formella anhängiggörandet av förfarandet har beretts så långt att en borgenärsdelegation inte anses nödvändig.

Av paragrafens 2 mom. framgår att borgenärsdelegationen till sin natur är ett rådgivande organ som biträder utredaren. Borgenärsdelegationens uppgift skall även vara att övervaka utredarens verksamhet för borgenärernas räkning. Borgenärsdelegationen skall inte ha beslutanderätt i frågor som hör till utredarens uppgiftsområde, utan utredarens ställning skall formellt vara självständig. Av den föreslagna lagens 86 § framgår dock att borgenärsdelegationen kunde få utredaren skild från sitt uppdrag, om han inte åtnjuter delegationens förtroende.

Enligt paragrafens 3 mom. skall borgenärsdelegationen och dess medlemmar för skötseln av sina uppgifter ha rätt att i behövlig omfattning få uppgifter av utredaren om omständigheter till vilka utredarens undersökningsrätt och rätt till upplysningar utsträcker sig enligt 9 § 1 mom. Borgenärsdelegationen och dess medlemmar skall således inte ha självständig rätt att granska t.ex. gäldenärens bokföring eller affärshandlingar eller att av utomstående få uppgifter om sekretessbelagda omständig-

heter som gäller gäldenären, utan endast rätt att av utredaren få uppgifter i den omfattning som behövs med tanke på delegationens uppdrag.

Enligt paragrafens 4 mom. skall arbetskraftsdistriktsbyrån på gäldenärens hemort i vissa fall ha rätt att utse till borgenärsdelegationen en person som företräder arbetskraftsförvaltningen. Detta kunde komma i fråga, om gäldenären i sin anställning regelbundet har minst 50 personer i arbetsavtalsförhållande. En sådan representant för arbetskraftsförvaltningen skall ha rätt att delta i borgenärsdelegationens arbete på samma sätt som de övriga medlemmarna, men utan rösträtt.

11 §. Utredarens informationsplikt. I paragrafen finns stadganden om utredarens skyldighet att rapportera om frågor i samband med uppdraget till borgenärsdelegationen och borgenärerna samt om skyldigheten att rådgöra med dem om viktiga beslut innan de fattas. Till sistnämnda viktiga beslut om vilka utredaren skall förhandla med borgenärsdelegationen eller, om en sådan inte finns, med borgenärerna, hör t.ex. de finansieringsarrangemang som vidtas under förfarandet, såsom upptagande av en avsevärd ny kredit eller andra åtgärder som innebär ny skuldsättning samt beslut om ingående eller uppsägning av viktiga avtal.

Avsikten är att den behövliga informationsgången sköts av borgenärsdelegationen samt dess enskilda medlemmar för de olika borgenärsgruppernas del. Det skall inte heller finnas hinder för att utredaren, om han anser det nödvändigt, informerar förutom borgenärsdelegationen även enskilda borgenärer om frågor som är särskilt viktiga för borgenärerna.

12 §. Jäv för utredaren och medlemmarna i borgenärsdelegationen. Enligt paragrafen skall utredaren och en medlem av borgenärsdelegationen vara jäviga att delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan honom och gäldenären. För utredaren betyder detta att om det är fråga om ett avtal för vilket gäldenären behöver samtycke av utredaren, skall ett sådant avtal inte kunna ingås. Utredaren eller en medlem av borgenärsdelegationen skall inte heller få delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan gäldenären och tredje man, om han av detta kan väntas ha en väsentlig fördel som kan stå i strid med gäldenärens eller en borgenärs intressen. Utredaren skall inte heller kunna samtycka till ett sådant avtal, varför ett avtal inte kan ingås, om

samtycke enligt lagen krävs. Ett undantag är de situationer där samtliga borgenärer samtycker till ingående av avtalet, eftersom det då inte finns någon som kan åberopa utredarens jäv.

13 §. *Gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter och att samarbeta.* Enligt paragrafens 1 mom. skall gäldenären vara skyldig att lämna domstolen, utredaren och borgenårsdelegationen de uppgifter som de kräver om omständigheter som kan vara av betydelse för saneringsförfarandet och saneringsprogrammet. Upplysningsskyldigheten skall vara omfattande. Den skall omfatta alla uppgifter vilka gäller den verksamhet som är föremål för förfarandet och vilka kan vara av betydelse med tanke på de beslut som fattas under förfarandet, de utredningar som gäller gäldenärens ekonomiska situation eller hans tidigare verksamhet eller uppgörandet av saneringsprogrammet.

Av lagförslaget 82 § framgår att om gäldenären inte frivilligt fullgör sin upplysningsskyldighet, skall det vid behov vara möjligt att använda vite som tvångsmedel.

Enligt paragrafens 2 mom. är gäldenären utöver att lämna uppgifter som avses i 1 mom. skyldig att medverka till att utredaren och borgenårsdelegationen kan sköta sin uppgift på behörigt sätt och att saneringsförfarandet kan slutföras i behörig ordning. Gäldenären skall bland annat vara skyldig att ge utredaren tillträde till sådana i 9 § 1 mom. avsedda lokaliteter som är i hans besittning samt möjlighet att ta del av företagets affärshandlingar och datafiler. Tvångsmedelsmöjligheten enligt 82 § skall även gälla samarbetskyldigheten enligt 2 mom.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om vem de skyldigheter som avses i 1 och 2 mom. gäller i de fall då gäldenären är ett samfund.

14 §. *Tystnadsplikt.* Paragrafen innehåller ett sekretesstadgande som gäller utredaren, en medlem av borgenårsdelegationen eller en borgenär, en person som är anställd hos dem eller ett biträde eller en sakkunnig som anlitas av dem. Dessa får inte utan lov yppa vad de i samband med förfarandet har fått veta om gäldenärens ekonomiska ställning, affärsförhållanden eller företagshemligheter. Det skall även vara förbjudet att till enskild fördel utnyttja sådan kunskaper. Brott mot tystnadsplikten kan vara straffbart med stöd av stadgandena om brott mot företagssekretess (se förslaget till ändring av 30 kap. 5 § strafflagen, nedan). Till nämnda brott hör enligt den föreslagna lagens

95 § skadeståndsskyldighet oberoende av gärningens straffbarhet. I samband med det andra skedet av totalreformen av strafflagen kommer också straffbarheten att utvidgas så att den täcker brott mot de föreslagna tystnadsplikten även till den del det inte är fråga om brott mot den egentliga tystnadsplikten.

4 kap. Rättsverkningarna av att saneringsförfarande inleds

15 §. *Gäldenärens förpliktelser.* Av paragrafens 1 mom. framgår att inledandet av saneringsförfarande inte skall inverka på förbindelser som gäldenären redan ingått, om inte något annat stadgas i lagen.

Enligt paragrafens 2 mom. upphör dröjsmålsräntan att löpa på saneringsskuld, dvs. upphör den ränta som på grund av dröjsmål inflyter, när saneringsförfarandet inleds. I stadgandet avses även laglig, dvs. sådan dröjsmålsränta som inflyter enligt räntelagen (633/82). Inledandet av saneringsförfarandet skall på motsvarande sätt avbryta även ackumuleringen av andra, till sin storlek till dröjsmålets längd bundna påföljder för betalningsdröjsmål. Sådana är t.ex. påföljderna för försummelse av att betala skatt, såsom dröjsmålsränta på skatt eller motsvarande ränta, skattetillägg och restavgift.

Inledandet av förfarandet skall inte leda till att ränta som löper enligt skuldvillkoren, dvs. ränta som upp bärs före förfallodagen, upphör. Om betalning av ränta som löper på säkerhetsskuld stadgas i 18 § 1 mom. Av 46 § 3 mom. i den föreslagna lagen framgår åter att ränta som inflyter på vanlig skuld under förfarandet skall vara efterställd.

Paragrafens 3 mom. innehåller för tydlighetens skull en hänvisning till de stadganden i lagen som gäller skulder vilka uppkommer efter att förfarandet har inletts samt fordran som för en återvinningssvarande på nytt uppkommer med anledning av återvinning av betalning.

16 §. *Återgång av rättshandlingar som företagits under mellanskedet.* Paragrafen gäller ställningen för rättshandlingar som gäller gäldenärens egendom och som företagits efter att ansökan om saneringsförfarande har anhängiggjorts och innan förfarandet inleds. Enligt paragrafen kan rättshandlingar som företagits under detta mellanskede fås att återgå

enligt stadgandena om återvinning i de föreslagna 35—38 §§. Situationen i fråga om nämnda mellanskede skall således vara av samma art som i fråga om rättshandlingar vilka företas i samband med en borgenärsinitierad konkurs mellan konkursansökan och försättandet i konkurs. Stadgandet har tagits in i lagen för tydlighetens skull; slutresultatet följer i och för sig redan av de stadganden om konkursåtervinning till vilka hänvisas i 35 §.

17 §. *Förbud mot betalning och ställande av säkerhet.* Av paragrafens 1 mom. framgår förbudet mot betalning av saneringsskulder: sedan förfarandet har inletts får gäldenären inte betala saneringsskulder. Gäldenären får inte heller efter det förfarandet inletts ställa säkerhet för saneringsskuld.

Av paragrafens 2 mom. framgår att en betalning som skett mot förbudet i 1 mom. skall återbäras. Återbäringsskyldigheten skall inte vara bunden till samma förutsättningar som t.ex. återvinning av en betalning som erlagts före en konkurs eller innan förfarandet inletts. Ett hinder för återgång skall inte vara t.ex. att betalningen är sedvanlig.

I momentet finns specialstadganden å ena sidan om växel och check samt å andra sidan med tanke på sådana fall där för skulden har funnits en av tredje man ställd säkerhet eller borgen och borgenären har fått betalning som omfattas av betalningsförbudet. I dessa situationer skall borgenärens ställning bestämmas på motsvarande sätt som i konkursåtervinning.

Betalningen av en växel eller check skall således återbäras endast till den del som betalningsmottagaren hade kunnat vägra ta emot betalning utan att förlora sin växel- eller checkrätt gentemot någon annan av vilken han hade kunnat få betalning. Stadgandet har alltså betydelse endast om vid sidan av saneringsgäldenären någon annan i andra hand har varit ansvarig för växeln eller checken. En borgenär som fått betalning skyddas härvid så att han inte hamnar i sämre ställning än om betalning inte hade erlagts. Om återbäringsskyldighet inte uppkommer för borgenären, är den som hade lidit den slutliga förlusten, om betalning inte hade erlagts, ersättningskyldig gentemot gäldenären.

Har borgenären på grund av erhållen betalning returnerat en säkerhet som ställts av tredje man, skall borgenären vara skyldig att återbära betalningen endast till den del som den eventuellt översteg säkerhetens värde, om inte han

kan få tillbaka säkerheten och vid returnering av säkerheten inte visste eller ens borde ha vetat att saneringsförfarandet börjat. En borgenär i god tro skall således inte vara tvungen att återbära betalningen till den del som säkerhetens värde täckte den. Detsamma gäller de fall där det fanns en säkerhet för skulden, dvs. en borgenär i god tro inte skulle bli tvungen att återbära betalningen till den del han med beaktande av borgensmannens betalningsförmåga hade kunnat få betalning av borgensmannen. För den som ställt säkerhet eller för borgensmannen uppstår ersättningskyldighet eller skyldighet att returnera säkerhet på motsvarande sätt som i samband med konkursåtervinning. Den regressfordran på gäldenären som säkerhetsställaren eller borgensmannen har skall på vanligt sätt utgöra saneringsskuld. Avsikten med regleringen är att borgenärens ställning på samma sätt som säkerhetsställarens eller borgensmannens skall bli densamma som om betalning inte hade erlagts till borgenären.

Enligt paragrafens 3 mom. är en pantsättning eller annan åtgärd för ställande av säkerhet i strid med förbudet i 1 mom. utan verkan och ger således inte en borgenär säkerhetsrätt. För tydlighetens skull finns i stadgandet en hänvisning till att om föremål för pantsättningen är ett värdepapper eller en värdeandel, kan av stadgandena om godtrosskydd i 14 § lagen om skuldebrev, 3 kap 9 § lagen om aktiebolag och 27 § lagen om värdeandelskonton följa att panttagaren kan åberopa en pantsättning som skett i strid med förbudet. Också härvid blir naturligtvis stadgandena i 19 § om indrivningsförbud tillämpliga. Effekten hos en pantsättning som grundar sig på godtrosskydd innebär dock att skulden i enlighet med 3 § 1 mom. 6 punkten skall anses som säkerhetsskuld till den del som värdet av panten täcker.

Om inteckning har sökts i gäldenärens egendom efter det förfarandet inletts, skall ansökan inte ge förmånsrätt för en saneringsskuld.

18 §. *Undantag från betalningsförbudet.* Enligt paragrafens 1 mom. skall en säkerhetsborgenär utan hinder av betalningsförbudet enligt 17 § ha rätt att få betalning för räntor och andra kreditkostnader som motsvarar villkoren för skulden och som förfaller efter att förfarandet inletts. Vad som avses med säkerhetsskuld framgår av 3 § 6 punkten: en skuld utgör säkerhetsskuld endast till den del som säkerhetens värde skulle ha räckt till för att täcka skuldbeloppet vid den tidpunkt då förfarandet

inleddes. Föreliggande undantag gäller således endast de räntor och kreditkostnader som hänför sig till detta belopp av skulden. De ränteposter och kreditkostnader som avses i stadgandet skall betalas allteftersom de förfaller enligt de normala villkoren för skulden. En borgenär skall inte kunna åberopa ett villkor enligt vilket kreditkostnader med avvikelse från den normala tidtabellen skall betalas i förtid.

Paragrafens 2 *mom.* innehåller undantag från betalningsförbudet enligt 17 §. Enligt momentets 1 *punkt* skall utan hinder av förbudet betalas arbetstagarnas löner för tre månader före inledandet av förfarandet. Stadgandet gäller löner för arbete som utförts under nämnda tidsperiod. En lönefordran av nämnt slag skall dock inte få betalas, om utredaren anser att fordran till sin grund eller sitt belopp är stridig.

Enligt momentets 2 *punkt* skall utan hinder av betalningsförbudet semesterlöner och semesterersättningar till arbetstagarna betalas även till den del de har influtit för tiden före inledandet av förfarandet. Om saneringsförfarandet börjar t.ex. vid ingången av december, skall semesterlöner och semesterersättningarna således kunna betalas då de förfaller följande sommar även till den del som rätten till dem har intjänats mellan ingången av april och utgången av november.

Enligt momentets 3 *mom.* skall utan hinder av betalningsförbudet betalas underhållsbidrag till gäldenärens barn till den del bidraget skulle ha haft förmånsrätt vid en utmätning vid tidpunkten för inledande av förfarandet. Enligt propositionen om revidering av förmånsrättsystemet skall förmånsrätt föreligga i fråga om periodiskt underhållsbidrag som betalas med stöd av ett av socialnämnden fastställt avtal eller domstolens beslut och som har förfallit under det senaste året före utmätningen.

Enligt momentets 4 *punkt* kan genom beslut av utredaren erläggas betalning till borgenärer vars fordringar uppgår till mindre belopp. Utredaren har i detta avseende prövningsrätt; små skulder kunde betalas för så vitt det är ändamålsenligt med tanke på förfarandet. Om alla innehavare av obetydliga fordringar skulle uppträda som borgenärer i saneringsförfarande, skulle detta medföra administrativa olägenheter och kostnader vilka inte står i rimlig proportion till dessa skulders ekonomiska betydelse vid skuldregleringen. Därför behövs en möjlighet att betala små skulder. Också utan ett uttryckligt stadgande är det klart att utre-

daren, när han utnyttjar sin prövningsrätt, iakttar godtagbara grunder och inte t.ex. avviker från principen om borgenärernas likställighet genom att godtyckligt välja de småskulder som betalas. Utgångspunkten skall vara att alla skulder under ett visst belopp skall betalas, om inte av särskilda skäl skillnad görs mellan skulder med olika grunder. En dylik orsak kan vara t.ex. att gäldenären utöver vissa småskulder som grundar sig på löpande utgifter har ett kvantitativt sett stort antal småskulder med samma grund, t.ex. fel i ett visst produktparti, vilkas sammanlagda belopp är mycket stort. I detta fall kan det vara motiverat att betala de småskulder som grundar sig på löpande utgifter, även om skulder vilka grundar sig på ersättningskrav måste behandlas som normala saneringsskulder på grund av deras stora totalbelopp.

Enligt momentets 5 *punkt* skall trots betalningsförbud kunna fortsättas kontoförhållandet i fråga om ett betalningsrörelsekonto med kredit och styrningen av betalningar till gäldenären till detta konto fortgå. Den omständigheten att de betalningar som inflyter på kontot minskar den på kontot grundade kreditfordran som banken eventuellt haft då förfarandet inleddes skall således inte hindra att användningen av detta konto fortsätter. Utredaren kunde dock besluta att kontot skall avslutas eller att betalningarna till gäldenären styrs någon annanstans.

Enligt momentets 6 *punkt* kunde genom beslut av utredaren betalas amorteringar på lån som tagits hos en pensionsstiftelse som gäldenären grundat i den mån detta är nödvändigt för tryggnad av stiftelsens betalningsberedskap. Om stiftelsen inte annars förmår betala de pensioner för vilka den svarar, kunde amorteringarna på de lån som gäldenären tagit således betalas utan hinder av betalningsförbudet. Om för lånet finns en av tredje man ställd säkerhet eller borgen enligt 25 § 1 *mom.*, kunde amorteringar genom gäldenärens försorg inte anses nödvändiga till den del stiftelsens betalningsberedskap kan tryggas genom att driva in fordringarna ur säkerhetens värde eller av borgensmannen.

19 §. *Indrivningsförbud.* Av paragrafens 1 *mom.* framgår det mot borgenärerna riktade förbudet att efter det förfarandet inlettas vidta åtgärder för indrivning av eller tryggande av betalning av en saneringsskuld eller att fortsätta sådana åtgärder. Av stadgandet framgår

även ett förbud att mot gäldenären rikta påföljder för dröjsmål med betalning. Av 15 § 2 mom. framgår att inledandet av förfarandet leder till att dröjsmålsränta och andra till tid bundna dröjsmålspåföljder upphör att löpa.

Nämnda moment avser sådan indrivningsåtgärder och andra åtgärder vilka en borgenär själv kan vidta enligt villkoren i skuldförhållandet. Förbudet mot myndigheternas verkställighetsåtgärder ingår i 21 §.

I momentets 1—3 punkt finns en exempelförteckning över åtgärder som omfattas av förbudet. Det bör betonas att förteckningen inte är uttömmande, utan att den innehåller endast de i praktiken viktigaste förbjudna åtgärderna.

Enligt momentets 1 punkt skall ett indrivningsförbud förhindra att realiserings- eller återtagningsrättigheter som grundar sig på realiseringsrätt utövas samt att säkerheten utnyttjas för erhållande av betalning. En borgenär skall således inte efter det förfarandet inlett få vidta åtgärder för realisering av pant eller för återtagande av en vara som utgör säkerhet för en kredit eller fortsätta sådana åtgärder. Borgenären skall få fortsätta besittningen av egendom som utgör säkerhet, om inte av paragrafens 3 mom. följer något annat.

Enligt momentets 2 punkt kan en borgenär inte heller säga upp en skuld eller ett avtal som ligger till grund för skulden eller häva avtalet på grund av gäldenärens dröjsmål med betalningen. Förbudet mot att säga upp en skuld betyder att kreditgivaren efter det förfarandet har inlett inte kan få till stånd sådan förändring i skuldförhållandet att skulden därför vid saneringsförfarande skall anses helt förfallen. Förbudet mot att säga upp ett avtal som utgör grund för en skuld har å sin sida betydelse i synnerhet i fråga om olika slags permanenta avtal; på grund av dröjsmål med betalningen skall man inte kunna säga upp t.ex. hyres-, el-, värme-, vatten-, telefon- eller försäkringsavtal. För tydlighetens skull framgår av stadgandet uttryckligen att förbudet i paragrafen inte skall hindra att ett avtal om kontokredit eller annan motsvarande kredit sägs upp eller hävs för förvägrande av ny skuld. En borgenär skall således ha rätt att vägra bevilja gäldenären ytterligare kredit och rätt att säga upp eller häva ett avtal i enlighet med villkoren i det med tanke på tiden efter det förfarandet börjat.

Av momentets 3 punkt framgår att en borgenär inte heller kan skaffa sig betalning för sin

fordran genom att utnyttja den kvittningsrätt som han eventuellt annars skulle ha. Förbudet skall även omfatta skattekvittning. Orsakerna till kvittningsförbud har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 4.5.2. Om saneringsgäldenärens och en borgenärs fordringar stod mot varandra när förfarandet började så att borgenären i en konkurssituation skulle ha haft kvittningsrätt, skyddar denna omständighet honom vid skuldreglering på det sätt som framgår av 53 § 1 mom. 5 punkten.

Borgenären kan således inte under tiden för indrivningsförbudet få betalning med hjälp av kvittning och därigenom lämna sig utanför skuldregleringen. Däremot skall en sådan borgenär som själv står i skuld till saneringsgäldenären skyddas under vissa förutsättningar mot den risken att han slutligt förlorar sin kvittningsmöjlighet, om saneringsförfarandet upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller för den händelse att gäldenären försummar en programenlig skuldreglering. En borgenär i saneringsskuldförhållandet vars egen skuld till saneringsgäldenären förfaller till betalning en vis på förhand bestämd tidpunkt skall, om den utsatta dagen infaller efter det saneringsförfarandet börjat, ha rätt att hålla betalningen inne till ett belopp som motsvarar hans fordran, tills han får programenlig betalning för sin fordran. Denna rätt skall föreligga, om borgenärens fordran på saneringsgäldenären inte utgör säkerhetsskuld.

Rätten att hålla betalning inne skall gälla endast sådan skuld till saneringsgäldenären för vilken på förhand har bestämts en förfallodag. Banken skall exempelvis inte kunna förvägra saneringsgäldenären rätt att använda medel på betalningsrörelsekonton eller andra brukskonton. Däremot skall banken kunna låta bli att betala ut en tidsbunden deposition när den förfaller, till den del banken har en sådan fordran på saneringsgäldenären som inte utgör gäldenärens säkerhetsskuld. När borgenären håller betalning inne skall skuldförhållandet fortsätta med tidigare villkor. För tiden för uppskov med betalningen skall således betalas ränta enligt lånevillkoren.

Enligt paragrafens 2 mom. är åtgärder som strider mot förbudet i 1 mom. utan verkan. För tydlighetens skull framgår av stadgandet att om förmögenhet som utgör säkerhet har överlåtits i strid med förbudet, kunde mottagaren dock få godtrosskydd enligt vad som stadgas särskilt. Ogiltighet enligt stadgandet skall såle-

des inte åsidosätta det skydd som tredje man har rätt till med stöd av allmänna stadganden. Om en borgenär t.ex. i strid med indrivningsförbudet har överlåtit aktier som gäldenären gett som pant och förutsättningarna enligt 3 kap. 9 § lagen om aktiebolag för godtrosskydd uppfylls i fråga om mottagaren, skall mottagarens fång förbli i kraft. En borgenär som har skaffat betalning genom att utnyttja säkerheten i strid med förbudet skall däremot på begäran bli tvungen att returnera betalning och underkasta sig skuldreglering på motsvarande sätt som de övriga säkerhetsborgenärerna.

Av momentet framgår även att ett indrivningsförbud inte hindrar en borgenär från att anhängiggöra eller fortsätta en rättegång eller något annat förfarande som syftar till att bevara en rättighet eller ge en verkställighetsgrund mot gäldenären. Växelprotest är t.ex. en åtgärd av vilken en borgenär kan ha behov för att bevara sin rätt. I detta sammanhang kan även hänvisas till att i den föreslagna lagens 99 § finns separata stadganden om saneringsförfarandets inverkan på vissa särskilda preskriptions- och indrivningsförfaranden; ifrågakavande stadganden betyder att behov av åtgärder som syftar till att bevara rättigheter inte uppkommer på grund av att saneringsförfarandet börjar.

Av den föreslagna 21 § följer att verkställighet inte skall komma i fråga under förfarandet. Om en borgenär dock vill få en verkställighetsgrund för den händelse att saneringsförfarande lämnas på hälft, kan han göra det. En rättegång eller fortsättandet av den kan naturligtvis behövas även för fastställande av grunden för en fordran eller av dess belopp, och ur denna synvinkel kan avgörandet i ärendet vara av betydelse i saneringsförfarande.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden för den händelse att ett löst föremål som hör till gäldenärens anläggningstillgångar är i en borgenärs besittning med stöd av pant- eller retentionsrätt när förfarandet börjar. Om det är nödvändigt att ett sådant föremål — t.ex. ett transportmedel som är under reparation — fås tillbaka i gäldenärens bruk för att verksamheten skall kunna fortsättas, skall föremålet på yrkande av utredaren återlämnas i gäldenärens besittning. Stadgandet är av betydelse i sådana fall där borgenärens fordran inte är en sådan småskuld som enligt 18 § 2 mom. 4 punkten kan betalas trots betalningsförbud. Borgenären skall trots återställande av besittningen ha

förmånsrätt till betalning ur föremålets värde. Detta är viktigt om saneringsförfarandet upphör utan att ett saneringsprogram fastställs eller en skuldreglering rörande skulden senare förfaller, eller om borgenären beviljas rätt att realisera föremålet med stöd av 20 § 2 mom. I dessa fall skall borgenären även ha rätt att återfå besittningen av föremålet för att kunna utnyttja sin säkerhetsrätt. Gäldenären skall inte utan panträtts- eller retentionsrättsinnehavarens samtycke få återlämna det föremål han fått.

20 §. Beviljande av undantag från indrivningsförbud. Enligt paragrafen kan en domstol i vissa fall bevilja en säkerhetsborgenär tillstånd att utnyttja en säkerhetsrätt, dvs. framför allt tillstånd att realisera en säkerhet eller att återta föremålet för säkerhetsrätten i enlighet med villkoren för skulden. Enligt paragrafens 1 punkt kunde detta komma i fråga om det är uppenbart att den egendom som är föremål för säkerhetsrätt inte behöver kvarstå hos gäldenären med tanke på saneringsförfarande eller för att gäldenärens eller hans familjemedlemmars skäliga boendeförhållanden eller näringsverksamhet skall kunna tryggas. Realiseringsrätt skall således kunna beviljas t.ex., om säkerheten för en saneringsskuld består av en in-teckning i gäldenärens fritidsfastighet eller av panträtt i gäldenärens tillhöriga börsaktier vilka skaffats i placeringssyfte.

Enligt paragrafens 2 punkt skall realiseringsrätt även kunna beviljas, om gäldenären försummar vissa av sina skyldigheter enligt den föreslagna lagen gentemot en borgenär. En grund kunde för det första vara försummelse av betalning av räntor på säkerhetsskuld vilka avses i 18 § 1 mom. och vilka löper under förfarandet eller av andra kreditkostnader. För det andra kan grunden vara försummelse av en ersättning för nedgång i säkerhetens värde som avses i 33 § 1 mom. För det tredje kan grunden vara försummelse av skyldigheten att försäkra säkerhetsegendom enligt 33 § 1 mom. Realiseringsrätt skall inte kunna beviljas på grund av en till sin betydelse ringa försummelse.

Innan domstolen beslutar om att bevilja tillstånd enligt denna paragraf skall den höra utredaren. Det är nödvändigt med tanke på bedömningen av förutsättningarna för tillståndet.

21 §. Förbud mot utmätning och andra verkställighetsåtgärder. Av paragrafens 1 mom. framgår att inledandet av saneringsförfarande

leder till ett förbud mot utmätning av saneringsskulder. Behandlingen av utmätningensansökan skall avbrytas. För den händelse att saneringsförfarandet avbryts av andra orsaker än gäldenärens konkurs framgår av 28 § 3 mom. att tillgripandet av utmätning inte skulle förutsätta att en ny ansökan görs. Om utmätning redan har skett när förfarandet inleds, skall verkställigheten avbrytas. Utmätningensmannen skall härvid överlämna den egendom som han tagit i sin besittning och eventuella penningmedel till utredaren för gäldenärens räkning. Medlen skall överlämnas till utredaren för att utmätningensmannen inte skall behöva beakta särskilda begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt vilka eventuellt införts med stöd av 30 §.

Om försäljningen av utmätt egendom har kungjorts redan innan saneringsförfarandet börjar skall den fortsatta verkställigheten bero på om avbrytande av verkställigheten yrkas hos domstolen. domstolen kunde bestämma att verkställigheten skall avbrytas och att redan kungjord försäljning skall inställas, utom om det är uppenbart att det inte är nödvändigt att egendomen kvarstår hos gäldenären med tanke på skuldregleringarna eller tryggheten av gäldenärens eller hans familjemedlemmars skäliga bostadsförhållanden eller näringsverksamhet. Om försäljningen inställs, skall den borgenär som sökt verkställighet ha rätt att av gäldenären få ersättning för sådana verkställighetskostnader som borgenären blivit tvungen att betala till utskönningsmyndigheterna och som på grund av att försäljningen inställs blir onödiga.

Utmätningensförbudet skall inte gälla underhållsbidrag till gäldenärens barn till den del det har förmånsrätt vid utmätning. Ett stadgande om förmånsrätt för underhållsbidrag finns i 4 § i den föreslagna lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning som ingår i propositionen om revideringen av förmånsrättssystemet.

Paragrafens 2 mom. innehåller ett förbud mot verkställighet av vräkningsbeslut samt ett förbud mot att verkställa ett beslut om att med stöd av lagen om bostadsaktiebolag ta en lägenhet i bolagets besittning. Nämnda verkställighetsförbud skall endast gälla en lokal som huvudsakligen används för den verksamhet som är föremål för förfarandet och endast sådana fall där grunden för vräkning eller besittningstagande är försummad betalning av hyra eller vederlag. Om grunden för beslutet är

ett åsidosättande av någon annan skyldighet, skall något hinder för verkställighet inte föreligga.

På yrkande av en borgenär skall domstolen dock kunna tillåta verkställighet som avses i stadgandet, om det vore oskäligt att den förhindras med beaktande av de åtgärder som borgenären redan har hunnit vidta i fråga om lägenheten. Det kunde bli aktuellt att tillåta verkställighet närmast i det fall att lägenheten redan har sålts eller hyrts ut till någon annan i förvisning om att verkställigheten genomförs.

Enligt paragrafens 3 mom. skall en utmätningensman inte efter att förfarandet inletts få ge en saneringsskuldborgenär handräckning för återtagande av gods eller uppgörelse enligt lagen om avbetalningsköp (91/66) (Se nämnda lags 9—12 §§). En eventuell återtagning eller uppgörelse som grundar sig på handräckning och är anhängig när förfarandet börjar skall avbrytas.

I paragrafens 4 mom. finns ett stadgande om ställningen för avvärjningssäkerheter som ställts för avbrytande av verkställighet. Genom att ställa en sådan säkerhet kan gäldenären då han söker ändring i ett beslut som ligger till grund för utmätning förhindra verkställigheten till dess ärendet har avgjorts genom ett laga kraft vunnet utslag (3 kap. 7 § 1 mom. utskönningslagen). Eftersom inledandet av saneringsförfarandet enligt ovanstående stadganden skulle ha en allmän utmätningensavbrytande effekt, är en separat avvärjningssäkerhet inte nödvändig under saneringsförfarandet. En avvärjningssäkerhet skall därför på begäran returneras till utredaren eller, om säkerheten ställts av en utomstående, till denne.

22 §. *Temporärt förbud.* Enligt paragrafens 1 mom. skall domstolen sedan ansökan blivit anhängig kunna bestämma att ett i 17 § nämnt förbud mot betalning eller ställande av säkerhet, ett indrivningsförbud enligt 19 § och ett verkställighetsförbud enligt 21 § skall vara temporärt i kraft redan innan beslutet om att inleda förfarandet fattas. Med tanke på saneringsförfarande kan det vara viktigt att förbuden kan fås i kraft redan under nämnda mellanskede, för att realisering, återtagande eller utmätning av egendom som utgör säkerhet för en skuld och som behövs för företagens verksamhet skall kunna förhindras. Ett temporärt förbud skall kunna beviljas på ansökan av antingen sökanden eller gäldenären också i det fall att ansökan om saneringsförfarande har

gjorts av någon annan. Frågan om behovet av ett temporärt förbud skall av domstolen prövas från fall till fall. Beslutet skall kunna fattas utan att borgenärerna och gäldenären hörs, om detta anses vara nödvändigt på grund av att saken är brådskande, vilket kan bero t.ex. på att man vet att inom mycket kort tid vänta en sådan åtgärd som behovet av förbud gäller.

Enligt paragrafens 2 mom. skall ändring inte få sökas i ett beslut genom vilket ett temporärt förbud har meddelats. Ändring skall kunna sökas i beslut om att inleda saneringsförfarande (96 §).

23 §. *Förbud mot säkringsåtgärder.* Sedan förfarandet inletts skall mot gäldenären inte på basis av saneringsskulden kunna riktas säkringsåtgärder enligt 7 kap. utsökninglagen eller 7 kap. rättegångsbalken som träder i kraft i och med underrättsreformen och inte heller med stöd av lagen om tryggande av indrivning av skatter och avgifter (395/73). Fram till beslutet om att inleda förfarandet — dvs. vid behov ännu efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig — skall det vara möjligt att besluta om säkringsåtgärder med stöd av nämnda stadganden. Sedan förfarandet inletts skall de begränsningar av bestämmanderätten som gäller gäldenären däremot grunda sig enbart på den föreslagna lagens 29 och 30 §§. Av dessa innehåller den förstnämnda direkt i lagen definierade allmänna begränsningar medan den senare ger domstolen möjlighet att i enskilda fall besluta om särskilda begränsningar vilka vid behov även kan vara samma art som säkringsåtgärderna. Således skall en säkringsåtgärd som bestämts innan förfarandet inletts upphöra när förfarandet inleds, om inte något annat bestäms med stöd av 30 §.

24 §. *Förhållandet till konkurs.* Första meningen i paragrafens 1 mom. gäller en situation där en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs har gjorts och där en ansökan om inledande av saneringsförfarande görs medan förstnämnda ansökan är anhängig. Härvid skall först avgöras frågan om saneringsförfarande och behandlingen av konkursansökan uppskjutas tills beslutet om att inleda saneringsförfarande har fattats. Den andra meningen i momentet gäller åter en situation där en ansökan om inledande av saneringsförfarande har gjorts och där en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs görs medan förstnämnda ansökan är anhängig. Också i detta

fall skall först avgöras frågan om saneringsförfarande.

Av momentets sista mening framgår att konkursansökan förfaller, om förutsättningarna för inledande av saneringsförfarande föreligger och ansökan om det godkänns. Om åter ansökan om saneringsförfarande avslås, skall domstolen samtidigt avgöra frågan om konkurs. Härvid skall också eventuell ändring sökas och bli behandlad samtidigt i fråga om båda ärendena.

Av paragrafens 2 mom. framgår att saneringsförfarande inte skall kunna inledas mera efter att gäldenären redan har försatts i konkurs. Om en sådan ansökan görs efter att konkursen börjat, skall den lämnas utan prövning.

Enligt 3 mom. i lagförslagets ikraftträdelseparagraf skall inledande av saneringsförfarande dock under vissa förutsättningar vara möjligt ännu efter att konkursen har börjat, om gäldenären har försatts i konkurs innan den föreslagna lagen trätt i kraft.

Paragrafens 3 mom. gäller försättande av gäldenären i konkurs efter att saneringsförfarandet har inletts.

Det kan bli fråga om att försätta gäldenären i konkurs på ansökan av en borgenär för det första, om gäldenären var insolvent när förfarandet inleddes och situationen sedermera har visat sig vara sådana som nämns i 7 § 1 mom. 1 punkten, dvs. att det är sannolikt att insolvensen inte kan avlägsnas med hjälp av saneringsprogrammet eller att upprepad insolvens inte kan avvärjas annat än tillfälligt. Om alltså gäldenären redan när förfarandet inleddes var insolvent, men det först efter det visar sig att det sannolikt inte är möjligt att med hjälp av saneringsförfarandet på ett bestående sätt avhjälpa situationen, skall en konkursansökan som gjorts medan förfarandet pågår kunna godkännas.

För det andra skall gäldenären medan saneringsförfarandet är anhängigt kunna försättas i konkurs på ansökan av en borgenär, om ansökan grundar sig på försummad betalning av en skuld som uppkommit efter det förfarandet inleddes. Förutsättningarna för konkurs skall härvid bestämmas på samma sätt som i allmänhet, dvs. enligt konkursstadgans 6 §.

Om gäldenären försatts i konkurs leder det samtidigt till att saneringsförfarandet och dess rättsverkningar upphör.

Av 29 § 2 mom. 8 punkten i den föreslagna lagen framgår att gäldenären efter det saneringsförfarandet inletts inte skulle kunna ansöka om konkurs utan samtycke av utredaren. Om gäldenären medan förfarandet är anhängigt med samtycke av utredaren ansöker om konkurs, skall gäldenären försättas i konkurs utan tilläggsförutsättningar.

I detta sammanhang bör observeras även att enligt 7 § 2 mom. i den föreslagna lagen kan det på de grunder som nämns i 7 § 1 mom. (se i synnerhet stadgandets 1 punkt) bestämmas att saneringsförfarandet skall upphöra, trots att gäldenären inte därförinnan har sökts eller söks i konkurs.

25 §. Borgenärens rätt att driva in en fordran hos tredje man. Paragrafens 1 mom. gäller sådana fall där tredje man i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet har gett en borgensförbindelse angående gäldenärens saneringsskuld eller ställt realsäkerhet för den. Enligt stadgandet skall en medgäldenär, dvs. en person som tillsammans med gäldenären är solidariskt ansvarig för en skuld, vara i samma ställning som en borgensman.

Inledandet av saneringsförfarande jämte indrivningsförbuden skall inte hindra att en saneringsskuld drivs in hos en borgensman av nämnt slag eller ur värdet av den säkerhet som den utomstående ställt. Verkningarna av ett indrivningsförbud skall således inte utsträcka sig till en borgensman eller en sådan ställare av säkerhet som vidtagit säkerhetsarrangemangen i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet. Det är fråga om det förstnämnda t.ex. när ett bolag har gett en borgensförbindelse för ett till samma concern hörande bolags skuld. Med affärsverksamhet jämförbar verksamhet avser i detta sammanhang t. ex. sådana fall där ett offentligt samfund har gett en borgensförbindelse eller ställt annan säkerhet. Avsikten är att utanför stadgandet framför allt skall stå de fall där borgensmannen eller den som ställer säkerhet är en privatperson eller t.ex. en fysisk person som äger aktier i gäldenärsbolaget.

Om borgensmannen eller den som ställt säkerhet är någon som avses i 1 mom., skall en borgenär således utan hinder av saneringsförfarandet kunna driva in sin fordran med stöd av borgensförbindelsen eller ur värdet av en säkerhet som en utomstående ställt. Härvid skall borgensmannens regressfordran på gäldenären beaktas som saneringsskuld vid sanering-

sförfarandet. Detsamma gäller säkerhetsställarens regress- eller ersättningsfordran på gäldenären.

Paragrafens 2 mom. gäller fall där tredje man annars än i samband med affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet har gett en borgensförbindelse för gäldenärens saneringsskuld eller ställt en realsäkerhet. Också enligt detta stadgande är en medgäldenär i samma ställning som en borgensman.

I nämnda fall skall verkningarna av indrivnings- och verkställighetsförbud som gäller saneringsskuld sträcka sig även till borgensmannen och den som ställt säkerhet. Borgenären skall således inte sedan förfarandet börjat kunna driva in skulden heller hos borgensmannen. I fråga om en säkerhet ställd av tredje man skulle av den föreslagna 20 § följa att domstolen kan ge borgenären tillstånd att driva in sin fordran ur säkerhetens värde, om inte föremålet för säkerhetsrätten behövs för tryggnad av säkerhetsställarens skäliga boendeförhållanden eller näring. I stället för utredaren skall härvid den som ställt säkerheten höras.

I paragrafens 3 mom. finns en hänvisning till de stadganden som gäller, en borgensmans, medgäldenärs och säkerhetsställares ställning vid skuldreglering. Av 42 § 3 mom. i den föreslagna lagen framgår att om en saneringsskuld inte har drivits in hos borgensmannen, hos en medgäldenär eller ur värdet av en säkerhet som tredje man ställt, skall i saneringsprogrammet bestämmas även om borgensmannens betalningsskyldighet gentemot borgenären samt om säkerhetsställarens ansvar gentemot borgenären. I den föreslagna 48 § finns åter stadganden om på vilket sätt en borgensmans, medgäldenärs eller säkerhetsställares ställning kan ordnas i saneringsprogrammet.

26 §. Gäldenärens rätt till förtida betalning av säkerhetsskuld. Syftet med paragrafen är att göra det möjligt att gäldenären sedan saneringsförfarandet inletts vid behov kan befrias från ofördelaktiga finansieringsarrangemang, av vilka med stöd av 18 § 1 mom. skulle följa oskälig ekonomisk belastning i form av ränteutgifter och andra kreditkostnader.

Enligt paragrafens 1 mom. kan ett avtal eller en förbindelse om säkerhetsskuld efter att förfarandet har inletts från gäldenärens sida uppsägas till förtida betalning. Förutsättningarna för förtida betalning framgår av 2 mom. Stadgandet gäller alla slags säkerhetsskulder. I

fråga om leasingavtal skall dock 27 § 1 mom. tillämpas.

Om en skuld sägs upp, skall från återstoden av fordran avdras den del av betalda eller uppburna kreditkostnader som eventuellt hänför sig till den kredittid som inte utnyttjas, med undantag av de kostnader för grundande av kreditförhållandet som individualiserats i avtalet och som inte är oskäligen. Om det är fråga om ett avbetalningsköp enligt lagen om avbetalningsköp, skall den restskuld som gäldenären skall betala bestämmas med iakttagande av nämnda lags stadganden om uppgörelse mellan gäldenären och borgenär. I allmänhet tillämpas ifrågavarande stadganden när säljaren kräver köpeobjektet tillbaka på grund av gäldenärens betalningsdröjsmål.

Enligt paragrafens 2 mom. kan en med stöd av 1 mom. uppsagd säkerhetsskuld utan hinder av betalningsförbud genom beslut av utredaren betalas i förtid, om det är ändamålsenligt med tanke på gäldenärens finansieringsarrangemang. Förtida betalning kunde komma i fråga t.ex., om det är möjligt att ersätta ifrågavarande skuld med ny kredit som är förmånligare i fråga om sina kreditkostnader.

27 §. *Vissa avtals ställning.* Enligt paragrafens 1 mom. kan ett hyresavtal eller leasingavtal där gäldenären är hyresgäst eller hyrestagare, efter att förfarandet inletts sägas upp av gäldenären så att det upphör i förtid. Uppsägningstiden är två månader, vilket skulle åsidosätta avtalsvillkoren i den mån gäldenären enligt dem vore bunden av avtalet en längre tid än detta. Stadgandet skall gälla både jordarrende- och hyresavtal samt alla slag av leasingavtal oberoende av objekt.

Frågan om en uppsägning av avtalet från gäldenärens sida kräver samtycke av utredaren bestäms enligt 29 och 30 §§. Av betydelse är i synnerhet 29 § 2 mom. 5 punkten.

Ersättningen för förtida upphörande av ett avtal skall omfatta hyran eller annat vederlag för uppsägningstiden, de nödvändiga kostnaderna för återställande av besittningen av egendomen samt därutöver en skälig ersättning för annan skada, som uthyraren visar att åsamkats honom. Ersättas skall således den faktiska skada som uppkommer i det enskilda fallet. Gäldenären skall även ha rätt att räkna sig till godo kreditkostnaderna för den icke utnyttjade kredittiden i den mån sådana redan har betalats eller indrivits. Stadgandet skall åsidosätta ersättningsvillkoren i avtalet, om

ersättningen enligt avtalet är större. Av paragrafens 4 mom. framgår att ersättningen utgör saneringsskuld, dvs. den omfattas av skuldregeringarna.

Paragrafens 2 mom. gäller vissa avtal som ingåtts innan förfarandet börjat men som inte ännu har uppfyllts. Gäldenärens avtalspart som skall fullgöra sin betalningsskyldighet gentemot gäldenären efter det förfarandet inletts skall enligt stadgandet utan hinder av 17 § vara berättigad att få betalning för sin prestation, om det kan anses vara sedvanligt med tanke på gäldenärens verksamhet. Gäldenären kan således även efter att förfarandet inletts ta emot sedvanliga prestationer som han har beställt och betala dem i enlighet med avtalsvillkoren. Om däremot det icke fullgjorda avtalet gäller en prestation som med tanke på den verksamhet som gäldenären bedriver inte kan anses vara sedvanligt, skall 3 mom. tillämpas.

Exempelvis skall varor eller andra prestationer som beställts innan förfarandet inletts och som behövs för gäldenärens normala verksamhet betalas enligt avtalsvillkoren. Stadgandet omfattar alla slag av avtal som är sedvanliga med tanke på den verksamhet som gäldenären bedriver. Verksamhetens art avgör alltså hurdana avtal som i det enskilda fallet kan anses höra till gäldenärens normala verksamhet. På grund av fallens mångfald är det inte möjligt att reglera frågan närmare i lagen.

Stadgandet skall även omfatta de fall där motpartens prestationsskyldighet inte är fullgjord när förfarandet börjar på grund av att ifrågavarande avtalspart har vägrat att fullgöra prestationen på grund av att han inte har fått betalning av gäldenären. Har t.ex. säljaren eller någon som verkar för hans räkning behållit besittningen av varor som gäldenären har beställt på grund av att gäldenären inte har betalt dem i enlighet med avtalet, skall säljaren även efter att saneringsförfarandet har börjat ha rätt att yrka och få betalning, om ifrågavarande beställning är sedvanlig i gäldenärens verksamhet.

Paragrafens 3 mom. gäller fall där någon genom ett avtal som ingåtts innan förfarandet inletts har förbundit sig gentemot gäldenären i form av en sådan prestation som inte kan anses vara sedvanlig med tanke på den verksamhet som gäldenären bedriver. Har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin prestationsskyldighet, skall utredaren avgöra om gäldenären håller fast vid avtalet. Om utredaren

meddelar att gäldenären inte ämnar hålla fast vid avtalet eller inte ger svar inom skälig tid på motpartens begäran, skall motparten ha rätt att häva avtalet.

Av paragrafens 4 mom. framgår att en ersättning som avses i 1 mom. samt det skadestånd som motparten eventuellt har rätt till när han häver avtalet i de fall som avses i 3 mom. skall utgöra saneringssskuld för gäldenären. Om uppsägningen eller hävningen av avtalet sker i ett så sent skede att borgenären inte har haft möjlighet att anmäla sitt ersättningsanspråk inom den tid som anges i 71 § 1 mom. 3 punkten, skall anspråket trots detta beaktas i saneringsprogrammet.

I paragrafens 5 mom. finns en hänvisning till lagen om arbetsavtal, i vilken föreslås ändringar så att det i samband med saneringsförfarande under vissa förutsättningar skall vara möjligt att säga upp en arbetstagares arbetsavtal så att det upphör efter en uppsägningstid på två månader (se förslaget till 41 a § lagen om arbetsavtal).

28 §. *Rättsverkningarnas giltighet.* Enligt paragrafens 1 mom. är huvudregeln att rättsverkningarna av att saneringsförfarande inleds förblir i kraft trots att ändring söks i beslutet om att inleda förfarandet. Ändringssökande skall således inte automatiskt skjuta upp rättsverkningarna av att förfarandet inleds. I annat fall kan det vara möjligt att ändringssökande tillgrips endast för att skjuta upp inträdet av rättsverkningarna.

Rättsmedelsdomstolen skall dock redan innan huvudsaken avgörs kunna bestämma att rättsverkningarna upphör helt eller delvis. Detta kunde bli aktuellt närmast i det fallet att rättsmedelsdomstolen anser att det är osannolikt att förutsättningarna för förfarandet skall uppfyllas eller att det åtminstone är uppenbart diskutabelt.

Av stadgandet framgår för tydlighetens skull att nämnda princip även skall gälla utredarens rättigheter och begränsningarna av gäldenärens bestämmanderätt.

Paragrafens 2 mom. gäller giltighetstiden för saneringsförfarandets rättsverkningar. Rättsverkningarna av att förfarandet har inletts skall fortgå tills saneringsprogrammet fastställs eller det bestäms att det skall iaktas. Hänvisningen till bestämmandet om att programmet skall iaktas hänför sig till 77§ 3 mom. med stöd av vilket domstolen när det fastställer saneringsprogrammet kan bestämma att det skall iakt-

tas trots att ändring söks. Om förfarandet upphör innan saneringsprogrammet fastställs antingen genom domstolsbeslut eller på grund av att domstolen beslutar att försätta gäldenären i konkurs, skall huvudregeln vara att rättsverkningarna av förfarandet upphör fastän ändring söks i beslutet. Utgångspunkten skall således vara samma princip som i 1 mom., dvs. att ändringssökande inte skall uppskjuta verkningarna av beslutet. Av särskilda skäl kan den domstol som fattat beslutet om att förfarandet skall upphöra dock bestämma att rättsverkningarna av förfarandet förblir i kraft tills beslutet vinner laga kraft eller fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. Ett särskilt skäl kan vara bl.a. att frågan om förutsättningarna för att förfarandet skall upphöra har varit till den grad stridig och oklar att det kan anses motiverat att rättsverkningarna av förfarandet förblir i kraft. Momentets sista mening gäller en situation där gäldenären efter att förfarandet har inletts försätts i likvidation. I detta fall skall förfarandets rättsverkningar upphöra när likvidationen börjar. En dylik situation kommer att vara sällsynt. Den kunde dock uppstå, om beslutet om inledande av saneringsförfarande har grundat sig på en ansökan som aktiebolagets styrelse har gjort, men bolagsstämman sedermera har beslutat att försätta bolaget i likvidation (se förslaget till 18 a § i 13 kap. lagen om aktiebolag)

I paragrafens 3 mom. finns ett med 21 § sammanhängande stadgande för sådana fall där utmätning eller annan verkställighet eller handräckning har förhindrats eller avbrutits med stöd av 21 § och där saneringsförfarandet sedermera upphör utan att saneringsförfarandet fastställs, av andra orsaker än gäldenärens konkurs. Härvid kan verkställighet eller handräckning som förhindrats eller avbrutits fortsätta på basis av den gamla ansökan efter att hindret enligt 21 § har upphört. Borgenären skall således inte behöva göra någon ny utmättningsansökan eller motsvarande ansökan, utan verkställighetsmyndigheten kunde efter att fått uppgift om att saneringsförfarandet har upphört vidta verkställighetsåtgärder på basis av den ansökan som borgenären gjort innan förfarandet började, om inte den har återkallats tidigare.

Enligt paragrafens 4 mom. kunde domstolen när den beslutar om att saneringsförfarandet skall upphöra, på yrkande av en borgenär bestämma om en säkringsåtgärd som avses i

23 §. Detta skall vara möjligt redan innan 7 kap. rättegångsbalken träder i kraft, dvs. innan den allmänna behörigheten att bestämma om säkringsåtgärder övergår på de allmänna underrätterna. Behov av att bestämma om säkringsåtgärder samtidigt som beslut fattas om att saneringsförfarandet skall upphöra kan föreligga i synnerhet om saneringsförfarandet avbryts med stöd av 7 § 1 mom. 4 punkten

5 kap. Gälldenärens verksamhet och besittning av egendom under förfarandet

29 §. *Gälldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den.* Av paragrafens 1 mom. framgår utgångspunkten, enligt vilken gälldenären även efter att förfarandet har inletts skall ha rätt att bestämma om sin egendom och verksamhet, om inte något annat stadgas i den föreslagna lagen. Saneringsförfarandet avviker således från konkurs, i vilken gälldenären förlorar sin bestämmanderätt helt och hållet.

I paragrafens 2 mom. uppräknas de åtgärder som gälldenären inte kan vidta på ett giltigt sätt utan samtycke av utredaren.

Enligt momentets 1 punkt skall gälldenären inte utan utredarens samtycke få ta upp ny skuld. Ett undantag är dock sådan skuld som hänför sig till gälldenärens sedvanliga verksamhet och som inte är ovanlig vare sig till belopp eller villkor. Gälldenären skall således också efter att förfarandet inletts kunna göra löpande varuanskaffningar och andra anskaffningar mot kredit och på de villkor som är sedvanliga i verksamheten i fråga.

I momentets 2 punkt förbjuds gälldenären att utan samtycke av utredaren vidta sådana överlåtelseåtgärder som är av betydelse med tanke på förutsättningarna för fortsatt verksamhet: gälldenären skall inte ha rätt att överlåta företaget eller en del av det, ej heller anläggnings- eller finansieringstillgångar eller immateriella rättigheter eller andra rättigheter som behövs för verksamheten.

Enligt momentets 3 punkt skall gälldenären inte heller utan utredarens samtycke få bevilja nyttjanderätt eller någon annan rätt till egendom som avses i 2 punkten. Gälldenären har således inte rätt att t.ex. hyra ut företagets lokaliteter eller andra anläggningstillgångar till utomstående. Ett undantag skall utgöras av åtgärder som hör till gälldenärens sedvanliga verksamhet. Det skall t.ex. vara tillåtet att

bevilja nyttjanderätt till immaterialrätt som tillhör gälldenären, om detta utgör en normal del av gälldenärens sedvanliga verksamhet.

Enligt momentets 4 punkt skall gälldenären inte utan utredarens samtycke få överlåta omsättningstillgångar på annat sätt än som en del av den sedvanliga löpande verksamheten. Gälldenären skall således inte ha rätt att sälja t.ex. sitt varulager genom en engångsöverlåtelse eller annars på ett ovanligt sätt eller på ovanliga villkor.

Enligt momentets 5 punkt skall gälldenären inte utan samtycke av utredaren få säga upp avtal som är behövliga med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den. Exempel på sådana avtal är hyres- eller leasingavtal som gäller de lokaliteter eller anläggningstillgångar som företaget behöver, de viktigaste arbetstagarnas arbetsavtal och de leverans-, licens- eller andra motsvarande permanenta avtal som inverkar på företagets verksamhetsförutsättningar.

Enligt momentets 6 punkt skall gälldenären inte utan utredarens samtycke få ställa säkerhet eller avge andra ansvarsförbindelser, t.ex. borgensförbindelser, för annans skuld. Förbudet skall dock inte gälla sådana åtgärder för ställande av säkerhet som har samband med gälldenärens sedvanliga verksamhet och inte är ovanliga i fråga om betydelse eller risk.

I momentets 7 punkt finns ett allmänt stadgande, enligt vilket gälldenären inte utan utredarens samtycke skall få vidta heller andra åtgärder som inte särskilt nämns i 1—6 punkten och som med beaktande av omfattningen och arten av gälldenärens verksamhet är ovanliga eller av stor räckvidd. Stadgandet är till sin ordalydelse av samma slag som den definition av verkställande direktörs ställning som ingår i 8 kap. 6 § lagen om aktiebolag.

Enligt momentets 8 punkt skall gälldenären inte utan samtycke av utredaren få avträda egendom till konkurs. Av 7 § 2 mom. i den föreslagna lagen framgår att gälldenären självständigt kunde kräva att det på den grund som nämns i 7 § 1 mom. bestäms att saneringsförfarandet skall upphöra. Däremot skulle det inte vara ändamålsenligt att tillåta att gälldenären, om han så önskar, genom att lämna in konkursansökan kunde få till stånd att saneringsförfarandet upphör. En gälldenärsinitierad konkurs kräver ju inte att grunderna för ansökan prövas. Den avsaknad av saklegitimation för

gäldenären som följer av stadgandet skall av domstolen beaktas på tjänstens vägnar.

Enligt paragrafens 3 mom. skall en rättshandling som företagits i strid med stadgandena i 2 mom. 1—7 punkten vara utan verkan, utom när den andra parten inte visste eller ens borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att företa ifrågavarande rättshandling. Godtroskyddet enligt stadgandet skulle i praktiken bli mycket begränsat till sin betydelse, eftersom inledandet av saneringsförfarande i allmänhet skulle kungöras i officiella tidningen (se 80 §) och antecknas i handelsregistret, varvid det skulle anses att inledandet av förfarandet kommit eller åtminstone borde ha kommit till var och ens kännedom. Skyddet för god tro kunde således komma i fråga närmast beträffande sådana rättshandlingar som företagits innan beslutet om inledande av förfarandet har kungjorts på ovan nämnt sätt eller antecknats i handelsregistret.

Det skall vara möjligt, och vore också i allmänhet förnuftigt att gäldenären och utredaren tillsammans preciserar hurdana åtgärder gäldenären har rätt att vidta självständigt och vilka slag av åtgärder som är möjliga endast med utredarens samtycke. Preciseringar av detta slag skall dock inte kunna ha negativa verkningar för den andra parten i en rättshandling. Om motparten med fog har ansett att gäldenären med stöd av stadgandena i 1 och 2 mom. är berättigad att självständigt företa en viss rättshandling, skall dess bindande verkan i förhållande till gäldenären inte upphävas av att gäldenären och utredaren sinsemellan har fastslagit snävare gränser för gäldenärens befogenhet än vad han har enligt 1 och 2 mom.

30 §. *Särskilda begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt.* I paragrafen finns stadganden med stöd av vilka domstolen i enskilda fall kunde uppställa exaktare och längre gående begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt än vad som stadgas i 29 §.

Enligt paragrafens 1 mom. kan gäldenärens bestämmanderätt på yrkande av utredaren eller en borgenär begränsas även på annat än i 29 § angivet sätt, om det finns fara för att gäldenären förfar på ett sätt som skadar eller riskerar en borgenärs intressen. Krav på en sådan begränsning kan framställas antingen innan beslutet om inledande av förfarandet fattas eller när som helst sedan förfarandet inletts.

I momentet finns en exempelförteckning över sådana begränsningar som kan komma i fråga.

Av stadgandet framgår uttryckligen att förteckningen inte är uttömmande. Gäldenären kunde enligt momentets 1 punkt förbjudas att företa en viss rättshandling och enligt 2 punkten vissa slags rättshandlingar utan utredarens tillstånd. Gäldenären skall t. ex. kunna förbjudas att sälja viss eller viss slags egendom. Enligt paragrafens 3 punkt kan gäldenären förbjudas att vidta sådana åtgärder som kan förmodas sänka värdet på egendom som tillhör gäldenären eller är i hans besittning. Ett sådant åtgärdsförbud kunde vara antingen individualiserat eller i likhet med stadgandet ett allmänare förbud att skingra eller skada egendom. Som exempel kan nämnas förbud mot avverkning på ett visst skogsområde eller förbud mot att riva en viss byggnad eller ett allmännare förbud att vidta sådana åtgärder för ändrande av egendom som är ägnade att sänka egendomens värde.

Enligt paragrafens 2 mom. skall ett förbud som avses i 1 mom. kunna påföras så att det gäller temporärt och utan att gäldenären hörs, om detta krävs på grund av att saken är brådskande. Detta kan komma i fråga framför allt, om det är känt eller kan misstänkas att gäldenären ämnar vidta en åtgärd för vilken förbud har önskats, så snabbt att det dröjsmål som hörandet av gäldenären skulle orsaka kunde äventyra avsikten med förbudet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan förbudet förstärkas med vite. Detta grundar sig på att de åtgärder som förordnas kan vara av samma art som säkringsåtgärder. Enbart en ogiltighetspåföljd i fråga om rättshandlingar vore således inte tillräcklig i alla fall.

I paragrafens 4 mom. finns ett mot 29 § 3 mom. svarande stadgande om ogiltigheten av en rättshandling som företagits i strid med ett förbud. Enligt 80 § skall även om begränsningar av rättshandlingar som påförs med stöd av föreliggande paragraf kungöras i officiella tidningen och anteckning göras i handelsregistret. A'sikten är att stadga genom förordning om de anteckningar som skall göras i handelsregistret.

31 §. *Förande av gäldenärens talan och delgivning till gäldenären.* Paragrafens 1 mom. gäller förande av gäldenärens talan i anhängiga rättegångar eller i sådana rättegångar som blir anhängiga efter att förfarandet har inletts eller i andra därmed jämförbara förfaranden. Enligt momentet skall gäldenären även efter att förfarandet har inletts kunna föra talan som part.

Utredaren skall dock ha rätt att börja föra talan i stället för gäldenären, om han anser det behövt. Härvid skulle alltså gäldenärens rätt att för talan vika undan. Domstolen skall inte vara skyldig att på tjänstens vägnar ge utredaren tillfälle att föra gäldenärens talan.

Paragrafens 2 mom. gäller utredarens aktiva saklegitimation. Enligt stadgandet skall utredaren ha rätt att på eget initiativ framställa och driva yrkanden för gäldenärens räkning samt att i detta syfte anhängiggöra rättegångar eller andra motsvarande förfaranden och att vid dem föra talan för gäldenärens räkning. Utredaren kunde således t.ex. anhängiggöra ersättningsanspråk eller andra civilrättsliga yrkanden för gäldenärens räkning. Han skall även kunna föra gäldenärens talan hos administrativa myndigheter, dvs. t.ex. anföra besvär över förvaltningsbeslut som gäller gäldenären eller använda andra rättsmedel inom förvaltningen.

Enligt paragrafens 3 mom. kunde delgivning för gäldenärens räkning tas emot även av utredaren. Delgivningen kunde således även under tiden för saneringsförfarandet ske i normal ordning. Vid sidan av dem som i allmänhet har befogenhet att ta emot delgivning skall även utredaren ha denna rätt.

32 §. *Skuld som uppkommit under förfarandet.* Paragrafens 1 mom. är till sin natur närmast förtydligande. Redan av stadgandena i det föreslagna 4 kap. framgår att betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbuden gäller endast saneringsskulder. Skulder som uppkommer efter att förfarandet inletts omfattas inte av förbuden. Av det föreliggande stadgandet framgår saken på motsatt sätt: skulder som uppkommer efter att förfarandet har inletts skall betalas allteftersom de förfaller. Detta gäller även vederlags- och andra löpande betalningar som hänför sig till tiden efter det förfarandet inletts och som grundar sig på ett fortlöpande avtalsförhållande eller ett fortlöpande nyttjande- eller besittningsförhållande som uppkommit innan förfarandet inleddes. Så skall t.ex. hyrorna eller vederlagen för företags lokaliteter samt el-, värme-, vatten och datakommunikationsutgifterna betalas i normal ordning, om de hänför sig till tiden efter det förfarandet inleddes. Detsamma gäller naturligtvis arbetstagarnas löner. Även periodiska vederlagsposter som grundar sig på leasingavtal och som hänför sig till tiden efter det förfarandet börjat skall utgöra skulder som avses

i 1 mom. i den mån något annat inte följer av 27 § 1 mom.

Paragrafens 2 mom. stadgar om den ställning som skulder vilka uppkommit under förfarandet har vid gäldenärens senare konkurs. Om gäldenären försätts i konkurs innan saneringsprogrammet upphör eller inom tre månader efter att saneringsförfarandet av någon annan orsak har upphört, är de skulder som uppkommit under förfarandet i samma ställning vid konkurs som massaskulderna, dvs. konkursboets skulder. Deras ställning skall således vara bättre än sådana saneringsskulders för vilka borgenären inte har en säkerhet som berättigar till separatistställning.

I 87 § 5 mom. finns ett särskilt stadgande om vilken ställning utredarens arvode och kostnadsersättningar har i gäldenärens konkurs.

33 §. *Skydd för säkerhetens värde.* Enligt paragrafens 1 mom. skall en säkerhetsborgenär ha rätt till ersättning för sådan minskning av värdet på säkerhetsegendom som beror på att egendomen använts i gäldenärens verksamhet under giltighetstiden för ett förbud enligt 19 eller 22 §. Rätt till ersättning skall således uppkomma endast om användningen av egendomen, dvs. närmast det slitage som beror på användningen, sänker värdet på säkerhetsegendomen. En nedgång av säkerhetens värde som beror på något annat skall sakna betydelse. För tydlighetens skull framgår av stadgandet uttryckligen att en erlagd värdesänkingsersättning räknas som amortering av borgenärens säkerhetsskuld.

Ersättningen skall inte omfattas av det indrivningsförbud som avses i 19 §. En försummelse av ersättningskyldigheten kunde även enligt 20 § vara en grund för att borgenären berättigas att realisera säkerheten för indrivning av hela säkerhetsskulden.

Enligt paragrafens 2 mom. skall gäldenären vara skyldig att hålla egendom som utgör säkerhet för saneringsskuld och som omfattas av indrivningsförbud på behörigt sätt försäkrad mot skada. Även en försummelse av försäkringsskyldigheten kunde enligt 20 § leda till att borgenären berättigas att realisera säkerheten för indrivning av sin fordran.

34 §. *Förmånsrätt för ny kredit.* För förbättrande av finansieringsmöjligheterna efter det förfarandet inletts skall domstolen enligt paragrafens 1 mom. med avvikelse från normala principer som bygger på tidsprioritet kunna ställa en viss säkerhetsskuld som upptas under

förfarandet i samma eller bättre förmånsrättsställning än en saneringsskuld för vilken egendomen sedan tidigare utgör säkerhet. En ansökan om detta kunde göras av utredaren. En förutsättning för ett sådant arrangemang är att det är nödvändigt för erhållande av den finansiering som behövs under förfarandet och att det inte i väsentlig mån kränker de borgenärens intressen vilkas förmånsrättsställning skulle försvagas. Sistnämnda krav innebär att säkerhetens sannolika värde alltjämt skall räcka till för att täcka även dessa borgenärens fordringar eller, om saken avgörs i samband med fastställande av saneringsprogrammet, att ifrågavarande säkerhetsskulder kan anses bli tryggade genom saneringsprogrammet på ett så säkert sätt att en försämring av förmånsrättsställningen inte väsentligt riskeras deras ställning. Exempelvis kan skuldreglering som eventuellt ansluter sig till saneringsprogrammet vara av central betydelse vid denna bedömning.

Av paragrafens sista mening framgår att ett förmånsrättsarrangemang inte skall inverka på till vilket belopp en fordran för en borgenär som hamnar i sämre förmånsrättsställning skall anses som säkerhetsskuld vid saneringsförfarandet. Vid bedömningen av en borgenärs ställning som säkerhetsborgenär skall utan avseende således lämnas den del av säkerhetsegendomens värde som hänför sig till den nya krediten.

Av paragrafens 2 mom. framgår för tydlighetens skull uttryckligen att domstolen innan den avgör en fråga som avses i 1 mom. skall ge gäldenären och de borgenärer vars ställning påverkas av den yrkade ändringen av förmånsrättsordningen tillfälle att bli hörda.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om ikraftträdande av en i 1 mom. nämnd ändring av förmånsrättsordningen.

Om det är fråga om en säkerhet som grundar sig på inteckning eller annan inskrivningsåtgärd, skall en ändring av förmånsrättsordningen, sedan saken blivit avgjord genom beslut som vunnit laga kraft, antecknas i vederbörande intecknings- eller inskrivningsregister. Ansökan om detta kan göras av utredaren eller den borgenär till vars förmån ändringen har gjorts. Ändringen av förmånsrättsordningen skall träda i kraft från den dag då nämnda inskrivningsansökan görs. Med säkerheter som grundar sig på inskrivningsåtgärder avses i stadgandet vid sidan av inteckningar t.ex. panträtt i värdeandelar och patent. Utöver patent har

även vissa andra immaterialrättigheters pantsättning reglerats så att det kan anses vara fråga om en i detta moment angiven säkerhet som grundar sig på en inskrivningsåtgärd.

Om det är fråga om någon annan än på inskrivningsåtgärd grundad säkerhet, dvs. t.ex. handfången pant, skall ändringen av förmånsrättsordningen träda i kraft då det lagakraftvunna domstolsbeslutet därom har delgivits de säkerhetsborgenärer vars förmånsrättsställning försämras på grund av ändringen. Det är nödvändigt med delgivning till var och en av dessa borgenärer, emedan en borgenär kan börja vidta åtgärder angående sin rättsliga ställning med tanke på vilka förmånsrättsställningen är av betydelse. Delgivningen kunde ske på det sätt som avses i 81 § antingen genom försorg av utredaren eller den borgenär till vars fördel ändringen har gjorts.

6 kap. Återvinning vid saneringsförfarande

35 §. *Återvinningsgrunderna och rätt att yrka återvinning.* Enligt paragrafens 1 mom. kan en rättshandling som kunde återgå, om konkurs hade sökts i stället för saneringsförfarande, fås att återgå även i samband med saneringsförfarande. Återvinningsgrunderna är således desamma som enligt lagen om återvinning till konkursbo (758/91). Även tredje mans ställning skall vid återvinning i samband med saneringsförfarande vara densamma som i konkursåtervinning. Om gäldenären inte är insolvent när saneringsförfarande börjar, skall återvinningsmöjligheterna dock vara så till vida mera begränsade än vid konkurs, att återvinning inte skall kunna förverkligas med stöd av sådana kännetecken, beträffande vilka gäldenärens insolvens är av betydelse som en förutsättning för återvinning.

I paragrafens 2 mom. finns stadganden om vilken dag som i samband med saneringsförfarande skall anses som fristdag med tanke på återvinning. I allmänhet skall fristdagen vara den dag då ansökan om saneringsförfarande gjordes. Om dock då en ansökan om försäntande av gäldenären i konkurs var anhängig, skall som fristdag anses dagen för konkursansökan. Om flera ansökningar om saneringsförfarande eller konkurs var anhängiga, anses som fristdag den dag då den först anhängiggjorda ansökningen gjordes.

Av paragrafens 3 mom. framgår att åter-

vinning kan yrkas av utredaren eller en borgenär.

36 §. *Återvinning på yrkande av utredaren.* I paragrafens 1 mom. finns stadganden om inom vilken tid utredaren skall anhängiggöra återvinningstalan. På samma sätt som vid konkursåtervinning skall det finnas två tidsfrister, en fast och en relativ. Återvinningstalan skall anhängiggöras inom sex månader från det förfarandet inleddes eller inom tre månader från det utredaren observerade grunden för återvinningen eller han hade bort göra det.

Paragrafens 2 mom. gäller verkningarna av återvinning. När utredaren kräver återvinning skall 15—19 §§ lagen om återvinning till konkursbo tillämpas så, att vad som i nämnda stadganden sägs om konkursbo på motsvarande sätt gäller gäldenären. Så skall t.ex. skyldigheten att återbära ett vederlag som fåtts på basis av en rättshandling som återgår gälla gäldenären och gäldenärens konkursbo.

37 §. *Återvinning på yrkande av en borgenär.* Enligt paragrafens 1 mom. skall en borgenär som vill yrka återvinning anmäla detta till utredaren. Borgenären får framställa ett återvinningsyrkande, om utredaren inte gör det. Borgenärens rätt att yrka återvinning skall således vara subsidiär i förhållande till utredarens rätt. Detta beror på att enligt paragrafens 2 mom. skall det som på basis av borgenärens yrkande fås tillbaka komma ifrågovarande borgenär till godo, medan åter det som inflyter på basis av utredarens yrkande kommer alla borgenärer till godo. Borgenärens rätt att yrka återvinning skall således vara av betydelse så till vida att med hjälp av den skulle kunna genomföras sådana återvinningskrav som utredaren inte anser det vara skäl att framställa.

Enligt paragrafens 2 mom. skall när en borgenär yrkar återvinning, i tillämpliga delar iaktas vad som i 3 kap. 35 § utsökningslagen stadgas om återvinning vid utmätning. Det som på basis av gäldenärens talan bestäms att skall överlåtas eller ersättas skall användas till betalning av kändandens fordran. Den förmån som uppnås genom återvinning skall således komma den borgenär till godo som har fört talan.

I paragrafens 3 mom. finns ett stadgande om den tid som reserverats för borgenärens återvinningstalan. Talan skall väckas inom sex månader från det borgenären fick veta att saneringsförfarandet inletts. Om borgenären inte separat har delgivits beslutet om inledande av förfarandet, skall det avgörande vara när

kungörelsen i ärendet har skett. Av momentet framgår även att domstolen sedan borgenären har väckt talan skall ge utredaren tillfälle att bli hörd i saken. Sålunda blir det även på detta sätt säkerställt att utredaren får del av käromålet och möjlighet att börja föra talan i ärendet.

38 §. *Skuld på grund av återvinning.* Av paragrafen framgår att en fordran som på grund av återvinning av betalning på nytt uppstår för en borgenär som varit svarande skall höra till saneringsskuldena. En återvinningsborgenärs fordran som på grund av återvinning av betalning på nytt är obetald skall således beaktas i skuldregleringarna trots att den inte har anmälts i enlighet med 71 § 1 mom. 3 punkten. Om ett ärende som gäller återvinning avgörs först efter att saneringsprogrammet har fastställts, kan detta enligt 63 § 3 mom. utgöra en grund för ändring av programmet.

För tydlighetens skull kan det konstateras att till saneringsskuldena inte skall hänföras en i 15 § lagen om återvinning till konkursbo avsedd, på grund av återgång av en rättshandling för gäldenären eventuellt uppkommande skyldighet att återbära ett erhållet vederlag eller att höja dess värde, utan att den hör till de förpliktelser som uppkommit efter det förfarandet inletts. Detsamma gäller andra förpliktelser i anslutning till effekterna av återvinning, om vilka stadgas i 16-18 §§.

7 kap. Planeringsprogram

39 §. *Programmets innehåll.* Paragrafen innehåller ett allmänt inledande stadgande om saneringsprogram. Stadgandena om programmets innehåll skall naturligtvis iaktas även när programförslaget görs upp. Av paragrafen framgår bland annat att programmet skall innehålla å ena sidan en utredningsdel och å andra sidan en del som omfattar saneringssåtgärderna och arrangemangen.

40 §. *Uppgörande av förslag.* Enligt paragrafens 1 mom. skall utredaren göra upp ett förslag till saneringsprogram. Förslaget skall tillställas domstolen inom en tid som utsatts i beslutet om inledande (se 71 § 1 mom. 5 punkten). Tiden för uppgörande av förslaget får inte utan särskilda skäl överstiga fyra månader. En längre tid kunde komma i fråga t.ex. om det på grund av fallets omfattning eller

svårighet är uppenbart att en tid på tre månader inte vore tillräcklig. på motsvarande sätt kunde det bestämmas att tiden skall vara kortare än vad som nämns i stadgandet enligt hur lång tid som kan antas åtgå till uppgörandet av programmet. Av 72 § 2 mom. i den föreslagna lagen framgår att domstolen vid behov kan förlänga tiden för uppgörande av förslaget, om det finns grundad anledning till det.

Enligt paragrafens 2 mom. skall utredaren när han utarbetar förslaget förhandla med gäldenären och borgenärsdelegationen samt vid behov med borgenärerna och den sannolika borgenär som eventuellt varit sökande. Samarbeta med parterna vore i allmänhet nödvändigt också utan ett uttryckligt stadgande. Trots det har det ansetts motiverat att förhandlingsskyldigheten framgår av lagtexten.

I paragrafens 3 mom. uppräknas de som utöver utredaren skall ha rätt att lägga fram förslag till saneringsprogram. Till dem skall höra för det första gäldenären själv (1 punkten) samt för det andra de som äger gäldenärsföretaget, dvs. beroende på samfundsform den som är personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsföretaget (2 punkten) eller de som äger minst en femtedel av aktierna eller andelarna i gäldenärsbolaget (3 punkten). Av borgenärerna är berättigade att lägga fram ett förslag de säkerhetsborgenärer vars fordringar företräder minst en femtedel av alla säkerhetsskulder (4 punkten) samt andra borgenärer vars fordringar företräder minst en femtedel av andra saneringsskulder (5 punkten). Det finns naturligtvis inte något hinder för att vissa av dem som är berättigade att lägga fram förslag tillsammans gör upp ett gemensamt förslag. De som är berättigade att lägga fram förslag eller några av dem kan också meddela att de förenar sig om utredarens förslag eller tvärtom.

Tiden för framläggande av förslag skall i fråga om dem som avses i 3 mom. vara densamma som gäller för utredaren.

Enligt paragrafens 4 mom. har de som är berättigade att framlägga förslag till program rätt att av utredaren få de uppgifter som utöver utredning enligt 8 § 1 mom. 1 punkten behövs för att förslaget skall kunna göras upp. Stadgandet är av betydelse närmast med tanke på de borgenärer som ämnar göra upp förslag och eventuellt även med tanke på aktieägarna.

41 §. *Utredningar.* I paragrafen finns stadganden om de utredningar som saneringspro-

grammet och förslaget till det skall innehålla. Utredningarna behövs för att borgenärerna skall ha tillräckliga uppgifter vid bedömningen av programförslaget. Av 55 § 1 mom. framgår att brister i utredningsdelen kan utgöra ett hinder för fastställande av programmet. Av 11 § i den föreslagna lagen framgår att den basutredning om gäldenärens ekonomiska ställning som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten och som utredaren skall göra upp i det första skedet av saneringsförfarandet, skall delges borgenärerna utan dröjsmål efter att den har blivit färdig, dvs. i allmänhet redan innan programförslaget blir färdigt.

Av särskild betydelse är paragrafens 7 punkt enligt vilken programförslaget skall innehålla en utredning om hurdan gäldenärens ekonomiska ställning och verksamhetsförutsättningar samt borgenärernas ställning kan väntas bli utan program eller med hjälp av ett program. I förslaget skall således läggas fram en jämförande bedömning av programmets verkningar och av hurdan gäldenärens ekonomiska situation och borgenärernas ställning kan förmodas bli, om något program inte fastställs.

Av paragrafens 9 punkt framgår bland annat att programförslaget även skall innehålla en utredning över gäldenärens beredskap att genomföra programmet. Den egentliga undersökningen av detta skall bli aktuell i samband med behandlingen av programförslaget (se 72 § 1 mom. och 76 § 1 mom.), varvid gäldenären antingen skall höras personligen eller åtminstone ges tillfälle att avge ett skriftligt uttalande. Redan själva programförslaget skall alltså dock innehålla en preliminär utredning över gäldenärens beredskap att genomföra programmet.

42 §. *Åtgärder och arrangemang.* I paragrafen finns allmänna stadganden om de saker om vilka skall bestämmas i den del av saneringsprogrammet som gäller åtgärder och arrangemang. Av 55 § 1 mom. framgår att brister i programmets innehåll kan utgöra ett hinder för fastställande av programmet.

I paragrafens 1 mom. ingår en förteckning över de viktigaste frågor som skall behandlas i programmet. Hänvisningen i momentets 3 punkt till arrangemang som gäller personalen betyder att det av programmet skall framgå hurdana personalverksningar saneringsåtgärderna och arrangemangen i programmet har eller vilket slag av personalarrangemang saneringsåtgärderna kräver. Genom bestämmelserna i programmet skall således inte ingripas i enskil-

da arbetsavtalsförhållanden, utan de frågor som gäller dessa skall skötas separat i normal ordning.

I paragrafens 2 *mom.* finns närmare stadganden om den del av programmet som gäller skuldreglering. Kravet på att programmet i fråga om vanliga borgenärer skall innehålla en uppskattning av utdelningen i konkurs hänför sig till 53 § 1 *mom.* 5 punkten. Den som gör upp programmet skall lägga fram en uppskattning för borgenärerna på basis av vilken en borgenär vid behov kan bilda sig en uppfattning om hur ifrågavarande minimikrav uppfylls.

Stadganden om skuldregleringarnas innehåll finns i 43—48 §§.

I paragrafens 3 *mom.* ingår stadganden om vilka uppgifter saneringsprogrammet skall innehålla i fråga om överlåtelse av företaget eller en del av det, om en sådan åtgärd hör till programmet.

43 §. *Skulder som uppkommit under förfarandet.* I paragrafen finns ett allmänt stadgande om förmånsrättsordningen för skulder som uppkommit under förfarandet och för saneringsskulder. Denna ordning skall uppställa ramarna för skuldreglering som gäller vanliga saneringsskulder, dvs. för i vilken mån och med vilken tidtabell betalningar kan inflyta för vanliga saneringsskulder. Enligt stadgandet skall saneringsprogrammet jämte skuldreglering göras upp med beaktande av att skulder som uppkommit under förfarandet skall betalas efter de prestationer som enligt 45 § hänför sig till säkerhetsskulderna, men före övriga skulder. Principen motsvarar den förmånsrättsordning som enligt 32 § 2 *mom.* skall iaktas även när gäldenären går i konkurs.

44 §. *Skuldsaneringsmetoder.* Av paragrafen framgår hurdana skuldsaneringsmetoder som kan tillämpas i saneringsprogrammet. Specialstadgandena om säkerhetsskulder ingår i 45 §.

I paragrafens 1 *mom.* finns en allmän förteckning över till buds stående metoder vilken börjar med lindriga och slutar med stränga metoder. Metoder skall kunna användas antingen separat eller i kombination. Det kan antas att det i flera fall är bäst att genomföra skuldregleringen på sistnämnda sätt, dvs. genom att tillämpa en kombination av olika metoder på en viss skuld eller skuldgrupp.

Enligt momentets 1 *punkt* skall vid skuldreglering skuldens eller kreditkostnadernas betalningstidtabell ändras. Tiden för betalning av en

skuld skall kunna förlängas, men det kan även bli aktuellt att förkorta betalningstidtabellen, t.ex. när momentets 2 *punkt* tillämpas eller när det bestäms att det nedsatta beloppet av skulden skall betalas på en gång.

Enligt momentets 2 *punkt* skall det kunna bestämmas att gäldenärens betalningar först skall räknas som amortering av skuldkapitalet och först därefter som amortering av kreditkostnaderna. Om det t.ex. bestäms att periodiska rater som överensstämmer med kreditvillkoren och som består av amorteringar och kreditkostnader i sin helhet skall räknas som amortering av kapitalet tills skuldkapitalet eller dess nedsatta belopp blir erlagt, skall detta förkorta skuldens löptid och ränteutgifter. Kreditkostnader som skjuts upp skall härvid betalas efter att skuldkapitalet har blivit betalt.

Enligt momentets 3 *punkt* skall skyldigheten att betala kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden kunna nedsättas. T.ex. räntan på skulden för den återstående kredittiden skall således kunna sänkas.

Enligt momentets 4 *punkt* skall vid skuldreglering beloppet av skulden kunna sänkas. Denna möjlighet är tudelad. För det första skall det vara möjligt att sänka beloppet av redan förfallna men inte betalda kreditkostnader eller dröjsmålsräntor. I möjligheten till nedsättning ingår även att betalningsskyldigheten i fråga om sådana poster slopas helt och hållet. För det andra skall beloppet av icke betalt skuld kapital kunna sänkas.

Av paragrafens 2 *mom.* 1 *punkt* framgår att en skuldreglering kan innebära att skulden eller dess sänkta belopp helt eller delvis betalas som engångsprestation med ny skuld som tas för detta ändamål. I saneringsprogrammet skall således kunna bestämmas att ett visst finansieringsarrangemang ersätts med ett annat mera förmånligt. Såsom av 26 § framgår skall en sådan åtgärd i fråga om säkerhetsskuld vara möjlig redan innan saneringsprogrammet fastställs, emedan räntor på säkerhetsskulder skall betalas även under förfarandet.

Av momentets 2 *punkt* framgår även att i skuldregleringarna kan ingå betalning av hela skulden eller en del av den genom surrogat. Som betalning av en penningkund skall således kunna bestämmas annat än pengar. Som exempel kan nämnas att en riktad emission används så att borgenärerna får teckna aktier mot sina fordringar, eller en bestämmelse enligt vilken gäldenärens kunder får nyttigheter gratis

eller till sänkt pris. Surrogaten skall var skäliga med hänsyn till borgenärens verksamhetsområde och ställning. En borgenär behöver således inte nöja sig med en sådan fyllnadsprestation som han inte har skälig möjlighet att utnyttja ekonomiskt. En vara skall t.ex. kunna användas som surrogat endast om det är fråga om en nyttighet som är behövlig med beaktande av borgenärens verksamhetsområde. Borgenärens skydd i förhållande till den ersättande prestationens värde skall bestämmas enligt 53 § 1 mom. 5 punkten.

45 §. Säkerhetsskuldernas ställning vid skuldsanering. Paragrafen innehåller specialstadganden om skuldreglering vilka gäller säkerhetsskulder.

Paragrafens 1 mom. gäller de skuldregleringsmetoder som kan användas i fråga om säkerhetsskulder. Till dessa skall höra de metoder som nämns i 44 § 1 mom. 1—3 punkten samt i 44 § 2 mom. 1 punkten.

Av stadgandet framgår således för det första att säkerhetsskuldens belopp inte kan sänkas. Detta gäller både beloppet av obetalt kapital och förfallna, men inte betalda kreditkostnader. Det är viktigt att observera definitionen av säkerhetsskuld i 3 § 6 punkten, av vilken framgår att med säkerhetsskuld avses endast den del av skuldbeloppet som täcks med säkerhetens värde. Om säkerhetens värde är otillräckligt, är den del av skulden som överstiger värdet vanlig skuld, och dess belopp kan sänkas på samma sätt som beloppet av en vanlig skuld i allmänhet.

Dröjsmålsränta som influiter på en säkerhetsskuld innan förfarandet börjat skall vara i särställning i förhållande till andra kreditkostnader, ty det skall vara omöjligt att sänka den till den del dröjsmålsräntan har varit större än den löpande räntan. Om alltså den löpande räntan enligt skuldvillkoren är mindre än den lagliga eller avtalade dröjsmålsräntan, skall den dröjsmålsränta som eventuellt influiter innan förfarandet började kunna sänkas så att den motsvarar den löpande räntans belopp.

Av momentet framgår även att när 44 § 1 mom. 2 punkten tillämpas på en säkerhetsskuld, dvs. när gäldenärens betalningar först räknas som amortering av skuldkapitalet, skall för de kreditkostnader som skjuts upp bestämmas en sådan ränta som tryggar deras nuvärde. Betalningen av räntor och andra kreditkostnader kan således skjutas upp så att de poster som influiter skall betalas först efter att skuld-

kapitalet har betalats, men realvärdet av de ränteposter som skjuts upp skall bevaras. Om bestämningen av ränta som tryggar nuvärdet stadgas i 3 § 4 mom.

I fråga om sänkning av de kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden bör övergångsstadgandet (102 § 1 mom.) i den föreslagna lagens ikraftträdelsestadganden noteras. Detta stadgande innehåller vissa begränsningar av möjligheterna att tillämpa denna metod på säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft.

Av paragrafens 2 mom. framgår för tydlighetens skull uttryckligen att en skuldreglering inte inverkar på en borgenärs realsäkerhetsrätts bestånd eller innehåll, utan den förblir oförändrad för den händelse att gäldenären försummar att iaktta betalningsprogrammet. Om säkerhetens värde när förfarandet börjar inte har räckt till för att täcka borgenärens hela fordran, skall säkerhetsrätten förbli i kraft i fråga om fordrans hela belopp, även om vid skuldreglering som säkerhetsskuld behandlas endast den del av skulden som motsvarar säkerhetens värde vid nämnda tidpunkt. Borgenären skall således inte förlora den förmån som en eventuell stegring av säkerhetens värde för med sig, utan också den kvarstår hos honom för den händelse att gäldenären inte iakttar det fastställda betalningsprogrammet.

Av momentet framgår även att det vid skuldsaneringen skall vara möjligt att ändra säkerhetsarrangemang för en säkerhetsskuld så att en tidigare säkerhet ersätts med en annan säkerhet som tryggar skulden. Detta kan vara nödvändigt t.ex., om man i samband med saneringsprogrammet vill överlåta den egendom som utgjort säkerhet fri från den belastning som säkerhetsrätten orsakar. Den ersättande säkerheten skall till sin art vara minst lika tryggande som den ursprungliga säkerheten. Om den ursprungliga säkerhetens värde när förfarandet började var otillräckligt för att täcka skuldens hela belopp, dvs. endast en del av skulden är säkerhetsskuld, skall den ersättande säkerheten också härvid ersätta hela skulden. Vid underförsäkringssituationer skall ersättande av säkerheten med en annan inte kunna leda till att borgenären förlorar den förmån som en senare värdestegring av den ursprungliga säkerheten skulle ha inneburit.

Av paragrafens 3 mom. framgår de minimikrav som gäller säkerhetsskuldernas skuldreglering, dvs. de gränser inom vilka metoderna i 1

mom. kan användas. De prestationer som hänför sig till säkerhetsskulden skall enligt momentet bestämmas så att åtminstone nuvärdet av säkerhetsskulden inklusive eventuell förfallna men obetalda kreditkostnader blir betalt inom en skälig tid. Tiden får inte utan borgenärens samtycke vara väsentligt längre än den kredittid som återstår enligt skuldvillkoren eller, om skulden redan helt har förfallit, längre än hälften av den ursprungliga kredittiden. Den ränta som skall betalas på det obetalda beloppet av en säkerhetsskuld skall således inte i något som helst fall utan borgenärens samtycke kunna fastställas lägre än den räntenivå som tryggar nuvärdet (3 § 4 mom.). Dessutom krävs i stadgandet att när räntesänkning används som en skuldregleringsmetod skall längden på den återstående betalningstiden beaktas. Ju längre den återstående betalningstiden är enligt skuldregleringarna, desto mindre proportionell räntesänkning kunde komma i fråga. Ränta som enbart tryggar nuvärdet kunde således användas, om den återstående betalningstiden enligt skuldregleringarna är relativt kort, medan åter borgenären skall garanteras realränta i ju högre grad desto längre skuldkapitalet enligt skuldregleringarna skulle vara bundet.

Beträffande skulder som uppstått innan lagen trätt i kraft skall dessutom observeras 102 § 1 mom., till vilket har hänvisats i samband med 1 mom.

46 §. *Borgenärernas inbördes ställning.* Av paragrafens 1 mom. framgår huvudprincipen att borgenärer, vilka utanför saneringsförfarande skulle ha lika rätt att få betalning för sin fordran, i samband med den skuldsanering som ingår i saneringsprogrammet skall ha jämbördig ställning sinsemellan. Detta betyder att säkerhetsborgenärer skall behandlas sinsemellan på samma eller åtminstone på jämlikt sätt. Företagsinteckningens särprägel som avviker från egentliga panträtter skall t.ex. naturligtvis beaktas. Borgenärer med sedvanliga saneringsfordringar skall å sin sida behandlas sinsemellan på samma eller åtminstone på jämlikt sätt.

Paragrafens 2 mom. ger en möjlighet att avvika från jämlikhetsprincipen i 1 mom. så till vida att små fordringar skall kunna få full betalning med avvikelser från andra fordringar, om det är ändamålsenligt med tanke på förfarandet. Stadgandet har liknande orsaker som 18 § 2 mom. 4 punkten, enligt vilken det under förfarandet utan hinder av betalningsförbud skall vara möjligt att betala bort små skulder.

Om så inte har gjorts i ett tidigare skede av förfarandet, skall det ännu i förslaget till saneringsprogram vara möjligt att placera småskulder i specialställning, varvid deras borgenärer enligt 52 § 2 mom. inte skulle behöva beaktas vid omröstning om programförslaget. Detta vore ägnat att förenkla förfarandet för fastställande av programmet.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om vilka skulder som vid skuldreglering skall vara efterställda. Av den föreslagna lagens 3 § 1 mom. 8 punkt framgår att med efterställd skuld avses sådan skuld för vilken betalning får inflyta först efter de övriga skulderna. Oftast blir sådana skulder sannolikt utan betalning vis skuldreglering.

Efterställd skuld är enligt förslaget för det första räntor som löpt på annan saneringsskuld än säkerhetsskuld under förfarandet och andra eventuella kreditkostnader. Principen motsvarar till denna del vad som enligt 6 § 1 mom. 1 punkten i den föreslagna lagen om den ordning i vilken borgenär skall få betalning skall tillämpas vid konkurs (se regeringens proposition med förslag till lagstiftning om revidering av förmånsrättsystemet). Uttrycket "under förfarandet" betyder här, såsom på annat håll i lagen, tiden mellan förfarandets början och fastställandet av saneringsprogrammet. Efterställda skulder som skall betalas efter räntor som löper på vanliga skulder under förfarandet är enligt förslaget skulder för vilka vid konkurs kan inflyta utdelning först efter de övriga skulderna. Vad som hör till dessa framgår av 6 § i den föreslagna lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning.

47 §. *Oklara och okända samt vissa andra saneringsskulders ställning.* Om en saneringsskuld är oklar till sitt belopp eller till sin grund, skall domstolen enligt 1 mom. bestämma till vilket belopp skulden skall beaktas i saneringsprogrammet (se även 76 § 1 mom.).

Av 57 § 2 mom. i den föreslagna lagen framgår att fastställandet av saneringsprogrammet inte hindrar prövning av ett påstående som gäller saneringsskuldens grund eller belopp eller giltigheten av eller innehållet i en säkerhetsrätt som hänför sig till saneringsskulden, om saken har gjorts stridig i saneringsförfarandet och anvisats till en separat rättegång. Galdenärens slutliga betalningsskyldighet skall härvid bestämmas enligt resultatet av den separata rättegången. Av 63 § 3 mom. i den föreslagna lagen framgår att om en borgenärs

rätt fastställs annorlunda än vad som med stöd av 47 § 1 mom. har beaktats i saneringsprogrammet, skall detta utgöra en grund för ändring av programmet för så vitt avgörandet i saken inverkar på innehållet i de programliga skuldregleringsbestämmelserna.

När domstolen avgör en fråga som avses i momentet skall den bl.a. ge akt på om skulden till sitt belopp eller sin grund är stridig helt och hållet eller endast delvis. Domstolen skall även beakta vad som på basis av de uppgifter och det material som föreligger vid den aktuella tidpunkten kan anses som det sannolika slutresultatet i saken. Denna bedömning kan naturligtvis vara förknippad med t.o.m. stor osäkerhet. Det avgörande som träffas är inte av betydelse i den rättegång där saken egentligen prövas, varför osäkerheten inte är ett problem ur denna synvinkel. Med tanke på saneringsförfarandet är det dock värt att observera att det avgörande som avses i föreliggande stadgande, enligt 52 § 4 mom. bestämmer det röstetal som fordran ger vid behandlingen av programförslaget. Bland annat av denna anledning bör domstolen vid prövningen sätta sig in i saken med tillräcklig omsorg, även om avgörandet inte bestämmer det slutliga materiella innehållet i borgenärens rätt.

Om borgenärens rätt är förknippad med någon annan oklarhet än en sådan som gäller skuldens belopp eller grunden för den, skall domstolen enligt 1 mom. på motsvarande sätt avgöra hur borgenärens rätt skall beaktas i saneringsprogrammet, tills ärendet blir slutligt avgjort. En dylik oklarhet kan gälla t.ex. giltigheten av eller innehållet i borgenärens säkerhetsrätt.

I ett beslut som avses i momentet skall ändring inte få sökas särskilt.

Paragrafens 2 mom. gäller saneringsprogrammets verkningar på okända saneringsskulder. Enligt detta lagrum är huvudregeln att en saneringsskuld som inte har anmälts vid förfarandet genom gäldenärens försorg eller genom borgenärens försorg (se 71 § 1 mom. 3 punkten) och som inte heller annars har kommit till utredarens kännedom under förfarandet upphör när saneringsprogrammet fastställs. Av 69 § 1 mom. och 70 § 2 mom. framgår att gäldenären skall tillstå domstolen ny utredning över sina borgenärer. Denna skyldighet skall gäldenären uppfylla i början av behandlingen av ärendet. Om det visar sig att utredningen är bristfällig, kan den rättas senare. I

saneringsprogrammet skall således beaktas alla de saneringsskulder som gäldenären anmält innan programmet fastställdes samt sådana saneringsskulder som kanske annars kommer till utredarens kännedom under förfarandet. Som exempel på sistnämnda kan nämnas i 27 § 4 mom. angivna ersättningskrav som grundar sig på att ett avtal som gäldenären ingått upphör eller hävs samt en i 38 § angiven fordran som uppkommit på nytt på grund av återvinning av betalning.

Av det i propositionen ingående förslaget till ändring av 39 kap. 2 § strafflagen framgår att om gäldenären eller en person som handlar för hans räkning underlåter att anmäla en skuld som han känner till, skall gärningen straffas som gäldenärsbedrägeri, grovt gäldenärsbedrägeri eller gäldenärssvek. Av straffbarheten för underlåtelse att anmäla skuld följer å sin sida att borgenären kunde vara berättigad till skadestånd för den förlust som gäldenärens förfarande kan åsamka honom.

Det skall vara möjligt att i saneringsprogrammet bestämma om okända saneringsskulder på annat sätt än vad stadgandet förutsätter. Om gäldenären t.ex. har gett ut ett masskuldebrevslån, är det motiverat att i programmet bestäms att den skuldreglering som gäller lånet är i kraft till förmån för alla borgenärer oberoende av om uppgift fåtts om dem alla. Likaså skall det, om gäldenären t.ex. har flera ersättningsskulder med samma grund, men det exakta antalet ersättningsberättigade inte är känt, i programmet vara möjligt och ofta även motiverat att bestämma att skuldregleringarna i fråga om dessa ersättningar gäller även till förmån för sådana ersättningsberättigade vars fordringar enligt 3 § 2 mom. är saneringsskulder, men vilka inte har anmälts i enlighet med 71 § 1 mom. 3 punkten. I synnerhet om de ersättningsberättigade är privatpersoner kan man inte i praktiken förutsätta att kungörelsen om saneringsförfarandet kommer till deras kännedom så att de har möjlighet att inom utsatt tid anmäla sina krav. Om det på grund av grunden för ersättning är sannolikt att det kan finnas flera ersättningsberättigade än vad som varit känt i samband med förfarandet, är det därför i allmänhet skäligt att dylika, tills vidare okända borgenärsfordringar inte upphör när saneringsprogrammet fastställs.

Om en okänd borgenär har en realsäkerhet för sin fordran, skall han utan hinder av 2 mom. ha rätt att driva in sin fordran ur

säkerhetens värde. Upphörandet av fordran skall sålunda utsträcka sig endast till gäldenärens personliga skuldansvar och skall inte inverka på en borgenärs rätt att få betalning ur pantens värde.

Enligt paragrafens 3 mom. är skuldregleringar som gäller ett masskuldebrevslån i kraft till förmån för alla som är borgenärer i skuldförhållandet i fråga. Detsamma skall gälla även andra i allmänt omlopp utgivna skuldförbindelser. I sådana fall är skulden i sig inte okänd, men gäldenären har inte kännedom om varje borgenärs identitet. Av denna anledning skall av lagförslaget för tydlighetens skull uttryckligen framgå att varje enskild borgenär inte skall behöva bevaka sin rätt genom att anmäla därom så som i 71 § 1 mom. 3 punkten stadgas.

Enligt paragrafens 4 mom. kan domstolen även på eget initiativ utan hinder av huvudregeln i 2 mom. bestämma att skuldreglering som gäller ersättningar för serieskador eller en liknande grupp av saneringsskulder som har samma grund är i kraft även till förmån för sådana borgenärer om vars fordringar uppgift inte har erhållits. Stadgandet grundar sig på orsaker som nämnts i samband med 2 mom. Ett förordnande av nämnt slag är i allmänhet motiverat, om i saneringsprogrammet ingår skulder som avses i stadgandet, men det inte innehåller bestämmelser för den händelse att en del av nämnda slags skulder har förblivit okända.

48 §. *Tredje man ställning i vissa fall.* I paragrafens 1 mom. finns ett stadgande om ställningen för en sådan fysisk person, som annars än i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet har ingått en borgensförbindelse för saneringsgäldenärens saneringsskuld eller i egenskap av medgäldenär är ansvarig för skulden eller som har ställt sin mot sitt skäliga behov svarande bostad som säkerhet för en sådan skuld.

Av 25 § 2 mom. i den föreslagna lagen framgår att verkningarna av ett i saneringsförfarandet ingående indrivningsförbud skall utsträcka sig även till en i föreliggande stadgande avsedd borgensman, ställare av säkerhet och medgäldenär. Av 42 § 3 mom. i den föreslagna lagen framgår å sin sida att om en skuld inte har indrivits hos borgensmannen eller medgäldenären, skall i saneringsprogrammet bestämmas även om en sådan persons betalningsskyldighet gentemot borgenären. På motsvarande sätt skall i saneringsprogrammet bestämmas

om säkerhetsställarens ställning i förhållande till borgenären, om skulden inte har drivits in ur säkerhetens värde.

I regeringens proposition om skuldsanering för privatpersoner, som har avlåtits samtidigt som denna proposition, ingår även särskilda stadganden om regleringen av borgens- och säkerhetsansvaret. För en privatperson som ställt borgen eller ställt sin bostad som säkerhet för saneringsgäldenärens skuld skall kunna fastställas reglering av borgens- eller säkerhetsansvar i samband med saneringsförfarandet. Reglering som motsvarar reglering av borgensansvar skall kunna fastställas även för den som tillsammans med saneringsgäldenären är solidariskt ansvarig för en viss skuld.

Om den ekonomiska situationen för en person som avses i stadgandet är sådan att han har förutsättningar för skuldreglering av alla sina skulder enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner, skall det naturligtvis inte finnas hinder för att han i stället för enbart reglering av borgens- eller säkerhetsansvar ansöker om egentlig skuldreglering.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande för de fall där det att saneringsförfarandet börjar inte enligt 25 § 1 mom. hindrar att skulden drivs in hos borgensmannen eller ur den säkerhet som tredje man ställt. Om en borgenär under förfarandet i praktiken inte har drivit in skulden hos borgensmannen eller den som ställt säkerheten och för gäldenären fastställs skuldreglering i saneringsprogrammet, skall detta inte inverka på borgens eller säkerhetsrättens bestånd. Borgenärens rätt att driva in fordran hos borgensmannen eller ur säkerhetens värde i enlighet med de ursprungliga villkoren skall således kvarstå oförändrad. Borgensmannens och säkerhetsställarens regressrätt i förhållande till gäldenären hör till saneringsskuldena, varför de arrangemang som gäller den utgör en del av saneringsprogrammet.

8 kap. Fastställande av saneringsprogram

49 §. *Alternativa förutsättningar för fastställande.* Av paragrafen framgår att för fastställande av saneringsprogram — dvs. närmare bestämt för fastställande av programförslaget — skall tre slags alternativa förutsättningar uppställas. Det kan bli fråga om att fastställa programmet med samtycke av alla kända bor-

genärer, med samtycke av borgenärernas gruppmajoriteter eller utan samtycke av alla gruppmajoriteter enligt vad som stadgas i 50—55 §§. Av paragrafen framgår även att domstolen skall fastställa saneringsprogrammet då de förutsättningar som uppställs i lagen uppfylls.

50 §. *Fastställelse med samtycke av alla borgenärer.* Enligt paragrafens 1 mom. skall saneringsprogrammet kunna fastställas om alla kända borgenärer samtycker till det. Av stadgandet framgår även att härvid kan innehållet i programmet avvika från de stadganden i denna lag som gäller saneringsborgenärernas ställning. Detta betyder framför allt att domstolen inte behöver pröva skuldregleringens innehåll med tanke på 44—46 §§.

Av 89 § framgår att om domstolen tillställs ett förslag till saneringsprogram och därjämte alla kända borgenärs samtycke till programmet samt gäldenärens skriftliga uttalande om förslaget, skall förfarandet för fastställande av programmet i allmänhet bli enklare än vanligt.

Trots samtycke av alla kända borgenärer skall programmet under vissa förutsättningar lämnas utan fastställelse. Detta framgår av paragrafens 2 mom.. Dessutom skall stadgandena i 55 § beaktas.

I paragrafens 1 punkt är det fråga om att skyddande av andra än borgenärerna kräver att programmet inte fastställs. Enligt stadgandet skall programmet inte kunna fastställas om dess innehåll kränker de rättigheter som tillkommer gäldenären, gäldenärsföretagets bolagsman eller ägare eller en utomståendes rätt eller berättigade intressen eller är oskäligt från deras synpunkt. Genom saneringsprogrammet kan inte ingripas i en utomståendes, t.ex. gäldenärsföretagets aktieägares rättsställning utan dennes samtycke. Såsom av 55 § 3 mom. framgår skall det i programmet vara möjligt att förutsätta att en viss ändring av en utomståendes rättsliga ställning fås till stånd och uppställas ändringen som ett villkor för fastställande av programmet. Det skall dock inte vara möjligt att direkt få till stånd förändringar i en utomståendes rättsliga ställning utan hans samtycke. Som exempel på orsaker till att gäldenärens eller en bolagsdelägares rätt eller fördel kan kräva att programmet inte fastställs har i den allmänna motiveringen (4.12.2.) nämnts att gäldenären eller en aktieägare förutsätts arbeta till förmån för bolaget på villkor som inte

räcker till för att garantera en skälig utkomst, eller att programmet förutsätter att gäldenärens egendom övergår till en borgenär som surrogat till ett värde som understiger det faktiska värdet eller att borgenärerna annars med hjälp av programmet försöker skaffa sig ogrundad fördel på gäldenärens bekostnad. Vid bedömningen av sistnämnda omständighet bör avseende fästas bl.a. vid hurdant slutresultatet skulle ha blivit i en konkurs.

Domstolen skall inte bli tvungen att beakta omständigheter som avses i 1 mom. på tjänsten vägnar, utom om det är fråga om en sådan persons rätt som inte har haft möjlighet att uttala sig om innehållet i programförslaget. Exempelvis skall gäldenären när han vill åberopa stadgandena i 1 punkten göra en invändning om saken.

Enligt paragrafens 2 punkt skall programmet inte fastställas om det med finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för att genomföra programmet. Om det på basis av hörande av gäldenären eller av andra orsaker kan anses sannolikt att det program som borgenärerna godkänt inte är genomförbart t.ex. för att de programenliga skuldregleringarna och andra åtgärder inte räcker till för att rädda gäldenären från insolvens, skall programmet inte fastställas.

Domstolen skall inte heller på tjänstens vägnar behöva pröva omständigheter som avses i 2 mom., utan endast om någon part invänder att det inte finns förutsättningar för att genomföra programmet.

51 §. *Fastställelse med samtycke av gruppmajoriteter.* Av paragrafens 1 mom. framgår att saneringsprogrammet kan fastställas, om en viss majoritet från varje borgenärsgrupp har godkänt det. Härvid kunde programinnehållet till nackdel för de borgenärer som samtyckt avvika från denna lags stadganden om borgenärer, dvs. framför allt från 44—46 §§. Hindren för fastställande av programmet i föreliggande fall framgår av 53 och 55 §§.

Enligt paragrafens 2 mom. skall den som lägger fram förslaget till program göra ett förslag till indelning av borgenärerna i grupper, utom när samtliga kända borgenärs samtycke har erhållits till förslaget. Beslutet om gruppindelning skall enligt 76 § 2 mom. fattas av domstolen.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om på vilket sätt borgenärerna skall indelas i grupper.

Enligt momentets 1 punkt skall säkerhetsborgenärerna hänföras till egna grupper enligt typen av säkerhetsrätt, dvs. enligt om det är fråga om en säkerhet som grundar sig på panträtt, säkerhet som grundar sig på ägande, återtagningsrätt eller retentionsrätt. Företagsintekningsborgenärerna skall hänföras till en egen grupp åtskild från de övriga panträttsborgenärerna.

Enligt momentets 2 punkt skall andra än säkerhetsborgenärer indelas i grupper så att till samma grupp hör de borgenärer som utanför saneringsförfarandet inbördes har lika rätt till betalning. Vanliga saneringsskulder skall således bilda en egen grupp och eventuella efterställda skulder skall indelas i egna grupper enligt deras inbördes ordning (se 6 § i den föreslagna lagen om borgenärernas inbördes rätt till betalning, vilken ingår i regeringens proposition om revidering av förmånsrättsystemet).

Enligt momentets 3 punkt skall i 2 punkten nämnda grupper, dvs. i praktiken närmast gruppen av vanliga saneringsskulder, kunna indelas i separata grupper så att till samma grupp hör de borgenärer vars fordringar sinsmellan har en grund av samma slag. T.ex. finansärer — i den mån deras fordringar inte utgör säkerhetsskuld — och leverantörer av nyttigheter skall kunna avskiljas till egna grupper.

Enligt momentets 4 punkt skall det utan hinder av att grunderna för skulderna är likartade vara möjligt att räkna som en egen grupp sådana småskulder, vars fordringsbelopp understiger ett visst markbelopp. Stadgandet hänförs sig till 46 § 2 mom.

52 §. Hur majoriteten bestäms. Enligt paragrafens 1 mom. skall den majoritet som krävs för att programmet skall kunna fastställas föreligga, om ett godkännande av programmet i varje borgenärsgrupp har bifallits av över hälften av de borgenärer som deltagit i omröstningen och deras sammanlagda fordringar företräder över hälften av totalbeloppet av de fordringar som de borgenärer vilka hör till gruppen och deltagit i omröstningen har. Kravet skall således i fråga om varje borgenärsgrupp vara enkel majoritet räknad enligt både borgenärernas antal och beloppet av fordringarna. Endast de borgenärer som deltagit i omröstningen skall beaktas. Av 2 mom. framgår dessutom att av betydelse endast skall vara sådana borgenärs och borgenärsgruppers

ståndpunkt vilkas ställning enligt programmet skulle försämrats i jämförelse med vad den annars vore.

Enligt paragrafens 2 mom. skall vid bedömning av om majoritetskravet är uppfyllt inte beaktas en borgenär eller borgenärsgrupp vars rättsliga ställning inte skulle försämrats av programmet. På grund av den i 46 § ingående jämlikhetsprincipen skall det i allmänhet vara fråga om en viss borgenärsgrupp, till vilken dock ibland kan höra endast en borgenär.

För det första skall inte beaktas en borgenärsgrupp som enligt förslaget till programmet skulle få full betalning för sin fordran senast en månad efter det programmet fastställs. Detta är av betydelse för sådana skulder som i sin helhet har förfallit innan förfarandet inleddes eller under förfarandet. Stadgandet är i synnerhet beaktansvärt i fråga om de småskulder som avses i 46 § och 51 § 3 mom. 4 punkten. Det skall under vissa förutsättningar vara möjligt att bestämma full betalning för småskulder, varvid ifrågavarande borgenärer kunde lämnas utanför omröstningsförfarandet.

För det andra skall inte beaktas en borgenär eller borgenärsgrupp vars rättsliga ställning inte förändras på grund av programmet. Om skuldens belopp samt betalningsvillkoren och övriga villkor enligt programmet förblir oförändrade, skall åsikten hos den som är borgenär i fråga om en sådan skuld inte ha någon betydelse, eftersom programmet inte ingriper i hans ställning.

För det tredje skall inte beaktas en borgenär eller borgenärsgrupp vars rättsliga ställning ändras av programmet endast så att ett betalningsdröjsmål som inträffat innan förfarandet inletts rättas och skuldens villkor förblir sådana de var före dröjsmålet. Om t.ex. en skuld innan förfarandet börjat har sagts upp på grund av betalningsdröjsmål och på detta sätt har fåtts att förfalla till betalning i förtid, skall sistnämnda stadgande betyda att borgenären inte har rösträtt för så vitt han enligt programmet skulle få betalning för en fördröjd betalningspost i sin helhet jämte avtalsenlig ränta eller dröjsmålsränta fram till den tidpunkt då förfarandet inleddes medan uppsägningen av skulden återgår och betalningsvillkoren blir de tidigare.

För det fjärde framgår av stadgandet att en borgenär med en efterställd fordran inte skall beaktas, om en borgenär med en fordran som skall betalas med bättre förmånsrätt, enligt

programmet blir utan full betalning eller hans rättsställning annars försämrats. Emedan borgenärerna med efterställda fordringar är berättigade till betalning först efter att fordringar med bättre ställning har betalats, skall sådana borgenärer inte ha rösträtt, om det finns borgenärer i bättre förmånsrättsställning vilka inte vid skuldregleringarna får full betalning eller i vars rättigheter arrangemangen annars ingriper. I praktiken betyder detta i allmänhet att borgenärerna med efterställda fordringar skulle bli utan rösträtt.

Enligt paragrafens 3 mom. skall av programförslaget framgå vilka av borgenärerna som med stöd av ifrågavarande stadgande skall sakna rösträtt. Detta är nödvändigt för att ifrågavarande borgenärer skall få tillfälle att uttala sig om saken i samband med behandlingen av programförslaget.

Av paragrafens 4 mom. framgår att en saneringsskuld som är oklar till sin grund eller sitt belopp vid bedömning av om majoritetsskravet uppfylls skall beaktas till det belopp som domstolen har fastställt med stöd av 47 § 1 mom.

53 §. *Hinder för fastställande.* Paragrafen innehåller stadganden om de grunder på vilka programmet inte får fastställas trots att gruppmajoritetskraven enligt 51—52 §§ uppfylls.

Paragrafens 1 mom. 1 och 2 punkt motsvarar 50 § 2 mom. 1 och 2 punkten.

Momentets 3—6 punkt innehåller stadganden om skydd för de borgenärer som röstat mot fastställande av programmet. Stadgandena skall beaktas endast om en borgenär återoppar dem.

Enligt momentets 3 punkt skall programmet inte kunna fastställas, om skuldregleringens innehåll inte i fråga om den borgenär som röstat mot godkännande av programmet överensstämmer med stadgandena i 44 § eller uppfyller kravet på jämlikhet i 46 §. Jämlikhetsprincipen framgår av 46 § 1 mom. och möjligheten till undantag i fråga om småskulder av 46 § 2 mom. En avvikelse från jämlikhetsprincipen till nackdel för en borgenär som motsatt sig det skall således utgöra en grund för att inte fastställa programmet.

Enligt momentets 4 punkt skall programmet inte fastställas, om skuldregleringens innehåll inte i fråga om en säkerhetsborgenär som röstat emot programmet uppfyller de krav som ställs i 45 §. Såsom ovan har framkommit

innehåller nämnda paragraf specialstadgandena och minimikraven i fråga om skuldreglering som gäller säkerhetsskulder.

Enligt momentets 5 punkt skall programmet inte fastställas, om någon annan borgenär som röstat mot godkännande av programmet än en säkerhetsborgenär gör det sannolikt att en betalning som tillfaller honom enligt programmet till sitt värde vore mindre än vad han skulle få i gäldenärens konkurs, om stadgandet i 32 § 2 mom., som gäller efter inledandet av förfarandet uppkomna skulders ställning som massaskuld, inte beaktas. Av stadgandet framgår att i fråga om andra än säkerhetsborgenärer skall minimikravet angående skuldreglering vara att den betalning som tillfaller dem motsvarar vad de hade fått som utdelning om gäldenären hade försatts i konkurs. Också skulder som uppkommit efter det förfarandet inlett skall beaktas i jämförelsen, men däremot skall utan avseende lämnas det särskilda skyddsstadgandet i 32 § 2 mom. angående dessa skulder, vilket i en faktisk konkurs skulle tillämpas. Skulder som uppkommit efter det förfarandet inleddes skall således i jämförelseberäkningen behandlas som om deras ställning i konkurs skulle vara densamma som saneringsskuldernas ställning. I fråga om utredarens arvode och kostnadsersättningar skall även i jämförelseberäkningen däremot beaktas stadgandet i 87 § 5 mom. om att ifrågavarande arvode och kostnadsersättningar i en konkurs skulle ha samma ställning som konkurskostnaderna.

Momentets 6 punkt innehåller ett stadgande för den händelse att i programmet ingår en överlåtelse av gäldenärsföretaget, dess affärsverksamhet eller förmögenhet eller en del av dem som en funktionell helhet. I dylika fall skall programmet inte kunna fastställas, om någon av de borgenärer som röstat emot gör det sannolikt att en programenlig överlåtelse leder till ett resultat som är ekonomiskt ofördelaktigare än det resultat som kunde nås på annat sätt. Om det t.ex. görs sannolikt att det pris som kan fås enligt programmet inte är det bästa möjliga eller att det för borgenärerna vore en fördelaktigare lösning att fortsätta verksamheten med hjälp av andra arrangemang, skall programmet inte kunna fastställas.

Enligt paragrafens 2 mom. skall vissa straffbara gärningar i anslutning till gäldenärens verksamhet eller misstankar om sådana i allmänhet utgöra hinder för fastställande av

saneringsprogrammet trots samtycke av borgenärernas gruppmajoriteter. Även dessa stadganden skall beaktas endast om detta yrkas.

Enligt momentets 1 punkt skall programmet inte fastställas, om gäldenären eller någon för hans räkning i den verksamhet som förfarandet gäller har begått ett gäldenärsbrott som inte är ringa. De gäldenärsbrott till vilka hänvisas i stadgandet är oredlighet som gäldenär, gäldenärs bedrägeri eller grovt gäldenärsbedrägeri samt gynnande av borgenär. Även ett bokföringsbrott, om vilket straffstadgandet finns i 30 kap. 9 § strafflagen skall utgöra ett hinder för fastställande av programmet. Ett hinder skall föreligga även om åtal eller förundersökning av ett nämnt brott pågår. Härvid skall hindret inte nödvändigtvis vara slutligt, utan det skall bero på slutresultatet av rättegången eller förundersökningen. Ett bokföringsbrott kan i detta sammanhang vara av betydelse endast när gäldenärens bokföring som har visat sig vara felaktig eller bristfällig inte har lett till att saneringsförfarandet avbrutits i ett tidigare skede (7 § 1 mom. 6 punkten).

Enligt momentets 2 punkt skall ett hinder för fastställande av programmet föreligga om gäldenären, en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning i den verksamhet som saneringsförbudet gäller har brutit mot ett näringsförbud eller om han är åtalad eller misstänkt för ett sådant brott. Brott mot näringsförbud har stadgats vara straffbart i 16 § lagen om näringsförbud (1059/85). Därav framgår att för brott mot näringsförbud kan dömas även den som uppträder som mellanhänder för annan i syfte att kringgå näringsförbud. Vid brott mot näringsförbud behöver det således inte nödvändigtvis vara fråga om brott mot ett förbud som ålagts personen själv.

Enligt momentets 3 punkt skall ett hinder för fastställande av programmet även föreligga om gäldenären, en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning har gjort sig skyldig eller med fog kan misstänkas ha gjort sig skyldig till ett förfarande för vilket han kunde ha meddelats näringsförbud, om gäldenären i stället för inledande av saneringsförfarande skulle ha försatts i konkurs. Enligt lagen om näringsförbud är möjligheten att meddela näringsförbud bunden till konkurs. Det är dock motiverat att ett sådant förfarande som i samband med konkurs kunde leda till närings-

förbud ges betydelse även i samband med saneringsförfarande såsom ett hinder för fastställande.

Förutsättningarna för meddelande av näringsförbud framgår av 3 § lagen om näringsförbud. En grund kan vara grovt otillbörligt förfarande gentemot borgenärerna eller grovt åsidosättande av skyldigheter som hänför sig till drivande av rörelse eller upprepad delaktighet i konkurser tillsammans med åsidosättande av skyldigheter i anslutning till rörelse så att ifrågavarande person visat sig vara uppenbart olämplig att driva rörelse. Om gäldenären eller någon annan i stadgandet avsedd person har gjort sig skyldig till förfarande av nämnt slag, skall ett saneringsprogram i allmänhet inte kunna fastställas.

Av momentet framgår att de omständigheter som nämns där dock inte skall vara ett absolut hinder för fastställande av saneringsprogram. Av särskilda skäl skall det vara möjligt att fastställa ett saneringsprogram också i det fallet att en situation som avses i 1—3 punkten är för handen. En särskild orsak kan föreligga t.ex. om en person som gjort sig skyldig till i 1 punkten avsett gäldenärsbrott visserligen har handlat för gäldenärens räkning, men utan företagsledningens vetskap, eller om det finns anledning att misstänka att polisanmälan om ett brott som nämns i stadgandet har gjorts och förundersökningen fåtts till stånd huvudsakligen i det syftet att fastställandet av saneringsprogrammet blir uppskjutet. Även om det är fråga om en straffbar gärning, kan de förhållanden som rått vid gärningstidpunkten eller som lett till den även ha varit förmildrande i det avseendet att det finns särskild orsak att fastställa programmet.

54 §. Fastställelse utan samtycke av alla gruppmajoriteter. Enligt paragrafen skall saneringsprogrammet under vissa förutsättningar kunna fastställas även om den gruppmajoritet som avses i 51—52 §§ inte uppnås i alla borgenärsgupper. Ett yrkande på detta kan framställas av den som gjort upp programförslaget, av utredaren eller gäldenären.

Fastställandet av programmet skall härvid enligt paragrafens 1 punkt för det första förutsätta att det inte finns ett sådant hinder för fastställandet som avses i 53 §. För det andra skall det enligt paragrafens 2 punkt krävas att den majoritet som behövs har nåtts åtminstone i en borgenärsgrupp och att fordringarna för alla de borgenärer som röstat för

programmet tillsammans företräder minst en femtedel av de röstberättigades fordringar. Det tredje, i och för sig klara kravet skall vara att ingen av borgenärerna enligt programmet får en förmån som till sitt värde överstiger beloppet av hans fordran (3 punkten).

För det fjärde är kravet att om för borgenärerna enligt programmet inflyter betalningar över den miniminivå som i lagen krävs för borgenärsgruppen i fråga, fördelas förmånen mellan borgenärsgrupperna på skäligt sätt (4 punkten). Stadgandet förutsätter att de ekonomiska intressen som utdelas till borgenärerna för betalning av deras fordringar fördelas på de olika borgenärsgrupperna på godtagbara grunder. Det skall således inte vara fråga om fördelning av skäliga förmåner, om t.ex. de prestationer som tillfaller vanliga saneringskulder skulle motsvara endast den miniminivå som avses i 53 § 1 mom. 5 punkten och som grundar sig på konkursjämförelse, medan åter prestationerna till säkerhetsborgenärerna klart skulle överstiga miniminivån enligt 45 § 2 mom., eller om situationen vore den motsatta, dvs. att säkerhetsborgenärerna skulle få endast betalning enligt miniminivån, medan vanliga saneringsskulder skulle få tydligt större utdelning än det minimikrav som gäller dem. Efter som minimikraven angående säkerhetsskulder och andra skulder skall bestämmas sinsemellan på olika grunder, kan man inte definiera en exakt måttstock för på vilket sätt de förmåner som överstiger miniminivån borde fördelas. Man blir tvungen att ty sig till en grövre skälighetsprövning, där det viktigaste är att förhindra att inriktningen av förmånerna utan sakliga grunder sker på ett sätt som gynnar någon eller några borgenärsgrupper.

Vidare skall enligt 5 punkten krävas att enligt programmet betalning inte tillfaller fordringar i sämre förmånsställning än en borgenärsgrupp som röstat emot och som består av andra än säkerhetsborgenärer. Ett program enligt vilket efterställda fordringar skall få betalning skall således inte kunna fastställas utan samtycke av den grupp som består av vanliga saneringsborgenärer eller en majoritet av grupper.

55 §. *Andra grunder för att inte fastställa programmet.* Paragrafen innehåller i fråga om samtliga alternativa fastställlesituationer stadganden om de grunder som kunde utgöra hinder för fastställande av programmet.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt skall

programförslaget inte kunna fastställas, om dess innehåll inte uppfyller kraven enligt 41 och 42 §§. Till den föreslagna lagens huvudprinciper hör att skuldreglering kan genomföras som en del av ett planmässigt saneringsprogram. Därför skall programmet jämte skuldreglering vara fastställsedugligt endast om dess innehåll motsvarar vissa grundkrav. När borgenärerna tar ställning till skuldregleringen enligt programförslaget är det viktigt att förslaget innehåller behövliga utredningar samt att i det på ett ändamålsenligt och täckande sätt individualiseras de åtgärder, genom vilka avsikten är att få verksamheten på en ekonomiskt sund och hållbar botten. Av den föreslagna lagens 76 § 1 mom. framgår att om programförslaget är bristfälligt till sitt innehåll, skall dess uppgörare på begäran ges tillfälle att komplettera förslaget innan omröstning inleds. Ett förslag som till sitt innehåll bristfälligt genomgått omröstning skall inte kunna fastställas, emedan det härvid inte finns säkerhet om att votumen grundar sig på tillräcklig kunskap.

Enligt momentets 2 punkt skall programmet lämnas utan fastställelse, om det visar sig att de stadganden om förfarandet som gäller behandlingen av programförslaget inte har iakttagits och att försummelserna kan förmodas ha inverkan på resultatet av behandlingen. Som exempel kan nämnas ett informeringsfel i samband med behandlingen av programförslaget, på grund av vilket en del av borgenärerna i praktiken inte har haft möjlighet att avge votum eller har avgett uttalande på basis av bristfälliga handlingar.

Enligt momentets 3 mom. skall ett program inte kunna fastställas, om någon i övrigt har förfarit lagstridigt eller olämpligt vid utarbetandet eller behandlingen av förslaget. Som exempel på detta kan nämnas att gäldenären på ett lagstridigt eller otillbörligt sätt och i strid med det faktiska sakläget har utsatts för påtryckning för att uttrycka en positiv inställning till programmet och genomförandet av det eller att borgenärerna eller en del av dem på ett lagstridigt eller otillbörligt sätt har utsatts för påtryckning för att ge sitt samtycke till programmet eller ett förordande votum. Det kan vara fråga om otillbörligt förfarande även om borgenären med tanke på saneringsförfarande och det majoritetskrav som skall tillämpas vid omröstning har delat upp sin fordran genom att överföra delar av den på personer som verkar i samförstånd med honom.

Enligt paragrafens 2 mom. kan domstolen låta bli att fastställa en sådan bestämmelse i ett saneringsprogram som strider mot lag eller är oskälig. Om i förslaget t.ex. på det sätt som avses i 64 § 3 mom. har tagits in en bestämmelse om att skuldregleringen förfaller på någon annan än i 64 § 1 eller 2 mom. avsedd grund och bestämmelsen är oskälig ur gäldenärens synvinkel, skall domstolen kunna låta bli att fastställa ifrågavarande bestämmelse.

I paragrafens 3 mom. finns ett stadgande för de fall där det i programförslaget förutsätts att gäldenären eller någon annan person skall fatta ett visst beslut eller utföra en viss prestation eller vidta en viss åtgärd. Det skall då vara möjligt att i programförslaget bestämma att ifrågavarande åtgärd utgör en förutsättning för fastställande av programmet. Härvid skall programmet inte kunna fastställas innan villkoret har uppfyllts, även om de andra förutsättningarna för fastställande skulle föreligga. Som exempel på åtgärder som avses i stadgandet och som enligt programförslaget kan utgöra villkor för fastställande kan nämnas bolagsstämmans beslut om en riktad emission i anslutning till skuldregleringen eller utbyte av företagsledningen eller genomförande av ändringar som gäller företagets organisation.

56 §. *Konkurrerande programförslag.* I paragrafen finns stadganden för den händelse att det har gjorts flera än ett programförslag och att de förutsättningar som uppställts för fastställande av programmet uppfylls beträffande flera än ett förslag. Den situation som avses i stadgandet är förmodligen inte särskilt vanlig i praktiken. Av paragrafen framgår hur förslagens prioritetsordning skall bestämmas.

9 kap. Saneringsprogrammets rättsverkningar, genomförande och ändringar av det samt hur programmet förfaller

57 §. *Saneringsprogrammets rättsverkningar.* Av paragrafens 1 mom. framgår att innehållet i saneringsprogrammet efter att det har fastställts skall bestämma villkoren för saneringskuldena och således ersätta ifrågavarande skuldförhållandens tidigare villkor. Denna verkan skall gälla både de borgenärer som röstat för programmet och dem som röstat emot samt de borgenärer som inte har deltagit i omröstningen. Även villkoren för andra i saneringsprogrammet reglerade rättsförhållanden skall

bestämmas enligt programmet. Som exempel kan nämnas den i 42 § 1 mom. 5 punkten avsedda rätten för gäldenären eller en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsbolaget att få vederlag för arbete som utförts till förmån för företaget.

Om i saneringsprogrammet ingår eller det är förbundet med rättshandlingar mellan gäldenären och någon borgenär eller utomstående, såsom avtal om överlåtelse av egendom, vilka är självständiga till sin natur, även om de grundar sig på arrangemang enligt saneringsprogrammet och på verkställigheten av dem, skall verkningarna av dylika rättshandlingar och rättsförhållandenas villkor bestämmas på samma sätt som i allmänhet i samband med motsvarande rättshandlingar. Beslutet om fastställande av saneringsprogrammet skall således inte ha inverkan på innehållet i dylika rättshandlingar eller de rättsförhållanden som grundar sig på dem.

I paragrafens 1 mom. nämns även att okända saneringsskulder upphör i och med att programmet fastställs, om inte något annat följer av 47 § 2—4 mom.

Av paragrafens 2 mom. framgår att fastställande av saneringsprogrammet inte — trots stadgandena i 1 mom. — hindrar prövning av ett påstående som gäller saneringsskuldens grund eller belopp eller giltigheten av eller innehållet i en säkerhetsrätt som hänför sig till saneringsskulden, om saken har gjorts stridig i saneringsförfarandet så som stadgas i 74 § och saken enligt ett föreläggande med stöd av 75 § skall avgöras genom ett särskilt förfarande. I 63 § 3 mom. finns ett stadgande för den händelse att beloppet av en saneringsskuld eller någon annan omständighet som gäller borgenärens rätt i en dylik separat rättegång fastställs till något annat än vad som har beaktats i saneringsprogrammet och att detta förutsätter att skuldregleringen ändras.

58 §. *Förbud mot utdelning av medel.* Enligt paragrafens 1 mom. skall gäldenärens tillgångar inte under saneringsprogrammets giltighetstid få utdelas till företagets ägare i form av vinst eller annars, om i saneringsprogrammets skuldregleringar ingår begränsningar av borgenärernas rätt att få betalning för fordringens kapital. Förbudet mot att dela ut medel skall således vara i kraft, om i skuldregleringen har tillämpats 44 § 1 mom. 4 punkt. Orsakerna till förbudet framgår av avsnitt 4.7. och 4.11.4. i den allmänna motiveringen. Ett undantag från

förbudet vore endast sådana vederlag eller ersättningar som avses i 42 § 1 mom. 5 punkten och som betalas för arbete som utförs till förmån för företaget eller ersättningar vars grunder har bestämts i saneringsprogrammet.

I paragrafens 2 mom. finns en hänvisning till 64 § 2 mom. av vilket framgår att påföljden av brott mot förbudet att dela ut medel kan vara att skuldregleringen förfaller.

Enligt paragrafens 3 mom. skall 12 kap. 5 § lagen om aktiebolag, i vilken stadgas om återbärings- och ersättningsskyldighet i de fall då ett aktiebolags medel har delats ut till aktieägarna i strid med stadgandena i lagen om aktiebolag, på motsvarande sätt kunna tillämpas även i fall där förbudet enligt 1 mom. att dela ut medel har brutits. Ett yrkande om återbärning eller ersättning kunde förutom av bolagets organ framställas av en utredare som avses i 61 § eller en saneringsborgenär.

59 §. *Accessoriska avtals ogiltighet.* Av orsaker som nämns i den allmänna motiveringens avsnitt 4.13. har i paragrafen tagits in ett stadganden, enligt vilket gäldenären inte på ett giltigt sätt skall kunna förbinda sig att utföra sådana på saneringsskulden grundade prestationer som inte baserar sig på ett fastställt saneringsprogram. Dylika avtal vars syfte eller följd vore att en viss borgenär sätts i bättre ställning än vad saneringsprogrammet förutsätter skall vara ogiltiga.

60 §. *Betalningsprogrammets verkställbarhet.* Enligt paragrafen skall ett betalningsprogram som gäller en saneringsskuld som ingår i det fastställda betalningsprogrammet kunna verkställas som en dom som förpliktar till prestation, om gäldenären försummar den programenliga betalningsskyldigheten. Stadgandena om detta finns i utsökningslagens 3 kap. Om en rättegång enligt 57 § 2 mom. är anhängig när en borgenär yrkar verkställighet med stöd av saneringsprogrammet, skall stadgandena om verkställighet av dom som inte vunnit laga kraft tillämpas.

61 §. *Kontroll av hur programmet följs.* Paragrafens 1 mom. gäller förordnande av en särskild övervakare för observation av saneringsprogrammet. Av stadgandet framgår att i saneringsprogrammet skall kunna förutsättas att en sådan övervakare förordnas. Även borgenärsdelegationen eller borgenärer vilka enligt 40 § skulle ha haft rätt att göra ett förslag till saneringsprogram skall kunna kräva att en övervakare förordnas. Yrkandet skall framfö-

ras i samband med behandlingen av programförslaget. Övervakaren skall ha till uppgift att för borgenärernas räkning följa hur programmet genomförs och att i enlighet med 62 § göra upp en rapport om detta för borgenärerna. Övervakaren har enligt 63 § 4 mom. och 64 § 2 och 3 mom. i vissa fall rätt att yrka att det skall bestämmas att skuldregleringen enligt saneringsprogrammet skall förfalla. Övervakaren skall vid behov kunna anförtros även sådana uppgifter i anslutning till verkställigheten av programmet vilka inte ankommer på gäldenären eller någon annan part.

Enligt paragrafens 2 mom. skall till övervakare kunna förordnas den som varit utredare eller någon annan. För valet av övervakare skall gälla samma stadganden som vid valet av utredare (83 §). Övervakaruppdraget skall på det sätt som framgår av stadgandet i tillämplig och behövlig del omfattas av samma stadganden som utredaren.

Enligt paragrafens 3 mom. skall i saneringsprogrammet kunna bestämmas att borgenärsdelegationens mandatperiod fortsätter tills saneringsprogrammet upphör.

Enligt paragrafens 4 mom. skall gäldenären medan saneringsprogrammet är i kraft ha motsvarande upplysnings- och samarbetskyldighet i förhållande till övervakaren och borgenärsdelegationen som han enligt 13 § har innan saneringsprogrammet fastställs. Skyldigheten skall gälla även i förhållande till domstolen i den mån det blir aktuellt.

62 §. *Redogörelse för hur programmet följs.* Enligt paragrafens 1 mom. skall övervakaren med bestämda mellanrum ge borgenärerna och borgenärsdelegationen, om dess mandatperiod fortsätter, en redogörelse för hur saneringsprogrammet följs. Om det inte finns någon övervakare, skall gäldenären själv vara skyldig att ge en redogörelse. Om inte något annat bestäms, skall redogörelsen lämnas med sex månaders mellanrum. Förfallot för den första redogörelsen skall räknas från den tidpunkt då saneringsprogrammet fastställdes.

I paragrafens 2 mom. finns stadganden om lämnande av slutredogörelse efter att saneringsprogrammet har upphört. Slutredogörelsen skall även tillställas den underrätt som behandlat ärendet angående saneringsförfarande. Detta är av betydelse särskilt med tanke på observationen av ifrågakvarande lagstiftningsverkningar.

63 §. *Ändring av programmet.* Enligt para-

grafens 1 mom. skall ett skriv- eller räknefel eller motsvarande klara fel i ett fastställt program kunna rättas med iakttagande av vad som stadgas om rättande av dom. Dessutom skall domstolen enligt programmet kunna rätta även andra slags fel, om de vars ställning påverkas av saken samtycker till det.

Det är fråga om en sådan situation, om felet i programmet grundar sig på ett klart fel eller en uppenbar brist i den utredning som legat till grund för avgörandet eller på tillämpning av uppenbart fel lag. Som exempel kan nämnas att en fordran som inte har gjorts stridig i saneringsförfarandet, efter fastställandet av programmet visar sig vara helt eller delvis grundlös. Det skall vara möjligt att rätta ett fel i programmet av nämnt slag med samtycke av dem vars ställning kan påverkas av saken, utan att man skulle bli tvungen att ty sig till extraordinärt ändringssökande enligt 31 kap. rättegångsbalken, dvs. hävning av beslutet om fastställande av programmet till denna del.

Enligt paragrafens 2 mom. skall innehållet i skuldreglering eller betalningsprogram enligt fastställt saneringsprogram kunna ändras med samtycke av den part vars rätt förändringen kränker. Med samtycke av vederbörande borgenär skall det således vara möjligt att t.ex. förlänga betalningstiden enligt betalningsprogrammet eller sänka beloppet av de betalningar som tillfaller borgenärerna. Sådana ändringar i det fastställda programmet skall inte kunna göras med samtycke av majoriteten av en borgenärsgrupp, utan endast med samtycke av varje enskild borgenär. På motsvarande sätt skall det vara möjligt att förbättra någon borgenärs eller borgenärsgrupps ställning endast med samtycke av de övriga borgenärerna och gäldenären. De ändringar av programmet som ökar gäldenärens prestationsskyldighet skall således även förutsätta samtycke av gäldenären.

Paragrafens 3 mom. gäller ändring av saneringsprogrammet på den grund att beloppet av en skuld eller någon annan omständighet som gäller borgenärens rätt i en anhängig separat rättegång har fastställts annorlunda än vad som beaktats på basis av ett föravgörande enligt 47 § 1 mom. Det slutliga avgörandet av ett ärende som gällt borgenärens rätt skall naturligtvis bestämma innehållet i det rättsförhållande mellan gäldenären och borgenären som utgjort grund för skuldregleringen och således inverka även på slutresultatet av det

skuldreglering som gäller ifrågavarande rättsförhållande. Det nämnda avgörandet kräver dock nödvändigtvis inte att ändring görs i själva saneringsprogrammet, utan programmets bestämmelser skall kunna tillämpas som sådana med beaktande av endast den ändring som skett i skuldbeloppet. Så kan fallet t.ex. vara om innehållet i skuldregleringen är att gäldenären inom en bestämd tid skall betala en viss proportionell andel av borgenärens fordran. En slutlig uppgift om fordrans belopp skall härvid inte kräva ändring av innehållet i förordnandet om själva skuldregleringen. Det slutliga avgörandet av frågan om en borgenärs rätt kan dock, beroende på innehållet i både avgörandet och skuldregleringen, förutsätta att saneringsprogrammet ändras. Om t.ex. skuld i saneringsprogrammet har behandlats som säkerhetsskuld, men någon säkerhetsrätt enligt det slutliga avgörandet i ärendet inte har förelegat, kräver situationen att skuldregleringen beträffande ifrågavarande skuld ändras så att skulden blir behandlad på samma sätt som andra vanliga saneringsskudler. Även en ändring av skuldens belopp kan förutsätta att de programenliga betalningsposternas storlek eller betalningstidtabell granskas. Det kan vara nödvändigt att göra de ändringar i betalningsprogrammet som beror på det slutliga avgörandet i synnerhet på grund av att programmet enligt 60 § som sådant duger som verkställighetsgrund, om gäldenären åsidosätter sin programenliga betalningsskyldighet.

Det kan bli nödvändigt att ändra saneringsprogrammet även på grund av att ett ärende angående återvinning av betalning har blivit anhängigt och avgjorts först efter att saneringsprogrammet fastställts. En fordran som på nytt uppkommit på grund av återvinning av en betalning skall härvid beaktas som saneringsskuld, även om den inte ens på grundval av ett föravgörande som avses i 47 § 1 mom. hade kunnat inrymmas i saneringsprogrammet. En dylik fordran skall tas med i skuldregleringen enligt programmet, dvs. på den skall tillämpas likadana skuldregleringsbestämmelser som på saneringsskulder vilka hör till samma grupp. Uppkomsten av en ny skuld av nämnt slag skall däremot inte mera i efterskott inverka på förutsättningarna för fastställande av programmet.

Ändring av programmet på basis av föreliggande moment skall kunna krävas av antingen vederbörande borgenär eller gäldenären.

Det slutliga avgörandet av en sak som gäller en borgenärs rätt skall med stöd av ifrågavarande stadganden endast kunna leda till en ändring av skuldregleringen beträffande ifrågavarande lån. I övriga borgenärs ställning skall kunna ingripas endast i enlighet med 2 mom. med samtycke av de borgenärer vars rätt kränks av ändringen.

I paragrafens 4 mom. finns ett stadgande för den händelse att av gäldenärens verksamhet under saneringsprogrammets giltighetstid uppkommer avsevärd vinst som överstiger den nivå som fastställts i saneringsprogrammet eller, om en sådan nivå inte har bestämts, vad fortsättandet av programmet skäligen kräver. Av 58 § framgår att en vinst som uppkommer under saneringsprogrammets giltighetstid i allmänhet inte kan delas ut till företagens ägare. En vinst skall användas till utvecklande av företagets verksamhet och finansieringsstruktur på det sätt som förutsätts i saneringsprogrammet. I programmet skall kunna och borde också i allmänhet bestämmas om användningen av den vinst som inflyter under programmets giltighetstid. En vinst som överstiger de nivå som bestäms i programmet, och om sådan uppkommer, skall enligt föreliggande stadganden kunna användas för tilläggsbetalningar till borgenärerna. Det kan bli fråga om tilläggsprestationer även om det i saneringsprogrammet inte finns stadganden om saken och det under programmets giltighetstid uppkommer avsevärd vinst, som överstiger vad tryggandet av förutsättningarna för fortsatt verksamhet skäligen förutsätter. Det är dock önskvärt att i saneringsprogrammet tas in behövliga bestämmelser om användningen av vinst som uppkommer under programmets giltighetstid, för att man vid bedömningen av förutsättningarna för den möjlighet till tilläggsbetalning som avses i stadgandet inte skall bli tvungen att stöda sig endast på sistnämnda måttstock, som nödvändigtvis i fråga om sitt innehåll lämnar rum för tolkning.

Av stadgandet framgår att berättigade till tilläggsbetalning i främsta hand skall vara borgenärer som har vanliga saneringsfordringar och vars fordrings kapital har sänkts i skuldregleringen. Även den princip som framgår av 54 § 4 punkten skall dock beaktas när eventuella tilläggsprestationer delas ut.

64 §. *Beslut om att skuldreglering upphör.* Enligt paragrafens 1 mom. kan domstolen på yrkande av en borgenär bestämma att en

skuldreglering skall förfalla, om gäldenären på ett väsentligt sätt har åsidosatt sin skyldighet gentemot borgenären och inte har fullgjort den inom en av borgenären utsatt skäligen frist. På grund av denna påföljds stränghet skall en förutsättning för den således vara att gäldenärens försummelse har varit väsentlig och att borgenären har reserverat skäligen möjlighet för gäldenären att rätta till försummelsen. Om dessa förutsättningar uppfylls, skall domstolen bestämma att skuldsaneringen förfaller. Verkningarna skall utsträcka sig endast till den skuld som försummelsen och yrkandet på förfallande gäller.

Enligt paragrafens 2 mom. skall åsidosättande av det förbud att dela ut tillgångar som avses i 58 § kunna leda till att skuldregleringarna förfaller i fråga om de borgenärer vars rätt till betalning för sina kapitalfordringar har begränsats i programmet. Ett yrkande att skuldregleringen skall förordnas förfalla kunde framställas av övervakaren eller en enskild borgenär i fråga om hans egen fordran. Domstolen skall dock kunna låta bli att godkänna yrkandet på att förfarandet skall förfalla, om de medel som delats ut i strid med förbudet har returnerats eller deras värde har ersatts och det med beaktande av detta vore oskäligt att förfarandet skulle förfalla. Nämnda undantagsmöjlighet kan komma i fråga närmast då gäldenären är ett bolag.

Enligt paragrafens 3 mom. skall domstolen bestämma att en skuldreglering enligt saneringsprogrammet skall förfalla, om för det i programmet har fastställts någon annan än i 1 eller 2 mom. nämnd grund. Yrkandet på detta kan framställas av övervakaren eller en enskild borgenär i fråga om hans egen fordran.

Enligt paragrafens 4 mom. får det inte bestämmas att skuldreglering skall förfalla, om det finns skäl att anta att gäldenären har förfarit på det sätt som avses i 1—3 mom. för att gynna den borgenär i fråga om vilken det på basis av skyldigheten gentemot honom yrkas att regleringen skall förfalla. Stadgandet behövs för förhindrande av att stadgandena om förfallande missbrukas. Befogad misstanke om avsikten att gynna borgenären kan orsakas t.ex. av att gäldenären har låtit bli att uppfylla en förpliktelse enligt saneringsprogrammet, trots att han med beaktande av hans likviditet och andra omständigheter skulle ha kunnat fullgöra skyldigheten.

Ett brott mot en skyldighet enligt sanering-

sprogrammet i syfte att gynna borgenären skall enligt 65 § 1 mom. 2 punkten utgöra en grund för att hela saneringsprogrammet och därigenom alla däri ingående skuldregleringar förfaller.

I paragrafens 5 mom. finns ett stadgande om verkningarna av att skuldreglering förfaller. Enligt stadgandet har en borgenär för vars del skuldregleringen förfaller samma rätt till betalning som i det fall att något saneringsprogram inte hade fastställts. Rättsverkningarna av skuldregleringen skall alltså upphöra och borgenärens rättigheter bli de som de var tidigare.

65 §. *Program som förfaller.* Paragrafen innehåller stadganden om de fall då hela saneringsprogrammet förfaller.

Enligt 1 mom. 1 punkten skall det kunna bestämmas att saneringsprogrammet skall förfalla, om det efter att saneringsprogrammet har fastställts framkommer sådana omständigheter i anslutning till gäldenären som enligt 53 § 2 mom. skulle ha hindrat att programmet fastställs, om de då hade varit kända. Hänvisningen till 53 § 2 mom. innehåller även att domstolen skall kunna låta bli att bestämma att programmet skall förfalla, om det finns särskilda skäl för det.

Enligt momentets 2 punkt skall det kunna bestämmas att saneringsprogrammet förfaller på den grund att gäldenären har brutit mot saneringsprogrammet för att gynna en viss borgenär. Underlåtelse att fullgöra betalningsplikt enligt programmet för att ifrågasvara borgenär med stöd av 64 § skall kunna yrka att skuldregleringen förfaller för hans del skall således utgöra en grund för att hela saneringsprogrammet kan förfalla.

Av paragrafens 2 mom. framgår verkningarna av att saneringsprogrammet förfaller. Om det bestäms att hela saneringsprogrammet skall förfalla, skall alla programenliga skuldregleringar förfalla på det sätt som avses i 64 § 5 mom. Däremot inverkar det att programmet förfaller inte på giltigheten hos redan företagna rättshandlingar. Begreppet rättshandling har här använts i vid bemärkelse. Även om det bestäms att saneringsprogrammet skall förfalla, skall t.ex. på basis av det vidtagna bolagsrättsliga åtgärder och arrangemang som gäller personalens ställning samt överlåtelser av egendom och eventuella finansieringsarrangemang förbli i kraft. verkningarna av att programmet förfaller skall således utsträcka sig framför allt till skuldregleringar som ingår i programmet.

Dessutom skall verkställigheten beträffande andra eventuellt återstående delar avbrytas.

66 §. *Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet.* Enligt paragrafens 1 mom. förfaller saneringsprogrammet, om gäldenären försätts i konkurs innan saneringsprogrammet upphör. En borgenärs rättigheter i konkurs skall härvid bestämmas på samma sätt som om något saneringsprogram inte hade fastställts. Säkerhetsborgenärerna kunde på sedvanligt sätt stöda sig på ställningen av separatist och borgenärerna kunde i konkurs bevakna sina fordringar sådana de hade varit utan skuldreglering.

Paragrafens 2 mom. innehåller ett undantagsstadgande som ansluter sig till 1 mom. och enligt vilket domstolen under vissa förhållanden kunde bestämma att saneringsprogrammet inte förfaller trots gäldenärens konkurs. Detta kunde komma i fråga om huvuddelen av saneringsskulden redan har betalats enligt programmet och det av denna anledning finns särskilda skäl att avvika från förfallandepåföljden. Om största delen av borgenärerna redan har fått programenliga betalningar för sina fordringar, är det nödvändigtvis inte längre motiverat att rättstillståndet förändras på nytt på grund av konkurs. Borgenärerna har redan anpassat sig till att deras rättsliga ställning bestäms på basis av saneringsprogrammet, och huvuddelen av dem har fått betalning enligt programmet. Att skuldregleringen förfaller skulle mera sällan leda till att utdelningen växer, då man beaktar de skulder som influtit efter att saneringsförfarandet inletts. I en sådan situation kan de skäl som talar för skuldregleringarnas bestånd vara tyngre än principen att saneringsborgenärerna, när gäldenären försätts i konkurs innan saneringsprogrammet upphör, får konkurrera om betalning som om något program inte hade fastställts.

I paragrafens 3 mom. finns i fråga om skulder som uppkommer under saneringsförfarandet en hänvisning till 32 § 2 mom., av vilket framgår att skulder av nämnt slag skall ha ställningen av massaskuld vid en konkurs som avses i 1 mom. Dessutom hänvisas i stadgandet i fråga om arvode och kostnadsersättning till utredaren till 87 § 5 mom., som innehåller ett stadgande om dessa fordringars ställning i gäldenärens konkurs.

10 kap. Procedurstadganden

67 §. *Behörig domstol.* I paragrafens 1 mom.

uppräknas de underrätter som skall vara behöriga att behandla ärenden som gäller företagsanering (se avsnitt 4.15. i allmänna motiveringen) Domkretsarna för dessa domstolar i ärenden som gäller saneringsförfarande skall fastställas genom förordning.

I paragrafens 2 mom. finns stadganden om forum för ärenden som gäller saneringsförfarande. Enligt stadgandet är den i 1 mom. nämnda domstol behörig inom vars domkrets gäldenärens allmänna forum finns. Stadgandet har gjorts upp med beaktande av revideringen av 10 kap. rättegångsbalken, i samband med vilken avsikten är att i lagen ta in detaljerade stadganden om allmänt forum i de enskilda fallen. Hänvisningen till allmänt forum skulle enligt detta betyda att ett ärende som gäller saneringsförfarande skall väckas vid den domstol inom vilken svaranden har hemort eller boningsort eller, om det är fråga om ett samfund, vid den domstol inom vars domkrets samfundet har i registret antecknad hemort eller inom vars domkrets samfundets förvaltning sköts.

Av stadgandet framgår dessutom för tydlighetens skull att ett ärende som gäller rättelse eller ändring eller fråga om programmet skall förfalla behandlas av de domstol där saneringsförfarandet är anhängigt. En ändring av gäldenärens allmänna forum skall således inte i fråga om nämnda frågor leda till att behörigheten överförs.

I paragrafens 3 mom. finns ett behörighetsstadgande för de fall där ansökan om försättande av gäldenären i konkurs görs medan ett ärende angående saneringsförfarande är anhängigt. Härvid skall den domstol där ärendet angående saneringsförfarande är anhängigt vara behörig att pröva konkursansökan. Detta är nödvändigt för att ett anhängiggjort saneringsärende skulle inverka på förutsättningarna för konkurs (se särskilt lagförslagets 24 §). Om gäldenären försätts i konkurs, skall den fortsatta behandlingen av ärendet dock övergå till den underrätt som i allmänhet är behörig att behandla gäldenärens konkurs. Den underrätt som fattat beslut om försättande i konkurs skall således överföra ärendet till den normala konkursdomstolen. sistnämnda domstols uppgift skall då vara att bestämma om den fortsatta behandlingen av konkursärendet.

68 §. *Behandlingsordning.* Enligt paragrafens 1 mom. skall i ärenden som gäller saneringsförfarande iakttas lagen om behandling av

ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86), om inte något annat följer av de särskilda stadgandena i den föreslagna lagen.

I 14 § 1 mom. i den nämnda lagen finns t.ex. ett stadgande som inte som sådant skulle komma att tillämpas i ärenden som gäller saneringsförfarande. Enligt nämnda stadgande skall sökanden då behandlingen av ett ärende uppskjuts åläggas att fullfölja sin ansökan vid äventyr att ärendet annars avskrivs. Detta stadgande skall inte tillämpas på sådana uppskov med behandlingen av ärenden som blir aktuella då beslutet om inledande av saneringsförfarande har fattats. Efter att förfarandet har börjat är fortsättningen av det inte mera beroende av sökandens åtgärder.

Enligt paragrafens 2 mom. skall tvistiga saker som tas upp i förfarandet behandlas vid en fulltalig underrätts sammanträde, utom då parterna önskar något annat eller domstolen anser frågan vara klar. utgångspunkten är således att ärenden som gäller saneringsförfarande behandlas av en domare antingen i kansli eller, om behandlingen förutsätter att en part, ett vittne eller någon annan hörs personligen, vid sammanträde. Till behandling av fulltalig domstol skall föras endast sådan frågor i samband med förfarandet vilka visar sig vara stridiga. Också stridiga frågor skall på ovan nämnda grunder kunna behandlas och avgöras i endomarsammansättning. Stadgandet betyder med andra ord att underrättens sammansättning i olika skeden av behandlingen av ett mål som gäller saneringsförfarande kunde variera beroende på i vilken mån det i förfarandet dyker upp frågor som visar sig vara stridiga.

69 §. *Ansökan.* I paragrafen finns stadganden om hur en ansökan som gäller saneringsförfarande skall göras och om innehållet i ansökan. Av paragrafens 1 mom. framgår bland annat att gäldenären till sin ansökan skall foga en utredning över borgenärerna, skulderna och deras säkerheter samt gäldenärens ekonomiska ställning. Närmare stadganden om de handlingar och utredningar som skall fogas till ansökan skall enligt 2 mom. ges genom förordning. Såsom av den föreslagna lagens 6 § framgår skall domstolen då gäldenären och minst två betydande borgenärer tillsammans ansöker om inledande av saneringsförfarande, inte innan beslutet om inledande fattas behöva undersöka om gäldenären är insolvent eller om hotande insolvens föreligger. Också i detta fall skall till ansökan fogas ett av den föreslagna

förordningen framgående utlåtande av en revisor angående gäldenärens ekonomiska situation eftersom det kan vara av betydelse med tanke på de övriga borgenärernas förhållningssätt och åtgärder.

70 §. *Förberedande åtgärder med anledning av ansökan.* I paragrafen finns stadganden om delgivning av ansökan och hörande av parterna. Paragrafens 1 mom. gäller ansökan som gäldenären gör. Enligt momentet skall gäldenärens ansökan delges de av gäldenären nämnda borgenärerna och dessa skall ges möjlighet att avge ett skriftligt utlåtande I de fall som avses i 6 § 1 mom. 1 punkten och i vilka sökande är gäldenären och minst två borgenärer tillsammans skall tillämpas samma stadganden som när gäldenären ensam är sökande.

Paragrafens 2 mom. gäller en borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan. Denna ansökan skall delges gäldenären, som skall ges tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande. Gäldenären skall samtidigt uppmanas att ge en utredning över sina borgenärer samt skulder och deras säkerheter.

Enligt paragrafens 3 mom. skall domstolen i de fall som avses i 2 mom. innan beslutet om att inleda förfarandet fattas, enligt egen prövning ge även de övriga eller åtminstone de viktigaste borgenärerna tillfälle att avge utlåtande. På grund av sakens betydelse kan det ofta vara motiverat att förutom den borgenär som är sökande och gäldenären även hörs andra viktiga borgenärer. Det kan även med tanke på val av utredare vara skäl att utöver sökanden höra även andra borgenärer.

71 §. *Beslut om att inleda förfarandet.* I paragrafens 1 mom. finns stadganden om vilka frågor domstolen skall bestämma om då den beslutar att saneringsförfarandet inleds. Av momentets 1 punkt framgår att i beslutet om inledande av förfarandet skall förordnas en utredare, om inte av 90 § följer att någon utredare inte förordnas (se även 83 § 1 mom.). I momentets 2 punkt nämns tillsättande av borgenärsdelegation. Borgenärsdelegationen kan tillsättas när förfarandet börjar, om inte av 10 eller 90 § följer att man avstår från detta organ. Borgenärsdelegationen skall dock kunna tillsättas först i ett senare skede av förfarandet (se 84 §).

Av momentets 3 punkt framgår att i beslutet skall sättas ut en dag då borgenärerna skriftligen senast skall anmäla sina yrkanden till utredaren, om de avviker från vad gäldenären

meddelat. Om uppgifterna om borgenärens fordran i den utredning som gäldenären lämnat och som fogats till det beslut som borgenären blivit delgiven motsvarar borgenärens egen uppfattning, skall borgenären således inte mera separat behöva anmäla sitt yrkande för att det skall beaktas i förfarandet. Borgenärens anmälan skall behövas endast i det fallet att hans fordran eller yrkande inte framgår av den utredning som gäldenären lämnat eller borgenärens yrkande avviker från vad gäldenären har uppgivit.

Stadgandena om skuldregleringars inverkan på fordringar som inte anmälts finns i 47 § 2 — 4 mom.

Enligt momentets 4 och 5 punkt skall i beslutet om inledande av förfarandet sättas ut tidsfrister för uppgörande och delgivning av utredningen om gäldenärens ekonomiska situation samt för uppgörande av förslaget till saneringsprogram. Av 40 § 1 mom. framgår att den tid som reserveras för uppgörande av programförslaget inte utan särskilda skäl skall få överskrida fyra månader. Den tid som reserveras för uppgörande av utredningen om gäldenärens ekonomiska situation skall naturligtvis vara klart kortare än tiden för uppgörande av programförslaget, eftersom utredningen utgör en grund för uppgörandet av programförslaget eller programförslagen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall av beslutet framgå på vilket sätt gäldenärens rätt att bestämma över sin egendom och verksamhet begränsas av att förfarandet inleds. Om gäldenärens bestämmanderätt skulle fastställas endast enligt 29 §, skall detta således nämnas i beslutet om inledande av förfarandet. Om för gäldenären utfärdas särskilda begränsningar enligt 30 §, skall dessa naturligtvis individualiseras i beslutet.

Enligt paragrafens 3 mom. skall beslutet om inledande av förfarandet genom utredarens försorg delges de borgenärer som framgår av den utredning som gäldenären lämnat samt de borgensmän, medgäldenärer och säkerhetsställare som avses i 25 § 2 mom. Delgivningen med dessa av gäldenären uppgivna instanser skall således inte bli beroende enbart av den kungörelse som avses i 80 §. Om det är fråga om en gäldenär som i sin anställning har en personal av den storleken att arbetskraftsmyndigheterna enligt 10 § 4 mom., om de så önskar har rätt att utse en representant till borgenärsdelegationen,

skall beslutet om inledande av saneringsförfarandet delges även den arbetskraftsdistriktsbyrå som saken gäller.

72 §. *Delgivning av programförslaget m.m.* I paragrafens 1 mom. finns stadganden om domstolens åtgärder i det skedet då förslaget eller förslagen till saneringsprogram har gjorts upp och tillställts domstolen. Parterna skall höras antingen genom att de ges tillfälle att ge ett skriftligt uttalande eller genom att de kallas för att bli hörda vid sammanträdet. Behandling vid sammanträde kan härvid ofta anses vara ändamålsenlig. Det kan vara t.o.m mycket viktigt att bl.a. gäldenären hörs personligen.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande om möjligheten att förlänga den tid som reservrats för uppgörande av programförslaget, om detta behövs av särskilda skäl.

Av paragrafens 3 mom. framgår att ett programförslag som tillställts efter den utsatta tiden skall lämnas utan avseende.

73 §. *Avsaknad av programförslag.* I paragrafen finns stadganden för den händelse att domstolen inom utsatt tid inte har tillställts ett enda sådant förslag till saneringsprogram som uppfyller de krav som i fråga om innehåll ställs i 41—42 §§. Härvid skall den på vars ansökan förfarandet har blivit anhängigt samt en eventuell uppgörare av ett bristfälligt programförslag ges tillfälle att bli hörd. Om bristen då inte avhjälps och tiden för uppgörande av programförslaget förlängs med stöd av 72 § 2 mom., skall domstolen besluta att saneringsförfarandet skall upphöra.

74 §. *Invändningar mot fordringar.* Samtidigt som domstolen i enlighet med 72 § 1 mom. beslutar om den fortsatta behandlingen av programförslaget skall den enligt 1 mom. ge parterna tillfälle att framföra sina invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget. Enligt stadgandet skall den tid som sätts ut för anmälningar om invändningar vara kortare än den tid som parterna enligt 72 § 1 mom. har för att ge utlåtanden om programförslaget eller som föregår behandlingen av förslaget vid sammanträde. Syftet med denna reglering är att skapa förutsättningar för att parterna samtidigt kan yttra sig om programförslaget och de invändningar som gäller deras fordringar och att behandlingen av programförslaget och invändningarna i mån av möjlighet kan ske koncentrerat.

Av stadgandet framgår även att invändningar för gäldenärens räkning kan framföras av

både utredaren och gäldenären. Om behandlingen av saken med stöd av 75 § 2 mom. förordnas till en separat rättegång, skall 31 § tillämpas.

I paragrafens 2 mom. finns stadganden som gäller delgivning av anmälningar om invändningar.

Av paragrafens 3 mom. framgår att anmälningar om invändningar som ingivits efter den utsatta tid som avses i 1 mom. skall lämnas utan prövning.

75 §. *Behandlingen av invändningar.* Enligt paragrafens 1 mom. skall invändningar mot fordringar behandlas och avgöras i saneringsförfarandet, dvs. i samband med behandlingen av programförslaget, i den mån det med beaktande av den bevisning som krävs och andra omständigheter är möjligt utan att orsaka väsentligt dröjsmål eller något annat men för saneringsförfarandet. Möjligheterna att behandla och avgöra invändningar i samband med saneringsförfarandet skall således bero på både de enskilda invändningarnas art och invändningarnas antal. Det skall i sista hand bli beroende av domstolens prövning i vilken mån den anser att behandlingen av invändningar går för sig i samband med saneringsförfarandet.

Enligt paragrafens 2 mom. skall saker som domstolen anser att den inte kan behandla i samband med saneringsförfarandet hänvisas till separat rättegång så som av stadgandet framgår.

Förandet av gäldenärens talan i en sådan separat rättegång regleras enligt 31 §.

I 47 § 1 mom. finns stadganden om beaktande i saneringsprogrammet av en fordran som gjorts stridig och hänvisats till en separat rättegång.

76 §. *Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande.* I paragrafens 1 mom. finns stadganden om behandlingen av programförslaget eller programförslagen. Sedan parterna har hörts skall domstolen vid behov fatta beslut enligt 47 § 1 mom. om till vilka belopp och till vilket innehåll oklara skulder och säkerhetsrätter skall beaktas i programmet. Därefter skall den som gjort upp programmet på begäran ges tillfälle att justera programförslaget inom utsatt tid.

Enligt paragrafens 2 mom. skall domstolen efter att ha fått det slutliga programförslaget eller -förslagen fastställa hur borgenärerna skall delas in i grupper. Stadganden om detta

finns i 51 § 3 mom. Av nämnda paragrafs 2 mom. framgår att den som lägger fram programförslaget skall göra ett förslag även till indelning i grupper. Domstolen skall också fastställa vilka borgenärsg grupper som är röstberättigade med beaktande av 52 § 2 mom. Enligt 52 § 3 mom. skall av programförslaget framgå vem som enligt uppgörarens uppfattning enligt 52 § 2 mom. skall sakna rösträtt.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om omröstningsförfarandet. Röstningsuttalandena skall tillställas utredaren.

Enligt paragrafens 4 mom. är det utredarens uppgift att göra upp en omröstningsutredning för domstolen. Utredningen skall även delges parterna.

77 §. *Beslut om fastställande av saneringsprogram.* Enligt paragrafens 1 mom. kan domstolen efter att ha fått omröstningsutredningen ge parterna tillfälle att avge ett skriftligt utlåtande om utredningen samt om de arrangemang som gäller uppföljning av programmet, om detta är behövt.

Enligt paragrafens 2 mom. skall utredaren, efter att domstolen fattat beslut om att fastställa saneringsprogrammet och om frågor som gäller uppföljningen av programmet, delge parterna beslutet.

Av paragrafens 3 mom. framgår att saneringsförfarandet upphör när saneringsprogrammet har fastställts. Detta betyder att behandlingen av saneringsärendet upphör vid domstolen och att det upphör att vara anhängigt.

78 § *Beslut om att förfarandet skall upphöra utan att saneringsprogram fastställs.* I paragrafen finns procedurstadganden för den händelse att under saneringsförfarandet framställs yrkande om avbrytande av förfarandet med stöd av 7 § eller försättande av gäldenären i konkurs. Härvid skall domstolen innan ärendet avgörs ge gäldenären, utredaren och borgenärerna tillfälle att bli hörda. Detta kunde ske antingen så att parterna åtminstone i det första skedet ges tillfälle att inom utsatt tid avge skriftligt utlåtande. Alternativt kan domstolen enligt vad som anses behövt kalla parterna till sammanträdet för att bli hörda eller ge en del av dem tillfälle att uttala sig om saken, enligt prövning antingen skriftligen eller genom att infinna sig för hörande.

79 § *Beslut om att skuldreglering eller saneringsprogram skall upphöra.* I paragrafen finns procedurstadganden för den händelse att det efter att saneringsprogrammet har fastställts

yrkas att en skuldreglering eller saneringsprogrammet skall upphöra med stöd av 64 eller 65 §. Till sitt innehåll överensstämmer paragrafen med 78 §.

80 §. *Kungörelser och anmälningar.* Av paragrafen framgår att ett beslut genom vilket saneringsförfarandet inleds eller förordnas att upphöra skall kungöras och meddelas vissa myndigheter samt antecknas i handelsregistret och i de register som förs över vissa förmögenhetslag enligt vad som stadgas genom förordning. Detsamma skall gälla beslut genom vilka utfärdas ett i 22 § angivet temporärt förbud eller en i 30 § angiven begränsning av gäldenärens bestämmanderätt.

Avsikten är att domstolen skall svara för publicerandet av kungörelsen angående ovan nämnda beslut i officiella tidningen — utom om i beslutet med stöd av 91 § har bestämts att kungörelse inte skall äga rum. Kungörelsen skall publiceras utan dröjsmål efter att beslutets rättsverkningar inträtt (om detta se 28 §).

Till handelsregistermyndigheten skall också göras anmälan då saneringsförfarandet börjar och upphör samt om temporära betalnings-, indrivnings- och verkställighetsförbud. Myndigheten skall anteckna saken i registret. Om inledande och upphörande av förfarandet skall likaså anmälan göras till utskökningsmyndigheterna på gäldenärens hemort samt de orter där gäldenärens fastigheter är belägna. Domstolen kunde ge utredaren i uppgift att sköta anmälningarna till handelsregister- och utskökningsmyndigheterna.

Om gäldenären har sådan egendom för vilken det finns ett särskilt inskrivningssystem, skall utredaren utan dröjsmål göra anmälan till registerföraren om att förfarandet har börjat eller upphört. Detta har ansetts nödvändigt för att de egendomslag för vilka särskilda inskrivningssystem finns, i regel företräder sådan förmögenhet om vars överlåtelse gäldenären enligt 29 § inte skulle vara berättigad att på ett giltigt sätt fatta beslut om utan utredarens samtycke. En anteckning i de särskilda registreringssystemen vore ägnade att förbättra tredje mans möjligheter att få information om begränsningar i gäldenärens bestämmanderätt.

Ett utkast till den förordning som avses i denna paragraf ingår som bilaga till propositionen.

81 §. *Delgivningssätt.* Enligt paragrafen skall de delgivningar som avses i den föreslagna lagen kunna skötas per post mot delgivningsk-

vitto eller mottagningsbevis, om inte det finns särskilda skäl att utnyttja något annat för tvistemål stadgat delgivningssätt. En delgivning per post skall således inte utesluta möjligheten att använda andra delgivningssätt, om sådana visar sig behövas.

Stadgandet betyder för det första att domstolen i ärende som gäller saneringsförfarande kan tillämpa delgivning per post redan innan de allmänna stadgandena om detta träder i kraft i och med underrättsreformen (se lag om ändring av rättegångsbalken, 1056/91). För det andra innebär stadgandet att utredaren kan använda motsvarande delgivningssätt som domstolen.

82 §. *Tvångsmedel mot gäldenären.* Enligt paragrafen skall domstolen vid behov kunna förplikta gäldenären att vid vite fullgöra den upplysnings- och samarbetsplikt som han har enligt 13 §. Domstolen kunde således förelägga gäldenären en individualiserad och tidsbunden förpliktelse samt förena den med vite. I första hand skall tvångsmedlen i allmänhet riktas mot gäldenären och först i andra hand direkt mot en person som avses i 13 § 3 mom.

11 kap. Förordnande av utredare och tillsättande av borgenärsdelegationen samt övervakningen av dem

83 §. *Förordnande av utredare.* Enligt paragrafens 1 mom. skall utredaren förordnas på framställning av en borgenär i samband med att beslut om inledande av förfarandet fattas. Om ingen borgenärs framställning uppfyller kraven i 8 § 3 mom., skall domstolen på tjänstens vägnar välja och förordna till utredare en lämplig och villig person.

Enligt paragrafens 2 mom. kan i stället för den utredare som förordnats när förfarandet började eller vid sidan av honom förordnas en utredare som delegationen har föreslagit. Detta grundar sig för det första på att beslutet om inledande av förfarandet, i synnerhet om någon annan än gäldenären är sökande, har kunnat fattas endast på basis av hörande av någon eller några borgenärer (se 69 § 2 och 3 mom.). Trots att domstolen på tjänstens vägnar skall beakta de krav som enligt 8 § 3 mom. ställs på utredaren, är det motiverat att borgenärsdelegationen, om den så önskar, kan inverka på valet av utredare. Borgenärsdelegationen skall inte ha möjlighet att direkt ingripa i utredarens

beslut och åtgärder, utan utredarens ställning skall i detta avseende vara självständig. Borgenärsdelegationens övervakning skall således i sista hand genomföras endast genom att delegationen kan yrka att utredaren skall bytas ut eller eventuellt att en ny utredare skall förordnas utöver den tidigare. I sistnämnda fall skall enligt 8 § 2 mom. avgöras om olika uppgifter fördelas på olika personer eller om utredarens uppgifter är odelade.

Enligt paragrafens 3 mom. skall även en viss borgenärsgroup kunna kräva att i stället för den utredare som förordnats när förfarandet inleddes eller vid sidan av honom skall förordnas en av gruppen föreslagen utredare. Förslaget skall göras av en gruppmajoritet som räknats enligt minst antalet borgenärer. Ett godkännande av förslaget skall på motsvarande sätt kräva stöd i de andra borgenärsgrupporna av en majoritet som räknats enligt minst borgenärernas antal. Stadgandet grundar sig på samma slags synpunkter som 2 mom., dvs. tryggande av att olika borgenärsgupper vid behov har möjlighet att påverka valet av utredaren trots att det är nödvändigt att förordna utredaren redan när förfarandet börjar då alla borgenärsgupper inte nödvändigtvis ännu har möjlighet att bli hörda.

Även ett yrkande enligt detta moment om att utredaren skall bytas föreslås vara bunden till en viss tid. Yrkandet skall framföras inom en månad från det saneringsförfarandet började. För yrkande om förordnande av en extra utredare föreslås ingen tidsbegränsning.

Av paragrafens 4 mom. framgår den utgångspunkten att utredaren alltid skall uppfylla de allmänna krav som ställs i 8 § 3 mom. De skall av domstolen beaktas på tjänstens vägnar. I momentet finns dock även stadganden om de förutsättningar under vilka till utredare kunde förordnas en sådan person som inte uppfyller de krav som ställs i sista meningen i 8 § 3 mom. Enligt nämnda stadgande skall utredaren inte få stå i sådant förhållande till gäldenären eller någon borgenär som kunde vara ägnat att äventyra hans oberoende i förhållande till gäldenären eller hans opartiskhet gentemot borgenärerna. Ett förhållande av nämnt slag skall således inte utgöra något hinder för förordnande till utredare, om personen i fråga trots det som person njuter sådant förtroende bland borgenärerna att en kvalificerad majoritet i varje borgenärsgroup understöder valet av honom. På samma sätt som enligt 3 mom. skall

den majoritet som krävs också i detta sammanhang bestämmas enligt antalet borgenärer; vid bedömningen av det förtroende som utredaren åtnjuter skall fordringarnas storlek således inte vara en avgörande faktor. Av stadgandet framgår dessutom att vid beräkningen av majoriteten skall beaktas endast de borgenärer som har utnyttjat möjligheten att framföra sin ståndpunkt.

84 §. *Tillsättande av borgenärsdelegationen och beslutsfattandet i den.* Av paragrafens 1 mom. framgår att borgenärsdelegationen kan tillsättas antingen när beslut om inledande av förfarandet fattas eller först i ett senare skede av förfarandet. Delegationens sammansättning skall bestämmas enligt 10 §, dvs. så att de olika borgenärsgруппerna blir företrädare i den. Varje enskild medlem i delegationen skall förordnas på framställning av en borgenär som hör till borgenärsgруппen. Det skall inte vara nödvändigt att en medlem i delegationen själv hör till den borgenärsgрупп vars företrädare han är, utan till medlem skall kunna väljas vem som helst som föreslås av borgenärsgруппen. Vid behov kan delegationen efter tillsättandet kompletteras med en företrädare för en sådan borgenärsgрупп som inte tidigare har varit företrädare i delegationen. Detta kan bli aktuellt i synnerhet då delegationen har tillsatts när beslut fattats om inledande av förfarandet, men alla borgenärsgруппer inte ännu då har haft möjlighet att föreslå en egen representant till delegationen.

I momentet finns även ett stadgande om att delegationen skall välja en ordförande inom sig.

Enligt paragrafens 2 mom. skall en viss borgenärsgруппs företrädare i delegationen kunna bytas ut, om minst hälften av de kända borgenärerna föreslår det. Stadgandet behövs bl.a. för den skull att det enligt 1 mom. inte vid tillsättandet av borgenärsdelegationen skall vara av avgörande betydelse om och på vilket sätt frågan om gruppens företrädare har behandlats inom gruppens. Av praktiska skäl kan detta inte regleras och redas ut i detalj. Det är tillräckligt att borgenärsgруппens majoritet vid behov kan få sin representant utbytt.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden som hänför sig till borgenärsdelegationens arbete. Borgenärsdelegationen skall kunna sammankallas antingen av utredaren eller ordföranden. Ordföranden skall kunna vara sammankallare på eget initiativ, men han måste också sam-

mankalla delegationen då en medlem kräver det. Sitt beslut skall delegationen fatta med enkel majoritet.

85 §. *Övervakning och tvångsmedel.* I paragrafen finns stadganden om domstolens möjlighet att vid behov förplikta utredaren att utföra de uppgifter eller den skyldighet som ankommer på honom vid äventyr av vite. Om utredaren försummar sina skyldigheter, är ett avskiljande enligt 86 § naturligtvis ofta den mest ändamålsenliga åtgärden. T.ex. med tanke på delgivningsuppgifter som ankommer på utredaren har det dock även ansetts befogat att i lagen inrymma möjligheten att använda ett föreläggande som förenats med vite.

86 §. *Skiljande av en utredare från hans uppdrag.* I paragrafen 1 mom. finns för det första stadganden om avskiljande av en utredare på grund av väsentlig försummelse av skyldigheterna eller av andra vägande skäl. Ett annat vägande skäl än en direkt försummelse av skyldigheterna kunde vara t.ex. att utredarens kompetens för uppdraget visar sig vara otillräcklig. Utredaren kan skiljas från sitt uppdrag, om borgenärsdelegationen eller en borgenär yrkar det. Eftersom utredaren har anförtrots även delgivningsuppgifter i anslutning till förfarandet samt uppgörandet av omröstningsutredningen, skall domstolen ha rätt att även på eget initiativ skilja utredaren från hans uppdrag.

I momentet ingår även ett stadgande om att domstolen kan befria utredaren från hans uppdrag på egen begäran. Befrielsen förutsätter giltig orsak.

Enligt paragrafens 2 mom. skall domstolen kunna bestämma att det beslut genom vilket utredaren har entledigats skall iaktas trots att ändring söks. Rättsmedelsdomstolen skall vid behov kunna besluta annat.

Av paragrafens 3 mom. framgår för tydlighetens skull att på förordnande av en ny utredare i stället för en befriad på motsvarande sätt skall tillämpas vad som stadgas i 83 §.

12 kap. Kostnaderna för förfarandet

87 §. *Utredarens arvode och ersättningar för kostnader.* I paragrafens 1 mom. finns allmänna stadganden om utredarens rätt till arvode samt om de omständigheter som skall beaktas när arvodet fastställs ävensom om utredarens rätt att på begäran få delbetalning av arvodet

Av stadgandet framgår även att utredarens arvode betalas av gäldenärens medel.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande om ersättning för de kostnader som utredaren åsamkats av uppdraget. Även kostnadsersättningen skall betalas av gäldenärens medel. De kostnader som är nödvändiga med tanke på skötseln av uppgiften skall ersättas. Som kostnader kunde bland annat ersättas utgifterna för anlåtande av sakkunniga som behövs i utredarens uppdrag (se 9 § 3 mom.). Även kostnadsersättningar skall på begäran av utredaren kunna betalas i efterskott som delbetalningar medan uppdraget pågår.

I paragrafens 3 mom. finns stadganden om den utredning som utredaren skall foga till sitt yrkande på arvode eller kostnadsersättning. Till dessa skall höra en redogörelse för vidtagna åtgärder samt en specifikation, av vilken framgår hur yrkandena fördelas och posterna har bestämts. För att göra det lättare att bedöma arvodes- och ersättningsgrunderna krävs i stadgandet att om det finns flera än en utredare, skall de lägga fram sina arvodes- och ersättningsyrkanden samtidigt, om inte det finns särskilda skäl att förfara på något annat sätt. En dylik särskild orsak kan vara t.ex. att någon av utredarna yrkar delersättning för en av honom betald enstaka kostnadspost som är av avsevärd storlek.

I paragrafens 4 mom. finns stadganden om fastställande av utredarens arvode och kostnadsersättning. Huvudregeln skall vara att arvodet och ersättningen fastställs av borgenärsdelegationen. Om en sådan inte finns skall domstolen besluta om fastställandet.

Domstolen kan komma att avgöra frågan om fastställande av ett arvode eller en ersättning även på grund av att någon vill göra borgenärsdelegationens beslut i saken stridigt. Berättigade att klandra borgenärsdelegationens beslut skall vara utredaren och gäldenären, vilka har ett konkret intresse i saken. Även borgenärerna skall dock ha klanderrätt. Klander skall väckas inom 14 dagar från det personen i fråga fick kännedom om borgenärsdelegationens beslut, dock senast inom en månad från det beslutet fattades. För tydlighetens skull framgår av stadgandet uttryckligen att domstolen innan saken avgörs skall ge parterna tillfälle att bli hörda. Detta kunde ske enligt domstolens prövning antingen genom att ge parterna tillfälle att inom utsatt tid avge ett

skriftligt uttalande eller genom att kalla dem till sammanträdet för att bli hörda.

I paragrafens 5 mom. finns ett stadgande om den ställning som utredarens arvode och kostnadsersättning har i gäldenärens konkurs. Ett obetalt arvode eller en obetalad ersättning skall vid gäldenärens konkurs vara i samma ställning som konkurskostnaderna. Detta är nödvändigt för att konkursrisken inte skall äventyra förutsättningarna för skötseln av utredaruppdraget. Ett arvode och en ersättning som inte har betalats skall likaså ha förmånsrätt vid utmätning.

88 §. *Kostnader för borgenärsdelegationen.* Enligt paragrafens 1 mom. skall ersättningen för de nödvändiga kostnader som en medlem av borgenärsdelegationen åsamkats av skötseln av uppdraget betalas av den borgenärsgrupp som han företräder.

I paragrafens 2 mom. finns stadganden om arvodet till en medlem i borgenärsdelegationen. Frågan om utbetalning av arvode skall bero på borgenärsgruppens eget beslut vilket skulle förutsätta enkel majoritet räknad enligt både huvudtalet och beloppet av fordringarna.

Av paragrafens 3 mom. framgår att den betalningsskyldighet som grundar sig på 1 och 2 mom. är solidarisk för de borgenärer som hör till ifrågavarande grupp. I borgenärernas inbördes relationer skall betalningsskyldigheten fördelas mellan borgenärerna i proportion till deras fordringar.

89 §. *Kostnaderna för deltagande i förfarandet.* Enligt paragrafens 1 mom. skall den som vill utnyttja sin rätt att lägga fram förslag till saneringsprogram utarbeta förslaget på egen bekostnad. På förslag som uppgjorts genom utredarens försorg skall 87 § tillämpas.

Av paragrafens 2 mom. framgår för tydlighetens skull att parterna även i övrigt själva skall svara för kostnaderna för deltagande i saneringsförfarande som inletts. Vid behandlingen av invändningar som gäller saneringskulcer samt vid behandlingen av ett klander mål som gäller utredarens arvode eller kostnadsersättning skall dock i fråga om rättegångskostnaderna tillämpas samma principer som i tvistemål i allmänhet.

13 kap. Förenklat saneringsförfarande

90 §. *Saneringsförfarande utan utredare och borgenärsdelegation.* I paragrafens 1 mom.

finns stadganden om förutsättningarna för att inte förordna utredare. Av momentet framgår att en utredaren inte behöver förordnas, om ingen av de kända borgenärerna kräver det och inte heller domstolen anser det nödvändigt av särskilda skäl, t.ex. på grund av antalet delgivningar som behövs. Eftersom förordnandet av utredare enligt 83 § 1 mom. skall ske när beslut fattas om inledande av förfarandet, betyder hänvisningen till kända borgenärer i detta sammanhang de borgenärer som framgår av den utredning som gäldenären lämnat. När domstolen överväger behovet av en utredare bör således också beaktas hur tillförlitlig gäldenärens utredning kan anses vara.

Av stadgandet framgår att utredaren skall kunna förordnas sedan förfarandet inletts, om någon av borgenärerna kräver det.

Enligt paragrafens 2 mom. behöver på motsvarande sätt en borgenärsdelegation inte tillsättas, om de förutsättningar som stadgas i 1 mom. föreligger. Av 10 § framgår att en orsak till att inte tillsätta någon borgenärsdelegation är att ett sådant organ inte behövs på grund av det lilla antalet borgenärer. Enligt föreliggande stadgande behöver en borgenärsdelegation inte tillsättas heller i det fall att borgenärernas antal i och för sig är så stort att det i skenet av 10 § skulle bli aktuellt att tillsätta en delegation.

Paragrafens 3 mom. innehåller specialstadganden om gäldenärens ställning och vissa andra saker. Dessa stadganden behövs då en utredare inte har förordnats.

Om någon utredare inte har förordnats, hänför sig gäldenärens upplysnings- och samarbetskyldighet enligt 13 § direkt till borgenärerna (1 punkten). Då en borgenär med stöd av 20 § söker tillstånd att realisera en säkerhet skall i stället för utredaren gäldenären höras (2 punkten). När utmätning avbryts skall utmätningssmannen överlämna influtna medel till gäldenären (3 punkten). När en utredare inte har förordnats skall gäldenären inte utan de kända borgenärernas samtycke få företa sådana rättshandlingar som enligt 29 § skulle kräva utredarens samtycke (4 punkten). Domstolen skall kunna bestämma i vilken omfattning gäldenären kan betala småskulder som avses i 18 § 2 mom. 4 punkten och i fråga om vilka betalningen i allmänhet beror på utredarens beslut (5 punkten). En i 27 § 3 mom. avsedd anmälan om huruvida gäldenären står fast vid ett visst avtal som inte är sedvanligt med tanke på gäldenärens verksamhet skall

begäras av gäldenären, som inom skälig tid skall visa upp de kända borgenärernas samtycke till vidhållandet av avtalet (6 punkten). Stadgandet i 29 § 2 mom. 8 punkten i den föreslagna lagen, enligt vilket gäldenären under förfarandet inte får överlämna sig tillhörig egendom i konkurs utan utredarens samtycke, skall inte hindra gäldenären från att göra konkursansökan (7 punkten).

91 §. *Avstående från kungörelse.* Enligt paragrafens 1 mom. kan man avstå från att i officiella tidningen kungöra beslutet om inledande av förfarandet, om sökanden kräver det och de kända borgenärerna samtycker till det och domstolen inte av särskilda skäl anser att kungörelse är nödvändig. Till avstående från kungörelse skall ansluta sig den risk som framgår av 2 mom. I 80 § angivna anmälningar om inledande av förfarandet till handelsregistret och utsökningsmyndigheten skall göras också i de fall då man avstår från kungörelse i officiella tidningen.

Enligt paragrafens 2 mom. innebär ett avstående från kungörelse att inledandet av förfarandet inte inverkar på sådana borgenärs rättigheter som inte har delgivits beslutet om att inleda förfarandet. I den mån det finns okända borgenärer kunde de utan hinder av saneringsförfarandet hos gäldenären yrka betalning för sina fordringar och utöva sina rättigheter som borgenärer. Indrivningsförbudet och verkningarna av skuldregleringen skall således inte gälla sådana borgenärer. I momentet finns dock ett undantag för den händelse att man måste anta att en borgenär fått kännedom om att förfarandet inletts trots att någon delgivning av en eller annan orsak inte skett. Om förhållandena är sådana att man på basis av dem kan sluta sig till borgenären måste ha fått veta att saneringsförfarandet inletts, på ett sådant sätt att han hade kunnat anmäla sin fordran innan saneringsprogrammet fastställdes, skall tillämpas vad som i 47 § 2 mom. stadgas om en okänd saneringsskuld's ställning i de fall då kungörelse har publicerats om att förfarandet har börjat.

92 §. *Snabbt fastställande av saneringsprogram.* Enligt paragrafen behöver förslaget till saneringsprogram och förfaringsskedena i anslutning till invändningar mot fordringar inte gå i genom, om domstolen tillställs ett förslag till saneringsprogram och alla borgenärs skriftliga samtycke samt gäldenärens skriftliga uttalande om förslaget. Härvid kunde förslaget

direkt fastställas som saneringsprogram, om inte domstolen har fått kännedom om omständigheter vilka enligt 50 § 2 mom. eller 55 § utgör hinder för fastställande.

14 kap. Skadeståndsskyldighet

93 §. *Ersättningsskyldighet på grund av grundlös ansökan.* I paragrafen finns ett stadgande om skadestånd för den händelse att någon uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande. Skadeståndsplikten skall gälla skada som på grund av detta vållas gäldenären eller en borgenär. Skada kan uppstå t.ex. på grund av ett sådant tillfälligt betalnings- och indrivningsförbud som avses i 22 §.

94 §. *Ersättningsskyldighet för utredaren och medlemmar av borgenärsdelegationen.* I paragrafens 1 mom. finns ett stadgande om utredarens skadeståndsskyldighet. Enligt det skall utredaren vara skyldig att ersätta skada som han i sitt uppdrag har åsamkat gäldenären eller en borgenär genom fel eller försummelse. Svaret skall således grunda sig på vållande. Dessutom framgår av stadgandet för tydlighetens skull uttryckligen att utredaren som arbetsgivare skall svara för skada i enlighet med 3 kap. skadeståndslagen. Om alltså den som åsamkat skadan är arbetstagar hos utredaren eller någon annan sådan person i förhållande till vilken utredaren enligt 3 kap. skadeståndslagen är i arbetsgivarställning, skall utredarens ersättningsskyldighet inte förutsätta att vållande kan tillräknas honom. Om åter den som orsakat skadan är en sådan sakkunnig som utfört uppgiften på uppdrag av utredaren och i förhållande till vilken utredaren inte är i arbetsgivarställning enligt 3 kap. skadeståndslagen, skall utredarens ersättningsansvar förutsätta att han själv kan anses ha orsakat skada av vållande.

Enligt paragrafens 2 mom. skall borgenärsdelegationens medlemmar omfattas av motsvarande ersättningsskyldighet som utredaren. Med beaktande av borgenärsdelegationens uppgifter har stadgandet dock en avsevärt mindre praktisk betydelse än vad utredarens skadeståndsskyldighet kan ha.

95 §. *Ersättningsskyldighet på grund av brott mot tystnadsplikt.* Paragrafen innehåller ett skadeståndsstadganden med tanke på brott mot den tystnadsplikt som föreskrivits i 14 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot nämnda skyldighet skall vara skyldig att ersätta gäldenären för den skada som härvid uppstår. Ersättningsskyldigheten beror således inte på om det är fråga om en straffbar gärning eller ej. Om gärningen är straffbar t.ex. som röjande av företagshemlighet, följer skyldigheten att ersätta därav orsakad ren förmögenhetsskada redan av skadeståndslagen.

15 kap. Särskilda stadganden

96 §. *Ändringsökande.* I paragrafen finns ett stadgande om överklagbarheten i fråga om domstolsbeslut som hänför sig till saneringsförfarande eller gäller saneringsprogrammet. Enligt stadgandet får ändring sökas, om inte detta särskilt har förbjudits i lag. Förbud mot att söka ändring ingår i 22 §, 47 § 1 mom. och 76 § 2 mom. Dessutom framgår av stadgandet i enlighet med allmänna principer att ändring inte får sökas särskilt i avgöranden som gäller behandlingen av ett ärende.

97 §. *Offentligrättsliga borgenärs ställning vid skuldsanering.* Enligt paragrafen får en offentligrättslig fordringsägare utan hinder av någon annan lag samtycka till i denna lag angiven skuldreglering eller till frivilliga skuldarrangemang som till sitt innehåll motsvarar principerna enligt denna lag. Om samtycke till skuldreglering får den myndighet besluta som har behörighet att indriva fordran. Stadgandet har tagits in i den föreslagna lagen för att myndigheterna utan särskilt stadgade grunder inte har rätt att avstå från indrivning av fordringar vilka grundar sig på lagstadgade skyldigheter. För att dylika stadganden med tanke på både av domstolen fastställda skuldregleringar enligt lagen och frivilliga skuldarrangemang utanför domstolen skall vara i samma ställning som övriga fordringar, föreslås i lagen ingå ett allmänt stadgande som berättigar en offentligrättslig fordringsägare att samtycka till skuldreglering, om de till sitt innehåll motsvarar principerna enligt lagen.

För tydlighetens skull framgår av paragrafen att det som i paragrafen stadgas om innehavaren av en offentligrättslig fordran på motsvarande sätt skall gälla ett offentligt samfund som har en privaträttslig fordran på gäldenären. Samtycke till skuldreglering skall således inte heller i fråga om sådana fordringar förhindras

av att villkoren för skulden i fråga grundar sig på lagstiftning om saken.

98 §. *Hur lån som innehåller kapitaliserad ränta behandlas vid skuldreglering.* I paragrafens 1 mom. finns ett specialstadgande om sådana lån enligt vilkas villkor räntan kapitaliseras vid återbetalning av skulden. I praktiken beviljas sådana lån med stöd av lagen om bostadsproduktion, varför stadgandet kan tänkas vara av betydelse i det fallet att föremål för saneringsförfarande blir ett fastighetsbolag som äger byggnader vilka belånats med stöd av lagen om bostadsproduktion. Vid skuldreglering skall de lånevillkor som gäller kapitalisering av räntan kunna åsidosättas och det belopp som är obetalt när saneringsförfarandet börjar behandlas på samma sätt som sådan skuld till vilken inte hör kapitalisering av räntan. Härvid skall skuldregleringsmetoderna på vanligt sätt kunna tillämpas även på ifrågavarande låneform. Ett motsvarande stadgande finns i förslaget till lag om skuldsanering för privatpersoner, om vilket en proposition har avlåtits samtidigt som denna proposition.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande för den händelse att en skuldreglering som gäller en skuld som avses i 1 mom. förfaller. Härvid skall en borgenär ha rätt att yrka betalning utan att beakta villkoret om kapitalisering av räntan. Stadgandet grundar sig på att det vore ägnat att orsaka onödiga tekniska problem om man återgår till det kapitaliserande systemet efter det skuldregleringen har förfallit.

99 §. *Särskilda preskriptionstiders eller indrivningsfristens förhållande till saneringsförfarandet.* Paragrafens 1 och 2 mom. gäller sådana saneringsskulder för vilka en särskild preskriptionstid har stadgats och beträffande vilka preskriptionen inte kan avbrytas genom sådana åtgärder som är möjliga oberoende av saneringsförfarandet. Det är således fråga om fall där borgenären utan specialstadganden kunde förlora sin fordringsrätt på grund av indrivningsbegränsningar i anslutning till saneringsförfarandet eller saneringsprogrammet. Det viktigaste exemplet på sådana skulder är skatteskulderna.

Enligt paragrafens 1 mom. utgör utgången av den särskilda preskriptionstid som avses i stadgandet, efter att saneringsförfarandet har inletts eller ett i 20 § nämnt temporärt förbud har trätt i kraft, inte något hinder för erhållande av betalning med stöd av saneringspro-

grammet. Även om preskriptionstiden skulle utgå under förfarandet, då indrivningen är förhindrad, skall ifrågavarande skuld således trots detta omfattas av skuldregleringarna.

I paragrafens 2 mom. finns ett stadgande för den händelse att ett på den föreslagna lagen grundat indrivnings- eller verkställighetsförbud upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller för den händelse att den skuldreglering som fastställts i programmet förfaller. Härvid skall vid beräkningen av den i 1 mom. avsedda särskilda preskriptionstiden lämnas utan avseende det eller de kalenderår under vilka indrivnings- eller verkställighetsförbudet samt i de fall då skuldregleringen förfaller, skuldregleringen var i kraft. Om t.ex. beslutet om inledande av saneringsförfarande fattas i april ett visst år och den sedermera fastställda skuldregleringen förfaller i november följande år, skall båda kalenderåren lämnas obeaktade vid bedömningen av inom vilken tid borgenären skall driva in sin fordran för att bevara sin rätt till betalning. Grunden för att den förlängande inverkan som saneringsförfarandets längd och skuldregleringens giltighetstid har på den särskilda preskriptionstiden skall räknas kalenderårsvis är omständigheter som sammanhänger med ifrågavarande fordringars natur och indrivningsförfarandet. Exempelvis pågår indrivning hela tiden i fråga om en mycket stor mängd skatteskulder. Indrivningen av dem är massförfarande där fastställandet av förlängningen av preskriptionstiden enligt indrivnings- och verkställighetsförbudets och skuldregleringens exakta giltighetstid skulle vara ägnat att orsaka för stora administrativa svårigheter.

Paragrafens 3 mom. gäller fall där borgenären för bibehållande av en i lag stadgad förmånsrätt måste ansöka om utmätning inom en bestämd tid. Ett sådant yrkande gäller olika s.k. legala panträtter (se 22 § 4 mom. förordningen om inteckning i fast egendom samt hänvisningen till 3 mom. i samma paragraf). Enligt det föreslagna stadgandet skall utgången av en däri avsedd frist under tiden för saneringsförfarande eller i lagförslagets 22 § nämnt temporärt verkställighetsförbud inte utgöra hinder för beaktande av förmånsrätt i skuldreglering enligt saneringsprogrammet. När utmätning under nämnda tid är förhindrad, skall utgången av fristen under tiden för verkställighetsförbudet således inte inverka menligt på borgenärens ställning vid skuldregleringen.

paragrafens 4 mom. innehåller ett stadgande

om förmånsberättigade fordringar enligt 3 mom. för den händelse att ett på den föreslagna lagen grundat verkställighetsförbud upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller en skuldreglering som fastställts i programmet förfaller. Vid uträkning av den i 3 mom. avsedda tidsfristen som gäller förmånsrättens bestånd och indrivningen av fordran skall härvid inte beaktas tiden från det verkställighetsförbudet trädde i kraft till det upphörde eller, i de fall då skuldregleringen förfaller, tiden från det verkställighetsförbudet trädde i kraft till det skuldregleringen upphörde. Det samma skall på motsvarande sätt gälla det fallet att utsökningsindrivningen av fordran avbryts på grund av ett verkställighetsförbud som grundar sig på den föreslagna lagen eller på grund av att saneringsprogrammet fastställs.

100 §. Användning av rättegångshandlingar för forskning. I paragrafen finns stadganden för den händelse att det bestäms att rättegångshandlingar angående ett ärende som gäller saneringsförfarande sekretessbeläggs med stöd av lagen om offentlighet vid rättegång. Paragrafens 1 mom. skall berättiga den domstol där saken har varit anhängig att utan hinder av sekretesförordnandet ge tillstånd till att få uppgifter ur en handling för vetenskaplig forskning. En förutsättning skall vara att det kan anses uppenbart att lämnandet av uppgiften inte kränker de intressen till vars skydd förordnandet om sekretess har givits. Syftet med stadgandet är att säkerställa att t.ex. tillgången till uppgifter som behövs för forskning angående den föreslagna lagstiftningens verkningar inte skall kunna förhindras på grund av eventuella sekretesförordnanden.

Enligt paragrafens 2 mom. skall den som fått sekretessbelagda uppgifter med stöd av 1 mom. omfattas av samma tystnadsplikt som den som har del i saken (se lagförslagets 14 och 95 §§).

16 kap. Ikraftträdande

101 §. Ikraftträdande. Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft så fort som möjligt efter att den har godkänts och blivit stadfäst.

Enligt paragrafens 2 mom. skall åtgärder för verkställande av lagen kunna vidtas redan innan lagen träder i kraft. Stadgandet behövs närmast med tanke på den förordning som utfärdas med stöd av lagen.

102 §. Övergångsstadganden. Paragrafens 1 mom. begränsar möjligheterna att på säkerhetsskulder retroaktivt tillämpa en skuldregleringsmetod som avses i 44 § 1 mom. 3 punkten. I fråga om en säkerhetsskuld som uppkommit innan denna lag trätt i kraft kan inte kreditkostnader, som hänför sig till kredittiden för en skuld efter fastställandet av saneringsprogrammet, nedsättas till den del värdet av säkerheten vid den tidpunkt då förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka skuldkapitalet och nuvärdet av nämnda kreditkostnader. I stadgandet har inte bestämts den räntefot enligt vilken diskonteringen skall utföras. Som utgångspunkt torde kunna anses att som diskontranta skall lämna sig den Finlands Banks grundränta som gällde när ärendet avgjordes.

Enligt stadgandet bestäms alltså möjligheten att sänka räntefoten när skulden har uppkommit innan lagen trätt i kraft. Med samtycke av en borgenär skall även en dylik skulds ränta naturligtvis kunna sänkas utan hinder av nämnda begränsning. Ifrågavarande stadgande skall inte heller hindra eller begränsa möjligheten att jämka räntevillkoret med stöd av 36 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område.

Enligt paragrafens 2 mom. skall i de fall då gäldenären har ställts i konkurs innan den föreslagna lagen trätt i kraft vara möjlighet att med avvikelse från 24 § 2 mom. i lagförslaget fatta beslut om inledande av saneringsförfarande. Stadganden om sökanden av saneringsförfarande samt om förutsättningarna och hindren för inledande skall med undantag av 24 § 2 mom. tillämpas på normalt sätt. Tilläggsförutsättningar skall vara att gäldenärens egendom inte ännu i avsevärd mån har börjat realiseras och att någon konkursdom inte ännu har avkunnats. Om den ansökan om saneringsförfarande som avses i stadgandet görs, skall behandlingen av konkursärendet avbrytas tills beslutet om inledande av saneringsförfarande fattas. Bl.a. skall de tidsfrister som anknyter till konkursförfarande uppskjutas.

Om saneringsförfarandet inleds, skall konkursen förfalla. Saneringsskulder skall härvid med avvikelse från 3 § 1 mom. 4 punkten vara endast de skulder som uppkommit innan konkursen börjat, medan åter de skulder som uppkommit under konkursen skall vara i samma ställning som de skulder som uppkommit under saneringsförfarandet.

1.2. Lag om ändring av lagen om aktiebolag

13 kap. Likvidation, sanering och upplösning

2 a §. Paragrafen hänför sig till stadgandena i 2 § om s.k. tvångslikvidation. Trots att ett bolags ekonomiska situation är sådan att bolagsstämman enligt 2 § borde fatta beslut om likvidation, skall denna skyldighet vika undan, om bolaget är föremål för saneringsförfarande eller ansökan om saneringsförfarande görs senast då beslutet om likvidation borde fattas enligt 2 § 1 mom. och ansökan leder till att saneringsförfarandet inleds. I det senare fallet skall det krävas att underrätten fattar ett beslut genom vilket saneringsförfarandet inleds. Om underrätten avslår en ansökan om saneringsförfarande, skall det inte vara möjligt att skjuta upp likvidation genom att söka ändring i beslutet om saneringsförfarande, utan härvid skall bolaget försättas i likvidation i enlighet med 2 §.

I det fallet att under saneringsförfarandet konstateras att bolagets eget kapital är mindre än en tredjedel av aktiekapitalet, skall regeringen trots att saneringsförfarandet är anhängigt sammankalla bolagsstämman i enlighet med 13 kap. 2 § 1 mom. lagen om aktiebolag för att behandla bolagets likvidation. Av den föreslagna paragrafen framgår dock att likvidationstvång enligt nämnda stadgande inte uppkommer under saneringsförfarandet.

18 a §. I paragrafen finns stadganden om beslutsfattandet i ärenden som gäller sökande av saneringsförfarande. Utgångspunkten skall vara att beslutanderätten tillkommer bolagsstämman. Styrelsen kan dock på eget initiativ göra en ansökan om saneringsförfarande, om den anser att detta är nödvändigt för att saken brådskar. En sådan situation kan bli aktuell t.e.x. då det på grund av väntade indrivning-såtgärder från någon borgenärs sida är nödvändigt att snabbt få till stånd indrivningsförbud i syfte att trygga saneringsföretsättningar-na. Om styrelsen på eget initiativ gör en ansökan om saneringsförfarande, skall den utan dröjsmål sammankalla bolagsstämman för att behandla saken. Bolagsstämmans sak är att besluta om ansökan fortsätts eller ej. Har beslutet om inledande av saneringsförfarande redan fattats och bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, framgår det av 28 § 3 mom. i den föreslagna lagen om före-

tagssanering att saneringsförfarandets rätt-sverknningar upphör när likvidationen börjar.

15 kap. Skadeståndsskyldighet

5 §. Till paragrafens 3 mom. föreslås fogad en ny mening, enligt vilken utredarens rätt att för bolagets räkning väcka en på 1—3 §§ grundad skadeståndstalan utan hinder av att bolagsstämman har beviljat ansvarsfrihet eller beslutat att inte väcka talan, skall bestämmas på samma sätt som motsvarande rätt för konkursboet. Enligt stadgandet skall skadeståndstalan i nämnda fall komma i fråga, om beslutet om att inleda saneringsförfarande har fattats inom två år från det ansvarsfrihet beviljades eller beslut fattades om att inte väcka talan.

1.3. Lag om ändring av lagen om andelslag

133 §. Enligt paragrafens gällande 1 mom. skall andelslagets styrelse avträda andelslagets egendom till konkurs, om andelslaget är tvung-et att inställa sina betalningar eller skulderna är större än tillgångarna. Paragrafens 2 mom. gäller å sin sida fall där andelslagets medlem-mar enligt stadgarna är tillskottspliktiga. Om skulderna kan betalas med hjälp av tillskott, skall styrelsen i stället för konkurs ansöka om försättande av andelslaget i likvidation. Det föreslås att till paragrafen fogas ett 4 mom. enligt vilket andelslagets styrelse i de fall som avses i 1 mom. i stället för konkurs och i de fall som avses i 2 mom. i stället för likvidation kan ansöka om inledande av saneringsförfarande, om det finns grundad anledning att anta att förutsättningar för inledande av förfarandet föreligger. Om andelslagets medlemmar har tillskottsplikt, skall detta kunna beaktas i saneringsprogrammet på det sätt som framgår av 55 § 3 mom. i den föreslagna lagen om företagssanering, dvs. genom att som en förut-sättning för fastställande av programmet upp-ställs att tillskottsbetalningar uppbärs.

1.4. Lag om ändring av lagen om arbetsavtal

41 a §. Enligt paragrafens 1 mom. skall det då arbetsgivaren är föremål för saneringsförfarande under vissa förutsättningar vara möjligt

att säga upp en arbetstagares arbetsavtal med iakttagande av en uppsägningstid på två månader, trots att uppsägningstiden eller arbetsavtalets varaktighet annars skulle vara längre. Detta kunde komma i fråga i två slags fall.

Momentets 1 punkt gäller uppsägning av arbetsavtal under saneringsförfarandet, dvs. efter det förfarandet inletts men före fastställandet av saneringsprogrammet. Härvid skulle det krävas att grunden för uppsägningen är ett sådant arrangemang som vidtas under nämnda tidsperiod eller en åtgärd som är nödvändig för avväjande av konkurs samt som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt. Innan saneringsprogrammet fastställs skall nämnda särskilda uppsägningsrätt således gälla sådana fall där man för att undvika konkurs och för att trygga förutsättningarna för fortsatt saneringsförfarande måste vidta arbetsminskande åtgärder redan då förfarandet pågår.

Momentets 2 punkt gäller uppsägning av arbetsavtal på grund av arrangemang eller åtgärder enligt saneringsprogrammet. Uppsägning med iakttagande av den särskilda uppsägningstid som anges i paragrafen skulle komma i fråga för det första, om grunden för uppsägningen är en åtgärd enligt ett fastställt saneringsprogram som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt. Nämnda grund för uppsägning kan föreligga t.ex. om en viss del av företagets verksamhet läggs ner enligt saneringsprogrammet eller verksamheten minskas så att arbetet upphör eller minskar på det sätt som avses i stadgandet. För det andra kan uppsägning av arbetsavtal med iakttagande av den i paragrafen angivna särskilda uppsägningstiden komma i fråga om grunden för uppsägningen är ett programligt arrangemang som har en i saneringsprogrammet konstaterad ekonomisk orsak och som förutsätter att arbetskraften minskas. En sådan uppsägningsgrund kan vara t.ex. att det av saneringsprogrammet framgår att det finns för många arbetstagare i förhållande till arbetsmängden och att en effektivisering av verksamheten och en kostnadsrationisering därför förutsätter att arbetskraften minskas. Härvid är det således inte fråga om minskning av arbetet utan om att en ekonomiskt hållbar organisering av arbetet kräver att arbetskraften minskas.

Enligt stadgandet skall det inte krävas att i saneringsprogrammet har individualiserats de

enskilda arbetsavtal som enligt skuldregleringen bör avslutas. Det är tillräckligt att av saneringsprogrammet framgår hurdana saneringsarrangemang och saneringsåtgärder som bör genomföras i företaget samt hurdana personalarrangemang dessa kräver.

Enligt paragrafens 2 mom. skall arbetsgivaren inte ha rätt att säga upp ett arbetsavtal med stöd av 1 mom., om arbetsgivaren kan erbjuda arbetstagaren någon annan uppgift i vilken han med hänsyn till sin yrkesskicklighet och förmåga skäligen kan omplaceras eller skolas för. Ett motsvarande undantag ingår i 37 a § lagen om arbetsavtal.

47 a och 47 b §§. Till vardera paragrafens 3 mom. har fogats en hänvisning till den föreslagna 41 a §.

1.5. Lag om ändring av lagen om samarbete inom företag

6 §. Det föreslås att till paragrafen fogas en ny 3 d punkt, enligt vilken till samarbetsförfarandets område hörande ärenden är överföringar till anställning på deltid, permitteringar och uppsägningar som verkställs i anslutning till saneringsförfarande i företaget samt utbildnings- och omplaceringsavgöranden i samband därmed. Förutom de saker som nämns i detta stadgande kunde i samband med saneringsförfarande naturligtvis komma i fråga även andra frågor vilka redan enligt gällande 6 § omfattas av samarbetsförfarandet.

8 §. Det föreslås att till paragrafens 5 mom. fogas specialstadganden om minimiförhandlingstid med tanke på de fall där ett företag är föremål för saneringsförfarande.

Minimiförhandlingstiden i samband med saneringsförfarande skall vara en månad i stället för den i 2 mom. stadgade förhandlingstiden om tre månader som gäller åtgärder vilka berör över tio arbetstagare. I fråga om personalarrangemang som grundar sig på ett saneringsprogram kan det i allmänhet anses ändamålsenligt att förhandlingar enligt lagen om samarbete inom företag inleds senast i det skedet då förslaget till saneringsprogram håller på att bli färdigt eller har blivit färdigt, dvs. före den behandling av förslaget som avses i 76 § i den föreslagna lagen om företagssanering. Förutsättningarna för val av tidpunkt för förhand-

lingarna beror dock bl.a. på genom vems försorg och i vilket skede förslaget till saneringsprogram görs upp.

En förhandlingstid kortare än nämnda tid om en månad skall iakttas, om det är fråga om åtgärder som grundar sig på förslaget till 41 a § 1 mom. 1 punkt i lagen om arbetsavtal, dvs. sådana personalarrangemang vilka avses bli genomförda innan saneringsprogrammet fastställs, på grund av åtgärder som är nödvändiga för att konkurs skall kunna avvärjas. Härvid skall minimiförhandlingstiden vara sju dagar oberoende av hur många arbetstagare som berörs av åtgärderna. Detta grundar sig på att de åtgärder som krävs för avvärjande av en konkurs kan vara rätt brådskande.

1.6. Lag om ändring av lagen om återvinning till konkursbo

2 §. Det föreslås att i paragrafens 3 mom. tas in ett friststadgande angående beräkning av återvinningstid för de fall där gäldenärens konkurs föregås av saneringsförfarande eller där ett ärende angående skuldsanering för privatpersoner är anhängigt. Om gäldenärens egendom avträds till konkurs på ansökan som har gjorts medan saneringsförfarande är anhängigt, skall med fristdag avses samma dag som den som avses i 35 § 2 mom. i lagen om företagssanering, dvs. den dag då ansökan om inledande av saneringsförfarande gjordes. På förutsättningarna för återvinning skall således inte inverka det att saneringsförfarandet ändras till konkurs. På motsvarande sätt skall, när gäldenären försätts i konkurs medan ett förfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner pågår, som fristdag anses den dag då ansökan om skuldsanering gjordes.

1.7. Lag om ändring av lagen om värdeandelskonton

13 §. Det föreslås att till paragrafen fogs ett 3 mom. enligt vilket uppgift om att saneringsförfarande har börjat eller upphört skall kunna noteras efter anmälan av utredaren. Avsikten är att genom förordning som utfärdas med stöd av lagen om företagssanering skall stadgas att utredaren skall svara bl.a. för att ovan nämnda anmälan görs. Av föreliggande stadgande skall å sin sida framgå att utredaren är

behörig att göra ifrågavarande registreringsansökan.

15 §. Till paragrafen har fogats ett omnämnande enligt vilket genom förordning även skall kunna stadgas att uppgift om att saneringsförfarande som gäller en rättsinnehavare skall registreras på värdeandelskontot med stöd av anmälan som görs av domstolen.

1.8. Lag om ändring av strafflagen

29 kap. Om brott mot den offentliga ekonomin

4 §. *Skatteförseelse.* Till det inledande stycket i paragrafen har för tydlighetens skull fogats ett omnämnande av att rekvisiten för skatteförseelse inte uppfylls, om underlåtenheten att betala en skatt eller avgift som avses i paragrafen beror på betalningsförbud som grundar sig på domstolens beslut.

30 kap. Om näringsbrott

5 §. *Brott mot företagshemlighet.* Det föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas en 4 punkt enligt vilken obehörigt röjande eller utnyttjande av företagshemlighet om vilken kännedom fåtts i samband med saneringsförfarande i ett företag blir straffbart såsom brott mot företagshemlighet enligt vad som stadgas i paragrafen.

39 kap. Om gäldenärsbrott

2 §. *Gäldenärsbedrägeri.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. ändras så att däri beskrivna gäldenärsgränningar omfattas av straffbarheten även när de företas i samband med sanerings- eller skuldregleringsförfarande. Hänvisningen till saneringsförfarande avser den föreslagna lagen om företagssanering och hänvisningen till skuldreglering åter till den föreslagna lagen om skuldsanering för privatpersoner.

Utöver detta föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas en ny 4 punkt enligt vilken som gäldenärsbedrägeri kan bestraffas även underlåtelse att anmäla en skuld. Ett sådant förfarande kränker en borgenär, eftersom det kan leda till rättsförlust, om borgenären inte i tid bevakar sin rätt i konkurs eller sanerings- eller skuldregleringsförfarande. Att rätten inte beva-

kas från borgenärens sida kan åter bero på att borgenären trots kungörelse i anslutning till förfarandet inte får veta om det och således inte i praktiken kan bevaka sina intressen.

Den föreslagna ändringen av grundrekvisitet skulle inverka även på kännetecknen för grovt gäldenärsbedrägeri enligt 3 § och gäldenärssvek enligt 4 §.

2. Närmare stadganden

Avsikten är att om de handlingar och utredningar som sökanden skall foga till sin ansökan om saneringsförfarande skall stadgas genom förordning liksom även om kungörelsen om att saneringsförfarande har inletts och andra anmälningar till myndigheterna i anslutning till saneringsförfarandet. Utkastet till förordning ingår som bilaga.

3. Ikraftträdande

Den föreslagna lagstiftningen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. Detta förutsätter att behövlig information och utbildning ordnas redan före detta, för att bl.a. domstolarna skall ha tillräcklig beredskap för att börja tillämpa den nya lagstiftningen strax efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Det övergångsstadgande som ingår i den föreslagna lagen om företagssanering behandlas nedan i avsnitt 4, i synnerhet i avsnitt 4.3.2.

4. Lagstiftningsordning

4.1. Inledning

Den föreslagna lagen om företagssanering innebär begränsningar av borgenärernas rätt att få betalning för sina fordringar i enlighet med de ursprungliga villkoren för skulden. Av inledandet av förfarandet följer ett förbud mot betalning och indrivning av saneringsskulder. Genom skuldreglering enligt saneringsprogrammet skall det vara möjligt att inom den ram som anges i den föreslagna lagen begränsa en borgenärs rätt till betalning för sin fordran. För att saneringsprogrammet skall kunna fastställas krävs inte samtycke av alla de borgenä-

rer vars rätt programmet begränsar. Den föreslagna lagen skall gälla både före och efter ikraftträdandet uppkomna skuldförhållanden. Därför är det nödvändigt att granska frågan om ordningen för stiftandet av ifrågavarande lag.

Avsikten är alltså att saneringsförfarandet och skuldregleringen i anslutning till dem skall omfatta alla slags skulder oberoende av om skulden har uppkommit innan lagen trätt i kraft eller därefter. Lagen skall med andra ord påverka även sådana rättsförhållanden som uppkommit innan lagen trätt i kraft. Det är med tanke på lagens praktiska betydelse och saneringsförfarandets funktionsduglighet synnerligen viktigt att lagen även gäller skulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft. I annat fall skulle det ta flera år innan saneringsförfarandet kan fungera på avsett sätt. Behandlingen av skulder på olika sätt beroende på hur tidpunkten för deras uppkomst förhåller sig till lagens ikraftträdande skulle leda till ohållbara svårigheter vid tillämpningen av lagen och på ett avgörande sätt minska den föreslagna lagstiftningens användbarhet och betydelse.

Med tanke på ordningen för stiftande av den föreslagna lagen är skulder som uppkommit efter ikraftträdandet och skulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft i olika ställning, eftersom egendomsskyddet enligt regeringsformens 6 § av hävd har ansetts orsaka begränsningar i möjligheten att i vanlig ordning stifta lagar som har retroaktiv verkan.

På grunder som framgår nedan har det vid beredningen av lagen ansetts att reformen kan genomföras i vanlig lagstiftningsordning. Av särskild betydelse är att reformen påkallas av ett viktigt allmänt intresse.

I det följande granskas frågor i anslutning till lagstiftningsordningen enligt den tidpunkt då skuldförhållandet har uppkommit.

4.2. Skuldförhållanden som uppkommit efter det lagen trätt i kraft

Verkningarna av den föreslagna lagen om företagssanering på borgenärernas rättsliga ställning kan indelas i två grupper, dvs. å ena sidan i betalnings- och indrivningsförbud under förfarandet och å andra sidan i skuldregleringens verkningar.

Ett betalnings- och indrivningsförbud skulle

innebära att en borgenär under saneringsförordningen inte kunde utöva de rättigheter som gäller indrivning av fordran och som han enligt villkoren för skuldförhållandet och enligt lag i allmänhet har. Begränsningarna skall hänföra sig till ett förfarande som genom domstols beslut inletts under de förutsättningar som stadgas i lagen. De skulle komma i fråga i situationer där gäldenären är insolvent eller där gäldenären hotas av insolvens. Syftet med begränsningarna är att få till stånd förutsättningar för att gäldenärens ekonomiska situation skall kunna rättas till med hjälp av saneringsprogrammet och därtill hörande skuldreglering samt att konkurs och nedläggning av verksamheten skall kunna undvikas.

Skuldregleringsmöjligheterna enligt den föreslagna lagen innebär att en enskild borgenärs rätt att för sin fordran få betalning enligt skuldvillkoren skall kunna begränsas genom ett av domstolen fastställt saneringsprogram oberoende av borgenärens samtycke.

På skuldregleringens innehåll ställs i den föreslagna lagen vissa minimikrav från vilka avvikelser inte skall kunna göras utan samtycke av borgenären. Beträffande säkerhetsskulden betyder minimikraven att en borgenär borde få full betalning åtminstone för fordringens kapital till den del som säkerhetens värde täcker det och så att ifrågavarande fordrans nuvärde blir tryggt. I fråga om vanliga skulder betyder minimikraven att den betalning som tillfaller borgenären till sitt värde motsvarar minst den utdelning som han skulle ha fått i gäldenärens konkurs.

I grundlagsutskottets praxis har på ett helt hävdvunnet sätt ansetts att regleringen av avtalsrätten hör till den vanliga lagstiftningen. I fråga om rättshandlingar som kommer att företas i framtiden kan genom vanlig lag stadgas bland annat om rättshandlingarnas typer samt om förbudna och tillåtna villkor i samband med dem. Allmänt kan man säga att för stadgandena om privaträttsliga rättshandlingars rättsverkningar gäller vanlig lagstiftningsordning.

I den föreslagna lagen om företagssanering är det fråga om en ändring av rättsreglerna om skuldförhållanden på ovan beskrivet sätt så att borgenärens rättsställning under vissa förhållanden, då gäldenärens betalningsförmåga och därigenom den betalning som borgenären väntar sig därför i varje fall är i fara skall bestämmas på annat sätt än normalt. Genom

den föreslagna lagen regleras således innehållet i privaträttsliga skuldförhållanden och något intrång i de förmögenhetsintressen som omfattas av egendomsskyddet görs inte. I fråga om nya skuldförhållanden finns det således inte grunder för att lagen borde stiftas i grundlagsordning, utan det är fråga om reglering som hör till den vanliga lagstiftningen.

4.3. Skuldförhållanden som uppstått innan lagen trätt i kraft

Vår författning innehåller inte något uttryckligt förbud mot retroaktiv lagstiftning. Grundlagsutskottet har dock haft som en vedertagen huvudprincip att genom vanlig lag endast i begränsad omfattning kan ingripas i rättsförhållanden som uppstått innan lagen trätt i kraft. Som rådande allmän rättsprincip har ansetts att en ny, i vanlig ordning stiftad lag inte får ändra eller rubba rättsförhållanden som uppkommit på basis av lag som gällt därförinnan. Det har dock ansetts möjligt att på vissa grunder avvika från denna princip.

Vedertaget är det undantag att det genom vanlig lag är möjligt att också retroaktivt förtydliga och komplettera stadganden som tillämpas på privaträttsliga rättsförhållanden, om inte väsentligt nya drag på detta sätt tillförs den materiella rätten. Vedertagen har även den principen blivit att rättshandlingar som strider mot god sed eller är oskäligen inte åtnjuter grundlagsskydd. Det är således möjligt att med vanlig lag också retroaktivt bringa i kraft stadganden om förhindrande av oskäligen verkningar av rättshandlingar. Av grundlagsutskottets praxis framgår även att det vid bedömningen av huruvida en vanlig lags retroaktiva verkan skall tillåtas ges betydelse åt hurdana samhällliga och sociala mål som eftersträvas med regleringen.

Det kan speciellt nämnas att man ansåg det möjligt att genom vanlig lag med retroaktiv verkan bringa i kraft ett stadgande om jämkning av äktenskapsförord (103 b § 1 mom. och 2 mom. 3 punkten; grundlagsutskottets utlåtande 13/1986). Denna jämkningsmöjlighet betyder att ett äktenskapsförord genom vilket den ena makens egendom avses bli skyddad mot den andra makens yrkande på utjämning kan åsidosättas och att maken vid avvitrning av egendomen kan förpliktas att överlåta egendom till den andra maken. En t.o.m. så

betydande ändring av ett rättsläge ansågs således möjlig att genomföra med retroaktiv verkan genom vanlig lag, eftersom avsikten med reformen var att förhindra ett oskäligt slutresultat av avvitrning. En central betydelse vid bedömningen av lagstiftningsordningen gavs således det syfte som eftersträvades genom det nya stadgandet och dess retroaktivitet.

Beträffande den föreslagna lagens retroaktiva verkningar och deras betydelse med tanke på lagstiftningsordningen kan man för det första konstatera att vid granskningen skillnad bör göras mellan säkerhetsskulder och vanliga skulder. såsom ovan har konstaterats kan den föreslagna lagens verkningar på borgenärernas rättsliga ställning indelas i två grupper, dvs. å ena sidan betalnings- och indrivningsförbud under förfarandet och å andra sidan verkningarna av skuldregleringarna. I det följande behandlas frågorna utgående från denna indelning.

4.3.1. Vanliga skulder

I fråga om vanliga skulder har ett förbud mot indrivning av skuld i anslutning till saneringsförfarande inte ansetts innebära ett sådant retroaktivt ingripande i skuldförhållanden som skulle kräva grundlagsordning. Detta grundar sig i synnerhet på att gäldenären enligt gällande lag kan söka konkurs utan att för konkursen härvid skulle uppställas särskilda materiella förutsättningar. Gäldenären kan således även för närvarande när som helst få till stånd en situation där åtgärder för indrivning av skulden förhindras. Ett indrivningsförbud i anslutning till saneringsförfarande kan således inte anses som ett så väsentligt nytt drag med tanke på borgenärernas rättsliga ställning att inte stadgandena om det genom vanlig lag kunde utsträckas till rättsförhållanden som uppkommit innan lagen trätt i kraft. En annan sak är att ett indrivningsförbud är av väsentlig betydelse med tanke på den föreslagna lagens rättspolitiska mål, dvs. saneringsförfarandets funktionsduglighet och möjligheterna att avvärja konkurs.

I fråga om de retroaktiva verkningarna av de stadganden som gäller skuldreglering kan för det första konstateras att problemet grundar sig på att saneringsprogrammet jämte skuldreglering under vissa förutsättningar skall kunna fastställas utan samtycke av en enskild borge-

när. Med tanke på lagstiftningsordningen är det skäl att granska skuldregleringens olika metoder var för sig.

Möjligheten att ändra betalningstidtabellen för en skuld (44 § 1 mom. 1 punkten) innebär inte ett så väsentligt ingripande i skuldförhållandets villkor att dess retroaktivitet skulle kräva grundlagsordning, med beaktande särskilt av att syftet med ett sådant ingrepp uttryckligen är att säkra att gäldenärens betalningsförmåga kvarstår, vilket i allmänhet även motsvarar borgenärens intressen och främjar uppnående av ett slutresultat som är bättre än konkurs. Av samma skäl har det ansetts att möjligheten att bestämma att gäldenärens betalningar först skall räknas som amortering av kapitalet och först därefter av kreditkostnaderna (44 § 1 mom. 2 punkten) inte förutsätter grundlagsordning för att kunna tillämpas retroaktivt. Genom detta arrangemang ändras den ordning i vilken poster som tillfaller borgenären erläggs. Med beaktande av syftet med åtgärden, dvs. bibehållande av gäldenärens betalningsförmåga kan arrangemanget knappast anses kränka ens borgenärens rätt i avsevärd mån.

Möjligheten att sänka skyldigheten att betala kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden (44 § 1 mom. 3 punkten) kan anses vara jämförbar med möjligheten att jämka ett avtalsvillkor. Det är naturligtvis inte i allmänhet fråga om ett visst räntevillkors

oskälighet som sådan utan möjligheten att sänka kreditkostnaderna påminner närmast om jämkning av avtalsvillkor på den grund att en tillämpning av villkoret vore oskäligt i den konkreta situationen. Såsom ovan har nämnts har det ansetts vara möjligt att i vanlig lagstiftningsordning utsträcka jämkningsstadganden till att gälla även rättsförhållanden som uppstått innan lagen trätt i kraft. Inte heller tjänar för övrigt en sänkning av skyldigheten att betala kreditkostnader som en form av skuldreglering nödvändigtvis ensidigt gäldenärens intressen, ty gäldenärens insolvens vore även ur borgenärens synvinkel i allmänhet ett sämre alternativ.

I fråga om möjligheten att nedsätta beloppet av en skuld som inte betalats (44 § 1 mom. 4 punkten) är det klart att denna skuldsaneringsmetod representerar det kraftigaste ingreppet i villkoren för skuldförhållandet. Till denna del bör det dock betonas att möjligheten att sänka skuldbeloppet, trots att det härvid är fråga om

ett ingrepp i skuldvillkoren, i praktiken inte innebär ingripande i en borgenärs förmögenhetsintressen, eftersom borgenären inte mot sin vilja kunde bli tvungen att nöja sig med mindre än vid en konkurs. En konkurs kan gäldenären igen enligt gällande lag få till stånd när som helst. Detsamma gäller de sammanlagda verkningarna av skuldregleringsmetoderna: Eftersom en borgenär inte mot sin vilja kunde tvingas att nöja sig med en betalning av mindre värde än vid konkurs, kan det inte anses att en retroaktiv tillämpning av de föreslagna skuldregleringsstadgandena i fråga om vanliga skulder skulle förutsätta grundlagsordning.

4.3.2. Säkerhetsskulder

Ett särdrag hos säkerhetsskulder är i jämförelse med vanliga skulder för det första att borgenären har en realsäkerhetsrätt, på basis av vilken värdet av den egendom som utgör säkerhet för skulden tryggar återbetalningen av skulden, dvs. fordringens belopp, och för det andra att vissa säkerhetsborgenärer i konkurs har s.k. separatistställning, dvs. rätt att separat från konkursförfarandet vidta åtgärder för indrivning av fordringar ur säkerhetens värde.

Indrivningsförbudet i anslutning till saneringsförfarandet skulle förändra säkerhetsborgenärernas ställning i jämförelse med konkurs så till vida att borgenären inte skulle ha rätt att vidta åtgärder för realisering av en säkerhet eller för återtagande av ett säkerhetsföremål. Å andra sidan skulle borgenären med avvikelse från vad fallet vore i konkurs även under förfarandet vara berättigad till betalning för räntor som därvid förfaller till betalning och för andra kreditkostnader. Dessutom skulle en borgenär vara skyddad för den händelse att säkerhetens värde skulle nedgå på grund av att användningen av egendomen fortsätter, eftersom han vore berättigad till ersättning för sådan värdenedgång. Borgenären kunde dessutom få tillstånd till realiseringsåtgärder, om nämnda betalningar eller ersättningar försummas eller om det inte med tanke på saneringsregleringen är nödvändigt att den egendom som är föremål för säkerhetsrätten kvarstår hos gäldenären.

Betydelsen av ett indrivningsförbud skall således ligga i att borgenärens möjlighet att använda säkerhetens värde för att få betalning för skuldkapitalet viker undan eller åtminstone

uppskjuts. Vid bedömning av betydelsen av denna förändring av borgenärens rättsställning är det viktigt att beakta att säkerhetens realiseringsvärde vid en separat realisering i allmänhet är väsentligt mindre än ifrågavarande egendoms värde som en del av en fungerande företagshelhet. Syftet med indrivningsförbud är uttryckligen att man skall kunna undvika ekonomiskt ofördelaktiga realiseringar av egendom och att företaget skall kunna bevaras eller bli överlåtet som en fungerande helhet, vilket kräver begränsningar i enskilda borgenärs rätt att vidta separata åtgärder. Förfarandet syftar med andra ord till att det skall vara möjligt att klara av säkerhetsskulder genom att betala dem med den inkomstfinansiering som fås av företagets verksamhet i stället för att tillgripa realisering som är oändamålsenlig ur alla parterers synvinkel.

Med beaktande av det ovan beskrivna syftet med indrivningsförbud och dess faktiska betydelse med tanke på borgenärens ställning samt de föreslagna rättsskyddsarrangemangen har det ansetts att förändringen av borgenärens rättsställning till denna del inte rubbar existerande rättsförhållanden på det sättet att en retroaktiv tillämpning skulle kräva grundlagsordning.

Beträffande de verkningar som stadgandena om skuldreglering har för säkerhetsskuldena kan följande konstateras. Säkerhetsskuldena skall vid skuldreglering vara i specialställning i jämförelse med vanliga skulder (45 §). I fråga om säkerhetsskulder skall realsäkerhetsrättens betydelse i att den tryggar en fordrans kapital bevaras. En säkerhetsskuldens belopp skall inte kunna nedsättas. Så länge som gäldenären följer betalningsprogrammet i anslutning till skuldregleringen skall borgenären inte ha rätt att driva in fordran genom realisering av säkerheten. Säkerhetsrättens kapitaltryggande verkan i fråga om kapitalet skall förverkligas i samband med saneringsförfarande på ett annat sätt, dvs. så att borgenären skall ha rätt till penningsprestationer vilka minst skall motsvara den del av fordrans kapitalbelopp som täcks av säkerhetens värde och trygga skuldkapitalets nuvärde. Detta skall gälla både skuldens egentliga obetalda kapital och obetalda kreditkostnader som förfallit till betalning innan saneringsförfarandet börjat, till den del säkerhetens värde täcker dem.

Genom den föreslagna lagen ingrips således inte i säkerhetsrättens ekonomiska grundinne-

håll såsom garanti för återbetalning av en fordran, utan ändras endast det sätt på vilket denna garanti förverkligas i samband med saneringsförfarande.

I fråga om enskilda skuldsaneringsmetoder kan beträffande möjligheterna att ändra betalningstidtabellen (44 § 1 mom. 1 punkten) hänvisas till vad som anförts ovan i avsnitt 4.3.1. Säkerhetsskulder ger till denna del inte anledning till annan bedömning än vanliga skulder.

Möjligheten att ställa kapitalamorteringar i främsta rummet (44 § 1 mom. 2 punkten) skall kunna utnyttjas även i fråga om säkerhetsskulder. Härvid blir dock tillämpligt ett specialstadgande (se 45 § 1 mom.) enligt vilket för kreditkostnader som skjuts upp skall bestämmas sådan ränta som tryggar dem mot förändringar i penningvärdet. Detta betyder att en ändring av betalningsordningen för kapital och kreditkostnader inte kunde åsamka en borgenär förlust heller på grund av inflation. Således har ifrågavarande skuldsaneringsmetod inte ansetts ändra ett skuldförhållandes villkor på ett så väsentligt sätt att en retroaktiv tillämpning av den heller i fråga om säkerhetsskulder skulle kräva grundlagsordning.

Möjligheten att minska skyldigheten att betala kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden skall enligt den föreslagna lagen gälla även säkerhetsskulder, dock med de begränsningar som följer av 45 § 2 mom., dvs. minst nuvärdet av säkerhetsskuldens kapital skall tryggas, varutöver den återstående betalningstidens längd skall beaktas så att räntenedsättningen skall var proportionellt desto mindre ju längre ifrågavarande tid är, dvs. ju längre borgenärens kapital är bundet på grund av skuldregleringen. I fråga om säkerhetsskulder som uppkommit innan lagen trätt i kraft har i den föreslagna lagens ikraftträdelsestadgande tagits in ett specialstadgande som

minskar möjligheten att retroaktivt tillämpa skuldsaneringsmetoden i fråga. Då det är fråga om en säkerhetsskuld som uppkommit innan lagen trätt i kraft skall det inte vara möjligt att sänka kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden till den del säkerhetens värde när förfarandet började skulle ha räckt till för att täcka skuldkapitalet samt nuvärdet av nämnda kreditkostnaders totalbelopp. Inte heller i detta avseende ger den föreslagna lagen möjlighet att retroaktivt ingripa i säkerhetsrättens ekonomiska innehåll, dvs. i den verkan som säkerhetens värde har när det gäller att trygga fordrans belopp.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den föreslagna lagens retroaktiva verkningar i fråga om säkerhetsskulder inte innebär ett ingrepp i säkerhetsrättens betydelse som garanti för återbetalning av en fordran, utan endast i det sätt på vilket det skydd som säkerhetsrätten för med sig skulle förverkligas vid saneringsförfarande. Dessutom bör det beaktas att detta nya sätt att förverkliga säkerhetskydd inte nödvändigtvis är ofördelaktigt för borgenärerna, utan i många fall även förenligt med borgenärernas intressen, eftersom återbetalningen av skulden i enlighet med det ursprungliga syftet skulle ske som löpande penningprestationer i stället för att en borgenär för att få betalning skulle bli tvungen att vidta realiseringsåtgärder som är osäkra till sitt resultat. Således torde den föreslagna lagen inte heller i fråga om säkerhetsskulder kräva grundlagsordning trots dess retroaktiva verkningar.

Eftersom frågan om lagstiftningsordningen för förslaget till lag om företagssanering lämnar rum för tolkning, är det nödvändigt att begära riksdagens grundlagsutskotts utlåtande i saken.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte och förhållande till annan lagstiftning

I syfte att sanera livsduglig verksamhet som bedrivs av en gäldenär i ekonomiska svårigheter eller för att trygga förutsättningarna för verksamheten samt för att få till stånd reglering av skulder kan saneringsförfarande enligt denna lag inledas. Genom förfarandet kan, på det sätt som stadgas i denna lag, med ett program som fastställs av domstol bestämmas om åtgärder som gäller gäldenärens förmögenhet och skulder.

Denna lag tillämpas utan hinder av vad som i någon annan lag stadgas om borgenärens rätt till betalning, åtgärder för indrivning av skulder eller åtgärder för tryggnad av att en skuld betalas.

2 §

Tillämpningsområde

Saneringsförfarande kan tillämpas på enskilda näringsidkare, öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag, andelslag, bostadsaktiebolag eller föreningar som bedriver ekonomisk verksamhet. Med näringsidkare avses i denna lag även den som utövar yrke eller idkar gårdsbruk eller fiske.

Saneringsförfarandet gäller inte

1) depositionsbanker eller sådana kreditinstitut som avses i lagen om finansieringsverksamhet (1544/91),

2) försäkrings- eller pensionsanstalter,

3) bolag eller andelslag i likvidation.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *inledande av förfarande* den tidpunkt då domstolen har fattat beslut om inledande av saneringsförfarande,

2) *insolvens* att gäldenären är oförmögen att

betala sina skulder när de förfaller till betalning och att denna oförmåga inte är endast tillfällig,

3) *hotande insolvens* att gäldenären riskerar att bli insolvent,

4) *saneringsskuld* alla gäldenärens skulder som har uppkommit innan saneringsförfarandet inleddes, inklusive säkerhetsskulder och skulder vilkas grunder eller belopp är förenade med villkor eller stridiga eller oklara av andra orsaker; som saneringsskuld anses dock inte en av gäldenären grundad pensionsstiftelses ansvarighetsunderskott,

5) *realsäkerhetsrätt* ägarförbehåll och annan säkerhet som grundar sig på ägande, panträtt i lös och fast egendom samt återtagningsrätt och retentionsrätt som medför förmånsrätt till föremålet för rätten,

6) *säkerhetsskuld* en saneringsskuld till säkerhet för vilken borgenären har en i förhållande till tredje man effektiv realsäkerhetsrätt till egendom som tillhör gäldenären eller som är i hans besittning, till den del säkerhetens värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka beloppet av borgenärens fordran efter avdrag av realiseringskostnaderna och de skulder som skall betalas med bättre förmånsrätt,

7) *säkerhetsborgenär* den som är borgenär i ett säkerhetsskuldförhållande,

8) *efterställd skuld* en skuld för vilken betalning får inflyta först efter övriga skulder.

En skadeståndsskuld anses vid tillämpning av 1 mom. 4 punkten ha uppkommit när den skadelidande fick kännedom om skadan och uppgift om vem som är ersättningskyldig. En skuld som grundar sig på ett avtalsbrott anses ha uppkommit när den andra avtalsparten fick kännedom om avtalsbrottet.

Om egendom som tillhör gäldenären står som säkerhet för tredje mans skuld när förfarandet börjar, skall på sådant ansvar på motsvarande sätt tillämpas vad som stadgas om gäldenärens.

Ränta som tryggar nuvärdet bestäms enligt ett lämpligt index så att räntan för varje

kvartal motsvarar den för det nästföregående kvartalet konstaterade indexförändringen förvandlad till årlig ränta.

4 §

Personligen ansvarigas ställning

Vid tillämpning av denna lag jämföras med en gäldenär den som enligt lag är personligen ansvarig för gäldenärens förbindelser. Detta inverkar dock inte på en sådan persons rättigheter och skyldigheter till den del de inte hänförs till den verksamhet som är föremål för förfarandet.

De skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet gäller även till förmån för den som personligen ansvarar för gäldenärens förbindelser.

2 kap.

Inledande och avbrytande av saneringsförfarande

5 §

Rätt att ansöka om att saneringsförfarande skall inledas

Ansökan om saneringsförfarande kan göras av

- 1) gäldenären,
- 2) en borgenär eller flera borgenärer tillsammans, dock inte av en borgenär vars fordran till sin grund eller sitt belopp är stridig eller av andra orsaker oklar, eller
- 3) den som gäldenärens insolvens av andra orsaker än delägarskap sannolikt skulle åsamka ekonomiska förluster som grundar sig på fordringsrätt (*sannolik borgenär*).

6 §

Förutsättningar

Saneringsförfarande kan inledas, om

1) gäldenären och minst två borgenärer vilkas sammanlagda fordringar motsvarar minst en femtedel av gäldenärens kända skulder tillsammans ansöker om det,

2) gäldenären hotas av insolvens, eller

3) gäldenären är insolvent och något annat inte följer av 7 § 1 mom. 1 punkten.

På grund av hotande insolvens kan saneringsförfarande på ansökan av en borgenär eller sannolik borgenär inledas endast om det är

nödvändigt för att ett avsevärt ekonomiskt intresse som borgenären har skall kunna tryggas.

7 §

Hinder och grunder för avbrott

Saneringsförfarande kan inte inledas, om

1) gäldenären är insolvent och det är sannolikt att insolvensen inte kan undanröjas med hjälp av saneringsprogrammet eller att ny insolvens kan förhindras endast för en kort tid,

2) det är sannolikt att gäldenärens tillgångar inte räcker till för att täcka kostnaderna för saneringsförfarandet och ingen annan har förbundit sig att svara för dessa kostnader,

3) det är sannolikt att gäldenären inte förmår betala skulder som uppkommer efter att förfarandet inletts,

4) det finns grundad anledning att anta att det huvudsakliga syftet med ansökan är att förhindra borgenärens indrivningsåtgärder eller att på något annat sätt kränka borgenärens eller gäldenärens rättigheter,

5) det finns grundad anledning att anta att det inte finns förutsättningar för att få till stånd eller fastställa ett saneringsprogram, eller

6) gäldenärens bokföring är behäftad med väsentliga brister eller fel.

Om en omständighet som avses i 1 mom. framgår efter att förfarandet har inletts, kan det på yrkande av en utredare som avses i 8 § eller på yrkande av en borgenär eller gäldenären bestämmas att förfarandet skall upphöra. En situation som avses i 1 mom. 1 punkten hindrar dock inte att förfarandet fortsätts, om det är sannolikt att företagens tillgångar eller en väsentlig del av den kan överlätas som en helhet i den ordning som anges i denna lag.

3 kap.

Utredare och borgenärsdelegation samt gäldenärens samarbetskyldighet

8 §

Utredare

Domstolen skall förordna en utredare som, för att syftet med förfarandet skall kunna nås och borgenärernas intressen bevakas, har till uppgift att

1) göra en utredning om gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt

om omständigheter som inverkar på gäldenärens ekonomiska ställning och på dess beräknade utveckling,

2) följa och övervaka saneringsgäldenärens företagsverksamhet under förfarandet,

3) i behövlig omfattning sörja för granskning av den verksamhet som gäldenären bedriver innan förfarandet inleddes,

4) vid behov kräva att gäldenärens rättshandlingar skall återgå enligt 36 och 37 §§ samt föra gäldenärens talan i enlighet med 31 §,

5) se till att ett förslag till saneringsprogram görs upp,

6) utföra de uppgifter som anges i 10 kap.

Flera än en utredare kan förordnas, om det är nödvändigt på grund av uppgifternas omfattning eller den sakkunskap som de kräver eller för att de olika borgenärsgruppernas intressen skall kunna bevakas på behörigt sätt. Uppgifterna enligt 1 mom. kan vid behov även fördelas på olika personer.

Utredaren skall vara myndig och känd som en hederlig person. Han skall ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver. Han får inte stå i ett sådant förhållande till gäldenären eller någon borgenär som kan vara ägnat att äventyra hans oberoende i förhållande till gäldenären eller hans opartiskhet gentemot borgenärerna, om inte något annat följer av 83 § 4 mom.

Utredarens uppdrag pågår tills saneringsprogrammet fastställs, om inte förfarandet upphör före det.

9 §

Utredarens rättigheter

Utredaren har för utförande av sina uppgifter rätt att få tillträde till lokaliteter som är i gäldenärens besittning och som används för företagets behov samt att granska gäldenärens bokföring, företagets korrespondens och andra företagshandlingar och företagsdatafiler. Utredaren har utan hinder av sekretesstadgandena samma rätt som gäldenären att för sitt uppdrag få uppgifter om gäldenärens bankkonton, betalningsrörelse, avtal och förbindelser som gäller finansieringen, samt om gäldenärens förmögenhet och beskattning och andra omständigheter som gäller gäldenärens ekonomiska ställning eller den verksamhet som gäldenären bedriver.

Utredaren har rätt att delta i möten som

gäldenärsföretagets organ håller och att yttra sig vid dem.

Utredaren har rätt att anlita sakkunniga när han fullgör sitt uppdrag.

10 §

Borgenärsdelegation

Domstolen skall tillsätta en borgenärsdelegation som gemensam företrädare för borgenärerna, om det inte skall anses onödigt på grund av att antalet borgenärer är litet. Delegationen skall ha minst tre medlemmar. Delegationen skall vara sammansatt så att olika borgenärsgupper, så som säkerhetsborgenärer och borgenärer vilkas fordringar inbördes har samma grund, är jämbördigt företrädda.

Borgenärsdelegationen skall som ett rådgivande organ biträda utredaren i hans uppdrag samt för borgenärernas räkning övervaka utredarens verksamhet.

Borgenärsdelegationen och dess medlemmar har för fullgörande av sina uppgifter rätt att i behövlig omfattning få uppgifter av utredaren om omständigheter som avses i 9 § 1 mom.

Om gäldenären i sin tjänst regelbundet har minst 50 personer i arbetsförhållande, har Arbetskraftsdistriktsbyrån på gäldenärens hemort rätt att till borgenärsdelegationen utse en företrädare för Arbetskraftsförvaltningen, som får delta i delegationens arbete utan rösträtt.

11 §

Utredarens informationsplikt

Utredaren skall utan dröjsmål delge borgenärsdelegationen och borgenärerna samt gäldenären den utredning som nämns i 8 § 1 mom. 1 punkten. Utredaren skall regelbundet och alltid när det behövs informera borgenärsdelegationen eller, om en sådan inte tillsatts, borgenärerna om sina åtgärder och iakttagelser i samband med uppföljnings-, övervaknings- och granskningsuppdraget samt förhandla med delegationen eller borgenärerna innan viktiga beslut fattas.

12 §

Jäv för utredaren och medlemmarna i borgenärsdelegationen

Utredaren eller en medlem av borgenärsdelegationen får inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan honom och

gäldenären. De får inte heller delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan gäldenären och tredje man, om de av detta kan förmodas få en väsentlig fördel som kan stå i strid med gäldenärens eller någon borgenärs intresse.

13 §

Gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter och att samarbeta

Gäldenären är skyldig att lämna domstolen, utredaren och borgenärsdelegationen de uppgifter som de kräver om omständigheter som kan vara av betydelse för saneringsförfarandet och saneringsprogrammet.

Gäldenären är skyldig att medverka till att utredaren och borgenärsdelegationen kan sköta sin uppgift på behörigt sätt och att saneringsförfarandet kan slutföras i behörig ordning.

Om gäldenären är en sammanslutning, skall dess styrelsemedlemmar, verkställande direktören och de som personligen svarar för sammanslutningens förbindelser fullgöra skyldigheterna enligt denna paragraf. Den som är anställd hos gäldenären skall fullgöra nämnda skyldigheter för så vitt de hänför sig till hans arbetsuppgifter.

14 §

Tystnadsplikt

Utredaren, en medlem av borgenärsdelegationen eller en borgenär, en person som är anställd hos dem eller ett biträde eller en sakkunnig som anlitas av dem får inte utan lov röja eller till sin enskilda fördel utnyttja vad han i samband med förfarandet har fått veta om gäldenärens ekonomiska ställning, affärsförhållanden eller företagshemligheter.

4 kap.

Rättsverkningarna av att saneringsförfarandet börjar

15 §

Gäldenärens förpliktelser

Att ett saneringsförfarande inleds inverkar inte på förbindelser som gäldenären redan ingått, om inte något annat stadgas nedan.

När förfarandet inleds upphör dröjsmålsrätten att löpa på saneringsskuldena. Detsamma

gäller andra sådana påföljder för dröjsmål med betalning som är beroende av hur länge dröjsmålet pågår.

Om skulder som uppkommer efter att förfarandet har börjat stadgas i 32 § och om skuld som uppkommer på nytt på grund av återvinning av betalning i 38 §.

16 §

Återgång av rättshandlingar som företagits under mellanskedet

Rättshandlingar som företagits efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängigt och innan förfarandet inleds kan återgå enligt 6 kap.

17 §

Förbud mot betalning och ställande av säkerhet

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären inte betala en saneringsskuld eller ställa säkerhet för den.

En betalning som har skett mot förbudet i 1 mom. skall återbetalas. På skyldigheten att returnera betalning för växel eller check tillämpas dock på motsvarande sätt 11 och 21 §§ lagen om återvinning till konkursbo (758/91). Om en borgenär på grund av betalning har återlämnat en säkerhet som ställts av tredje man eller om borgen fanns för skulden, tillämpas på returneringen av betalning på motsvarande sätt vad som stadgas i 19 och 21 §§ i den nämnda lagen, dock så att vad 19 § stadgar om insolvens gäller inledandet av saneringsförfarande.

En pantsättning eller någon annan åtgärd för ställande av säkerhet i strid med förbudet i 1 mom. är utan verkan, om inte något annat följer av stadgandena om värdepapper och värdeandelar. En ansökan om inteckning i gäldenärens egendom som gjorts efter att förfarandet inletts medför inte förmånsrätt för saneringsskulden.

18 §

Undantag från betalningsförbudet

En säkerhetsborgenär har utan hinder av förbudet enligt 17 § rätt att få betalning för räntor och andra kreditkostnader som motsvarar villkoren för skulden och som förfaller efter att förfarandet inletts. Borgenären kan inte göra gällande ett villkor om förtida betalning av kreditkostnader.

Utan hinder av förbudet i 17 §

1) skall arbetstagarnas löner för tre månader före inledandet av förfarandet betalas, utom när utredaren meddelar att han anser grunden för eller beloppet av en sådan skuld vara stridig,

2) skall de semesterlöner och semesterersättningar till arbetstagarna som har tjänats in före inledandet av förfarandet betalas,

3) skall underhållsbidrag till gäldenärens barn betalas till den del bidraget skulle ha haft förmånsrätt vid en utmätning vid tidpunkten för inledande av förfarandet,

4) kan genom beslut av utredaren betalning erläggas till borgenärer vars fordringar uppgår till mindre belopp, om det är ändamålsenligt med tanke på förfarandet,

5) kan, om inte utredaren beslutar något annat, ett betalningsrörelsekonto med kredit bibehållas och betalningarna till gäldenären även i fortsättningen styras till ett sådant konto samt betalningar som inflyter på kontot räknas som amortering på bankens kreditfordran i anslutning till kontot,

6) kan genom beslut av utredaren betalas amorteringar på lån som tagits hos en pensionsstiftelse som grundats av gäldenären i den mån det är nödvändigt för tryggnad av stiftelsens likviditet.

19 §

Indrivningsförbud

Sedan förfarandet inletts får mot gäldenären inte riktas åtgärder för indrivning eller tryggnad av betalning av en saneringssskuld som omfattas av betalningsförbudet. Åtgärder som vidtagits får inte fortsättas. Mot gäldenären får i fråga om en sådan skuld inte heller riktas påföljder för dröjsmål med betalning. Här nämnda förbud gäller bland annat följande åtgärder:

1) utövande av realiserings- eller återtagningsrättigheter som grundar sig på realsäkerhetsrätt och annat utnyttjande av säkerhet i syfte att få betalning,

2) uppsägning av skuld eller uppsägning eller hävning av avtal som ligger till grund för en skuld på grund av dröjsmål med betalning, med undantag av hävning eller uppsägning av ett avtal om kontokredit eller någon annan fortlöpande kredit för förvägrande av ny skuld,

3) användning av en fordran som gäldenären har mot borgenären såsom kvittning av

borgenärens fordran; en borgenär vars fordran inte avser en säkerhetsskuld får dock, om han själv står i skuld till saneringsgäldenären och skulden förfaller till betalning vid en på förhand bestämd tidpunkt efter det förfarandet har börjat, till ett belopp som motsvarar ifrågavarande fordran hålla inne betalning till saneringsgäldenären, varvid skuldförhållandet i övrigt fortsätter med tidigare villkor, till borgenären får betalning i enlighet med saneringsprogrammet eller indrivningsförbudet upphöra.

En åtgärd i strid med förbudet är utan verkan. Om egendom som utgör säkerhet har överlåtits i strid med förbudet, kan mottagaren dock få godtrosskydd enligt vad som stadgas särskilt. Förbudet hindrar dock inte borgenären från att anhängiggöra eller fortsätta en rättegång eller något annat förfarande som syftar till att bevara rättigheter eller ge en verkställighetsgrund.

Ett löst föremål som hör till gäldenärens anläggningstillgångar och som med stöd av pant- eller retentionsrätt är i en borgenärs besittning skall på yrkande av utredaren återlämnas i gäldenärens besittning, om det med tanke på den fortsatta verksamheten är behövt. Hos borgenären kvarstår förmånsrätten till betalning ur egendomens värde samt rätten att återfå besittningen av egendom i de fall som avses i 20 § 2 punkten samt när saneringsförfarandet upphör utan att saneringsprogram fastställs eller programliga skuldregleringar upphör. Egendom får inte överlåtas utan borgenärens samtycke.

20 §

Beviljande av undantag från indrivningsförbud

En domstol kan på yrkande av en säkerhetsborgenär efter att ha hört utredaren bevilja borgenären tillstånd att utöva de rättigheter som avses i 19 § 1 mom. 1 punkten, om

1) det är uppenbart att den egendom som är föremål för säkerhetsrätt inte behöver kvarstå hos gäldenären med tanke på saneringsregleringarna eller för att gäldenärens eller hans familjemedlemmars skäliga boendeförhållanden eller näring skall kunna tryggas, eller

2) en grund för yrkandet är prestationer som avses i 18 § 1 mom. eller 33 § 1 mom. eller att försäkringsskyldigheten enligt 33 § 2 mom. har försummats och försummelsen inte är av ringa betydelse.

21 §

Förbud mot utmätning och andra verkställighetsåtgärder

Sedan förfarandet inletts får gäldenärens egendom inte utmätas för saneringsskulden med undantag av underhållsbidrag till barn i den mån det har förmånsrätt vid utmätningen. En utmätning i strid med förbudet är utan verkan. Behandlingen av ansökan om utmätning avbryts. Om utmätning redan har skett, skall verkställigheten avbrytas, och utmätningssmannen skall på begäran överlämna den egendom som han har tagit i sin besittning och eventuella penningmedel till utredaren. Om försäljningen av utmätt egendom har kungjorts innan förfarandet börjar, kan domstolen bestämmande att verkställigheten skall avbrytas och försäljningen inställas, utom ifall det är uppenbart att det inte på det sätt som avses i 20 § 1 punkten är nödvändigt att egendomen i fråga kvarstår hos gäldenären. En borgenär som har ansökt om verkställighet har rätt att av gäldenären få ersättning för verkställighetskostnader som blivit onödiga på grund av att försäljningen inställs.

Efter att förfarandet har inletts får verkställighet inte inledas i syfte att vråka gäldenären från en lägenhet som huvudsakligen används för den verksamhet som är föremål för förfarandet och som han har i sin besittning, om vräkningsbeslutet grundar sig på att hyra eller något annat vederlag för lägenheten har förfallit till betalning före skuldsaneringen, men inte betalats. Detsamma gäller beslut om att med stöd av bostadsaktiebolagslagen (809/91) ta en lägenhet som används för nämnda ändamål i bolagets besittning. Domstolen kan dock på yrkande av borgenären tillåta verkställighet, om det med beaktande av de åtgärder som borgenären redan har vidtagit beträffande lägenheten vore oskäligt att den förhindras.

Efter att förfarandet har inletts får handräckning inte ges för återtagande av gods eller för uppgörelse enligt lagen om avbetalningsköp (91/66). Ett återtagande eller en uppgörelse som har inletts skall avbrytas.

Har för verkställighetsmyndigheten innan förfarandet inletts på grund av ändringssökande ställts säkerhet för avbrytande av utmätning eller annan verkställighet, skall säkerheten på begäran återlämnas till utredaren eller, om säkerheten har ställts av tredje man, till denne.

22 §

Temporärt förbud

Domstolen kan sedan ansökan blivit anhängig, på yrkande av sökanden eller gäldenären bestämma att ett förbud enligt 17, 19 eller 21 § skall vara i kraft temporärt redan innan förfarandet inleds, om det prövas vara behövligt. Beslut om detta kan fattas utan att borgenärerna och gäldenären hörs, om det anses vara nödvändigt på grund av att saken är bråds-kande.

I ett beslut om temporärt förbud enligt 1 mom. får ändring inte sökas särskilt.

23 §

Förbud mot säkringsåtgärder

Sedan förfarandet inletts får mot gäldenären inte på basis av saneringsskulden riktas säkringsåtgärder enligt en myndighets beslut i andra fall än med stöd av 30 §. En säkringsåtgärd som har bestämts innan förfarandet inletts upphör när förfarandet börjar, om domstolen inte med stöd av 30 § bestämmer något annat.

24 §

Förhållandet till konkurs

Om en ansökan om försättande av gäldenären i konkurs är anhängig när ansökan om inledande av saneringsförfarande görs, skall behandlingen av konkursansökan skjutas upp tills beslutet om saneringsförfarandet har fattats. På samma sätt skall förfaras, om en ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs görs efter att ansökan om saneringsförfarande har blivit anhängig. Om ett saneringsförfarande inleds, förfaller konkursansökan. Om ansökan om inledande av saneringsförfarande avslås, skall domstolen samtidigt avgöra frågan om konkurs.

En ansökan om saneringsförfarande som har gjorts medan gäldenären är i konkurs skall lämnas utan prövning.

Sedan saneringsförfarandet inletts kan gäldenären på ansökan av en borgenär försättas i konkurs endast om gäldenären var insolvent när förfarandet inleddes och förhållandena var sådana som nämns i 7 § 1 mom. 1 punkten eller om ansökan grundar sig på försummad betalning av en skuld som uppkommit efter att förfarandet inleddes. Om gäldenären försätts i konkurs, upphör saneringsförfarandet.

25 §

Borgenärens rätt att driva in en fordran hos tredje man

Att ett saneringsförfarande inleds hindrar inte att en saneringsskuld drivs in hos en borgensman, om borgensförbindelsen har givits i borgensmannens rörelse eller därmed jämförbar verksamhet, och inte heller att någon annan av tredje man ställd säkerhet används till betalning av en fordran, om säkerheten har ställts i affärsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet. Vad som ovan sagts om borgensman gäller även medgäldenärer.

Om någon annan än en person som avses i 1 mom. är borgensman, medgäldenär eller ställare av säkerhet, gäller stadgandena i 19—22 §§ på motsvarande sätt indrivning av en skuld hos borgensmannen eller ur säkerhetens värde. När 20 § tillämpas skall härvid den som ställt säkerheten höras i stället för utredaren.

Om borgensmannens, medgäldenärens och säkerhetsställarens ställning vid skuldreglering stadgas i 42 § 3 mom. och 48 §.

26 §

Gäldenärens rätt till förtida betalning av säkerhetsskuld

En förbindelse eller ett avtal om säkerhetsskuld kan efter att förfarandet har inletts genom beslut av utredaren sägas upp i syfte att få till stånd förtida betalning av skulden. Från återstoden av kreditgivarens fordran skall härvid dras av den del av kreditkostnaderna som hänförs till den kredittid som inte utnyttjas. För de kostnader för grundande av kreditförhållandet som särskilt har nämnts i avtalet och som inte är oskäligen skall avdrag dock inte göras. En återstående skuld som grundar sig på ett avtal enligt lagen om avbetalningsköp bestäms enligt vad som i den nämnda lagen sägs om uppgörelse.

En uppsagd säkerhetsskuld kan utan hinder av 17 § genom beslut av utredaren betalas i förtid, om det är ändamålsenligt med tanke på gäldenärens finansieringsarrangemang.

27 §

Vissa avtals ställning

Ett hyres- eller leasingavtal där gäldenären är hyrestagare kan, sedan förfarandet har inletts, sägas upp av gäldenären med iakttagande av 29

och 30 §§ så att avtalet upphör två månader efter uppsägningen utan hinder av de villkor som gäller avtalets varaktighet eller uppsägning av det. Ersättningen för att avtalet upphör i förtid omfattar den hyra eller det vederlag som hänförs till uppsägningstiden, de direkta kostnaderna för återställande av besittningen av egendom samt skälig ersättning för annan skada som enligt vad uthyraren visar drabbar honom. I fråga om leasingavtal iaktas dessutom stadgandena i 26 § om hur de kreditkostnader som hänförs till den icke utnyttjade kredittiden skall räknas gäldenären till godo.

Den som enligt ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes har åtagit sig en prestation gentemot gäldenären, men inte har uppfyllt åtagandet när förfarandet inleds, är utan hinder av 17 § berättigad att få betalning för sin prestation, om prestationen kan anses vara sedvanlig med tanke på gäldenärens verksamhet.

Har någon genom ett avtal som har ingåtts innan förfarandet inleddes förbundit sig gentemot gäldenären i form av någon annan prestationsskyldighet än vad som avses i 1 mom. och har gäldenären inte när förfarandet inleds fullgjort sin betalningsskyldighet enligt avtalet, skall utredaren på begäran av motparten meddela om gäldenären håller fast vid avtalet. Om svaret är nekande eller det inte ges inom skälig tid, får motparten häva avtalet.

En ersättning som i de fall som nämns i 1 och 3 mom. skall utgå på grund av att avtalet sägs upp eller hävs räknas till gäldenärens saneringsskulder och skall beaktas utan hinder av vad som nedan sägs om anmälning av fordringar.

Om rätten att säga upp en arbetstagare i samband med saneringsförfarande stadgas i lagen om arbetsavtal (320/70).

28 §

Rättsverkningarnas giltighet

Om ändring söks i beslutet om inledande av saneringsförfarande, förblir rättsverkningarna av att förfarandet inleds, däri inbegripet utredarens rättigheter och begränsningarna av gäldenärens bestämmanderätt, trots det i kraft. Rättsverkningarna upphör, om beslutet om att inleda förfarandet upphävs genom ett avgörande som har vunnit laga kraft eller om den

domstol där ärendet är anhängigt på grund av ändringssökande så bestämmer.

Rättsverkningarna av att förfarandet inleds fortsätter tills saneringsprogrammet fastställs eller det med stöd av 77 § 3 mom. bestäms att programmet skall iakttas. Om saneringsförfarandet upphör innan saneringsprogrammet fastställs, upphör rättsverkningarna av att förfarandet inletts när domstolens beslut om försättande av gäldenären i konkurs eller om att förfarandet upphör har givits, om inte domstolen av särskilda skäl bestämmer att rättsverkningarna förblir i kraft tills beslutet har vunnit laga kraft eller något annat bestäms i saken. Om gäldenären efter att förfarandet har inletts försätts i likvidation, upphör rättsverkningarna av inledandet när likvidationen börjar.

Om saneringsförfarandet innan saneringsprogrammet fastställs upphör av andra orsaker än gäldenärens konkurs, kan sedan förfarandets rättsverkningar upphört verkställighet eller handräckning som förhindrats eller avbrutits med stöd av 21 § fortsätta på basis av tidigare ansökan om verkställighet eller handräckning.

När domstolen beslutar om att förfarandet skall upphöra kan den på yrkande av en borgenär samtidigt bestämma om en säkerhetsåtgärd som avses i 23 §.

5 kap.

Gäldenärens verksamhet och besittning av egendom under förfarandet

29 §

Gäldenärens bestämmanderätt och begränsningarna av den

Gäldenären har även efter att förfarandet har inletts rätt att bestämma om sin egendom och verksamhet, om inte något annat stadgas i denna lag.

Sedan förfarandet har inletts får gäldenären dock inte utan utredarens samtycke

1) ta upp ny skuld, om det inte är fråga om sådan skuld som hänför sig till gäldenärens sedvanliga verksamhet och som inte är ovanlig till belopp eller villkor,

2) överlåta företaget eller en del av det, ej heller anläggnings- eller finansieringstillgångar eller immateriella rättigheter eller andra rättigheter som behövs för verksamheten,

3) bevilja nyttjanderätt eller någon annan

rätt till egendom som avses i 2 punkten, om det inte är fråga om en åtgärd som hänför sig till gäldenärens sedvanliga verksamhet,

4) överlåta omsättningstillgångar på annat sätt än som en del av den sedvanliga verksamheten,

5) säga upp avtal som behövs med tanke på verksamheten eller förutsättningarna att fortsätta den,

6) ställa säkerhet eller avge andra ansvarsförbindelser för någon annans skuld, om inte det är fråga om en åtgärd som hänför sig till gäldenärens sedvanliga verksamhet och som inte är ovanlig till sin betydelse eller sina risker,

7) vidta andra åtgärder som med beaktande av omfattningen och arten av gäldenärens verksamhet är ovanliga eller av stor räckvidd, eller

8) överlämna sin egendom till konkurs.

En rättshandling som företagits i strid med stadgandena i 2 mom. 1—7 punkten är utan verkan, utom när den andra parten inte visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen i fråga.

30 §

Särskilda begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt

Gäldenärens bestämmanderätt kan på yrkande av utredaren eller en borgenär begränsas även på annat än i 29 § angivet sätt, om det finns risk för att gäldenären förfar på ett sätt som skadar eller äventyrar borgenärens intressen. Gäldenären kan bland annat förbjudas att

1) företa en viss rättshandling,

2) företa vissa slag av rättshandlingar utan utredarens samtycke, eller

3) vidta sådana åtgärder som kan antas sänka värdet på egendom som tillhör gäldenären eller är i hans besittning.

Förbudet eller begränsningen kan bestämmas att gälla temporärt och utan att gäldenären hörs, om detta krävs på grund av att saken är brådskande.

Förbudet kan förenas med vite.

En rättshandling som företagits i strid med begränsningar som utfärdats med stöd av denna paragraf är utan verkan, utom när den andra parten inte visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att företa rättshandlingen i fråga.

31 §

Förande av gäldenärens talan och delgivningar till gäldenären

Gäldenären får fortfarande föra talan i en anhängig rättegång eller i ett därmed jämförbart förfarande där han är part, om inte utredaren beslutar att börja föra gäldenärens talan. Detsamma gäller rättegångar och andra förfaranden som blir anhängiga efter att förfarandet har inletts.

Utredaren har rätt att för gäldenärens räkning framställa yrkanden eller anhängiggöra rättegångar eller andra därmed jämförbara förfaranden och i ärendet föra talan för gäldenärens räkning.

En delgivning kan för gäldenärens räkning tas emot även av utredaren.

32 §

Skuld som uppkommit under förfarandet

Skulder som uppkommer efter att förfarandet har inletts skall betalas allteftersom de förfaller. Detsamma gäller vederlag och andra löpande betalningar som grundar sig på ett fortlöpande avtalsförhållande eller på fortlöpande nyttjande- eller besittningsförhållanden och som hänför sig till tiden efter det förfarandet inleddes.

Om gäldenären försätts i konkurs innan saneringsprogrammet upphör eller inom tre månader från det saneringsförfarandet av någon annan orsak har upphört, är de skulder som uppkommit efter det förfarandet inleddes till dess det upphörde i samma ställning som massaskulder.

33 §

Skydd för säkerhetens värde

En säkerhetsborgenär har rätt till ersättning för sådan minskning av värdet på säkerhetsegendom som beror på att egendomen har använts i gäldenärens verksamhet medan ett förbud enligt 19 eller 22 § var gällande. En erlagd ersättning räknas som amortering av säkerhetsskuld.

Gäldenären skall se till att den egendom som utgör säkerhet för saneringsskulden och som omfattas av indrivningsförbud är försäkrad mot skada på behörigt sätt.

34 §

Förmånsrätt för ny kredit

Domstolen kan på ansökan av utredaren

bestämma att en kredit som tas upp medan förfarandet pågår och som nämns i beslutet har samma eller bättre förmånsrätt till gäldenärens egendom som ställs som säkerhet för krediten än en saneringsskuld för vilken samma egendom utgör säkerhet. En förutsättning är att ett sådant arrangemang är nödvändigt med tanke på den finansiering som behövs under förfarandet och att det inte i väsentlig mån kränker de borgenärers intressen vilkas förmånsrättsställning skulle försvagas. Arrangemanget påverkar inte de nämnda borgenärernas ställning som säkerhetsborgenärer.

Innan ett ärende som avses i 1 mom. avgörs skall domstolen ge gäldenären och de borgenärer vilkas ställning skulle påverkas av en ändring av förmånsrättsordningen tillfälle att bli hörda.

Om det är fråga om en säkerhet som grundar sig på inteckning eller någon annan inskrivningsåtgärd, skall den ändring av förmånsrättsordningen som domstolen bestämt, på ansökan av utredaren eller en ny borgenär antecknas i intecknings- eller inskrivningsregistret i fråga, och den träder i kraft den dag då en sådan ansökan görs. Är det fråga om en säkerhet av något annat slag, träder ändringen av förmånsrättsordningen i kraft när domstolens beslut därom har delgivits de säkerhetsborgenärer vilkas förmånsrättsställning försvagas. Delgivningen kan skötas av utredaren eller den nya borgenären på det sätt som avses i 81 §.

6 kap.

Återvinning vid saneringsförfarande

35 §

Återvinningsgrunderna och rätt att yrka återvinning

En rättshandling som kunde återgå, om konkurs hade sökts i stället för saneringsförfarande, kan fås att återgå i samband med saneringsförfarandet på motsvarande grunder som enligt lagen om återvinning till konkursbo och med iakttagande även av vad som i den nämnda lagen stadgas om tredje mans ställning.

Som fristdag anses i de fall som avses i 1 mom. den dag då ansökan om saneringsförfarande gjordes eller, om en ansökan om försäktande av gäldenären i konkurs då var anhäng-

ig, den dag då konkursansökan gjordes. Är flera ansökningar om saneringsförfarande eller konkurs anhängiga, anses som fristdag den dag då den först anhängiggjorda ansökningen lämnades in.

Återvinning kan yrkas av utredaren eller en borgenär på det sätt som stadgas i 36 och 37 §§.

36 §

Återvinning på yrkande av utredaren

Utredaren skall väcka återvinningstalan inom sex månader från det förfarandet inleddes. Talan får dock väckas även inom tre månader från det grunden för återvinningen blev eller borde ha blivit känd för utredaren.

Vid återvinning som grundar sig på ett yrkande av utredaren tillämpas 15—19 §§ lagen om återvinning till konkursbo, så att vad som stadgas om konkursbo på motsvarande sätt gäller gäldenären.

37 §

Återvinning på yrkande av en borgenär

En borgenär som vill yrka återvinning skall anmäla detta till utredaren. Borgenären får framställa yrkandet, om utredaren inte åtar sig det.

Om en eller flera borgenärer yrkar återvinning, skall i tillämpliga delar 3 kap. 35 § utökningslagen iakttas. Vad som med anledning av borgenärens talan bestäms att skall överlåtas eller ersättas skall utan hinder av denna lag användas till betalning av kärandens fordran.

Borgenären skall väcka talan enligt 2 mom. inom sex månader från det han fick veta att saneringsförfarandet har inletts. Domstolen skall ge utredaren tillfälle att bli hörd i saken.

38 §

Skuld på grund av återvinning

En fordran som på grund av återvinning av betalning på nytt uppstår för en borgenär som varit svarande skall beaktas som sanerings-skuld utan hinder av vad som nedan stadgas om anmälning av fordringar.

7 kap.

Saneringsprogram

39 §

Programmets innehåll

För gäldenären skall fastställas ett sanering-

sprogram. Programmet skall innehålla en utredning enligt 41 § om gäldenärens ekonomiska ställning och andra omständigheter som inverkar på saneringen samt en bestämmelse enligt 42 § om åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens och borgenärernas ställning och som syftar till att fortsätta, ändra eller avsluta verksamheten. Av programmet skall i enlighet med 51 § framgå borgenärernas indelning i grupper samt avsaknad av rösträtt enligt 52 §.

40 §

Uppgörande av förslag

Utredaren skall göra upp ett förslag till saneringsprogram och ge in det till domstolen inom en av domstolen utsatt tid, som utan särskilda skäl inte får vara längre än fyra månader.

När utredaren utarbetar förslaget skall han förhandla med gäldenären och borgenärsdelegationen samt vid behov med borgenärerna och den sannolika borgenär som ansökt om förfarandet.

Berättigade att lägga fram förslag till saneringsprogram inom den tid som nämns i 1 mom. är dessutom

- 1) gäldenären,
- 2) den som är personligen ansvarig för gäldenärens skulder,
- 3) de som äger minst en femtedel av aktierna eller andelarna i gäldenärsbolaget,
- 4) de säkerhetsborgenärer vilkas fordringar företräder minst en femtedel av samtliga säkerhetsborgenärers sammanlagda fordringar,
- 5) de borgenärer vilkas fordringar företräder minst en femtedel av andras än säkerhetsborgenärernas sammanlagda fordringar.

De som är berättigade att lägga fram förslag har rätt att av utredaren få uppgifter som utöver den utredning som avses i 8 § 1 mom. 1 punkten behövs när förslaget utarbetas.

41 §

Utredningar

I saneringsprogrammet skall ingå en specificerad utredning om

- 1) gäldenärens tillgångar, skulder och andra förbindelser samt säkerheter för skulder,
- 2) verksamheten efter att förfarandet har inletts samt resultatet,
- 3) sådana förändringar i gäldenärens orga-

nisation eller i övriga verksamhetsförutsättningar som skett efter att förfarandet har inletts,

4) krediter som tagits efter att förfarandet har inletts, deras säkerheter och ingångna förbindelser,

5) sådana nära förhållanden mellan borgenärerna och gäldenären som avses i 3 § lagen om återvinning till konkursbo,

6) resultaten av granskningar av gäldenärens verksamhet samt om åtgärder eller misstankar angående gäldenärsbrott, bokföringsbrott eller andra straffbara handlingar med anknytning till företagsverksamheten som gäldenären har gjort sig skyldig till samt om åtgärder, iakttagelser eller misstankar som gäller återvinningsgrunderna,

7) hurdan gäldenärens ekonomiska ställning och verksamhetsförutsättningar samt borgenärernas ställning kan väntas bli utan program och med hjälp av ett program,

8) huruvida gäldenären har fullgjort sin skyldighet enligt 13 § att lämna uppgifter och samarbeta,

9) andra omständigheter som gäller gäldenären eller hans verksamhet och som är av betydelse för bedömningen av saneringsprogrammet och av förutsättningarna för att genomföra det, så som gäldenärens beredskap att fortsätta verksamheten på det sätt som förutsätts i saneringsprogrammet och med de ändringar som ingår i det samt att vidta andra åtgärder enligt programmet.

42 §

Åtgärder och arrangemang

I saneringsprogrammet skall individualiseras de åtgärder och arrangemang som syftar till sanering av gäldenärens verksamhet samt de åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens och borgenärernas ställning samt motive- ringen för dem. I programmet skall bland annat bestämmas om

1) huruvida avsikten är att fortsätta gäldenärens verksamhet och i vilken omfattning samt därmed eventuellt sammanhängande förändringar i företagsformen, bolagsordningen, stadgarna eller bolagsavtalet eller i företagets organisation,

2) åtgärder och arrangemang som gäller gäldenärens tillgångar, så som att tillgångarna förblir hos gäldenären, realisering eller överlä-

telse av dem, realiserings- eller överlåtelsesättet samt intäkter som härvid influtit eller beräknas inflyta,

3) arrangemang som gäller personalen,

4) regleringar som gäller saneringsskulder,

5) vederlag eller någon annan ersättning som för en arbetsprestation betalas till gäldenären, en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsbolaget eller till någon närstående till dem eller grunderna för ersättningen,

6) finansieringen av programmet,

7) uppföljningen av programmet.

I fråga om skulderna skall saneringsprogrammet innehålla ett betalningsprogram, av vilket framgår skuldregleringen innehåll och betalningstidtabell särskilt för varje skuld samt för varje vanlig skuld en uppskattning av hurdan utdelningen skulle ha blivit i en konkurs, om 32 § 2 mom. inte tillämpas.

Är någon på grund av en borgensförbindelse eller såsom medgäldenär ansvarig för en viss skuld, skall i programmet bestämmas även om hans betalningsskyldighet gentemot borgenären. Om säkerheten för skulden är en realsäkerhetsrätt i tredje mans egendom, skall av programmet framgå hur skuldregleringen påverkar dennes ansvar.

Om enligt programmet gäldenärsföretaget, dess rörelse eller tillgångar eller en del av den överläts som en funktionell helhet, skall av programmet framgå överlåtelsesättet, överlåtelsevillkoren och mottagaren, om han är känd.

43 §

Skulder som uppkommit under förfarandet

Saneringsprogrammet skall utarbetas med beaktande av att skulder som uppkommit under förfarandet skall betalas efter de prestationer som enligt 45 § hänförs till säkerhetskulderna och kreditkostnaderna för dem, men före övriga skulder.

44 §

Skuldsaneringsmetoder

I saneringsprogrammet är det i fråga om saneringsskulderna möjligt att i form av skuldsanering med nedan nämnda begränsningar tillämpa följande skuldregleringar:

1) att ändra betalningstidtabellen för en skuld,

2) att bestämma att gäldenärens betalningar

först skall räknas som amortering av skuldkapitalet och därefter som amortering av kreditkostnaderna,

3) att nedsätta skyldigheten att betala kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden,

4) att sänka beloppet av skuld som inte betalats.

Skuldregleringarna kan även innebära att skulden betalas helt eller delvis

1) som en engångsprestation med en ny skuld som tas för detta ändamål eller

2) genom ersättande prestationer som är skäliga med hänsyn till borgenärens verksamhetsområde och ställning.

45 §

Säkerhetsskuldernas ställning vid skuldsanering

På en säkerhetsskuld kan tillämpas endast de arrangemang som nämns i 44 § 1 mom. 1—3 punkten och 2 mom. 1 punkten. Dröjsmålsranta på säkerhetsskulden som förfallit till betalning innan förfarandet inleddes kan även sänkas till den del den överstiger den löpande räntan. När 44 § 1 mom. 2 punkten tillämpas på en säkerhetsskuld skall det bestämmas att på de kreditkostnader som skjuts upp skall betalas en ränta som tryggar deras nuvärde.

Skuldregleringen inverkar inte på en borgenärs säkerhetsrätts bestånd eller innehåll. Vid skuldsanering kan dock de säkerhetsarrangemang som hänför sig till säkerhetsskulden ändras genom att säkerheten ersätts med en annan säkerhet som tryggar skulden.

De prestationer som hänför sig till säkerhetsskulden skall bestämmas så att åtminstone nuvärdet av säkerhetsskulden blir betalt inom en skälig tid, som utan borgenärens samtycke inte får vara väsentligt längre än den återstående kredittiden eller, om skulden har förfallit i sin helhet, väsentligt längre än hälften av den ursprungliga kredittiden. När kreditkostnaderna sänks med stöd av 44 § 1 mom. 3 punkten skall dessutom beaktas den återstående betalningstidens längd så att sänkningen av kreditkostnaderna i proportion är desto mindre ju längre den nämnda tiden är.

46 §

Borgenärernas inbördes ställning

Borgenärer vilka utanför saneringsförfarandet skulle ha lika rätt att få betalning för sin

fordran skall i samband med de skuldregleringar som ingår i saneringsprogrammet bli likställda sinsemellan.

I saneringsprogrammet kan dock utan hinder av 1 mom. bestämmas att borgenärer vilkas fordringar är små skall få full betalning, om detta anses ändamålsenligt med tanke på förfarandet.

I saneringsprogrammet skall som efterställda skulder anses ränta eller andra kreditkostnader som under förfarandet löper på annan saneringsskuld än en säkerhetsskuld samt efter dem sådana skulder som i konkurs skall betalas sist.

47 §

Oklara och okända samt vissa andra sanerings- skulders ställning

Om en saneringsskuld är oklar till sitt belopp eller till sin grund, skall domstolen bestämma till vilket belopp skulden skall beaktas i saneringsprogrammet. Detsamma gäller på motsvarande sätt andra oklarheter som hänför sig till en borgenärs rätt. I ett beslut som här avses får ändring inte sökas separat.

En saneringsskuld som inte har anmälts i förfarandet av gäldenären eller i enlighet med 71 § 1 mom. 3 punkten av borgenären och som inte annars har kommit till utredarens kännedom innan saneringsprogrammet fastställs upphör när saneringsprogrammet fastställs, om inte något annat bestäms i programmet. En borgenär som har realsäkerhet för sin fordran är dock utan hinder av det ovan sagda berättigad att driva in sin fordran ur värdet av säkerheten.

Skuldregleringar som avse masskuldebrevslån är i kraft till förmån för samtliga borgenärer för en sådan skuld. Detsamma gäller andra skulder, om gäldenärens förbindelse har satts i allmänt omlopp.

Domstolen kan utan hinder av 2 mom. även på eget initiativ när den fastställer saneringsprogrammet bestämma att skuldregleringar som gäller ersättningar för serieskador eller en därmed jämförbar grupp av saneringsskulder som har samma grund är i kraft även till fördel för sådana borgenärer vilkas fordringar inte på det sätt som avses i 2 mom. har kommit fram under förfarandet.

48 §

Tredje mans ställning i vissa fall

Har en fysisk person i annat sammanhang än

i näringsverksamhet eller därmed jämförbar verksamhet gett en borgensförbindelse för gäldenärens skuld eller som säkerhet för gäldenärens skuld ställt sin bostad som motsvarar hans skäligen behov, kan i samband med saneringsförfarandet på hans begäran för honom fastställas reglering som gäller borgens- eller säkerhetsansvaret på det sätt som stadgas i lagen om skuldsanering för privatpersoner (/). Vad som ovan sagts om borgensman gäller även medgäldenärer.

Om skulder i de fall som avses i 25 § 1 mom. inte har drivits in hos borgensmannen eller ur säkerhet som ställts av tredje man, förblir borgen och säkerhetsrätten i kraft trots skuldregleringen.

8 kap.

Fastställande av saneringsprogram

49 §

Alternativa förutsättningar för fastställande

Domstolen skall fastställa förslaget till saneringsprogram, om förutsättningar för fastställande finns enligt 50, 51—53 eller 54 § och något annat inte följer av 55 §.

50 §

Fastställelse med samtycke av alla borgenärer

Saneringsprogrammet kan fastställas, om alla kända borgenärer samtycker till det. Härvid kan innehållet i programmet avvika från de stadganden i denna lag som gäller saneringsborgenärernas ställning.

Programmet får dock inte fastställas, om

1) programmets innehåll kränker de rättigheter som tillkommer gäldenären, en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsföretaget eller tredje man eller deras berättigade intressen eller är oskäligt från deras synpunkt, eller

2) det finns grundad anledning att anta att förutsättningarna för att genomföra programmet saknas.

51 §

Fastställelse med samtycke av gruppmajoriteter

Saneringsprogrammet kan fastställas, om en i 52 § nämnd majoritet av varje borgenärsgrupp som avses i 3 mom. har godkänt det. Härvid får programmets innehåll avvika från denna

lags stadganden om borgenärernas ställning till nackdel för de borgenärer som gett sitt samtycke.

Den som lägger fram förslaget till program skall, om inte programmet fastställs med stöd av 50 §, även framställa ett förslag till indelning av borgenärerna i grupper.

Borgenärerna skall indelas i grupper på följande sätt:

1) säkerhetsborgenärerna indelas enligt arten av säkerhetsrätt och så att de borgenärer vilka som säkerhet har en företagsinteckning hänförs till en egen grupp,

2) andra än säkerhetsborgenärer indelas så att till samma grupp hör de borgenärer som utanför saneringsförfarandet har lika rätt till betalning,

3) de grupper som nämns i 2 punkten kan ytterligare delas in i särskilda grupper så att till varje grupp hör de borgenärer vilkas fordringar har en grund av samma slag,

4) utan hinder av vad som stadgas i 3 punkten kan till en egen grupp hänföras borgenärer med små fordringar som understiger ett visst belopp.

52 §

Hur majoriteten bestäms

Den majoritet som krävs för att programmet skall kunna fastställas föreligger, om ett godkännande av programmet i varje borgenärsgrupp har bifallits av över hälften av de borgenärer som deltagit i omröstningen, och deras sammanlagda fordringar företräder över hälften av totalbeloppet av de fordringar som de borgenärer vilka hör till gruppen och som deltagit i omröstningen har.

Vid bedömning av om majoritetskravet är uppfyllt beaktas inte en borgenär eller borgenärsgrupp som enligt förslaget till program skall få full betalning för sin fordran senast en månad efter det programmet fastställs eller vars rättsställning inte förändras på grund av programmet eller förändras endast så att ett betalningsdröjsmål som skett före förfarandet rättas till och skuldvillkoren förblir sådana de var före dröjsmålet. En borgenär som har en efterställd fordran beaktas inte, om en borgenär som har en fordran med bättre rätt enligt programmet blir utan full betalning eller om hans rättsställning annars försämras.

Av programförslaget skall framgå vilka bor-

genärer som enligt 2 mom. skulle sakna röst-rätt.

En saneringskund som är oklar till sin grund eller till sitt belopp beaktas vid bedömning av om majoritetskravet uppfylls till det belopp som har fastställts med stöd av 47 § 1 mom.

53 §

Hinder för fastställande

Även om kraven enligt 51 och 52 §§ uppfylls får saneringsprogrammet inte fastställas, om

1) programmets innehåll kränker de rättigheter som tillkommer gäldenären, en bolagsman eller aktieägare i gäldenärsföretaget eller tredje man eller deras berättigade intressen eller är oskäligt från deras synpunkt,

2) det finns grundad anledning att anta att förutsättningar för att genomföra programmet saknas,

3) programmets innehåll inte i fråga om en borgenär som röstat mot godkännande motsvarar 44 § eller uppfyller kravet på likställdhet enligt 46 §,

4) programmets innehåll inte i fråga om en säkerhetsborgenär som röstat mot godkännande uppfyller det krav som ställs i 45 §,

5) någon annan borgenär som röstat mot godkännande av programmet gör det sannolikt att en betalning som enligt programmet skall tillfalla honom till sitt värde är mindre än vad han skulle få i gäldenärens konkurs utan tillämpning av 32 § 2 mom., eller

6) i programmet ingår en överlåtelse av gäldenärsföretaget, dess rörelse eller förmögenhet eller en del därav som en funktionell helhet och en borgenär som röstat mot godkännande av programmet gör sannolikt att en överlåtelse enligt programmet leder till ett resultat som är ekonomiskt ofördelaktigare än vad som kunde nås på annat sätt.

Finns det inte särskilda motskäl, får programmet inte heller fastställas, om

1) gäldenären eller någon för hans räkning i den verksamhet som saneringsförfarandet gäller har begått ett gäldenärsbrott som avses i 39 kap. 1—3 eller 6 § strafflagen eller ett bokföringsbrott eller är åtalad eller misstänkt för ett sådant brott,

2) gäldenären, en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning i den verksamhet

som saneringsförfarandet gäller har brutit mot ett näringsförbud eller är åtalad eller misstänkt för ett sådant brott, eller

3) gäldenären, en personligt ansvarig bolagsman i gäldenärsbolaget eller någon som hör till gäldenärsbolagets ledning har gjort sig skyldig eller med fog kan misstänkas ha gjort sig skyldig till ett förfarande för vilket han kunde ha meddelats näringsförbud, om gäldenären i stället för inledande av saneringsförfarande skulle ha försatts i konkurs.

54 §

Fastställelse utan samtycke av alla gruppmajoriteter

Även om den majoritet som avses i 51 och 52 §§ inte uppnås i en eller flera borgenärsgupper, kan saneringsprogrammet på yrkande av den som utarbetat förslaget, utredaren eller gäldenären fastställas under följande förutsättningar:

1) hinder enligt 53 § föreligger inte för fastställandet,

2) åtminstone en borgenärsgrupp har röstat för godkännande av programmet med en majoritet som avses i 52 § och fordringarna för dem som avgett bifallsröst företräder minst en femtedel av fordringarna för alla de kända borgenärer som skall beaktas enligt 52 § 2 mom,

3) ingen av borgenärerna får enligt programmet en förmån som till sitt värde överstiger beloppet av hans fordran,

4) om för borgenärerna enligt programmet inflyter betalningar över den miniminivå som i denna lag krävs för borgenärsgruppen i fråga, fördelas förmånen mellan borgenärsgrupperna på skäligt sätt, och

5) betalning tillfaller enligt programmet inte borgenärer med fordringar i sämre förmånsställning än i fråga om en borgenärsgrupp som röstat emot och som består av andra än säkerhetsborgenärer.

55 §

Andra grunder för att inte fastställa programmet

Utöver vad som stadgas ovan skall saneringsprogrammet lämnas utan fastställelse, om

1) programmets innehåll inte uppfyller kraven enligt 41 och 42 §§,

2) de stadganden om förfarandet som gäller

behandlingen av programförslaget inte har iakttagits och försummelsen kan antas inverka på resultatet av behandlingen, eller

3) någon i övrigt har förfarit lagstridigt eller otillbörligt vid utarbetandet eller behandlingen av förslaget.

En sådan bestämmelse i ett saneringsprogram som strider mot lag eller är oskälig får inte fastställas.

Om det i saneringsprogrammet förutsätts att gäldenären eller någon annan innan programmet fastställs fattar ett visst beslut, utför en viss prestation, vidtar en viss åtgärd eller uppfyller ett visst villkor, får programmet inte fastställas förrän förutsättningen har uppfyllts.

56 §

Konkurrerande programförslag

Om fler än ett förslag till saneringsprogram uppfyller kraven för fastställande, skall ett förslag som kan fastställas med stöd av 50 § ges företräde. Med stöd av 54 § kan ett förslag fastställas endast om det inte finns något förslag som motsvarar förutsättningarna i 50 eller 51 och 52 §§. Av två eller flera förslag som avses i 54 § skall det fastställas som vunnit mest understöd i borgenärsgrupperna.

9 kap.

Saneringsprogrammets rättsverkningar samt genomförande och ändringar av det samt när programmet förfaller

57 §

Rättsverkningar

När saneringsprogrammet har fastställts bestäms villkoren för saneringsskulderna och andra i programmet reglerade rättsförhållanden enligt programmet. Okända saneringsskulder upphör när programmet fastställs, om inte något annat följer av programmet eller av 47 § 2--4 mom.

Att saneringsprogrammet fastställs hindrar inte prövning av ett påstående som gäller saneringsskuldens grund eller belopp eller giltigheten av eller innehållet i en säkerhetsrätt som hänför sig till saneringsskulden, om skulden eller rättigheten har gjorts stridigt i sane-

ringsförfarandet och saken med stöd av 75 § har anvisats till ett särskilt förfarande.

58 §

Förbud mot utdelning av medel

Om borgenärernas rätt till betalning för sina kapitalfordringar har begränsats genom skuldregleringar enligt saneringsprogrammet, får gäldenärens tillgångar inte efter att saneringsprogrammet har fastställts till dess det upphör delas ut till ägarna, med undantag av sådana vederlag eller ersättningar för arbete som avses i 42 § 1 mom. 5 punkten och som motsvarar programmet.

I 64 § 2 mom stadgas om den inverkan på skuldregleringar som en utdelning av tillgångar i strid med ett förbud har. På den återbetalnings- och ersättningskyldighet som gäller tillgångar vilka har delats ut till aktieägare i ett aktiebolag i strid med ett förbud tillämpas 12 kap. 5 § lagen om aktiebolag (734/78).

59 §

Accessoriska förbindelsers ogiltighet

Förbindelser eller avtal enligt vilka gäldenären skall fullgöra en prestation som grundar sig på saneringsskulden eller anknyter till den är ogiltiga, om inte prestationsskyldigheten grundar sig på det fastställda saneringsprogrammet.

60 §

Betalningsprogrammets verkställbarhet

En betalningsskyldighet som motsvarar betalningsprogrammet i ett fastställt saneringsprogram kan, om den har åsidosatts, verkställas som en dom som förpliktar att fullgöra något.

61 §

Kontroll av hur programmet följs

För programmet kan utses en övervakare som har till uppgift att för borgenärernas räkning övervaka att programmet följs och att sörja för sådana åtgärder enligt programmet som inte ankommer på parterna. Om någon övervakare inte skall utses enligt programförslaget, kan förordnande av en övervakare begäras av borgenärsdelegationen eller av borgenärer som enligt 40 § skulle ha haft rätt att framställa ett förslag till saneringsprogram.

Till övervakare kan förordnas utredaren eller någon annan person. På övervakaren tillämpas i motsvarande mån vad som i 8 § 3 mom. samt i 9, 12, 14, 83 och 84—87 §§ stadgas om utredare.

I saneringsprogrammet kan bestämmas att borgenärsdelegationens mandattid skall fortgå tills saneringsprogrammet upphör.

Angående gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter och att samarbeta från det saneringsprogrammet fastställts till dess det upphör gäller på motsvarande sätt vad 13 § stadgar.

62 §

Redogörelse för hur programmet genomförs

Övervakaren eller, om en sådan inte förordnats, gäldenären skall med bestämda mellanrum ge borgenärsdelegationen och borgenärerna en redogörelse för hur programmet har genomförts. Tidpunkterna för redogörelserna kan slås fast i saneringsprogrammet eller i beslutet om fastställande av det. Har något annat inte bestämts, skall en redogörelse ges med sex månaders mellanrum.

Sedan saneringsprogrammet har upphört skall övervakaren eller, om en sådan inte har utsetts, gäldenären utan dröjsmål lämna borgenärsdelegationen och borgenärerna en slutredogörelse om hur programmet har fullföljts. Slutredogörelsen skall även tillställas den underrätt som har behandlat ärendet.

63 §

Ändring av programmet

Angående rättelse av skriv- eller räknefel eller därmed jämförbara klara fel i ett fastställt program gäller vad som stadgas om rättelse av dom. Domstolen kan även rätta andra slags fel i programmet, om de vilkas ställning påverkas av saken samtycker till det.

Innehållet i en skuldreglering eller ett betalningsprogram som motsvarar det fastställda programmet kan ändras med samtycke av den borgenär vars rätt ändringen kränker.

Om beloppet av en saneringsskuld i ett fall som avses i 57 § 2 mom. eller en borgenärs rätt i övrigt fastställs annorlunda än vad som har beaktats i saneringsprogrammet, skall programmet på yrkande av borgenären eller gäldenären ändras i den mån det avgörande som gäller borgenärens rätt påverkar innehållet i skuldreglering enligt programmet. Detsamma

gäller på motsvarande sätt, om för borgenären på grund av återvinning av betalning uppkommer en fordran som avses i 38 §.

Om av gäldenärens verksamhet från det saneringsprogrammet har fastställts till dess det upphör uppkommer avsevärd vinst som överstiger ett belopp som framgår av saneringsprogrammet eller vad som skäligen kan förutsättas med tanke på fortsatt verksamhet, kan innehållet i skuldregleringarna på yrkande av övervakaren eller en borgenär ändras så att vinsten till den delen skall delas ut till borgenärerna. Rätt till tilläggsprestation före andra borgenärer och med inbördes lika andelar har de borgenärer för vilka beloppet av deras kapitalfordringar har sänkts genom skuldregleringen, dock inte borgenärer med efterställda fordringar.

64 §

Beslut om att en skuldreglering förfaller

Domstolen kan på yrkande av en borgenär bestämma att en i saneringsprogrammet fastställd skuldreglering som gäller borgenären skall förfalla, om gäldenären på ett väsentligt sätt har åsidosatt sin skyldighet enligt saneringsprogrammet gentemot borgenären och inte har fullgjort den inom en av borgenären förelagd skälighets tilläggstid.

Har det förbud att dela ut tillgångar som avses i 58 § överträtts, kan det bestämmas att en skuldreglering enligt saneringsprogrammet skall förfalla i fråga om de borgenärer vilkas rätt till betalning för deras kapitalfordringar har begränsats i programmet. Ett yrkande på detta kan framställas av övervakaren eller av en borgenär till den del det är fråga om hans fordran. Domstolen kan låta bli att godkänna yrkandet, om tillgångar vilka delats ut i strid med förbudet har returnerats eller deras värde ersatts och det med beaktande av detta vore oskäligt att skuldregleringen skulle upphöra.

Domstolen kan även bestämma att en skuldreglering enligt saneringsprogrammet skall förfalla, om det föreligger någon annan i programmet fastställd grund för detta än de som nämns i 1 eller 2 mom. Ett yrkande på detta kan framställas av övervakaren eller av en borgenär till den del det är fråga om hans fordran.

Det får inte bestämmas att en skuldreglering skall förfalla, om det finns skäl att anta att

gäldenären för att gynna borgenären har förfarit på det sätt som avses i 1—3 mom.

En borgenär för vars del skuldregleringen förfaller har samma rätt till betalning som i det fall att något saneringsprogram inte hade fastställts.

65 §

Beslut om att programmet förfaller

Domstolen kan på yrkande av övervakaren eller en borgenär bestämma att saneringsprogrammet skall förfalla, om

1) det efter att programmet har fastställts framkommer omständigheter som enligt 53 § 2 mom. hade hindrat att programmet fastställs om de då hade varit kända, eller

2) gäldenären har brutit mot programmet för att gynna någon borgenär och förseelsen inte är ringa.

Om det bestäms att saneringsprogrammet skall förfalla, är det inte längre giltigt, och borgenärerna har samma rätt till betalning ur saneringsskulden som om programmet inte hade fastställts. Att programmet förfaller inverkar inte på giltigheten av redan företagna rättshandlingar.

66 §

Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet

Om gäldenären försätts i konkurs innan saneringsprogrammet har slutförts, förfaller programmet. En borgenärs rättigheter i konkursen bestäms härvid som om något saneringsprogram inte hade fastställts.

Domstolen kan utan hinder av 1 mom. på yrkande av gäldenären eller den borgenär som gjort konkursansökan bestämma att saneringsprogrammet inte förfaller på grund av konkursen, om det finns särskilda skäl för detta med anledning av att huvuddelen av saneringsskulden redan har betalats i enlighet med programmet.

I 32 § 2 mom. stadgas om den ställning som en skuld som uppkommit efter att förfarandet inletts har i konkurs. Om den ställning som arvodet och ersättningen till utredaren och övervakare har i konkurs stadgas i 87 § 5 mom.

10 kap.

Procedurstadganden

67 §

Behörig domstol

Ärenden som gäller saneringsförfarande enligt denna lag behandlas i följande underrätter: Björneborgs rådstuvurätt, Helsingfors rådstuvurätt, Joensuu rådstuvurätt, Jyväskylä rådstuvurätt, Kajana rådstuvurätt, Kotka rådstuvurätt, Kuopio rådstuvurätt, Lahtis rådstuvurätt, S:t Michels rådstuvurätt, Tammerfors rådstuvurätt, Uleåborgs rådstuvurätt, Vasa rådstuvurätt, Åbo rådstuvurätt, Mariehamns häradsrätt, Esbo häradsrätt, Rovaniemi häradsrätt och Vanda häradsrätt. Om domstolarnas domkretsar i dessa mål stadgas genom förordning.

Ett ärende som gäller saneringsförfarande behandlas av den i 1 mom. nämnda domstol inom vars domkrets gäldenärens allmänna forum finns. Ett ärende som gäller rättelse eller ändring av ett fastställt saneringsprogram eller frågan om ett sådant program skall förfalla behandlas av den domstol där saneringsförfarandet var anhängigt.

En ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs, som görs medan ett ärende som gäller saneringsförfarande är anhängigt, behandlas i den underrätt där saneringsförfarandet är eller var anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, skall den domstol som fattat beslutet överföra ärendet till den underrätt som annars är behörig att behandla gäldenärens konkurs. Den sistnämnda domstolen beslutar om den fortsatta behandlingen av ärendet.

68 §

Behandlingsordning

På ett ärende enligt denna lag tillämpas vad som stadgas i lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86), om inte något annat följer av denna lag.

En tvistig fråga som framkommer i förfarandet skall behandlas vid sammanträde i fulltalig underrätt, utom då parterna önskar något annat eller domstolen anser frågan vara klar.

69 §

Ansökan

Ansökan om inledande av saneringsförfaran-

de skall skriftligen tillställas domstolens kansli. Till ansökan skall fogas behövlig utredning om gäldenären. Gäldenären skall dessutom till sin ansökan foga en utredning om borgenärerna, skulderna och deras säkerheter samt om sin ekonomiska situation.

Om de handlingar som skall fogas till ansökan och om den utredning som krävs stadgas närmare genom förordning.

70 §

Förberedande åtgärder med anledning av ansökan

Domstolen skall delge de av gäldenären nämnda borgenärerna hans ansökan samt ge dem tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande.

Domstolen skall delge gäldenären en borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan samt ge gäldenären tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande. Domstolen skall även uppmana gäldenären att inom utsatt tid tillställa domstolen en utredning om sina borgenärer, skulder och säkerheterna för skulderna.

Om domstolen med anledning av en borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan anser det behövt, kan den innan beslut om att inleda förfarandet fattas ge andra borgenärer vilka framgår av gäldenärens utredning enligt 2 mom. eller borgenärerna med de största fordringarna tillfälle att inom en utsatt tid avge skriftligt yttrande.

71 §

Beslut om att inleda förfarandet

När domstolen fattar beslut om att inleda saneringsförfarande skall den

1) utse en utredare så som stadgas i 83 §, om inte något annat följer av 90 §,

2) tillsätta en borgenärsdelegation så som stadgas i 84 §, om inte något annat följer av 10 eller 90 §,

3) sätta ut en dag då borgenärerna senast skriftligen skall meddela utredaren sina yrkanden, om de avviker från vad gäldenären anmält, vid äventyr att ett sådant yrkande annars förblir obeaktat och borgenärens fordran upphör så som i 47 § stadgas,

4) sätta ut en dag då utredaren senast skall delge parterna den utredning om gäldenärens ekonomiska ställning som avses i 8 § 1 mom., och

5) sätta ut en dag då förslaget till sane-

ringsprogram senast skall göras upp samt tillställas utredaren och domstolen.

Av beslutet skall framgå på vilket sätt gäldenärens rätt att bestämma om sin egendom och verksamhet begränsas av att förfarandet inleds.

Utredaren skall utan dröjsmål delge beslutet de borgenärer som framgår av gäldenärens ansökan eller utredning samt de borgensmän, medgäldenärer och ställare av säkerhet som avses i 25 § 2 mom. Om det är fråga om en gäldenär som avses i 10 § 4 mom., skall beslutet även delges arbetskraftsdistriktsbyrån.

72 §

Påbörjande av behandlingen av programförslaget

Sedan förslaget till saneringsprogram har tillställts domstolen, skall den ge de parter som inte gjort upp programmet tillfälle att inom en utsatt tid skriftligen uttala sig om förslaget eller kalla den som har del i saken till ett sammanträde för att bli hörd. En borgenär som kallats för att bli hörd kan ges tillfälle att i stället för att infinna sig vid domstolen avge ett skriftligt yttrande. För delgivningen av uppmaningen och kallelsen samt programförslaget svarar utredaren.

Domstolen kan på yrkande av någon som är berättigad att framlägga programförslag förlänga den tid som reserverats för uppgörande av programmet, om det av särskilda skäl är nödvändigt.

Ett programförslag som getts in efter utgången av den utsatta tiden lämnas utan avseende.

73 §

Avsaknad av programförslag

Om domstolen inte inom utsatt tid har tillställts ett sådant förslag till saneringsprogram som uppfyller kraven i 41 och 42 §§, skall domstolen ge sökanden och den som eventuellt lagt fram ett bristfälligt förslag tillfälle att bli hörd. Om hörandet inte föranleder något annat, skall domstolen fatta beslut om att saneringsförfarandet skall upphöra.

74 §

Invändningar mot fordringar

När domstolen beslutar om den fortsatta

behandlingen av programförslaget skall den samtidigt ge parterna tillfälle att inom en kortare tidsfrist än vad som avses i 72 § 1 mom. skriftligen meddela utredaren sina invändningar mot de fordringar som avses i programförslaget. Invändningarna kan för gäldenärens räkning framföras både av utredaren och av gäldenären.

Invändningarna skall inom den utsatta tiden av utredaren delges gäldenären och de borgenärer vilkas rätt varje invändning gäller. Utredaren skall föra den fortsatta behandlingen tillstålla domstolen en förteckning, av vilken framgår vem som gjort en invändning och föremålet för invändningen.

Invändningar som framförts efter utgången av den tidsfrist som avses i 1 mom. lämnas utan prövning.

75 §

Behandlingen av invändningar

Invändningar enligt 74 § handläggs och saken avgörs i samband med behandlingen av programförslaget, om det med beaktande av den bevisning som krävs och övriga omständigheter är möjligt utan att saneringsförfarandet orsakas väsentligt dröjsmål eller annan olägenhet.

Om saken inte enligt 1 mom. kan handläggas och avgöras i samband med saneringsförfarandet, skall domstolen anvisa den part som har bevisbördan i ärendet att inom utsatt tid föra ärendet till prövning i en särskild rättegång eller genom något annat förfarande som är avsett för sådana ärenden. Om beaktande av en dylik fordran i saneringsprogrammet stadgas i 47 § 1 mom.

76 §

Behandling och delgivning av programförslaget samt omröstningsförfarande

Sedan de som har del i saken har getts möjlighet att framföra sin uppfattning om förslaget till saneringsprogram och domstolen har fattat ett beslut enligt 47 § 1 mom. om att beakta oklara saneringsskulder, kan den som har gjort upp förslaget på begäran ges tillfälle att rätta, justera eller komplettera förslaget inom en utsatt tid.

Domstolen skall efter att ha fått det slutliga programförslaget besluta hur borgenärerna

skall delas in i grupper och vilka grupper som är röstberättigade. I det beslut som här avses får ändring inte sökas särskilt.

Domstolen skall uppmana de röstberättigade borgenärerna att inom en utsatt tid skriftligen meddela om de godkänner eller förkastar programförslaget (*röst*). En röst som givits efter utsatt tid lämnas utan avseende. Utredaren svarar för delgivningen av uppmaningen, det slutliga programförslaget och protokollet över behandlingen samt parternas skriftliga röster.

Domstolen skall delge utredaren de röster som getts inom utsatt tid. Utredaren skall utan dröjsmål göra upp en utredning över rösterna och resultaten av omröstningen för varje programförslag (*omröstningsutredning*) samt ge in den till domstolen och svara för delgivningen av den.

77 §

Beslut om fastställande av saneringsprogram

Efter att ha fått omröstningsutredningen kan domstolen, om det anses nödvändigt, ge dem som har del i saken tillfälle att inom utsatt tid avge ett skriftligt yttrande om utredningen samt om de arrangemang som avses i 61 § och som gäller uppföljningen av programmet.

Sedan domstolen har fattat sitt beslut om fastställande av saneringsprogrammet och bestämt om de frågor som gäller uppföljningen av programmet skall utredaren delge parterna beslutet.

Domstolen kan när den fastställer saneringsprogrammet bestämma att det skall iakttas trots att ändring söks, om inte den domstol där ärendet är anhängigt på grund av att ändring har sökts beslutar något annat.

Saneringsförfarandet upphör när saneringsprogrammet har fastställts.

78 §

Beslut om att förfarandet skall upphöra utan att saneringsprogram fastställs

Om det yrkas att förfarandet skall avbrytas eller om en borgenär i ett saneringsskuldförhållande yrkar att gäldenären skall försättas i konkurs, skall domstolen ge gäldenären, utredaren och borgenärerna tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande eller kalla den som är delaktig i saken för att höras vid sammanträdet. Utredaren svarar för delgivningen av en uppmaningar, kallelser och

yrkanden till gäldenären och borgenärerna.

79 §

Beslut om att skuldreglering eller saneringsprogram skall förfalla

Innan det med stöd av 64 eller 65 § bestäms att en skuldreglering eller ett saneringsprogram skall förfalla skall domstolen ge gäldenären, borgenärerna och övervakaren tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande i ärendet eller kalla den som är delaktig i saken för att höras vid sammanträdet.

80 §

Kungörelser och anmälningar

Ett domstolsbeslut genom vilket saneringsförfarandet inleds eller förordnas att upphöra eller i vilket utfärdas ett i 22 § angivet temporärt förbud eller en i 30 § angiven begränsning av gäldenärens bestämmanderätt skall kungöras och meddelas vissa myndigheter samt antecknas i handelsregistret och i de register som förs över vissa förmögenhetsslag enligt vad som särskilt stadgas genom förordning.

81 §

Delgivningssätt

Delgivning enligt denna lag kan skötas per post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis, om det inte finns särskild anledning att använda något annat för tvistemål föreskrivet delgivningssätt.

82 §

Tvångsmedel mot gäldenären

Om gäldenären försummar en skyldighet som han har enligt 13 § eller 70 § 2 mom., kan domstolen vid vite förplikta honom att fullgöra den inom utsatt tid.

11 kap.

Förordnande av utredare och tillsättande av borgenärsdelegationen samt övervakningen av dem

83 §

Förordnande av utredare

Utredaren utses på framställning av en bor-

genär i samband med att beslut om att inleda saneringsförfarande fattas. Framlägger ingen av borgenärerna ett godtagbart förslag till utredare, skall domstolen till utredare utse en för uppdraget lämplig person som är villig att åta sig det.

På yrkande av borgenärsdelegationen kan i stället för den utredare som utsetts enligt 1 mom. eller vid sidan av honom utses en utredare som delegationen har föreslagit. Ett yrkande med stöd av detta mom. om byte av utredare skall framställas inom en månad från det borgenärsdelegationen tillsattes.

Om minst hälften av de kända borgenärer som hör till en borgenärsgroup som avses i 51 § 3 mom. kräver det, kan i stället för den utredare som utsetts enligt 1 mom. eller vid sidan av honom utses en utredare som de har föreslagit. En förutsättning är att förslaget har omfattats av minst hälften av de kända borgenärerna i varje ovan nämnda borgenärsgroup. Ett yrkande med stöd av detta mom. om byte av utredare skall framställas inom en månad från det saneringsförfarandet inleddes.

Utredaren skall alltid uppfylla kraven enligt 8 § 3 mom. Den som står i sådant förhållande till gäldenären eller till en borgenär som avses i det nämnda stadgandet kan dock utses till utredare, om minst två tredjedelar av de kända borgenärerna i varje borgenärsgroup understöder valet av honom. En borgenär som inte utnyttjar möjligheten att framföra sin åsikt beaktas inte när majoriteten räknas ut.

84 §

Tillsättande av borgenärsdelegationen och beslutsfattandet i den

Borgenärsdelegationen kan tillsättas när beslut om att inleda förfarandet fattas eller senare. Varje enskild medlem i delegationen förordnas på framställning av en borgenär som hör till borgenärsguppen i fråga. Delegationen kan senare kompletteras med en företrädare för en sådan borgenärsgroup som inte är företrädd i delegationen. Borgenärsdelegationen väljer inom sig en ordförande.

En borgenärsgroups företrädare i delegationen kan bytas ut, om minst hälften av de kända borgenärerna i gruppen föreslår det.

Borgenärsdelegationen sammankallas på initiativ av utredaren eller ordföranden eller på begäran av en medlem. Delegationen fattar sina beslut med enkel majoritet.

85 §

Övervakning och tvångsmedel

Om utredaren försummar en uppgift eller skyldighet som ankommer på honom enligt denna lag, kan domstolen vid vite förplikta honom att fullgöra den inom en utsatt tid.

86 §

Skiljande av en utredare från hans uppdrag

Domstolen kan på eget initiativ eller på yrkande av borgenärsdelegationen eller en borgenär, sedan utredaren samt enligt domstolens prövning andra parter getts tillfälle att bli hörda, skilja utredaren från hans uppdrag, om han i väsentlig mån försummar sina skyldigheter eller om det finns andra vägande skäl. Domstolen kan även av giltig orsak befria utredaren från hans uppdrag, om han begär det.

Domstolen kan bestämma att ett beslut som avses i 1 mom. skall iakttas trots att ändring söks, om inte den domstol där ärendet är anhängigt på grund av att ändring har sökts bestämma något annat.

När en ny utredare utses i stället för den som befriats från sitt uppdrag tillämpas på motsvarande sätt vad 83 § stadgar.

12 kap.

Kostnaderna för förfarandet

87 §

Utredarens arvode och ersättningar för kostnader

Utredaren har för sitt uppdrag rätt till ett skäligt arvode som betalas av gäldenärens medel. När arvodet bestäms skall avseende fästas vid gäldenärsbolagets värde vid den tidpunkt då förfarandet inleddes, uppgiftens svårighetsgrad och omfattningen av de åtgärder som den kräver, resultatet av utredarens arbete samt övriga omständigheter. På yrkande av utredaren kan arvodet betalas som delprestationer allt efter som uppdraget fortskrider, om detta med beaktande av uppdragets varaktighet, arbetsmängden och andra omständigheter skall anses skäligt.

Utredaren har rätt till ersättning av gäldenärens medel för de kostnader som varit nödvändiga för fullgörande av uppdraget. På

yrkande av utredaren skall sådan ersättning betalas redan innan uppdraget har slutförts, om detta skall anses motiverat med beaktande av kostnaderna.

Utredaren skall till sitt yrkande på arvode eller kostnadsersättning föga en redogörelse för de åtgärder som vidtagits samt en specifikation, av vilken framgår grunderna för arvodet och kostnaderna. Finns det fler än en utredare, skall de lägga fram sina krav samtidigt, om inte särskilda skäl för något annat förfarande föreligger.

Beloppet av arvodet och kostnadsersättningarna fastställs av borgenärsdelegationen, eller om en sådan inte finns, av domstolen. Domstolen skall avgöra ett ärende som gäller arvode eller ersättning även när utredaren, gäldenären eller en borgenär vill klandra borgenärsdelegationens beslut och väcker talan inom 14 dagar från det han fick kännedom om borgenärsdelegationens beslut, dock senast inom en månad från det beslutet fattades. Domstolen skall innan ärendet avgörs ge parterna tillfälle att bli hörda.

Om gäldenären försätts i konkurs, är utestående arvoden och ersättningar som avses i denna paragraf i samma ställning i konkursen som konkurskostnaderna. Vid utmätning har utestående arvoden och ersättningar samma förmånsrätt som en fordran som avses i 4 § lagen om borgenärernas inbördes rätt till betalning (/).

88 §

Kostnader för borgenärsdelegationen

Om inte något annat bestäms i saneringsprogrammet, skall ersättning för de nödvändiga kostnader som en medlem i borgenärsdelegationen har åsamkats av deltagandet i delegationens arbete betalas av borgenärerna i den borgenärsgrupp som han företräder.

En medlem i borgenärsdelegationen har rätt till ett skäligt arvode för sitt uppdrag, om den borgenärsgrupp som han företräder så beslutar. Beslutet kräver enkel majoritet uträknad enligt såväl antalet borgenärer som beloppet av fordringarna.

Den betalningsskyldighet för borgenärerna i en grupp som avses i 1 och 2 mom. är solidarisk. Den inbördes betalningsskyldigheten mellan borgenärerna bestäms i proportion till beloppet av deras fordringar.

89 §

Kostnaderna för deltagande i förfarandet

Den som vill utnyttja sin rätt att lägga fram ett förslag till saneringsprogram är skyldig att utarbeta förslaget på egen bekostnad.

Parterna svarar själva för de kostnader som deltagandet i saneringsförfarandet åsamkar dem. Vid behandlingen av invändningar som avses i 75 § 1 mom. och klander som avses i 87 § 4 mom. tillämpas dock på motsvarande sätt vad som stadgas om rättegångskostnader i tvistemål.

13 kap.

Förenklat saneringsförfarande

90 §

Saneringsförfarande utan utredare och borgenärsdelegation

När gäldenären har gjort en ansökan om inledande av saneringsförfarande behöver en utredare inte utses, om ingen av de kända borgenärerna har gjort framställning om förordnande av utredare eller annars yrkat det. När ansökan har gjorts av en borgenär behöver en utredare inte utses, om gäldenärens kända borgenärer innan beslutet om inledande av förfarandet fattas ges tillfälle att inom en utsatt tid avge ett skriftligt yttrande, och ingen av borgenärerna yrkar att en utredare skall utses. Domstolen kan dock utan hinder av stadgandena i denna paragraf förordna en utredare, om det av särskilda skäl anses nödvändigt. Efter att förfarandet har inletts kan en utredare utses om någon av borgenärerna kräver det.

Vad som stadgas i 1 mom. tillämpas på motsvarande sätt på tillsättande av borgenärsdelegation.

Om en utredare inte har förordnats,

- 1) hänför sig gäldenärens skyldigheter enligt 13 § till borgenärerna,
- 2) skall gäldenären höras när 20 § tillämpas,
- 3) skall tillgångar som avses i 21 § 1 mom. överlämnas till gäldenären,
- 4) får gäldenären inte utan samtycke av de kända borgenärerna företa rättshandlingar som enligt denna lag kräver samtycke av utredaren,
- 5) kan domstolen bestämma i vilken omfattning gäldenären får betala sådana små skulder som avses i 18 § 2 mom. 4 punkten,
- 6) skall ett meddelande som avses i 27 § 3

mom. begäras av gäldenären, som inom skäligen tid skall visa att de kända borgenärerna har samtyckt till att hålla fast vid avtalet,

7) får gäldenären utan hinder av 29 § överlämna sin egendom till konkurs.

91 §

Avstående från kungörelse

På yrkande av den som ansöker om saneringsförfarande och med samtycke av gäldenärens kända borgenärer kan domstolen besluta att en kungörelse som avses i 80 § och som gäller inledande av förfarandet inte skall publiceras. Domstolen kan dock publicera en kungörelse, om det av särskilda skäl anses behövligt.

Om kungörelse inte sker, kan en borgenär som inte delgivits beslutet om inledande av saneringsförfarande, utan hinder av denna lag yrka betalning för sin fordran och utöva sina rättigheter som borgenär. Om det dock måste antas att borgenären annars har fått kännedom om att förfarandet inleddes, tillämpas 47 § 2 mom.

92 §

Snabbt fastställande av saneringsprogram

Tillställs domstolen ett förslag till saneringsprogram och samtliga kända borgenärens samtycke till det samt gäldenärens skriftliga yttrande om förslaget, kan förslaget utan hinder av 72 och 74—76 §§ fastställas som saneringsprogram, om det inte finns något hinder för det.

14 kap.

Skadeståndsskyldighet

93 §

Ersättningskyldighet med anledning av grundlös ansökan

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anhängiggör en uppenbart grundlös ansökan om saneringsförfarande är skyldig att ersätta den skada som gäldenären eller någon borgenär därigenom åsamkas.

94 §

Ersättningskyldighet för utredaren och medlemmar av borgenärsdelegationen

Utredaren är skyldig att ersätta skada som

han i sitt uppdrag har vållat gäldenären eller en borgenär genom fel eller försummelse. Som arbetsgivare svarar utredaren för skada som vållats gäldenären eller en borgenär på det sätt som stadgas i 3 kap. skadeståndslagen.

Vad som sägs i 1 mom. gäller på motsvarande sätt ersättningskyldigheten för en medlem i borgenärsdelegationen.

95 §

Ersättningskyldighet på grund av brott mot tystnadsplikt

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot tystnadsplikten enligt 14 § är skyldig att ersätta gäldenären för den skada som därigenom orsakats.

15 kap.

Särskilda stadganden

96 §

Ändringsökande

I ett domstolsbeslut i ett ärende som gäller saneringsförfarande eller saneringsprogram får ändring sökas, om inte detta särskilt har förbjudits eller fråga är om ett avgörande som gäller behandlingen av ärendet.

97 §

Offentligrättsliga borgenärers ställning vid skuldsanering

En offentligrättslig fordringsägare får utan hinder av någon annan lag samtycka till skuldreglering enligt denna lag eller till frivilliga skuldarrangemang som till sitt innehåll motsvarar principerna i denna lag. Om samtycket får den myndighet besluta som har behörighet att driva in fordran. Detsamma gäller på motsvarande sätt ett offentligt samfund som har en privaträttslig fordran på gäldenären.

98 §

Hur lån som innehåller kapitaliserad ränta behandlas vid skuldreglering

Om ränta enligt lånevillkoren kapitaliseras vid återbetalningen av en skuld, kan dessa villkor åsidosättas vid skuldregleringen och det belopp som är obetalt när förfarandet inleds

behandlas på samma sätt som sådan skuld till vilken inte hör kapitalisering av ränta.

Om en skuldreglering som gäller en skuld som avses i 1 mom. upphör, har en borgenär rätt att yrka betalning utan att villkoret som gäller kapitalisering av räntan beaktas.

99 §

Särskilda preskriptionstiders eller indrivningsfristens förhållande till saneringsförfarandet

Om en borgenär skall driva in en fordran inom en i lag särskilt angiven tid vid äventyr att han annars förlorar rätten till betalning, utgör utgången av denna tid efter att saneringsförfarandet har inletts eller ett i 22 § nämnt temporärt förbud har trätt i kraft inte något hinder för erhållande av betalning med stöd av saneringsprogrammet.

Om ett indrivnings- eller verkställighetsförbud som grundar sig på denna lag upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller en i programmet fastställd skuldreglering upphör, beaktas vid beräkningen av den tid som avses i 1 mom. inte det kalenderår under vilket indrivnings- eller verkställighetsförbudet trädde i kraft eller tiden därefter till utgången av det kalenderår då förbudet på ovan angivet sätt upphörde eller skuldregleringen upphörde.

Om en borgenär för bibehållande av en i lag stadgad förmånsrätt måste ansöka om utmätning inom en bestämd tid, tillämpas på åberopandet av förmånsrätten på motsvarande sätt vad som i 1 mom. stadgas om rätt att erhålla betalning.

Om ett på denna lag grundat indrivnings- eller verkställighetsförbud upphör utan att saneringsprogrammet fastställs eller ett i programmet fastställd skuldreglering, beaktas vid beräkning av den i 3 mom. angivna tiden inte tiden från det verkställighetsförbudet trädde i kraft till det upphörde eller skuldregleringen upphörde. Om utskökningsindrivningen avbryts på grund av ett verkställighetsförbud enligt denna lag eller saneringsprogrammet, lämnas den tiden på motsvarande sätt utan avseende vid bedömning av om förmånsrätten bevaras.

100 §

Användning av rättegångshandlingar för forskningsändamål

Har rättegångshandlingar vilka hänför sig till ett ärende som avses i denna lag med stöd av

lagen om offentlighet vid rättegång (945/84) sekretessbelagts, kan den domstol där ärendet har varit anhängigt utan hinder av detta ge tillstånd till att uppgifter ur en sådan handling lämnas för vetenskaplig forskning, om det är uppenbart att utlämnande av uppgiften inte kränker de intressen till vars skydd sekretess har föreskrivits.

Den som med stöd av denna paragraf har fått sekretessbelagda uppgifter har samma tystnadsplikt som den som har del i saken.

16 kap.

Ikraftträdelsestadganden

101 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

102 §

Övergångsstadganden

I fråga om en säkerhetsskuld som uppkommit innan denna lag har trätt i kraft kan kreditkostnader, som hänför sig till kredittiden för en skuld efter fastställandet av saneringsprogrammet, inte nedsättas till den del värdet av säkerheten vid den tidpunkt då förfarandet inleddes skulle ha räckt till för att täcka skuldkapitalet och nuvärdet av de nämnda kreditkostnaderna.

Har gäldenären innan denna lag trätt i kraft försatts i konkurs, kan utan hinder av 24 § 2 mom. saneringsförfarande inledas, om en ansökan om detta görs innan gäldenärens egendom i betydande omfattning har börjat underkastas realisering och senast innan konkursdomen avkunnas. Behandlingen av konkursärendet avbryts tills beslutet om inledande av saneringsförfarande fattas. Om saneringsförfarande inleds, förfaller konkursen. Saneringsskulder är härvid skulder som uppkommit innan konkursen börjat, och skulder som uppkommit under konkursen jämföras med skulder som uppkommit under saneringsförfarandet.

2.

Lag

om ändring av lagen om aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras rubriken för 13 kap. och 15 kap. 5 § 3 mom. lagen den 29 september 1978 om aktiebolag
(734/78) samt
fogas till 13 kap. nya 2 a och 18 a §§ som följer:

13 kap.

Likvidation, sanering och upplösning

2 a §

Är bolagets ekonomiska ställning sådan att bolagsstämman enligt 2 § borde fatta beslut om likvidation, föreligger denna skyldighet inte, om bolaget är föremål för förfarande enligt lagen om företagssanering (/) eller om ansökan om inledande av sådant förfarande görs senast när beslutet om likvidation borde fattas och ansökan leder till att saneringsförfarande inleds genom underrättens beslut.

18 a §

Ansökan om inledande av förfarande enligt lagen om företagssanering kan i fråga om bolaget göras genom beslut av bolagsstämman. Även styrelsen kan göra ansökan, om den anser att det är nödvändigt på grund av att ärendet brådskar. Styrelsen skall härvid utan

dröjsmål sammankalla bolagsstämman för att behandla frågan om fortsättande av ansökan.

15 kap.

Skadeståndsskyldighet

5 §

Försätts bolaget i konkurs på ansökan som har gjorts inom två år från det på bolagsstämman fattades beslut om att bevilja ansvarsfrihet eller att avstå från att väcka talan, får konkursboet föra talan utan hinder av detta beslut. Detsamma gäller på motsvarande sätt en utredare, om saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering har inletts i bolaget inom ovan nämnda tid.

Denna lag träder i kraft

199 .

3.

Lag

om ändring av 133 § lagen om andelslag

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 133 § lagen den 28 maj 1954 om andelslag (247/54) ett nytt 4 mom. som följer:

133 §

Styrelsen kan i de fall som avses i 1 mom. i stället för konkurs och i de fall som avses i 2 mom. i stället för likvidation ansöka om inledande av saneringsförfarande enligt lagen

om företagssanering (/), om det finns grundad anledning att anta att förutsättningar för inledande av förfarandet föreligger.

Denna lag träder i kraft den

199 .

4.

Lag

om ändring av lagen om arbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1970 om arbetsavtal (320/70) 47 a § 3 mom. och 47 b § 3 mom., sådana de lyder i lag av den 27 mars 1991 (595/91), samt fogas till lagen en ny 41 a § som följer:

41 a §

Uppsägning i samband med saneringsförfarande

Är arbetsgivaren föremål för förfarande enligt lagen om företagssanering, kan arbetsavtalet sägas upp med iakttagande av en uppsägningstid på två månader, trots att uppsägningstiden eller arbetsavtalstiden annars skulle vara längre, om

1) grunden för uppsägningen är ett sådant arrangemang eller en sådan åtgärd som vidtas efter det förfarandet inletts och innan saneringsprogrammet fastställs och som är nödvändig för avvärjande av konkurs samt som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt, eller

2) grunden för uppsägningen är en åtgärd enligt ett fastställt saneringsprogram som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt, eller ett programenligt arrangemang som har en i saneringsprogrammet konstaterad ekonomisk orsak och som förutsätter att arbetskraften minskas.

Uppsägningsrätt enligt 1 mom. föreligger dock inte, om arbetsgivaren kan erbjuda arbetstagaren någon annan uppgift i vilken han med hänsyn till sin yrkesskicklighet och förmåga skäligen kan omplaceras eller skolas för.

47 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Stadgandena i 47 f—47 i §§ tillämpas inte när ett arbetsavtal har upphävts i strid med grunderna i 37 a, 40, 41, 41 a eller 43 § och inte heller när ett arbetsavtal för viss tid har hävts i strid med grunderna i 3 §.

47 b §

Hörande av arbetstagare och arbetsgivare samt arbetsgivarens upplysningsplikt

Om ett arbetsavtal sägs upp på någon grund som avses i 37 a, 40, 41 eller 41 a §, skall arbetsgivaren, konkursboet eller dödsboet i så god tid som möjligt upplysa arbetstagaren om grunderna för uppsägningen. Gäller uppsägningen flera arbetstagare, kan upplysningarna lämnas arbetstagarna eller deras representanter gemensamt.

Denna lag träder i kraft den

199 .

5.

Lag**om ändring av lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78) 8 § 5 mom., sådant det lyder i lag av den 29 juli 1988 (724/88), samt
fogas till 6 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 29 juli 1988, en ny 3 d-punkt som följer:

6 §

8 §

*Till samarbetsförfarandets område hörande
ärenden*

Till samarbetsförfarandets område hörande
ärenden är:

3 d) överföringar till anställning på deltid, permitteringar och uppsägningar som verkställs i anslutning till saneringsförfarande i företaget samt utbildnings- och omplaceringsavgöranden i samband därmed;

Vad som stadgas i 2 och 3 mom. tillämpas inte när företaget är i likvidation eller konkurs. Om företaget är föremål för förfarande enligt lagen om företagssanering (/), iaktas i stället för den tid om tre månader som nämns i 2 mom. en tid om en månad. I fråga om de överföringar till anställning på deltid, permitteringar och uppsägningar samt utbildnings- och omplaceringsavgöranden i samband därmed som avses i 41 a § 1 mom. 1 punkten lagen om arbetsavtal iaktas dock en tid om sju dagar.

Denna lag träder i kraft den

199 .

6.

Lag**om ändring av 2 § lagen om återvinning till konkursbo**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 2 § lagen den 26 april 1991 om återvinning till konkursbo (758/91) ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Om en gäldenärs egendom avträds till konkurs på ansökan som har gjorts medan ett förfarande enligt lagen om företagssanering (/) varit anhängigt, anses som fristdag den dag som avses i 35 § 2 mom. nämnda lag. Om en gäldenärs egendom avträds till konkurs

på ansökan som har gjorts medan ett förfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner varit anhängigt, anses som fristdag den dag då ansökan om skuldsaneringen gjordes.

Denna lag träder i kraft den

199 .

7.

Lag**om ändring av 13 och 15 §§ lagen om värdeandelskonton**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 15 § lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonton (827/91) samt fogas till 13 § ett nytt 3 mom. som följer:

13 §

Uppgift om att saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering (/) har börjat eller upphört noteras efter anmälan av utredaren.

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift

om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom eller om att saneringsförfarande har börjat skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdeandelsföreningen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

8.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 29 kap. 4 § 1 mom., 30 kap. 5 § 1 mom. och 39 kap. 2 § 1 mom. strafflagen, sådana dessa lagrum lyder i lag av den 24 augusti 1990 (769/90) som följer:

29 kap.

Om brott mot den offentliga ekonomin

4 §

Skatteförseelse

Den som för att skaffa sig själv eller någon annan ekonomisk vinning av någon annan orsak än betalningsförmåga eller betalningsförbud som grundar sig på domstolsbeslut underlåter att inom utsatt tid betala

1) förskottsinnehållning eller källskatt
2) för en kalendermånad uträknad omsättningsskatt eller motsvarande skatt på vissa försäkringspremier eller

3) arbetsgivarens socialskyddsavgift
skall, om gärningen inte utgör skattebedrägeri, för *skatteförseelse* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

30 kap.

Om näringsbrott

5 §

Brott mot företagshemlighet

Den som för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning eller för att skada en annan obehörigen röjer eller utnyttjar någons företagshemlighet som han fått del av

1) på grund av ett anställningsförhållande,
2) medan han varit medlem av en sammanlutnings eller stiftelses förvaltningsråd eller styrelse eller dess verkställande direktör, revisor eller likvidator, eller medan han skött någon därmed jämförbar uppgift,

3) medan han fullgjort ett uppdrag för någon annan eller annars på grund av ett förtroeligt affärsförhållande, eller

4) i samband med saneringsförfarande i ett företag,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för *brott mot företagshemlighet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

39 kap.

Om gäldenärsbrott

2 §

Gäldenärsbedrägeri

Om en gäldenär, för att bereda sig eller någon annan orättmätig ekonomisk vinning, vid ett konkurs- eller utsökningsförfarande

eller förfarande för skuldsanering eller företagssanering

1) döljer sin egendom,

2) uppger en förpliktelse som helt eller delvis saknar fog eller grundar sig på en skenrättshandling,

3) ger någon annan falsk eller vilseledande uppgift om en för borgenärerna betydelsefull omständighet, eller

4) underlåter att anmäla en skuld,

skall han för *gäldenärsbedrägeri* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den

199 .

Helsingfors den 25 september 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Justitieminister *Hannele Pokka*

2.

L a g**om ändring av lagen om aktiebolag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras rubriken för 13 kap. och 15 kap. 5 § 3 mom. lagen den 29 september 1978 om aktiebolag (734/78) samt
fogas till 13 kap. nya 2 a och 18 a §§ som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

Likvidation, och upplösning

13 kap.

Likvidation, sanering och upplösning

2 a §

Är bolagets ekonomiska ställning sådan att bolagsstämman enligt 2 § borde fatta beslut om likvidation, föreligger denna skyldighet inte, om bolaget är föremål för förfarande enligt lagen om företagssanering (/) eller om ansökan om inledande av sådant förfarande görs senast när beslutet om likvidation borde fattas och ansökan leder till att saneringsförfarande inleds genom underrättens beslut.

18 a §

Ansökan om inledande av förfarande enligt lagen om företagssanering kan i fråga om bolaget göras genom beslut av bolagsstämman. Även styrelsen kan göra ansökan, om den anser att det är nödvändigt på grund av att ärendet brådskar. Styrelsen skall härvid utan dröjsmål sammankalla bolagsstämman för att behandla frågan om fortsättande av ansökan.

15 kap.

Skadeståndsskyldighet

5 §

Försättes bolaget i konkurs på ansökan, som gjorts inom två år från det på bolagsstämma fattats beslut om beviljande av ansvarsfrihet eller avstående att väcka talan, får konkursboet föra talan utan hinder av detta beslut.

Försätts bolaget i konkurs på ansökan som har gjorts inom två år från det på bolagsstämman fattades beslut om att bevilja ansvarsfrihet eller att avstå från att väcka talan, får konkursboet föra talan utan hinder av detta beslut.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Detsamma gäller på motsvarande sätt en utredare, om saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering har inletts i bolaget inom ovan nämnda tid.

Denna lag träder i kraft

199 .

4.

Lag

om ändring av lagen om arbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1970 om arbetsavtal (320/70) 47 a § 3 mom. och 47 b § 3 mom.,
sådana de lyder i lag av den 27 mars 1991 (595/91), samt
fogas till lagen en ny 41 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

41 a §

Uppsägning i samband med saneringsförfarande

Är arbetsgivaren föremål för förfarande enligt lagen om företagsanering, kan arbetsavtalet sägas upp med iakttagande av en uppsägningstid på två månader, trots att uppsägningstiden eller arbetsavtalstiden annars skulle vara längre, om

1) grunden för uppsägningen är ett sådant arrangemang eller en sådan åtgärd som vidtas efter det förfarandet inletts och innan saneringsprogrammet fastställs och som är nödvändig för avvärjande av konkurs samt som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt, eller

2) grunden för uppsägningen är en åtgärd enligt ett fastställt saneringsprogram som leder till att arbetet upphör eller minskar mer än endast obetydligt och inte endast tillfälligt, eller ett programenligt arrangemang som har en i saneringsprogrammet konstaterad ekonomisk orsak och som förutsätter att arbetskraften minskas.

Uppsägningsrätt enligt 1 mom. föreligger dock inte, om arbetsgivaren kan erbjuda arbetstagaren någon annan uppgift i vilken han med hänsyn till sin yrkesskicklighet och förmåga skäligen kan omplaceras eller skolas för.

47 a §

Kapitlets tillämpningsområde

Stadgandena i 47 f—47 §§ tillämpas inte, då ett arbetsavtal har upphävts i strid med grunderna i 37 a, 40, 41, 41 eller 43 § och inte heller

Stadgandena i 47 f—47 i §§ tillämpas inte när ett arbetsavtal har upphävts i strid med grunderna i 37 a, 40, 41, 41 a eller 43 § och inte

Gällande lydelse

då ett arbetsavtal för viss tid har hävts i strid med grunderna i 3 §.

Föreslagen lydelse

heller när ett arbetsavtal för viss tid har hävts i strid med grunderna i 3 §.

47 b §

*Hörande av arbetstagare och arbetsgivare samt
arbetsgivarens upplysningsplikt*

Om ett arbetsavtal sägs upp på någon grund som avses i 37 a, 40, 41 eller 41 §, skall arbetsgivaren, konkursboet eller dödsboet i så god tid som möjligt upplysa arbetstagaren om grunderna för uppsägningen. Gäller uppsägningen flera arbetstagare, kan upplysningarna lämnas arbetstagarna eller deras representanter gemensamt.

Om ett arbetsavtal sägs upp på någon grund som avses i 37 a, 40, 41 eller 41 a §, skall arbetsgivaren, konkursboet eller dödsboet i så god tid som möjligt upplysa arbetstagaren om grunderna för uppsägningen. Gäller uppsägningen flera arbetstagare, kan upplysningarna lämnas arbetstagarna eller deras representanter gemensamt.

Denna lag träder i kraft den

199 .

5.

Lag**om ändring av lagen om samarbete inom företag**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 22 september 1978 om samarbete inom företag (725/78) 8 § 5 mom., sådant
 det lyder i lag av den 29 juli 1988 (724/88), samt
fogas till 6 §, sådan den lyder i nämnda lag av den 29 juli 1988, en ny 3 d-punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

*Till samarbetsförfarandets område hörande
 ärenden*

*Till samarbetsförfarandets område hörande
 ärenden är:*

*3 d) överföringar till anställning på deltid,
 permitteringar och uppsägningar som verkställs i
 anslutning till saneringsförfarande i företaget
 samt utbildnings- och omplaceringsavgöranden i
 samband därmed;*

8 §

*Vad som stadgas i 2 och 3 mom. tillämpas
 inte då företaget är i likvidation eller konkurs.*

*Vad som stadgas i 2 och 3 mom. tillämpas
 inte när företaget är i likvidation eller konkurs.
 Om företaget är föremål för förfarande enligt
 lagen om företagssanering (/), iakttas i
 stället för den tid om tre månader som nämns i
 2 mom. en tid om en månad. I fråga om de
 överföringar till anställning på deltid, permitte-
 ringar och uppsägningar samt utbildnings- och
 omplaceringsavgöranden i samband därmed som
 avses i 41 a § 1 mom. 1 punkten lagen om
 arbetsavtal iakttas dock en tid om sju dagar.*

Denna lag träder i kraft den

199 .

7.

Lag**om ändring av 13 och 15 §§ lagen om värdeandelskonton**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 15 § lagen den 17 maj 1991 om värdeandelskonton (827/91) samt fogas till 13 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Uppgift om att saneringsförfarande enligt lagen om företagssanering (/) har börjat eller upphört noteras efter anmälan av utredaren.

15 §

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdeandelsföreningen.

Genom förordning kan stadgas att uppgift om att rättsinnehavaren har dött, försatts i konkurs eller ställts under förmynderskap eller om att en god man har utsetts för honom *eller om att saneringsförfarande har börjat* skall noteras också efter anmälan som en registermyndighet eller domstol gör till den registeransvarige eller värdeandelsföreningen.

Denna lag träder i kraft den

199 .

8.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 29 kap. 4 § 1 mom., 30 kap. 5 § 1 mom. och 39 kap. 2 § 1 mom. strafflagen, sådana dessa lagrum lyder i lag av den 24 augusti 1990 (769/90) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

Om brott mot den offentliga ekonomin

4 §

Skatteförseelse

Den som för att skaffa sig själv eller någon annan ekonomisk vinning av någon annan orsak än betalningsoförmåga underlåter att inom utsatt tid betala

- 1) förskottsinnehållning eller källskatt,
 - 2) för en kalendermånad uträknad omsättningsskatt eller motsvarande skatt på vissa försäkringspremier eller
 - 3) arbetsgivarens socialskyddsavgift
- skall, om gärningen inte utgör skattebedrägeri, för *skatteförseelse* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som för att skaffa sig själv eller någon annan ekonomisk vinning av någon annan orsak än betalningsoförmåga *eller betalningsförbud som grundar sig på domstolsbeslut* underlåter att inom utsatt tid betala

- 1) förskottsinnehållning eller källskatt
 - 2) för en kalendermånad uträknad omsättningsskatt eller motsvarande skatt på vissa försäkringspremier eller
 - 3) arbetsgivarens socialskyddsavgift
- skall, om gärningen inte utgör skattebedrägeri, för *skatteförseelse* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

30 kap.

Om näringsbrott

5 §

Brott mot företagshemlighet

Den som för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning eller för att skada en annan obehörigen röjer eller utnyttjar någons företagshemlighet som han fått del av

- 1) på grund av ett anställningsförhållande,
- 2) medan han varit medlem av en sammanslutnings eller stiftelses förvaltningsråd eller sty-

Den som för att bereda sig eller någon annan ekonomisk vinning eller för att skada en annan obehörigen röjer eller utnyttjar någons företagshemlighet som han fått del av

- 1) på grund av ett anställningsförhållande,
- 2) medan han varit medlem av en sammanslutnings eller stiftelses förvaltningsråd eller

Gällande lydelse

relse eller dess verkställande direktör, revisor eller likvidator, eller medan han skött någon därmed jämförbar uppgift, eller

3) medan han fullgjort ett uppdrag för någon annan eller annars på grund av ett förtroeligt affärsförhållande

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för brott mot företagshemlighet dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

styrelse eller dess verkställande direktör, revisor eller likvidator, eller medan han skött någon därmed jämförbar uppgift,

3) medan han fullgjort ett uppdrag för någon annan eller annars på grund av ett förtroeligt affärsförhållande, eller

4) i samband med saneringsförfarande i ett företag,

skall, om strängare straff för gärningen inte stadgas på något annat ställe i lag, för brott mot företagshemlighet dömas till böter eller fängelse i högst två år.

39 kap.

Om gäldenärsbrott

2 §

Gäldenärsbedrägeri

Om en gäldenär, för att bereda sig eller någon annan orättmätig ekonomisk vinning, vid ett konkurs-, akords- eller utsokningsförfarande

1) undanhåller en förpliktelse om sin egendom,

2) uppger en förpliktelse som helt eller delvis saknar fog eller grundar sig på en skenrättshandling, eller

3) ger någon annan falsk eller vilseledande uppgift om en för borgenärerna betydelsefull omständighet,

skall han för *gäldenärsbedrägeri* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om en gäldenär, för att bereda sig eller någon annan orättmätig ekonomisk vinning, vid ett konkurs- eller *utsokningsförfarande eller förfarande för skuldsanering eller företagsanering*

1) *döljer* sin egendom,

2) uppger en förpliktelse som helt eller delvis saknar fog eller grundar sig på en skenrättshandling,

3) ger någon annan falsk eller vilseledande uppgift om en för borgenärerna betydelsefull omständighet, eller

4) *underlåter att anmäla en skuld,*

skall han för *gäldenärsbedrägeri* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den

199 .

Förordning

om ärenden angående sanering av företag

På föredragning av justitieministern stadgas med stöd av 68 § 2 mom. lagen om företagsanering (/):

1 §

Gäldenärens ansökan

Till gäldenärens ansökan om inledande av saneringsförfarande skall fogas

1) utdrag ur handelsregistret,
2) bolagsordningen eller bolagsavtalet,
3) de senaste bokslutshandlingarna, samt om det har förflutit över fyra månader från utgången av den föregående räkenskapsperioden, ett mellanbokslut som inte får vara äldre än tre månader,

4) en utredning av vilken framgår verksamhetens faktiska område och omfattning samt antalet arbetstagare och stadgivarande underleverantörer,

5) en förteckning över borgenärerna, deras adresser och fordringar samt eventuella säkerheter i anslutning till dem, med undantag av små skulder, beträffande vilka det är tillräckligt med en enligt grunderna för fordringarna grupperad uppgift om antalet borgenärer och det totala beloppet av fordringarna samt eventuella säkerheter,

6) en förteckning över tillgångar som är av betydelse,

7) ett utlåtande om gäldenärens ekonomiska ställning avfattat av en revisor som godkänts av en handelskamarorganisation.

Om gäldenären idkar lantbruk eller fiskerinäring kan till ansökan i stället för det i 1 mom. 7 punkten avsedda revisorsutlåtandet fogas en utredning av en planerare vid en lantbrukscentral, som har kännedom om ekonomisk rådgivning.

Den ovan i 1 mom. 7 punkten nämnda utredningen skall innehålla ett utlåtande om det bokslut eller mellanbokslut som fogats till ansökan och om de omständigheter som skall beaktas då man bedömer gäldenärens ekonomiska ställning på basis av bokslutet, samt i behövlig omfattning uppgifter om andra omständigheter som kan ha betydelse då man

bedömer de ekonomiska förutsättningarna för inledande av ett saneringsförfarande som avses i 6 och 7 §§ lagen om företagsanering (/).

2 §

En borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan

Till en borgenärs eller sannolik borgenärs ansökan om inledande av saneringsförfarande skall fogas

1) ett handelsregisterutdrag om gäldenären,
2) en utredning av vilken framgår gäldenärens verksamhets faktiska område och omfattning, om sökanden har kännedom om detta,
3) en utredning om sökandens förhållande till gäldenären,

4) en utredning om grunderna för ansökan.

3 §

Kungörelser

Domstolen skall utan dröjsmål kungöra beslutet om att saneringsförfarande har inletts i officiella tidningen, om det inte i beslutet har bestämts att kungörelse inte skall ske. Kungörelsen skall dessutom innehålla uppgift om det som nämns i 70 § 1 och 2 mom.

Domstolen kan dessutom bestämma att utredaren skall publicera motsvarande kungörelse i en eller flera dagstidningar.

Om det med beaktande av gäldenärens verksamhet och den eventuella borgenärskretsen är skäl att publicera den kungörelse som anges i 1 mom. även utomlands, skall domstolen bestämma att utredaren skall svara för detta i behövlig omfattning och på lämpligt sätt.

4 §

Anmälan till och anteckning i handelsregistret samt meddelande till utskökningsmyndigheten

Domstolen skall utan dröjsmål göra anmälan om att saneringsförfarande börjar eller upphör till

1) handelsregistermyndigheten, som utan dröjsmål skall göra anteckning i handelregistret om detta samt om begränsningarna av gäldenärens bestämmanderätt enligt 70 § 2 mom., och

2) utskökningsmyndigheterna på gäldenärens hemort och de orter där gäldenärens fastigheter är belägna.

5 §

Anmälningar som uppdrag för utredaren

Domstolen kan ge utredaren i uppgift att göra anmälan till handelsregister- och utskökningsmyndigheterna.

6 §

Andra anmälningar och registreringsåtgärder

Om gäldenären har sådan egendom för vilken det finns ett särskilt inskrivningssystem, skall utredaren utan dröjsmål underrätta den

behöriga registerföraren om att saneringsförordningen har inletts. Denne skall utan dröjsmål göra anteckning om detta i registret.

7 §

Kungörelse och anmälningar om temporära förbud och särskilda begränsningar av gäldenärens bestämmanderätt

På temporärt förbud enligt 22 § lagen om företagssanering tillämpas vad som stadgas ovan i 3—5 §§.

På en begränsning som utfärdas med stöd av 30 § lagen om företagssanering och som gäller företagande av rättshandlingar tillämpas vad som ovan stadgas i 3 §, 4 § 1 punkten och 5 §.

8 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den 199 .